

Økonomiplan for 2024 — 2027

Årsbudsjett 2024 Hole Kommune

Innhold

Kommunedirektøren har ordet.....	3
Sammendrag	4
Klimabudsjett	11
Utfordringer i handlingsplanperioden	23
Innovasjon og praksis til brukernes beste.....	29
Kommunens styringssystemer	31
Budsjettprosessen	34
Drift av kommunens tjenester	35
Budsjettvedtak	37
Status og rammebetingelser	41
Investeringer i økonomiplanen	44
Investeringsbehov og planer for kommunen.....	44
Hovedtallene i budsjettforslaget.....	50
Økonomisk utvikling i planperioden	58
Kommunens tjenesteområder	61
Administrasjon og fellesfunksjoner.....	61
Velferd	65
Oppvekst.....	95
Samfunn	130
Gebyrliste	167
Kommunale gebyrer for plan, byggesak, oppmåling og miljø 2024	171
Vann- og avløpsgebyrer 2024	186
Vedlegg - forskriftsrapporter.....	190

Kommunedirektøren har ordet

Vi lever i usikre tider med kriger, ekstremvær, energiutfordringer, stigende renter og dyrtid. Vi lever i en tid med større usikkerhet enn det vi har vært vant til, og behovet for omstilling for å møte den demografiske utviklingen og en bærekraftig fremtid øker.

Vi foreslår et brutto driftsbudsjett på 662 millioner kroner i 2024, og et netto driftsresultat på 1% som gir 6,7 millioner kroner til avsetning på disposisjonsfond. Samtidig foreslår vi å bruke 4 millioner kroner av fondet til sprinkling av pleieinstitusjoner. Netto avsetning til fondet blir kun 2,7 millioner kroner. Dette er en lavere avsetning enn mål for finansiell styring.

Flere år med høy kostnadsvekst gjør at det har blitt dyrere å drive skoler, sykehjem og andre velferdstjenester. Kommunene kompenseres ikke fullt ut for de økte kostnadene, samtidig som vi får stadig flere og mer krevende oppgaver.

Lånegjelden vil øke med om lag 200 millioner kroner frem mot 2025, som følge av blant annet prosjektet i tilknytning til Hole ungdomsskole. Etablering av ny brannstasjon og nytt renseanlegg vil bidra til økte kostnader fremover.

På denne bakgrunn er det svært viktig og helt nødvendig at Hole kommune ikke svekker handlingsrommet ytterligere, men holder et nøkternt og bærekraftig driftsbudsjett.

Det gjennomføres en betydelig satsing på barn, unge og eldre.

Skolebudsjettet styrkes med 19 millioner kroner og det avsettes midler til digitalt utstyr.

Pleie, rehabilitering og omsorg styrkes med 16 millioner kroner, og det ansettes ekstra nattevakt for å styrke kapasiteten i tjenestene.

Livsglede, leve hele livet og samarbeid med frivillige er viktige prioriteringer fremover i eldreomsorgen. Livsmestring og forebyggende arbeid er sentral for hele befolkningen i alle aldre.

Ytterligere bruk av digitalisering og velferdsteknologi vil bidra til at flere kan bo hjemme og leve gode liv, samtidig som innbyggere opplever en enklere og mer sømløs kontakt med kommunen.

Det settes av 4 millioner kroner til flomsikring og oppfølging av ekstremvær i samarbeid med NVE. Arbeidet med ny og oppdatert ROS analyse er viktig fremover.

Det er viktig å minne hverandre på at mye er bra i Hole og i Norge. Vi er stolte av innbyggerne våre. Vi er stolte av bygda vår – av historien og kulturlandskapet. Vi har dedikerte og flinke medarbeidere som hver dag gjør en stor innsats i tjeneste for innbyggerne. Det er det beste utgangspunktet for videre utvikling, samtidig som vi tar godt vare på de som trenger ekstra hjelp og støtte.

Torger Ødegaard

Kommunedirektør

Sammendrag

Årsbudsjett for 2024 og økonomiplan for de neste fire årene er tuftet på kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2018-2030, hvor FNs bærekraftsmål om sosial-, økonomisk- og grønn bærekraft er fundamentet for samfunnsutviklingen i Hole kommune.

Hole kommune opplever økt behov for kommunale tjenester innen flere områder samtidig som flere år med høy kostnadsvekst gjør at det er dyrere og drive skoler, sykehjem og andre velferdstjenester. Økning i lånefinansierte investeringer belaster driften og må sees i sammenheng med kommunens inntekter og behov i tjenestoområdene.

Budsjettet innebærer et brutto driftsbudsjett i 2024 på 662 mill. kroner, og et korrigert netto driftsresultat som gir 6,7 mill. kroner til avsetning disposisjonsfond (1,0% av driftsinntektene) og er noe lavere enn kommunestyrets mål for finansiell styring. Store investeringer i økonomiplanperioden gir behov for ytterligere omstilling.

Det gjennomføres en betydelig satsing på barn, unge og eldre som gjenspeiles i en betydelig økning i skolebudsjettet og tjenester innen pleie, rehabilitering og omsorg.

Arbeidet med å slutføre beredskapstiltak i pleieinstitusjonene i tråd med brannvesenets beredskapsanalyse ble vedtatt av kommunestyret i 2022 og planlegges slutført i 2024. I driftsbudsjettet avsettes 4 mill. kroner til ekstraordinære kostnader knyttet til sprinkling av ytterligere en privat pleieinstitusjon. Tiltaket foreslås finansiert ved bruk av disposisjonsfondet. Det er videre avsatt midler i investeringsbudsjettet for tiltak i de aktuelle kommunale pleieinstitusjonene.

Hole kommune er i kontinuering omstilling for å tilpasse driften til inntektene og bærekraftig økonomi. I planperioden legges det opp til både kort- og langsiktige tiltak for å styrke kommunens økonomi og grunnlag for nødvendig utvikling og investeringer.

Hovedmål med økonomiplanen

Hovedbudskapet i forslaget til økonomi- og handlingsplan er å sikre velferd og valgfrihet for nåværende og kommende generasjoner. Vi løser dette med fortsatt utvikling og kvalitet i tjenestene og ved en ansvarlig økonomisk satsning med avsetninger til driftsfond. På den måten er kommunen mer robust ved økonomiske svingninger, samtidig som vi bygger opp egenkapitalen til investeringer i tiden som kommer.

Hovedutfordringer

Veksten i kommunens frie inntekter forventes å øke, men både demografiske endringer, økt tjenestebehov og økte investeringer gjør det utfordrende å nå målsettingen om et netto driftsresultat på minimum 1,75% av driftsinntektene. I 2023 og 2024 utfordres økonomien ytterligere ved tiltak for å imøtekomme brannvesenets beredskapsanalyse med sprinkling av private og kommunale institusjoner. Det foreslås videre tiltak som oppfølging av ekstremværet Hans.

Nasjonale utfordringer som internasjonale kriser og uro - med krig i Europa, energikrise og klima og natur i endring påvirker Hole kommune.

Lånegjelden øker og handlingsrommet reduseres. Det er derfor behov for økt effektivitet og stram styring.

Spesielle satsninger

Innovasjon i omsorgstjenestene er enda et stort løft som både handler om kvalitetsreformen for eldre «Leve hele livet» og videreutvikling av velferdsteknologi. Med velferdsteknologiske løsninger kan flere tjenestemottakere mestre sin egen hverdag og leve et mest mulig selvstendig liv.

Kommunen har i løpet av siste halvannet år arbeidet aktivt for å rullere våre viktigste overordnede planer som kommuneplanens samfunnsdel, arealdel og kommunedelplan. Med oppdatert planverk skaper vi gode rammer for både nærings- og boligutvikling.

Dialogen med innbyggerne skal styrkes gjennom nye og bedre digitale løsninger som Innbygger-App, Visma skole og barnehage, og samhandlingsverktøy innen helse- og oppvekstsektoren.

Investeringer i formålsbygg og kommunal infrastruktur i løpet av de neste fire årene utgjør 299 mill. kroner, hvor selvkostområdene vann og avløp utgjør 104 mill. kroner. Det planlegges store investeringer innen vann- og avløp i tråd med vedtatt hovedplan, hvorav de vesentlige tiltakene er på Sollihøgda, Sundvollen og Hole renseanlegg. Kommunestyret har vedtatt utvidelse av Hole ungdomsskole med flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb, med en investeringsramme på 170 mill. kroner.

Det satses videre på bærekraft og grønn omstilling. Utskifting av den fossile bilparken fortsetter.

Satsninger i budsjett 2024 og handlingsplanen for 2024-2027

Her følger de store linjene for prioriteringer som angår innbyggernes hverdag.

Administrasjon og fellesfunksjoner

Administrasjonen arbeider for kostnadseffektiv drift gjennom motiverte medarbeidere, godt lederskap og gode omstillings- og effektiviseringsprosesser. Arbeidet med digitaliseringsløsninger for å oppnå målsatt gevinst videreføres. Parallelt med utviklingen øker behovet for å ivareta personvern og informasjonssikkerhet. Det prioriteres derfor å styrke satsingen på digitalisering, personvern og IKT herunder å møte nye trusler og tilfredsstillende krav fra sikkerhetsmyndigheter.

Skole

Skole og utdanning er samfunnets viktigste innsatsfaktor for utjevning av sosiale forskjeller. En god grunnskole gir elever med ulike ressurser og bakgrunn forutsetninger for å komme inn på videregående skole og videre i utdanning og arbeidsliv.

Skolenes budsjetttramme øker med 19 mill. kroner fra 2023 til 2024 og det er avsatt investeringsmidler til PC'er og annet digitalt utstyr for 1,5 mill. kroner.

Økning i prisen på SFO- plass følger prisvekst med 4 %.

Økningen i skoleramma fordeler seg på 2,3 mill. kroner til å dekke gratis SFO tilbud, 10 mill. kroner til å dekke konsekvens av lønnsoppgjøret, 2 mill. kroner til drift av forsterket opplæringstilbud (FOT) på Hole ungdomsskole og 4,2 mill. kroner til økte behov.

Som omtalt under spesielle satsninger nevner vi også her utbygging av Hole ungdomsskole.

Barnehage

Hole har full barnehagedekning og redusert behov for antall barnehageplasser.

Holebarnehagene arbeider med ulike prosjekter som gir kvalitet i arbeidet med barn og barns utvikling. Sammen med skole og PPT er barnehagene med i Læringsmiljøprosjektet, hvor målet er å bedre læringsmiljø og forebygge mobbeadferd.

Barnehagene er også sammen med skole og PPT i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, som er et fem-årig prosjekt som skal styrke kommunen i dette arbeidet.

Prisen på barnehageplass følger makspris i statsbudsjettet og reduseres til kr. 2 000 fra 1. august 2024.

Helse

Forebyggende helsearbeid og tidlig innsats er den viktigste strategien for å utjevne sosiale forskjeller og oppdage utfordringer tidlig. Denne strategien er avgjørende for å kunne iverksette riktige tiltak til rett tid og på lavest mulig nivå. Kommunen arbeider for at flere barn skal oppleve livsmestring i sin hverdag og at de kan favnes i den ordinære undervisningen i skolen. Dette skjer gjennom tverrfaglig samarbeid og kompetansebygging hos skole- og barnehagepersonell.

Enhet helse jobber aktivt med å sikre helseperspektivet inn i alle planprosesser.

NAV Hole og barnevern

I Hole kommune er målet om økt sysselsetting, arbeid og aktivitet overordnet i arbeidet med ulike brukergrupper.

Barnevernreformen skal bidra til at barn, unge og deres familier møter ansatte med høy faglig kompetanse og tjenester av god kvalitet. Tverrfaglig jobbing med fokus på forebygging og veiledning er en forutsetning for dette.

Akutt beredskap for barn og unge gjennom interkommunalt samarbeid om barnevernsvakt startet som et prosjekt i 2016. Nå er slik beredskap i barnevernstjenesten et lovfestet krav.

BUA - et tiltak for gjenbruk, utlån og arbeidstrening - er nå en etablert arena i Hole. Man har utvidet tilbudet til å omfatte "Formiddag i lag" som er en uformell møteplass for alle innbyggere som måtte ønske å delta uavhengig av alder, diagnose eller bakgrunn. Tiltaket er satsningsområde også inn i 2024.

Pleie, rehabilitering og omsorg

Innovasjon i omsorgstjenestene er et stort løft, og kommunen viderefører satsning på velferdsteknologi. I 2024 starter arbeidet med en helhetlig plan for helse og omsorg (Velferdsplanen). Denne planen innlemmer bl.a. arbeidet med kvalitetsreformene *Leve hele livet* og *Bu trygt heime*.

Samarbeid med frivillige fortsetter i 2024 og skal bidra til økt livskvalitet for hjemmeboende eldre. Sundjordet bofelleskap ble resertifisert som Livsgledehem i 2023. Hole- bo og rehab jobber med sine dokumentasjonssystemer for å bli resertifisert i 2024.

Kommunen arbeider for en forbedring og profesjonalisering av tjenestetildelingen for alle brukergrupper, og i 2023 har man etablert felles tildelingsteam og styrket kompetansen i teamet.

Gjennomgang, evaluering og evt endring av tildelingskriterier er påbegynt høsten 2023 og vil fortsette i 2024.

Målet er tilstrekkelige og likeverdige tjenester til innbyggerne. Det jobbes kontinuerlig med kompetanseløft og rekruttering av fagpersoner på alle nivåer. Lærlinger, elever og studenter innen ulike fagområder er fortsatt et satsningsområde.

Økt pårørende-involvering er en satsning i 2024. Arbeidet er påbegynt høsten 2023, med etablering av pårørendekontakt ved institusjon, systematisk jobbing med tilbakemelding fra brukere/pårørende samt styrket informasjon gjennom oppdaterte informasjonsbrosjyre.

Tiltak for funksjonshemmede

Systematisk jobbing med kompetansehevende tiltak og rekruttering av fagpersoner skal styrke kvaliteten på tjenestene til brukerne. Treffsikre tiltak i tråd med den nasjonale veilederen *Gode helse-og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming* skal sikre at ressursene brukes på riktig måte. I samarbeid med pleie og omsorg skal utprøving og implementering av velferdsteknologi være en prioritert oppgave også i 2024. Man kobler hverdagsmestring sammen med velferdsteknologi for å styrke brukernes egenmestring og selvstendighet. FOT (forsterket opplæringstilbud) og Skoglia er et tilbud for opplæring, avlastning og barnebolig i samme bygg. Dette betyr bl.a. at pårørende med tunge omsorgsoppgaver får nødvendig hjelp og støtte til å takle disse.

Bruk av frivillige inn tjenestene, og fortsettelse av tiltaket hverdagsmestring er områder som skal videreutvikles.

Mottak av lærlinger, studenter og elever innen relevante utdanningsløp er en betydelig satsning for TFF.

Teknisk drift/Eiendom

Det jobbes målbevisst med effektiv ressursutnyttelse for å oppnå gode resultater i tråd med fremdrift, kvalitet, politiske bestillinger og rammer. Dette gjøres ved å optimalisere tjenestene og eiendomsforvaltningen, slik at vi kan levere best mulig tjenester til innbyggere og brukere av kommunal infrastruktur og kommunal bygningsmasse.

Det satses på å gjennomføre formålstjenlige og kostnadseffektive anskaffelser som ivaretar klima og miljø.

Uegnet kommunal eiendom skal avhendes for å styrke handlingsrom for investeringer.

Det arbeides med å møte kravene til universell utforming og videreføre arbeid med ENØK-tiltak.

Arbeidet med kapasitetsutvidelser i vann- og avløpsnett forsetter, det gjør også arbeidet med å oppgradere og møte kravene til universell utforming.

Tjenesteområdet har et særlig ansvar med å følge opp utbyggingsprosjekter ved å utarbeide utbyggingsavtaler som skal sikre gjennomføring og etablering av nødvendig felles infrastruktur i tettstedene. For å sikre tilstrekkelig kompetanse og kapasitet i denne forbindelse er det gjort en styrking av området med en juriststilling og en prosjektlederstilling.

Areal, byggesak og miljø

Tjenesteområdet fortsetter arbeidet med overordnede arealplaner for å tilrettelegge bolig- og tettstedsutvikling på Vik, og næringsutvikling på Helgelandsmoen. Oppfølging av utviklingsplanene for Sundvollen er også et prioritert område.

Vedtatte kommunale arealplaner har gitt en økning i behandling av private reguleringsplaner. Ved behandlingen av utbyggingsområder, skal det settes krav om gode løsninger for fellesfunksjoner som interne veger, gang- og sykkelforbindelser, leke- og møteplasser, tilgang til fjorden og skogen, klimatilpasset overvannshåndtering med mer.

Klima i planlegging; Det skal jobbes med å innarbeide klimatiltak i arealplanene. Herunder under skal det tas utgangspunkt i nullvisjon for nedbygging av karbonrike arealer som myr, dyrka mark og høybonitets skog.

Samhandling og helhetlige prosesser gjennomføres ved økt fokus på internt planforum. På denne måten legges det til rette for samarbeid på tvers mellom tjenesteområdene for oppdatert kunnskapsdeling og gode kunnskapsbaserte prosesser.

Digitaliseringsprosess for saksbehandling innenfor areal, byggesak og miljø videreføres. Effektiv og god byggesaksbehandling vil også være en særskilt prioritet i tiden fremover.

Kultur, idrett og fritid

Tjenesteområdets hovedmål er å skape et rikt og mangfoldig kulturliv, noe som bidrar til å gjøre Hole til en attraktiv kommune å bo i.

Med den vedtatte kulturplanen for 2019-2024 skal kommunen sikre flere gode tiltak og aktivitetstilbud for barn og unge, særlig knyttet til barn og unge som ikke er i annen organisert aktivitet.

Ung Kultur Møtes (UKM) er et nytt satsningsområde for all barne- og ungdomskultur i Hole. Målet er at UKM skal bli en paraply for både den organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteten gjennom hele året. Barn og unge skal selv være delaktige i planlegging og gjennomføring, og det skal samarbeides og samskapes på tvers av tjenesteområder, og med lag og foreninger.

Samlokalisering av kulturskole og fritidsklubb på Hole ungdomsskole ble vedtatt i 2022. Oppfølgingsarbeidet av dette vedtaket vil utgjøre en prioritet.

Gjennom Frivilligsentralen er målsetningen å være en møteplass med daglige aktiviteter for alle aldre. Det skal arrangeres viktige tiltak og sosiale møteplasser for eldre.

Mål om stabil og bærekraftig økonomisk utvikling

Målstyring

- Hole kommune styrer på resultat og kvalitet gjennom utvalgte nøkkeltall. Dette innebærer å legge til rette for at kommunestyret kan styre på kvalitet og resultat framfor rammestyring.
- Kommunenes plansystem er viktig som styringsverktøy. For å kunne styre på kvalitet og resultat, må mål som fastsettes og resultater som forventes oppnådd, ha basis i de til enhver tid gjeldende planer og være målbare.
- Kommunens planer skal følge en rød tråd fra nasjonale forventinger til kommunal planlegging, hvor blant annet FN's 17 bærekraftsmål er en del av grunnlaget for samfunns og arealplanlegging. Planstrategi og planprogram utarbeides med dette som fundament og med kravene i Plan og bygningslovens § 10-1 og Folkehelseslovens § 5 og 6.

Mål for bærekraftig økonomi

Økonomisk bærekraft er en av tre grunnpilarer i kommuneplanens samfunnsdel. Ansvarlig økonomistyring vil si å ha god kontroll på egen økonomi, samtidig som man står rustet til å takle endrede rammebetingelser og uforutsette hendelser.

De vedtatte nøkkeltallene for sunn og bærekraftig økonomi er anbefalte måltall over tid. Disse indikerer hvorvidt kommunens økonomi utvikler seg i riktig retning og sier noe om kommunens handlefrihet i kommende år. Oppnåelse av målkrav gir rom for nødvendige investeringer fremover og gjør kommunen robust med hensyn til økonomiske svingninger.

- Positive driftsresultat, minimum 1,75% av driftsinntektene.
- Disposisjonsfond som utgjør minimum 10% av driftsinntektene.
- Bærekraftig gjeldsutvikling, innenfor 75% av driftsinntektene for den ikke avgiftsfinansierte del av gjelden. Avdragene bør ikke utgjøre mer enn 4% av driftsinntektene.

Hole kommune oppnådde målkravene for disposisjonsfond og lånegjeld i 2022, men driftsresultatet var svakere enn målsettingen. I økonomiplanperioden 2024-2027 er det planlagt betydelige investeringer i vann- og avløpssektoren i tillegg til vedtak om utvidelse av Hole ungdomsskole som også omfatter flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb. Lånegjelden vil vokse betydelig fremover.

Årsbudsjettet for 2024 er svært stramt og innebærer innsparinger i driften i forhold til tjenesteområdenes innmeldte behov. Mål for finansiell styring er ikke fullt oppnådd i 2024 og økonomiplan 2024-2027 gir behov for ytterligere innstramminger i forhold til økt tjenestebehov og høyere lånegjeld som følge av nye investeringer.

Dette innebærer at arbeidet med omstilling, effektivisering, digitalisering, innovasjon og ny praksis til brukernes beste må videreføres i årene fremover. Det er samtidig viktig å legge til rette for økt befolkningsvekst fremover for å gjøre kommunen mer robust.

For Hole kommune er tiltak for å fremme mer driftseffektive- og klimavennlige bygg, samarbeid med frivillighet og samhandling viktige fokusområder for å nå samfunnsplanens mål om sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

Investeringsbehov - strukturelle endringer - nye utfordringer for økonomien

Det er behov for å investere i mer funksjonelle bygninger for å effektivisere driften ytterligere innen flere områder. Investeringer som finansieres med låneopptak genererer nye utgifter i driftsregnskapet i form av renter og avdrag. Det betyr at før vi kan ta store kostnadskrevende investeringer så må driften ned og inntektssiden styrkes for å oppnå handlingsrom til å kunne tåle økning i rente- og avdragsutgifter. Klimamålet gjør også at en må vurdere å benytte eksisterende arealer før det bygges nye bygg samt økt sambruk.

For å nå klimamålene er det innarbeidet investeringer i form av solcelleanlegg, utskifting av bilpark til elbiler m.v.

Samtidig bærer økonomiplanen preg av økte kostnader som følge av økt tjenestebehov og statlige satsinger som ikke fullfinansieres.

Det er nødvendig å se investeringsbehovene i sammenheng med befolkningsprognoser og økonomiske rammebetingelser i et lengre tidsperspektiv enn de fire-årige økonomiplanene legger opp til. Langsiktig driftsanalyse og investeringsplan (LDIP) 2023-2043 er et viktig grunnlagsdokument og legges til grunn for Kommunedirektørens forslag til investeringsplan.

Klimabudsjett

Innledning

Hva er et klimabudsjett?

Et klimabudsjett er et styringsverktøy som viser hvordan man gjennom tiltak skal nå et bestemt klimamål og hvor både effekten på klimagassutslipp (målt i CO₂-ekvivalenter (CO₂e), kostnader og ansvar for gjennomføring av tiltaket er synliggjort.

Kort sagt skal klimabudsjettet vise:

- tiltakene som skal gjennomføres
- forventede utslippsreduksjoner
- hvilke tjenesteområder som er ansvarlige for gjennomføring
- kostnader

Klimabudsjettet skal synliggjøre hvordan kommunen som virksomhet, samfunnsutvikler og myndighetsutøver jobber for å oppnå kommunens vedtatte klima- og miljømål. Gjeldende kommunedelplan for klima og miljø 2022 - 2030 (vedtatt av kommunestyret den 12.12.2022, sak 065/22) lastes ned når du klikker [her](#).

Måloppnåelse dokumenteres gjennom at de som er ansvarlig for gjennomføring av klimatiltaket rapporterer i forbindelse med årsrapporten.

Kommunens mål for klima og miljø

Kommunestyret i Hole kommune har vedtatt følgende visjon og klima- og miljømål:

Visjon 2050

Hole skal være en klimasmart kommune hvor det er lett å bo, arbeide og leve på en klima- og miljøvennlig måte.

Mål

Hovedmål klima og energi

1. Direkte klimagassutslipp i Hole er redusert med minst 55 prosent innen 2030, og 95 % innen 2050, sammenlignet med 2009.
2. Hole kommunes egen virksomhet er fossilfri^[1] innen 2028, og kommunens klimafotavtrykk er redusert med 55 % innen 2030, og 95 % innen 2050 (sammenlignet med 2009).
3. I 2050 skal det bindes mer karbon i Hole kommune enn i 2015, gjennom stabilisering av opptak relatert til skog og arealbruksendringer, og økning av karbonlagring i bygg og jord.

Hovedmål naturmangfold

1. Hole opprettholder på minst samme nivå som i dag naturmangfold, økosystemer og økosystemtjenester, friluftsområder og landskap.
2. Ny forsøpling og forurensning forekommer ikke.
3. Kjent forsøpling og forurensning er ryddet innen 2030

Hovedmål vann og vassdrag

1. Vann og vassdrag i Hole har god eller svært god kvalitet etter vanndirektivets kriterier.

Hovedmål klimatilpasning

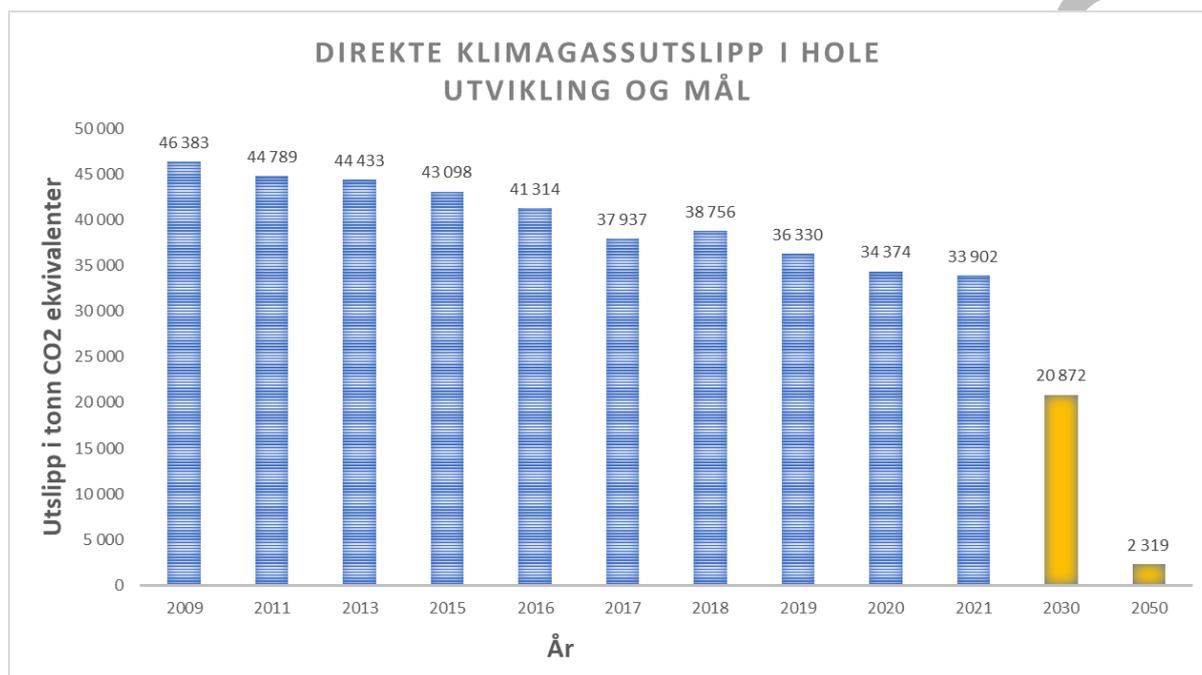
1. Hole er et klimarobust og sikkert lokalsamfunn i et endret klima.

^[1] Fossilfri betyr i dette tilfelle: all oppvarming av kommunens eide og leide eiendommer, egne motorkjøretøy, motorredskaper og innkjøpte tjenester er erstattet med bærekraftige fossilfrie alternativer, fortrinnsvis elektrisitet, hydrogen eller biogass.

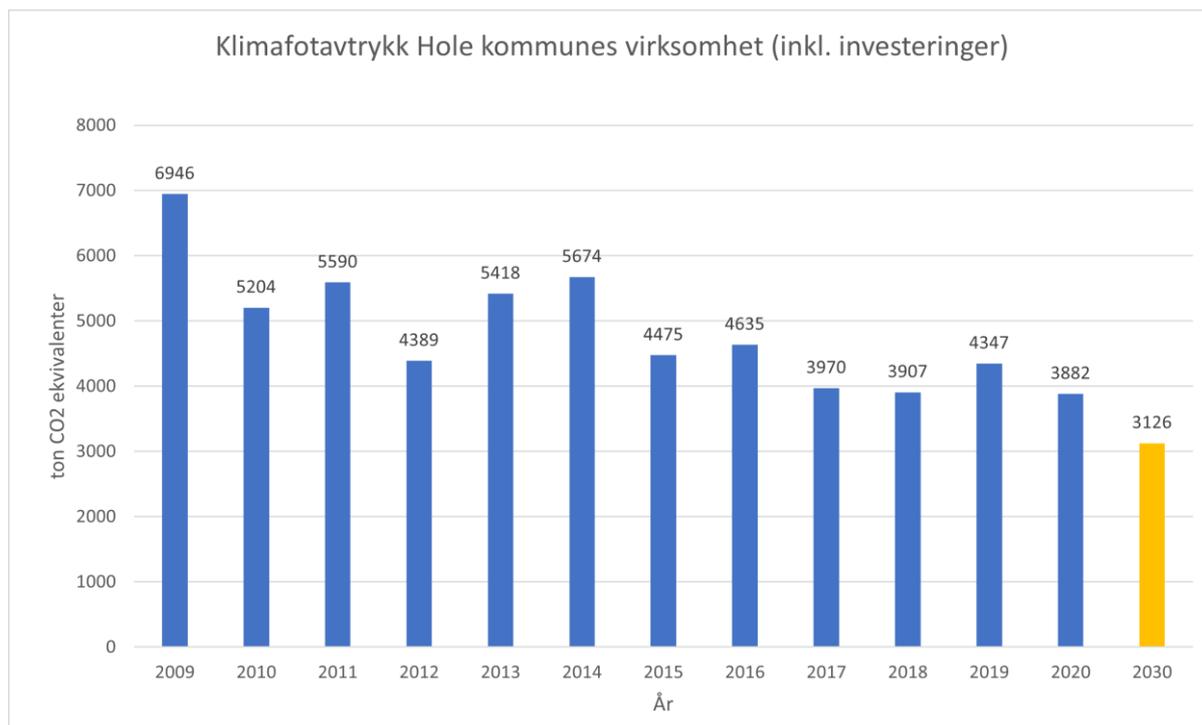
Utvikling i klimagassutslipp

Kommunens klimamål omfatter både direkte klimagassutslipp innenfor kommunegrensen, klimafotavtrykket fra kommunens egen virksomhet, og karbonlagring i areal og skog.

Figurene under viser utviklingen på direkte utslipp og kommunes klimafotavtrykk.

Utslippstatistikk for Hole kommune (geografisk) mellom 2009 og 2021 (blå)* og mål for 2030 og 2050 (gul) for utslipp i tonn CO2 ekvivalenter basert på kommunens reduksjonsmål frem mot et lavutslippssamfunn i 2050. *Kilde: Miljødirektoratet

Klimafotavtrykket er beregnet basert på Hole kommunes innkjøp og forbruk av varer og tjenester (Asplan Viak rapport "Klimaregnskap 2020 for Hole kommune"). Kommunens klimamål er å redusere klimafotavtrykket med 55 % innen 2030 i forhold til 2009.

Utviklingen i karbonlagring publiseres bare hvert 5. år, og tallene fra 2020 har ikke blitt publisert enda. Tidligere tall finnes på [Miljødirektoratets side](#).

Viktige begreper

- **CO2-ekvivalent** er en enhet som brukes i klimagassregnskap. Enheten tilsvarer den effekten en gitt mengde (som regel et tonn) CO2 har på den globale oppvarmingen over en gitt tidsperiode (som regel 100 år). De øvrige drivhusgassene har et sterkere oppvarmingspotensial enn CO2, og utslipp av disse gassene omregnes derfor til CO2-ekvivalenter for å være sammenlignbare.
- **Direkte utslipp** oppstår som en direkte følge av en handling, som f.eks. kjøre en bil med forbrenningsmotor eller bruke et anleggsmaskin, innenfor kommunens geografiske grense.
- **Indirekte utslipp** er utslipp fra varer og tjenester som har blitt produsert (og ført til direkte utslipp) utenfor vår kommune, men (for)brukes av innbyggere eller virksomheter innenfor kommunens grenser. Eksempel: Fisk fra Vestlandet til matlaging på Hole bo- og rehab, importert PC til bruk på Herredshuset, en flyreise av en innbygger.
- **Klimafotavtrykk** er en beregning av den totale klimapåvirkningen – både direkte og indirekte utslipp - for eksempel et land, en person eller en kommune.
- En **referansebane** er en framskrivning av utslipp som oftest skyldes forhold utenfor kommunens direkte påvirkningsmulighet. Faktorer som spiller inn i en framskrivning er store samferdselsprosjekter, befolkningsvekst, teknologiutvikling og økonomiske konjunkturer, samt statlig iverksatt klimapolitikk. Sett i sammenheng med kommunens utslippsmål, viser referansebanen hvor store utslipp kommunen må kutte i løpet av de neste årene for å nå sitt utslippsmål. Den er et overslag med betydelig usikkerhet, og kan kun gjenspeile de faktorene og antakelsene som er tatt med i beregningene.

- **Klimatiltak:** Klimabudsjettet skiller mellom tiltak som påvirker direkte utslipp, tiltak for indirekte utslipp og "andre samfunnseffekter". ENØK tiltak er svært viktige klimatiltak, men det er vanskelig å beregne hva de betyr i klimagassutslipp. ENØK tiltak føres dermed under indirekte tiltak

Klimatiltak med i økonomiplanen

Andre samfunnseffekter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak

Klimatiltak	Kostnad Sektor 2024	Kilde	Beskrivelse
Innbyggerrettede tiltak (foredrag/ verksted)	0 Annet	Annet	Biblioteket gjennomfører 1 til 2 arrangement som bidrar til bedre kunnskap og engasjement innen klima- og miljørelaterte tema blant Holes innbyggere.
Strategi og tiltak for bekjempelse av uønskede fremmede arter	0 Annet	Annet	Kommunen vil utarbeide en strategi for bekjempelse av uønskete fremmede arter som grunnlag for prioritering av tiltak og områder. Fremmede arter er en økende trussel mot norske arter og økosystemer, og tiltaket vil bidra til å styrke lokalt naturmangfold og motstandsdyktighet mot klimaendringer.
Planlegge og tilrettelegge for tiltak som sikrer trygge flomveier	1 000 Arealbruk	Annet	Ekstremværet i 2023 og dens følger har vist at skader som følge av slike hendelser har høye kostnader, også for klimaet. Som et ledd i å forebygge framtidige skader og utfordringer med Kleivbekken og Jonsbråtenbekken, vil kommunen utarbeide reguleringsplaner for disse vassdragene i samråd med teknisk avdeling og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).
Sum	1 000		

Beskrivelse klimatiltak

Innbyggerrettede tiltak (foredrag/ verksted)

Biblioteket gjennomfører 1 til 2 arrangement som bidrar til bedre kunnskap og engasjement innen klima- og miljørelaterte tema blant Holes innbyggere.

Planlegge og tilrettelegge for tiltak som sikrer trygge flomveier

Ekstremværet i 2023 og dens følger har vist at skader som følge av slike hendelser har høye kostnader, også for klimaet. Som et ledd i å forebygge framtidige skader og utfordringer med Kleivbekken og Jonsbråtenbekken, vil kommunen utarbeide reguleringsplaner for disse vassdragene i samråd med teknisk avdeling og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).

Strategi og tiltak for bekjempelse av uønskede fremmede arter

Kommunen vil utarbeide en strategi for bekjempelse av uønskete fremmede arter som grunnlag for prioritering av tiltak og områder. Fremmede arter er en økende trussel mot norske arter og økosystemer, og tiltaket vil bidra til å styrke lokalt naturmangfold og motstandsdyktighet mot klimaendringer.

Direkte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter
Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2024	Totalkostnad 2024-2027	Sektor	Kilde	Reduksjon 2024	Beskrivelse
Teste fossilfrie verktøy og maskiner (TFF)	0	0	Annen mobil forbrenning	Dieseldrevne motorredskaper	0,0	Arbeidssenteret skal prøve ut fossilfrie verktøy og maskiner der dette er hensiktsmessig og tilgjengelig gjennom fylkeskommunens prøveordning. Aktuelle maskiner kan være gressklipper, kantklipper etc
Fire elbiler til eiendomsdrift	1 050	1 050	Veitrafikk	Varebiler	4,8	Kommunens anskaffer brukte elbiler til eiendomsdrift. En av dem er en utvidelse, resten erstatter fossil-drevne biler.
Sum	1 050	1 050			4,8	

Beskrivelse klimatiltak

Fire elbiler til eiendomsdrift

Kommunens anskaffer brukte elbiler til eiendomsdrift. En av dem er en utvidelse, resten erstatter fossil-drevne biler.

Teste fossilfrie verktøy og maskiner (TFF)

Arbeidssenteret skal prøve ut fossilfrie verktøy og maskiner der dette er hensiktsmessig og tilgjengelig gjennom fylkeskommunens prøveordning. Aktuelle maskiner kan være gressklipper, kantklipper etc

Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Beskrivelse
Investering i digitalt tilsyn institusjon	Annet	Annet	Investere i digitalt tilsyn på Sundjordet og Hole Bo- og Rehabiliteringssenter
Digitale læreverker (skole)	Innkjøp	Annet	Kommunen fortsetter å erstatte og supplere lærebøker i papir med digitale læreverker på barneskoler og ungdomsskolen. Ressursbesparelsen i form av mindre papirbruk er en
Kunnskapsløft - Informere utbyggere om klimakrav i plan	Miljøledelse	Annet	Kommunen vil aktivt informere lokale utbyggere og investorer om kravene som settes i areal- og byggesaker for å sikre at klima- og miljøhensyn ivaretas i utbyggingsprosjekter. Det er ønskelig at slik informasjon samordnes og informeres om i samarbeid med nabokommunene, og knyttes opp til regionsamarbeidet i Ringeriksregionen.
Medlemskap i klimanettverk	Miljøledelse	Annet	Hole kommune er medlem i "Kommunenettverket for klimaomstilling" som er en viktig arena for erfaringsutveksling, utvikling og samarbeid innen klima mellom 26 kommuner på Østlandet. Kommunen ønsker også å videreføre sitt medlemskap i "Klimapartner" - nettverket. Gjennom medlemskapene får kommunen tilgang til viktig ekspertise og verktøy for vårt kommunale klimaarbeid.
Sykle til jobb 2024 deltakelse	Veitrafikk	Personbiler	Hole kommune vil i 2024 delta i sykle til jobb- aksjonen gjennom Bedriftsidretten. Sykle til jobben er en lavterskel og sosial kampanje som passer for alle uansett fysisk form. All aktivitet gir poeng, både styrketrening, løping, sykling, fjellturer og all aktivitet til og fra jobb og på fritiden teller. Gevinsten er mer aktivitet, mer energi og mindre utslipp. Målet i klimabudsjettet er å bidra til at flere erstatter bil til jobb med en aktiv reisevei, f.eks. ved å sykle eller gå.

Beskrivelse klimatiltak

Digitale læreverker (skole)

Kommunen fortsetter å erstatte og supplere lærebøker i papir med digitale læreverker på barneskoler og ungdomsskolen. Ressursbesparelsen i form av mindre papirbruk er en

Investering i digitalt tilsyn institusjon

Investere i digitalt tilsyn på Sundjordet og Hole Bo- og Rehabiliteringssenter

Kunnskapsløft - Informere utbyggere om klimakrav i plan

Kommunen vil aktivt informere lokale utbyggere og investorer om kravene som settes i areal- og byggesaker for å sikre at klima- og miljøhensyn ivaretas i utbyggingsprosjekter. Det er ønskelig at slik informasjon samordnes og informeres om i samarbeid med nabokommunene, og knyttes opp til regionsamarbeidet i Ringeriksregionen.

Medlemskap i klimanettverk

Hole kommune er medlem i "Kommunenettverket for klimaomstilling" som er en viktig arena for erfaringsutveksling, utvikling og samarbeid innen klima mellom 26 kommuner på Østlandet. Kommunen ønsker også å videreføre sitt medlemskap i "Klimapartner" -nettverket.

Gjennom medlemskapene får kommunen tilgang til viktig ekspertise og verktøy for vårt kommunale klimaarbeid.

Sykle til jobb 2024 deltakelse

Hole kommune vil i 2024 delta i sykle til jobb- aksjonen gjennom Bedriftsidretten. Sykle til jobben er en lavterskel og sosial kampanje som passer for alle uansett fysisk form.

All aktivitet gir poeng, både styrketrening, løping, sykling, fjellturer og all aktivitet til og fra jobb og på fritiden teller.

Gevinsten er mer aktivitet, mer energi og mindre utslipp.

Målet i klimabudsjetten er å bidra til at flere erstatter bil til jobb med en aktiv reisevei, f.eks. ved å sykle eller gå.

Indirekte utslipp

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Beskrivelse
Redusere bruk av vaskeritjenester	Annet	Annet	Pleie- og omsorgstjenesten i Hole kommune viderefører sitt fokus på å redusere unødvendig bruk av vaskeritjenesten for arbeidsklær/uniformer fra i fjor. Redusert bruk av vaskeritjenesten sparer både klima (transport), miljøet (vann) og penger.
Redusere matsvinn på produksjonskjøkken	Annet	Biologisk behandling av avfall	Kommunen skal jobbe aktivt med å ytterligere redusere matsvinn på sitt produksjonskjøkkenet på Hole bo- og rehabiliteringssenter.
Anskaffelsesreglementet - kvalitetssikring og kompetanseheving	Innkjøp	Annet	<p>Kommunestyret vedtok i 2022 revidert anskaffelsesreglement med miljøperspektiv. Ledelse og innkjøpsfunksjonen skal bidra til kvalitetssikring og kompetanseheving hos tjenesteledere og andre bestillere for å sikre at klima- og miljøvilkår blir fulgt opp i anskaffelsen og at inngåtte avtaler blir fulgt.</p> <p>Det innebærer bl.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rehabilitering av eksisterende bygg fremfor å bygge nytt. • Helelektronisk bilpark for kommunenes tjenestebiler innen utgangen av 2024, med unntak av beredskapsbiler • Enhetene skal samhandle ved bestilling av IT-utstyr, kontormateriell m.v. for å redusere bruk av emballasje. • Bruktkjøp ved kjøp av møbler. • Øke andelen av miljømerkede produkter på kommunes rammeavtaler.
Grønnere barnehager	Miljøledelse	Annet	Kommunens barnehager utfordres til å finne og definere sine satsingsområder for en mer miljø- og klimavennlig drift. Ved å velge egne prosjekter økes eierskapet og bidrar også til bevisstgjøring av foreldre.
Innføring av elektronisk vaktbok	Miljøledelse	Annet	Kommunen innfører elektronisk vaktbok på Hole Bo- og Rehabiliteringssenter som vil erstatte i stor grad behov for utskrifter og dermed redusere kommunens forbruk av papir.

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Beskrivelse
Klima- og miljøhensyn i Hole kommunes drift	Miljøledelse	Annet	Internt prosjekt som skal synliggjøre eksisterende og utarbeide forventede målsetninger og rutiner for en klima- og miljøvennlig drift av Hole kommunes virksomhet.
Veileder for arrangementer (kultur og fritid)	Miljøledelse	Andre næringer	Kommunen v/ tjenesteområde kultur og fritid skal utvikle en veileder som på sikt skal redusere klimafotavtrykket fra kulturarrangementer i kommunen. Både de som gjennomføres i egen regi, eller de som støttes av kommunen.
Sum			

Beskrivelse klimatiltak

Anskaffelsesreglementet - kvalitetssikring og kompetanseheving

Kommunestyret vedtok i 2022 revidert anskaffelsesreglement med miljøperspektiv. Ledelse og innkjøpsfunksjonen skal bidra til kvalitetssikring og kompetanseheving hos tjenesteledere og andre bestillere for å sikre at klima- og miljøvilkår blir fulgt opp i anskaffelsen og at inngåtte avtaler blir fulgt.

Det innebærer bl.a.:

- Rehabilitering av eksisterende bygg fremfor å bygge nytt.
- Helelektronisk bilpark for kommunenes tjenestebiler innen utgangen av 2024, med unntak av beredskapsbiler
- Enhetene skal samhandle ved bestilling av IT-utstyr, kontormateriell m.v. for å redusere bruk av emballasje.
- Bruktkjøp ved kjøp av møbler.
- Øke andelen av miljømerkede produkter på kommunes rammeavtaler.

Grønnere barnehager

Kommunens barnehager utfordres til å finne og definere sine satsingsområder for en mer miljø- og klimavennlig drift. Ved å velge egne prosjekter økes eierskapet og bidrar også til bevisstgjøring av foreldre.

Innføring av elektronisk vaktbok

Kommunen innfører elektronisk vaktbok på Hole Bo- og Rehabiliteringssenter som vil erstatte i stor grad behov for utskrifter og dermed redusere kommunens forbruk av papir.

Klima- og miljøhensyn i Hole kommunes drift

Internt prosjekt som skal synliggjøre eksisterende og utarbeide forventede målsetninger og rutiner for en klima- og miljøvennlig drift av Hole kommunes virksomhet.

Redusere bruk av vaskeritjenester

Pleie- og omsorgstjenesten i Hole kommune viderefører sitt fokus på å redusere unødvendig bruk av vaskeritjenesten for arbeidsklær/uniformer fra i fjor. Redusert bruk av vaskeritjenesten sparer både klima (transport), miljøet (vann) og penger.

Redusere matsvinn på produksjonskjøkken

Kommunen skal jobbe aktivt med å ytterligere redusere matsvinn på sitt produksjonskjøkken på Hole bo- og rehabiliteringssenter.

Veileder for arrangementer (kultur og fritid)

Kommunen v/ tjenesteområde kultur og fritid skal utvikle en veileder som på sikt skal redusere klimafotavtrykket fra kulturarrangementer i kommunen. Både de som gjennomføres i egen regi, eller de som støttes av kommunen.

Tidligere vedtak

Klimatiltak	Sektor	Kilde
Klimasjekkliste for arealplaner	Arealbruk	Annet
Samfunnsplanlegging: tilrettelegge for bolig- og næringsutvikling på Vik og Sundvollen	Arealbruk	Personbiler
Samfunnsplanlegging: Unngå nedbygging av karbonrike arealer som myr, dyrka mark og høybonitets skog.	Arealbruk	Utslipp og opptak av klimagasser
Sum		

Beskrivelse klimatiltak

Klimasjekkliste for arealplaner

Kommunen viderefører sitt arbeid med å konkretisere og kommunisere (se tiltak om informasjon til lokale utbyggere) sine krav innen klima og miljø iht. plan- og bygningsloven og kommunens kommunedelplan for klima og miljø 2022 - 2030.

Samfunnsplanlegging: tilrettelegge for bolig- og næringsutvikling på Vik og Sundvollen

Kommunens arealutvikling legger opp til bolig- og næringsutvikling gjennom fortetting rundt sentrumsområdene Vik og Sundvollen, som vedtatt i kommuneplanens arealdel og planstrategi. Ved å lokalisere kommunale tilbud og andre tjenester sentrumsnært til disse tettstedene bidrar kommunen til at hoveddelen av Hole kommunes innbyggere vil ha gode forutsetninger for å komme seg raskt og klimavennlig til jobb, skole og fritidsaktiviteter.

Finansiering

Del av driftsbudsjett.

Samfunnsplanlegging: Unngå nedbygging av karbonrike arealer som myr, dyrka mark og høybonitets skog.

Ved å unngå omdisponering og nedbygging av skog og dyrka mark, unngår vi utslipp av lagret karbon. Samtidig sikrer vi andre viktige økosystemtjenester som er spesielt viktig i et klima i endring, og potensielt framtidig opptak av karbon på arealene.

Utfordringer i handlingsplanperioden

Befolkningsvekst og vekst i målgrupper

Det forventes en kraftig bolig- og befolkningsvekst i Hole kommune de kommende 20 årene. For å planlegge det offentlige tjenestetilbudet er vi avhengig av befolkningsframskrivninger.

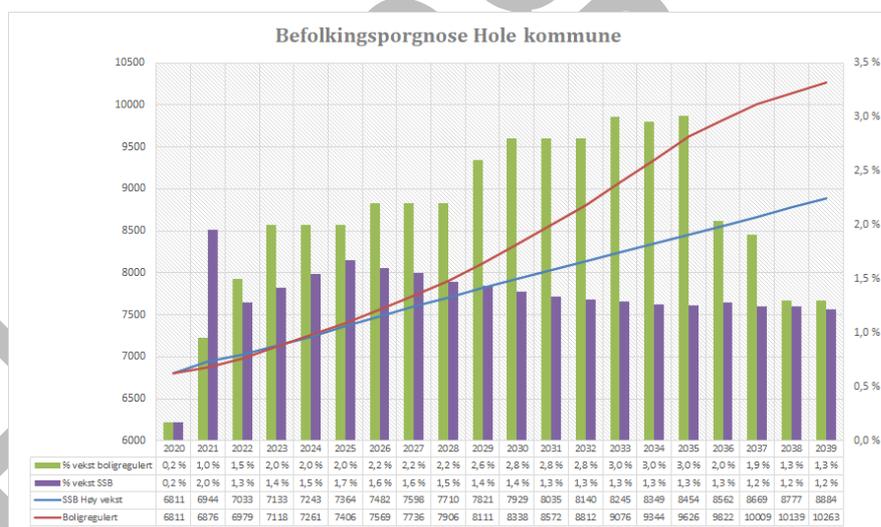
I kommuneplanens samfunnsdel 2018 - 2038 er det satt et mål om årlig vekst i innbyggertall på inntil 2%.

I 2018 var befolkningsveksten 0,2%, i 2019 en befolkningsreduksjon på 0,7%, i 2020 vekst på 0,2% i 2021 vekst på 0,7% og i 2022 vekst på 0,4%. Ved inngangen til 2023 var det 6888 innbyggere i Hole.

Prosjektet FRE16 (nå Nye veier) er en faktor som de siste årene har gjort framskrivning av befolkningsutviklingen i Hole kommune spesielt utfordrende, særlig med tanke på periodisering av veksten. Erfaring fra liknende prosjekter viser at vekst utover normalvekst først kommer når anlegget er ferdig, og at veksten da gjerne øker kraftig. Det er pr. d.d. stor usikkerhet knyttet til gjennomføring av prosjektet.

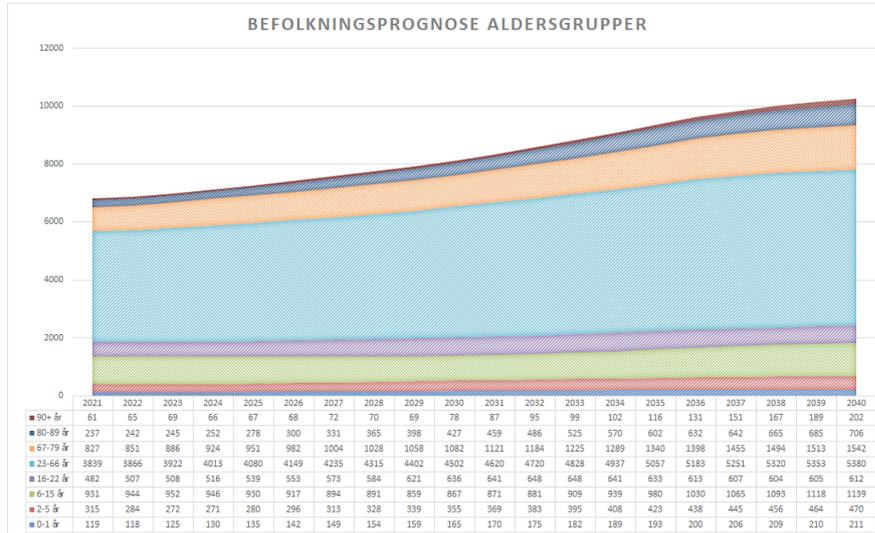
Uavhengig av ny vei og jernbane vet vi at Hole kommune har en høy boattraktivitet, som gjør oss mindre avhengig av ny infrastruktur for å få til en vekst i kommunen.

I *Langsiktig drifts- og investeringsplan 2022-2042 (LDIP)* legger vi til grunn en befolkningsvekst på inntil 2% vekst pr. år, med en beregning av vekstutvikling pr. år som er koordinert med potensialet for vekst i arealplanene i kommuneplanen.

Vekst befolkningsgrupper

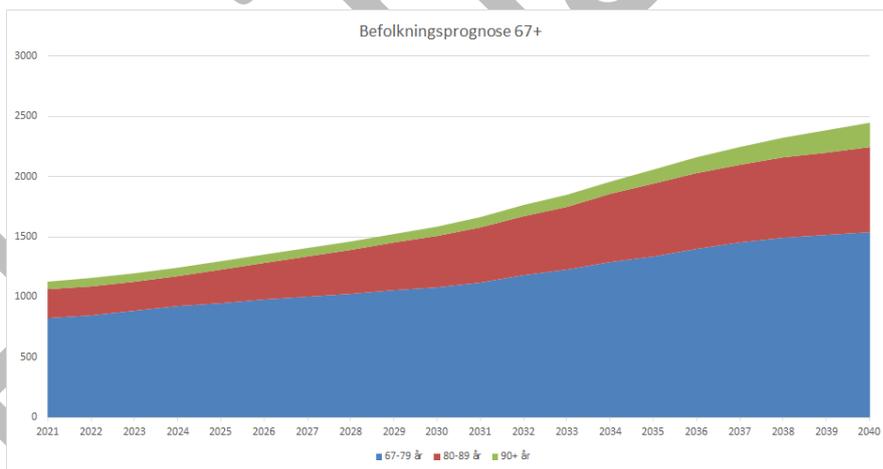
Befolkningsutviklingen har konsekvenser for driften i form av forventede inntekter gjennom skatt- og rammetilskudd, samt kostnadsbehovet knyttet til de ulike brukergrupper. Kapasitet på infrastruktur må også tilpasses forventet vekst og demografiske endringer.

Vekst eldre

Vekst i andelen av eldre over 80 år, betyr et økende press på tjenester. Sykehjemsplass er, etter eksternt kjøp av spesialplass, den dyreste tjenesten i omsorgstrappen. Plass på sykehjem tildeles pasienter med et omfattende, døgkontinuerlig behov for bistand og hjelp.

For at flest mulig skal kunne bo lengst mulig i eget hjem, er det viktig at tjenester som hjemmesykepleie, korttidsopphold, hverdagsrehabilitering, ulike aktivitetstilbud, avlastning, ergonomiske tilpasninger og ulike former for velferdsteknologi kan tilbys og tilpasses den enkeltes situasjon.

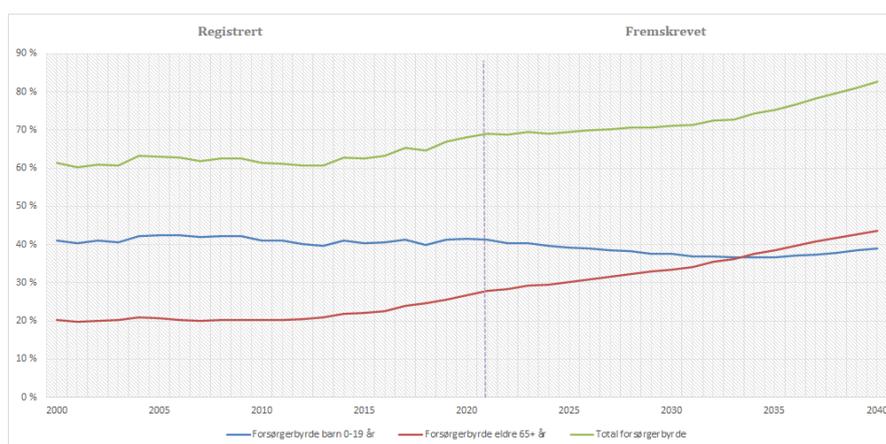

Som vi ser vil de eldste aldersgruppene i Hole vokse og stadig utgjøre en større andel av befolkningen i kommunen, på linje med den nasjonale utviklingsprognosen. En større andel av de eldre vil også få ulike demenssykdommer i takt med at de eldre blir eldre.

Forsørgerbyrde

Aldringen får konsekvenser for den såkalte forsørgerbyrden, som viser antall eldre og/eller barn og unge relativt til hvor mange som er i yrkesaktiv alder. I dag er det 4,5 personer i yrkesaktiv alder vs. eldre i Hole, mens det i 2040 bare vil være 2,3 personer.

Om femten år blir det for første gang flere eldre enn barn og unge i Norge og også i Hole. Det betyr at forsørgerbyrden for eldre (65 år eller mer) blir større enn forsørgerbyrden for barn og unge (0-19 år).

Noen konkrete utfordringer

Ringeriksporteføljen

Det er fremdeles mange spørsmål rundt prosjektet Ringeriksbanen og ny E16 i Hole kommune. Reguleringsplanen er vedtatt og Nye Veier overtok planlegging og bygging sommeren 2021. Prosjektet er foreløpig ikke finansiert gjennom bevilgninger fra Stortinget. Prosjektet inngår i Nasjonal transportplan frem til 2033.

Ny E16 mellom Bjørum i Bærum og Skaret i Hole skal bygges som 4-felts motorvei skal etter planen åpne sommeren 2025.

Demografi

Slik beskrivelsen av demografiutviklingen viser, vil vi ha behov for flere omsorgsboliger på lengre sikt. De viktigste målgruppene er demente og yngre funksjonshemmede. Mennesker med psykiske lidelser og rusavhengighet er også innbyggere som er avhengig av bolig- og bomiljøer som fremmer helse og mestring. Det samme gjelder mennesker som for kortere eller lengre tid har behov for sosiale støttetiltak og ordninger.

Kommunen har flere små omsorgsboligheter. Det er en relativt dyr driftsmodell. På sikt bør kommunen samle omsorgsboliger slik at de kan driftes på en mer kostnadseffektiv måte.

Beredskap

Kommunene har en sentral rolle i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Denne rollen er tydeliggjort gjennom kommunal beredskapsplikt (jf. Sivilbeskyttelsesloven).

Beredskapsplikten pålegger kommunen å arbeide helhetlig og systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap, og understreker samtidig kommunens viktige rolle som samordner og pådriver i dette arbeidet.

Grunnlaget for et godt arbeid med samfunnssikkerhet i kommunen, er kunnskap om risiko og sårbarhet (ROS).

Helhetlig ROS ble vedtatt i mars 2018. For å få en oppdatert oversikt over kommunens risikobilde revideres dokumentet fortløpende. Analysen danner grunnlaget for kommunens målrettede arbeid for å redusere risiko og sårbarhet gjennom forebyggende arbeid, styrket beredskap og bedre evne til krisehåndtering.

Funnene fra ROS-analysen fanges opp i overordnet beredskapsplan som ble vedtatt høst 2018. Overordnet beredskapsplan oppdateres fortløpende dersom forhold knyttet til ROS-analysen tilsier det. Planen med ROS-analyse skal revideres i sin helhet hvert fjerde år. Det legges opp til at arbeidet med å revidere disse starter opp i 2024.

Krav til kommunal beredskapsplikt erstatter ikke, men utfyller beredskapspliktene gitt i annet regelverk. De ulike tjenestenes beredskapsplaner er derfor stadig en viktig del av det overordnede arbeidet.

Koronapandemien og ekstremvær har gitt oss nyttige erfaringer som det er viktig at vi tar lærdom av. Fokus i det videre blir evaluering, kontinuerlig rullering og oppdatering av planverket, oppdatere rutinebeskrivelser, regelmessige øvelser, kompetanseheving og oppfølging av årshjul for beredskap.

Næring

Hole har sluttet seg til den næringspolitiske strategien for Ringeriksregionen. I 2023 ble lokal næringspolitisk handlingsplan for Hole kommune vedtatt. Planen inneholder konkrete tiltak det skal jobbes med lokalt i Hole.

Kommunen har særlig hatt fokus på proaktiv arealforvaltning og fortsetter arbeidet med dette etter vedtak av planstrategiens prioriteringer.

Det interpolitiske rådet vil sette føringer for fremtidige disposisjoner og satsinger regionalt.

Det settes av midler til partnerskapsavtale med Universitetet i Sørøst-Norge (USN) for å styrke samarbeidet mellom kommunene og akademia, samt til deltagelse i ulike samarbeidsfora, herunder medlemskap i Osloregionen.

Hole deltar aktivt i regionalt næringsforum for Ringeriksregionen (LUNA), hvor representanter fra kommunene i Ringeriksregionen, USN, næringsforeninger møtes jevnlig.

Klima og miljø

Regjeringen vedtar hvert fjerde år nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. For 2023-2027 understrekes at FNs 17 bærekraftsmål skal vektlegges for å fremme en bærekraftig utvikling. Dokumentet legger vekt på fem hovedområder på bakgrunn av de mest aktuelle bærekraftsmålene og regjeringens prioriteringer for hvordan aktuelle utfordringer på områdene kan møtes gjennom den regionale og kommunale samfunns- og arealplanleggingen:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for fremtiden
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Norges forsterkede klimamål er å redusere klimagassutslipp med minst 50% og opp mot 55% innen 2023 sammenlignet med 1990-nivå. Hole kommune må som alle andre kommuner bidra til nasjonale og regionale mål innen klima, miljø og biomangfold innenfor kommunens grenser og handlingsrom.

Føringene og forventningene til kommunens bidrag til å oppnå overordnede mål er tydelige og omfattende. De vil kreve omstillinger og systematiske endringer innen energiforbruk, transport og mobilitet, arealplanlegging og forbruk. Dette gir likevel også muligheter gjennom samhandling og innovasjon.

Skole og barnehage

Når utbygging av Hole ungdomsskole og etablering av modul på Vik skole er gjennomført (ferdig sommer 2023), vil elevkapasiteten i skolene være ivaretatt med det vi har av kunnskap om elevtall pr. i dag. Den største usikkerheten er boligveksten i skolekrets Sundvollen, der kan det på et tidspunkt i kommende 10 års periode bli behov for kapasitetsøkning på skolen.

Barnehagene har pr. i dag kapasitet til å innfri lovfestet krav om barnehageplass, og det er noe restkapasitet. Med en betydelig vekst i kommunen, vil det ila. kommende 10 års periode bli behov for å øke kapasiteten.

Samhandlingsreformen

Samhandlingsreformen startet i 2012 og har mange viktige overordnede mål. Ett av disse er knyttet til opprettelse av Helsefelleskap og overføring av oppgaver og midler fra spesialisthelsetjenesten til kommunehelsetjenesten. I likhet med mange andre kommuner opplever Hole en gradvis, og lite omtalt, oppgaveforskyvning mellom nivåene uten at det følger midler med. I praksis betyr dette stadig større faglige utfordringer innen somatikk, habilitering/rehabilitering og psykisk helse. Dette utfordrer kommunen både på kompetanse, arbeidsgiverpolitikk og ressurser.

Kompetanse/-rekruttere og beholde

Arbeidstakerne er kommunens viktigste ressurs. Å ha rett kompetanse på rett sted er avgjørende for god tjenestekvalitet, effektive prosesser og trivsel på arbeidsplassen. Det skal jobbes systematisk med målrettede tiltak innenfor HR området, herunder legge til rette for gode rekrutteringsprosesser. Videre satses det på å utvikle og beholde de medarbeiderne vi har, blant annet gjennom et særlig fokus på lederutvikling.

Sykefravær

Sykefraværet for medarbeidere i Hole kommune ligger høyere enn lokal målsetting på 5%.

Sykefraværet pr 2. tertial 2023 var på 7,79% og er lavere enn tilsvarende periode i fjor på 8,85%. Det jobbes med tiltak for å redusere fraværet. Blant annet med ordning med "ekspert bistand", og "Raskere tilbake" via NAV-systemet.

Høringsuttkast

Innovasjon og praksis til brukernes beste

Innen alle sektorer skjer det kontinuerlig endringsarbeid og utvikling av nye rutiner og systemer til beste for brukerne. Flere av disse satsingene er finansiert med eksterne midler.

God og stedlig ledelse er den viktigste forutsetningen for å lykkes med innovasjon og endret praksis.

Leve hele livet - Plan for aldersvennlig Hole

Reformen retter seg mot eldre over 65 år og gjelder både eldre som bor hjemme og de som bor i institusjon. Alle kommuner må ha en plan for hvordan reformen skal settes ut i livet. Planen skal forankres politisk. Reformen har fem innsatsområder og fem hovedelementer.

De fem innsatsområdene er følgende:

1. *Et aldersvennlig Norge*
2. *Aktivitet og fellesskap*
3. *Mat og måltider*
4. *Helsehjelp*
5. *Sammenheng og overgang i tjenestene*

I Hole kommune utarbeidet man "Plan for et aldersvennlig Hole" i 2023, planen rommer de 5 satsningsområder.

Målet med reformen er å gi de eldre større valgfrihet, mer matglede og riktig ernæring. Kort og godt større innflytelse over eget liv. Reformen har også et klart mål om å ta vare på de pårørende.

Flere eksempler på nye prosjekter og arbeidsmåter er beskrevet nærmere i kapitlet Sammendrag og beskrivelse av satsingsområder.

Læringsmiljø

Læringsprosjektet var et 2-årig prosjekt for skole og barnehage med ekstern veiledning fra Læringsmiljøsentret, iverksatt av Utdanningsdirektoratet. Tema i prosjektet er læringsmiljø, forebygging, avdekking og håndtering av mobbing, samt regelverk, ledelse og organisasjonsutvikling. PP-tjenesten er en viktig aktør og deltar i prosjektets videre implementering.

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Kompetanseløftet skal bidra til at det er tilstrekkelig kompetanse som er tett på barna og elevene. De trenger kompetanse til å kunne forebygge utenforskap, fange opp utfordringer og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert de som har behov for særskilt tilrettelegging. Målgruppen er ansatte i barnehage og skole, barnehage- og skoleeiere, ansatte i PP-tjenesten og andre tverrfaglige tjenester i kommunen. Kompetanseløftet blir en del av tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling. Kompetanseløftet skal bygge på lokale vurderinger av behov for kompetanse, i samarbeid med universitet eller høyskole. Kompetanseløftet er initiert og finansiert av Utdanningsdirektoratet, med en prosjektperiode på 5 år.

Barnevernsreformen

Barnevernsreformen trådte i kraft fra 2022. Formålet med reformen er å overføre mer ansvar til kommunene på barnevernområdet slik at forebyggende arbeid og tidlig innsats til barn og familier kan styrkes. Reformen regulerer først og fremst barnevernet, men målene i reformen kan ikke nås uten endringer i hele oppvekstsektoren i kommunen. Kommunen har et omfattende ansvar for å tilrettelegge for tverrfaglig samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivåer.

Kommunens styringssystemer

Politisk vedtatte strategier for å nå mål

Kommuneplanens samfunnsdel har videreført visjonen **Eventyrlig fortid – eventyrlig fremtid**.

Oppdrag fra Samfunnsdelen

- Hole kommune skal være en ansvarsfull og helhetlig samfunnsutvikler
- Hole kommune skal ivareta eksisterende innbyggere og tiltrekke seg nye innbyggere, nye næringer, kompetansemiljøer og arbeidsplasser
- Hole kommune skal styrke samarbeidet mellom kommune, næringsliv, frivillighet, utdanning og forskning innenfor de ulike tjenestekområdene
- Hole kommune skal være en god og attraktiv tjenesteleverandør, forvalter og arbeidsgiver

Strategi

- Høy ressursinnsats der det virker best
- Kunnskapsbasert praksis
- Befolkningsrettet innsats
- Livsmestring
- Forebygging i stedet for reparasjon
- Tverrfaglig samarbeid

Tjenestene må være basert på gode og nye løsninger, ha søkelys på kostnadseffektiv og bærekraftig drift. God ledelse og motiverte medarbeidere er en forutsetning for å lykkes.

Mål

Sosial bærekraft

Sosial utjevning

- Innbyggere som oppleve livsmestring, læring, deltakelse i arbeidsliv, aktiviteter, nærmiljø og samfunn.

Miljømessig bærekraft

Helhetlig samfunnsutvikling

- Grønt perspektiv i tjenestene, planer og utvikling/ utbygging m.m.

Økonomisk bærekraft

Kostnadseffektiv og bærekraftig drift

- Regnskapsresultater som innfrir vedtatte økonomiske måltall.

Fremtidens tjenester

Utviklingen av fremtidens tjenester i Hole kommune skal baseres på brukermedvirkning, dokumentert kunnskap, effektiv drift og ny teknologi. Tjenestene skal gi innbyggerne mulighet for økt selvhjelpenhet, mestring og læring. Kommunen skal sikre tydelige, samordnede og effektive tjenester når innbyggerne har behov for bistand. Digitalisering og ny teknologi er viktige innsatsfaktorer i fremtidens velferd, og robuste enheter og sambruk er strukturelle grep. Et av satsningsområdene er utvikling av gode lokalsamfunn som tilrettelegger for relasjoner og nettverk på tvers av alder og sosial bakgrunn. Kommunen skal samhandle godt med innbyggere, lokalsamfunn, frivillige aktører og næringsliv.

For å skape sammenheng og helhet i kommunens tjenester, vil Kommunedirektøren arbeide med følgende spor for utvikling av tjenestene:

Det digitale sporet – sikre at brukerne raskt finner informasjonen de trenger.

Samhandling og tidlig innsats – Sikre at kommunen leverer tjenester som er tilstrekkelig koordinert og at prosesser er helhetlige og kunnskapsbaserte.

Kultur, innovasjon og endringsledelse – Sikre at medarbeidere og ledere rustes til å gjennomføre endringer, at det er god samhandling, kultur for læring og forbedring og innovasjon for å møte fremtidens utfordringer.

Sikre at tjenestene er innrettet i et brukerperspektiv, og at tjenestene driftes og utvikles med bakgrunn i dokumentert kunnskap.

Verdier og lederstillinger

Verdiskapende samspill innebærer at vi har en organisasjon med strukturere, beslutningssystemer og en kultur som legger til rette for å spille på lag. Det gir rom for fleksibel bruk av kompetanse og ressurser.

Lederplakaten gir et godt bilde av hvilke forventninger som stilles til ledere og medarbeidere i Hole kommune

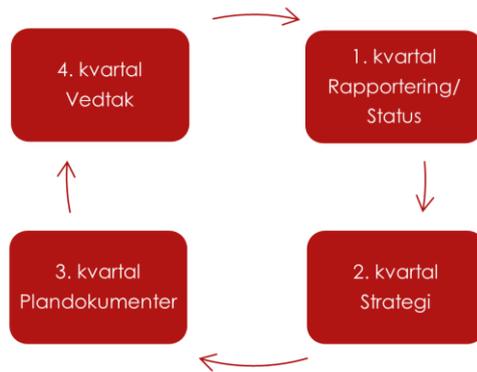
Kommunens tjenester må være basert på gode og nye løsninger, ha fokus på kostnadseffektivitet og bærekraftig drift. God ledelse og motiverte medarbeidere er en forutsetning for å lykkes.

Kommuneplanmelding/årsmelding

Hensikten med kommuneplanmeldingen er å gi politikerne best mulig forståelse for kommunens drift, hvilke utfordringer en står ovenfor og grunnlag for å velge de riktige strategier videre. Det legges vekt på å se sammenhengen med overordna mål når det skal gjøres prioriteringer.

Årshjul

Årshjulet viser i grove trekk hva det skal legges vekt på gjennom året og samhandlingen mellom politikk og administrasjon på ulike nivåer.

Budsjettprosessen

Kommunestyret skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan som skal omfatte minst de fire neste årene. Økonomiplanen skal synliggjøre økonomiske konsekvenser av tiltak i årsbudsjettet de etterfølgende år, og gi uttrykk for kommunestyrets mål og strategier de nærmeste årene basert på kommuneplanens samfunnsdel (kommuneplanens handlingsprogram).

Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen og er en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. Budsjettet skal omfatte helheten av kommunens virksomhet, være basert på de inntekter og utgifter det er realistisk å forvente og skal være i balanse.

Budsjettet består av en drifts- og en investeringsdel. Driftsbudsjettet består av alle utgifter og inntekter som er en del av den løpende virksomheten. Investeringsbudsjettet omfatter utgifter og inntekter som ikke er en del av den løpende virksomheten, eks nytt skolebygg.

Det er krav til balanse i årsbudsjettet for det enkelte år i økonomiplanperioden.

Kommunedirektøren har ansvar for å utarbeide grunnlagsdokumentasjon vedrørende årsbudsjett og økonomiplan.

Formannskapet har ansvaret for å fremme innstilling til kommunestyret i budsjettsaken.

Innstilling til årsbudsjettet skal legges ut til **alminnelig ettersyn** tidlig nok til at allmennheten får anledning til reelt å vurdere de fremsatte forslag, og senest 14 dager før innstillingen behandles av kommunestyret.

Kommunestyret skal selv vedta årsbudsjettet. Vedtaket skal fattes innen utgangen av året.

Statsforvalteren fører kontroll med kommunene på vegne av staten. Budsjettvedtaket skal oversendes statsforvalteren senest 30 dager etter at kommunestyret har fattet sitt vedtak.

Drift av kommunens tjenester

Kommunestyret skal prioritere ved å vedta fordeling av driftsrammer mellom tjenesteområdene og angi mål og premisser for bevilgningen (styring og prioritering). I tilfeller hvor kommunestyret vedtar omstilling/innsparing for et område, skal denne så langt som mulig konkretiseres.

Kommunen har følgende kommunalområder og tjeneste-/rammeområder:

Administrasjon og fellesfunksjoner (inkl. folkevalgte og kontrollorganer), og sentral avsetning til lønnsoppgjør og pensjon.

Kommunalområde Oppvekst

- Skole og SFO
- Barnehage
- PPT
- Helse (overført fra Velferd fra 1.9.2022)

Kommunalområde Velferd

- Pleie, rehabilitering og omsorg
- Tiltak for funksjonshemmede
- NAV Hole

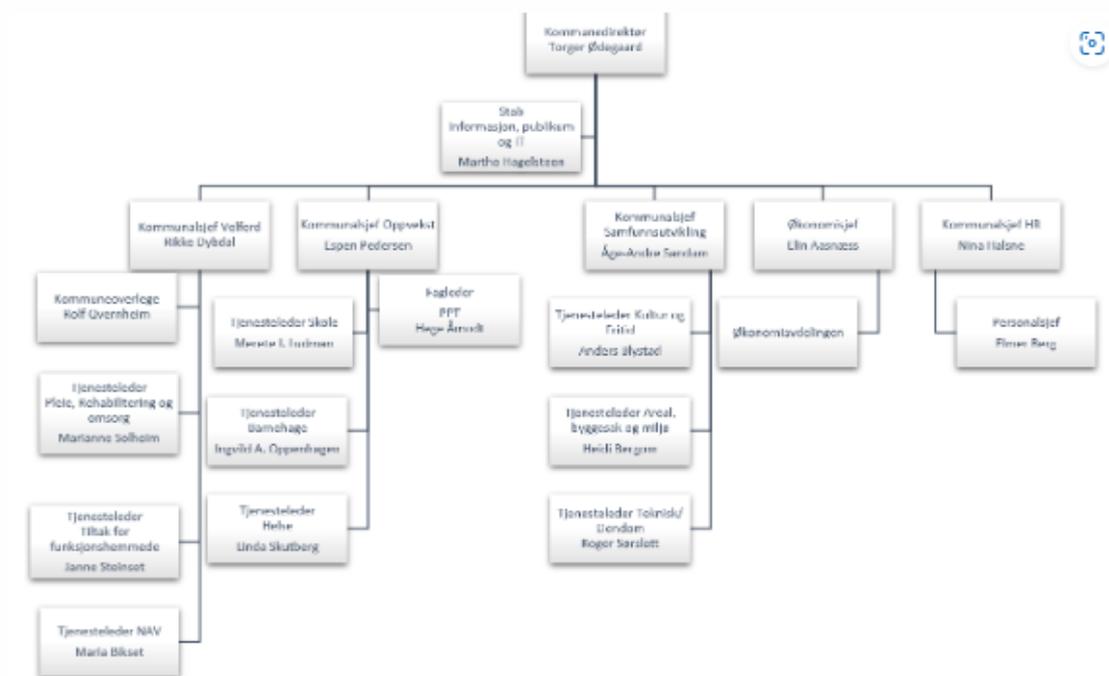
Kommunalområde Samfunnsutvikling

- Teknisk drift og eiendom (inkl selvkostområdene Vann og avløp med fond)
- Areal, byggesak og miljø
- Kultur og fritid (inkl tilskudd til kirken)

Det er netto utgiftsramme (forskjellen mellom forventede utgifter og inntekter) for hvert tjenesteområde som er bindende ovenfor kommunestyret. Det innebærer at tjenesteområdet kan disponere eventuelle merinntekter og omdisponere innenfor rammen så fremt dette ikke binder opp kommunestyret fremover og de fastsatte mål for året oppfylles.

Kommunedirektøren har i tråd med økonomireglementet fullmakt til å fordele budsjettammen videre til de underliggende enheter/avdelinger i henhold til administrativ lederstruktur, f.eks den enkelte skole og barnehage. Kommunedirektørens fullmakter er videredelegert til tjenesteleder.

Organisasjonskart pr 17.10.2023

Høringsst

Budsjettvedtak

1. Økonomiplan/handlingsplan 2024-2027

Fremlagte forslag til Økonomiplan/handlingsplan 2024-2027 for Hole kommune godkjennes, med de føringer og premisser som fremgår av dokumentet.

2. Driftsbudsjett 2024

Driftsbudsjettet for 2024 vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag "Bevilgningsoversikt drift (1A) etter §5-4 første ledd".

Nettobevilgninger til tjenesteområdene vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag "Bevilgningsoversikt drift (1B) etter §5-4 andre ledd".

Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele midler fra lønnsavsetning når lønnsforhandlingene er gjennomført og endelig pensjonsutgifter er fordelt.

3. Investeringsrammer

Investeringsbudsjettet for 2024 vedtas i samsvar med de rammer og forutsetninger som fremgår av kapittel Investeringer i økonomiplanen og som vist i Bevilgningsoversikt investeringer etter §5-5 (2A) første ledd og de konkrete investeringsprosjekter som fremgår av Bevilgningsoversikt investering etter §5-5 (2B) andre ledd, slik de fremgår i vedlegg til Kommunedirektørens forslag.

4. Lån

For 2024 gis fullmakt til følgende låneopptak:

- a. Lån til finansiering av investeringer, inntil 125,677 mill. kroner
- b. Startlån fra Husbanken til videre utlån, inntil 12 mill. kroner.

5. Skatt

Skatt på inntekt og formue for 2024 fastsettes etter den maksimalsats Stortinget fastsetter

6. Gebyrer, avgifter og brukerbetaling

Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger fastsettes ut ifra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer.

Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger for 2024 vedtas i tråd med kapittel Gebyrliste, Kommunale gebyrer for plan, byggesak, oppmåling og miljø 2024 og Vann- og avløpsgebyrer 2024.

Nye gebyrer, avgifter og brukerbetalinger gjøres gjeldende fra 1. januar 2024 dersom ikke annet er fastsatt.

7. Mål og resultatkrav

Mål og resultatkrav for tjenestoområdene fastsettes i samsvar med budsjettdokumentet. Mål for finansiell styring er iht vedtatt økonomireglement.

Høringsuttkast

Bevilgningsoversikt drift (1A) ramme til fordeling etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap		Rev. budsjett		Økonomiplan		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Sentrale inntekter							
Rammetilskudd	-160 204	-183 123	-	-205 013	-205 268	-205 268	
			202 492				
Innteks- og formuesskatt	-315 437	-292 184	-	-321 658	-325 118	-325 118	
Andre generelle statstilskudd	-1 448	-1 911	-1 816	-1 728	-1 661	-1 661	
Sum Sentrale inntekter	-477 090	-477 218	-	-528 399	-532 047	-532 047	
			525 184				
Sentrale utgifter							
Lønnsavsetning	0	24 164	17 185	17 185	17 185	17 185	
Prognose avsetning pensjonspremie tjenesteområdene	0	8 071	0	0	0	0	
Pensjon - premieavvik inkl aga	1 468	-20 080	-17 207	-17 207	-17 207	-17 207	
Pensjon - ovf fra premiefond	-18 347	-6 525	-12 051	-12 051	-12 051	-12 051	
Omstilling økonomiplan 2023-2025	0	0	0	0	0	0	
Økt innsparing 2024-2026	4	-1 452	0	0	0	0	
Sum Sentrale utgifter	-16 874	4 177	-12 074	-12 074	-12 074	-12 074	
Driftsutgifter per tjenesteområde	468 482	453 093	504 315	498 642	498 685	498 512	
Avskrivninger	23 339	27 057	27 005	28 267	28 267	28 267	
Brutto resultat (KOSTRA)	-2 143	7 109	-5 938	-13 564	-17 169	-17 342	
Netto finansutgifter og inntekter							
Renteinntekter	-4 286	-4 650	-7 250	-7 550	-7 750	-7 750	
Utbytter	-5 947	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500	
Renteutgifter	9 265	17 521	23 686	27 158	27 151	26 857	
Avdrag på lån	19 063	19 880	21 047	24 774	28 047	28 629	
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0	0	0	
Sum Netto finansutgifter og inntekter	18 095	25 251	29 983	36 882	39 948	40 236	
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0	
Motpost avskrivninger i tjenesteområdene	-23 339	-27 057	-27 004	-28 266	-28 266	-28 266	
Netto resultat	-7 387	5 303	-2 959	-4 947	-5 486	-5 371	
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner							
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	10 033	-4 847	2 672	5 197	5 736	5 621	

Økonomiplan for 2024-2027

	Regnskap	Rev. budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenestoområdene	-2 646	-455	288	-249	-249	-249
Sum Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	7 387	-5 303	2 959	4 947	5 486	5 371
Årsoverskudd / underskudd	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift 1B til fordeling rammeområder etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr. budsjett	Rev. budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2023	2024	2025	2026	2027
Administrasjon og fellesfunksjoner	38 712	39 037	39 037	45 892	45 762	45 762	45 762
Pleie, rehabilitering og omsorg	92 146	86 923	86 923	98 350	99 094	99 137	98 964
Tiltak funksjonshemmede	52 729	42 416	42 416	54 776	54 776	54 776	54 776
Nav Hole	31 029	29 238	29 238	31 194	31 194	31 194	31 194
Skole	120 011	114 969	114 969	133 990	133 990	133 990	133 990
Barnehage	56 573	54 725	54 725	63 330	62 893	62 893	62 893
PPT	4 531	4 261	4 261	4 519	4 519	4 519	4 519
Helse	12 760	11 628	11 628	13 500	13 500	13 500	13 500
Teknisk	37 301	49 136	49 136	36 174	29 827	29 827	29 827
drift/eiendom							
Areal, byggesak og miljø	8 036	8 554	8 554	9 976	9 976	9 976	9 976
Kultur og fritid	12 008	11 750	11 750	12 903	12 863	12 863	12 863
Finansiell virksomhet	0	0	0	0	0	0	0
Sum netto rammer	465 836	452 637	452 637	504 603	498 394	498 437	498 264
Herav:							
Avskrivninger	23 339	27 057	27 057	27 005	28 267	28 267	28 267
Renteutgifter	0	0	0	0	0	0	0
Motpost	-23 339	-27 057	-27 057	-27 004	-28 266	-28 266	-28 266
avskrivninger							
Avsetninger til bundne driftsfond	6 302	45	45	788	753	753	753
Bruk av bundne driftsfond	-8 949	-500	-500	-500	-1 002	-1 002	-1 002
Sum rammer uten 1A-poster	468 482	453 093	453 093	504 315	498 642	498 685	498 512

Status og rammebetingelser

Mål for bærekraftig økonomi

I kommuneloven fremgår at kommunene skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Som ledd i dette mål alle kommuner vedta finansielle måltall som verktøy for langsiktig styring av kommunens økonomi.

Kommunestyret har vedtatt handlingsregler/måltall for en bærekraftig økonomisk utvikling som fremgår av kommunens økonomireglement:

- Positive driftsresultat, minimum 1,75% av driftsinntektene for økonomiplanperioden sett under ett.
- Disposisjonsfond som utgjør minimum 10% av driftsinntektene.
- Bærekraftig gjeldsutvikling, innenfor 75% av driftsinntektene for den ikke avgiftsfinansierte del av gjelden.

KOSTRA er en forkortelse fra kommune-stat-rapportering. Gjennom KOSTRA sender alle norske kommuner og fylkeskommuner inn økonomi og tjenestetall til Statistisk sentralbyrå som gir styringsinformasjon om kommunal virksomhet.

KOSTRA-tall for 2022 økonomiske nøkkeltall viser at Hole kommune hadde et driftsresultat på 1,2%. Det var bedre enn budsjettert, men svakere enn snitt for landet og sammenlignbare kommuner.

Nivået på disposisjonsfondet i forhold til driftsinntektene var på 15,9%. Det var bedre enn målsettingen. Snitt for landet (uten Oslo) var på 14,5%.

Lånegjelden utgjorde 57% av driftsinntektene og var innenfor målsettingen. Med økt investeringstakt og økende lånegjeld fremover vil en større andel av driftsinntektene gå til å dekke renter og avdrag på lån.

Teoretisk innsparingspotensial sammenligner kostnadene for de ulike tjenestene i Hole med et utvalg andre kommuner og KOSTRA-grupper. For 2022 er det grunnskole som peker seg ut med høyere kostnader enn de kommuner og kommune-grupper som er valgt ut i denne analysen.

Utvikling i økonomiske nøkkeltall

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (B)	14,8 %	15,9 %	21,8 %	23,5 %	12,0 %	14,5 %
Økonomi						
Frie inntekter i kroner per innbygger (B)	65 420	69 054	63 275	71 758	67 424	67 014
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)	3,0 %	1,2 %	6,0 %	3,5 %	1,6 %	2,6 %
Netto lånegjeld i kroner per innbygger (B)	51 824	51 915	67 789	68 093	97 591	94 244
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (B)	59,0 %	57,0 %	77,5 %	66,2 %	97,2 %	92,9 %

Teoretisk innsparingspotensial

Høringsuttkast

Tjeneste	Indikator	Hole	Jevnaker	Sveio	Lavest i KOSTRA gruppen	Lavest i KOSTRA-gruppen - kroner	Gjennomsnitt for gruppen	Innbyggere i målgruppen	Teoretisk handlingsrom i mill.	Teoretisk handlingsrom %
Grunnskole	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Grunnskole (B)	18 266	16 186	15 666	Sula	13 850	16 600	6 888	13,4	10,7
Pleie og omsorg	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B)	22 800	18 793	23 742	Skaun	18 141	22 968	6 888	-1,1	-0,7
Barnevern	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnevern (B)	2 260	1 668	3 158	Skaun	1 335	2 795	6 888	-3,3	-21,3
Barnehage	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnehage (B)	9 439	10 388	10 667	Råde	8 216	9 961	6 888	-3,6	-5,5
Kommunehelse	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunehelse (B)	3 650	3 782	3 937	Nord-Odal	2 808	3 969	6 888	-2,4	-9,4
Sosiale tjenester	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Sosiale tjenester (B)	2 574	1 941	2 652	Hareid	-4 172	2 765	6 888	-1,0	-5,6
Kultur og idrett	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kultur og idrett (B)	2 236	2 557	2 258	Giske	628	2 137	6 888	0,7	4,4
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Plan, kulturminner, natur og nærmiljø (B)	1 146	714	1 124	Lunner	53	853	6 888	2,0	25,6
Adm, styring og fellesutgifter	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Adm, styring og fellesutgifter (B)	5 702	6 176	5 133	Gjerdrum	-1 293	5 707	6 888	0	-0,1
Brann og ulykkesvern	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Brann og ulykkesvern (B)	1 111	991	1 247	Våler (Østf.)	697	1 079	6 888	0,2	2,9
Kommunale boliger	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunale boliger (B)	-359	-36	202	Farsund	-508	104	6 888	-3,2	0
Samferdsel	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Samferdsel (B)	918	1 910	1 421	Stranda	-689	1 357	6 888	-3,0	-47,8
Næringsforv. og konsesjonskraft	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Næringsforv. og konsesjonskraft (B)	113	22	405	Froland	-2 920	85	6 888	0,2	24,8
Kirke	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kirke (B)	612	723	774	Løten	406	741	6 888	-0,9	-21,1
Landbruk	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Landbruk (B)	100	122	79	Stranda	23	115	6 888	-0,1	-19,3

***) Tallene er justert for ulikt utgiftsbehov

Investeringer i økonomiplanen

Investeringsbehov og planer for kommunen

Investeringer er et viktig virkemiddel for å sikre et godt tjenestetilbud til kommunens innbyggere. Investeringene er i hovedsak finansiert ved lån og kompensasjonstilskudd fra staten for merverdiavgift. Andre finansieringskilder er eksterne tilskudd og refusjoner knyttet til prosjektene, bruk av ubundet fond og overføring fra driftsregnskapet. Det er etablert handlingsregler som setter rammer for investeringsnivået. Handlingsreglene tilsier at gjeldsgraden ikke skal overskride 75% av driftsinntektene når man holder investeringer innen selvkostområdene vann og avløp utenfor.

Hole kommune har investeringsbehov fremover knyttet til utbyggingsplaner, forventet befolkningsvekst og demografisk utvikling. Langsiktig drifts- og investeringsplan (LDIP) legger grunnlaget for en plan for riktig investering til rett tid. I analysen ser man utbyggingsplaner, befolkningsprognoser, investeringsbehov knyttet til kapasitet og tilstand på kommunens bygninger og anlegg i et langsiktig perspektiv.

I løpet av 2024-2027 forutsettes at følgende investeringsbehov ivaretas

- Utvidelse Hole ungdomsskole i forhold til kapasitet, FOT avdeling, flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb i tråd med kommunestyrets vedtak
- Sprinkelanlegg i kommunale pleieinstitusjoner og omsorgsboliger i tråd med brannvesenets overordnede beredskapsanalyse
- Fortsette plan for utskifting av kommunens tjenestebiler til el-biler
- Årlige bevilgninger til IT, formålsbygg og infrastruktur
- Det er vedtatt betydelige investeringer innen vann og avløp iht vedtatt Hovedplan for vann og avløp med særlige tiltak på Sollihøgda i samarbeid med Bærum kommune, Sundvollen sentrum og kapasitet og nye krav til Hole renseanlegg.

Utvidelse Hole ungdomsskole

I økonomiplanen er kommunestyrets investeringstiltak knyttet til utvidelse Hole ungdomsskole til 4 parallell, FOT-avdeling (forsterket opplæringstilbud), flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb. Tiltaket skal være klart til skolestart høsten 2025.

I perioden 2021-2023 gjennomføres tiltak iht reguleringsplanens bestemmelser i forhold til brannvannsløsing, ny trafo, trafikksikkerhetstiltak og de øvrige rekkefølgekrav i ny reguleringsplan for Hole ungdomsskole.

Tiltaket er tilpasset politisk vedtak og anbudskonkurranse er gjennomført. Det planlegges kontraktinngåelse i løpet av oktober 2023. Til selve gjennomføringsfasen av byggeprosjektet i 2024 og 2025 er det avsatt 156 mill. kroner inkl. mva. Det forventes å motta 10 mill. kroner i spillemidler til flerbrukshallen.

Sprinkling kommunale pleieinstitusjoner

Kommunestyret vedtok 12.09.2022 plan for sprinkling av pleieinstitusjoner i tråd med brannvesenets overordnede beredskapsanalyse. Dette som kompensierende tiltak i forhold til for lang utrykningstid. Tilsynet som ble gjennomført i 2015 omfattet avvik ved 9 pleieinstitusjoner i Hole kommune. Tiltak i tre private pleieinstitusjoner gjennomføres i perioden 2022-2023 og det avsettes midler i driftsbudsjettet til ytterligere en privat pleieinstitusjon i 2024.

Tiltak i egne bygg er investering og kan lånefinansieres. I investeringsbudsjettet for 2024 foreslår innarbeidet midler til sprinkling av Hole bo- og rehabiliteringssenter og de kommunale omsorgsboligene Sundjordet og Gamleveien 2B med totalt 9,7 mill. kroner.

Utskifting av tjenestebiler til fossilfri

Kommunestyret vedtok i 2021 en målsetting om helelektrisk bilpark for kommunens tjenestebiler innen utgangen av 2024. Pr september 2023 er det registrert 31 kjøretøy (holder traktor og lastebil utenom), av disse er 12 fossile. I budsjettet for 2023/24 er det innarbeidet ytterligere 5 el-biler, hvorav 1 er økning av bilparken. Det gjenstår 8 bilers om planlegges skiftes ut når leasingavtaler utgår i 2025. Det vil være noe valg av plug-in hybrid i hjemmetjenesten og beredskapsbil teknisk.

Man ser at busser tilpasset behov for Frivilligsentralen og Arbeidssenteret inntil videre vil være fossile, da man ikke har lykkes med fossilfri alternativer pr i dag.

Flomsikring Kleivbekken og Jonsbråtenbekken

I forbindelse med ekstremværet Hans er det avklart med Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) at Kleivbekken og Jonsbråtenbekken på Sundvollen må sikres bedre mot nye flomhendelser. Flomutsatt del av Kleivbekken må reguleres og tiltak må prosjekteres og gjennomføres. (NVE) bidrar med prosjektering og inntil 80% av kostnadene. Hole kommune må bekoste reguleringsplan. Avsetningen i 2024 går til utarbeidelse av reguleringsplan. NVE prosjekterer tiltaket parallelt med regulering. Total kostnad er uavklart og budsjettbehov på 4 mill. kroner i 2024 og 2025 er estimert.

Stensbystranda universiell utforming

Kommunestyret har i sitt verbalvedtak for 2022 bedt kommunedirektøren utarbeide plan for å gjøre Stensbystranda universielt utformet og godt tilgjengelig for mennesker med funksjonsnedsettelse. Det foreslås avsatt 1 mill. kroner i 2024 til å etablere parkeringsplass, stier, grillplass, belysning og badeplasser tilrettelagt for universiell utforming.

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Investeringer i varige driftsmidler	140 591	127 550	24 233	6 400
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 341	1 395	1 450	1 508
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Sum finansieringsbehov	141 932	128 945	25 683	7 908
Kompensasjon for merverdiavgift	-14 914	-14 184	-272	-272
Tilskudd fra andre	0	-10 000	0	0
Salg av varige driftsmidler	0	-700	0	0
Bruk av lån	-125 677	-102 666	-23 961	-6 128
Videreutlån	12 000	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	-12 000	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	3 400	3 400	3 400	3 400
Mottatte avdrag på videreutlån	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-1 341	-1 395	-1 450	-1 508
Sum finansiering	-141 932	-128 945	-25 683	-7 908
Sum finansieringsbehov	141 932	128 945	25 683	7 908
Sum finansiering	-141 932	-128 945	-25 683	-7 908
Udekket finansiering	0	0	0	0

Investeringsutgiftene utgjør 141 mill. kroner. I tillegg til investeringer i bygg og anlegg skal kommunen årlig innbetale egenkapitaltilskudd KLP (pensjonsleverandør). Investeringstiltakene er oppgitt under de aktuelle tjenesteområdene og samlet oversikt fremgår av Vedlegg – Bevilgningsoversikt investeringer etter annet ledd.

Egenkapitaltilskudd og kjøp av aksjer kan ikke lånefinansieres og forutsettes her dekket gjennom bruk av ubundet investeringsfond. Samlet finansieringsbehov utgjør 142 mill. kroner.

Investeringsbudsjettet finansieres i hovedsak ved opptak av lån og kompensasjon for merverdiavgift. Tilskudd og refusjoner knyttet til investeringstiltaket, inntekter fra salg av anleggsmidler og eventuell overføring fra drift bidrar til å redusere låneopptaket.

Investeringer innen vann og avløp er betegnet som rentable ved at de finansieres av gebyrinntekter over tid. Kommunen tar opp lån og gebyrinntektene skal over tid bidra til at kommunens kostnader til gjeldsbetjeningen skal dekkes.

Kompensasjon for merverdiavgift

Kompensasjon for merverdiavgift føres direkte i investeringsregnskapet til finansiering av investeringer. Det er budsjettetert med nær 15 mill. kroner i 2024.

Bruk av ubundet investeringsfond

Hole kommune har midler på ubundet investeringsfond som kan anvendes til finansiering av investeringer. Prognose 31.12.2023 etter planlagt avsetninger og bruk er 5,8 mill. kroner. I forslaget til investeringsplan er det årlig planlagt anvendelse i størrelsesorden 1,3-1,5 mill kr til finansiering av egenkapitaltilskudd Kommunal Landspensjonskasse (KLP) som del av pensjonsordningen.

Bruk av lån

Opptak av lån påfører driftsbudsjettet fremtidige rente- og avdragskostnader. Driftskostnader knyttet til startlån og Vann- og avløpsinvesteringer (VA) finansieres over tid gjennom brukerbetaling og tilbakebetaling på utlån.

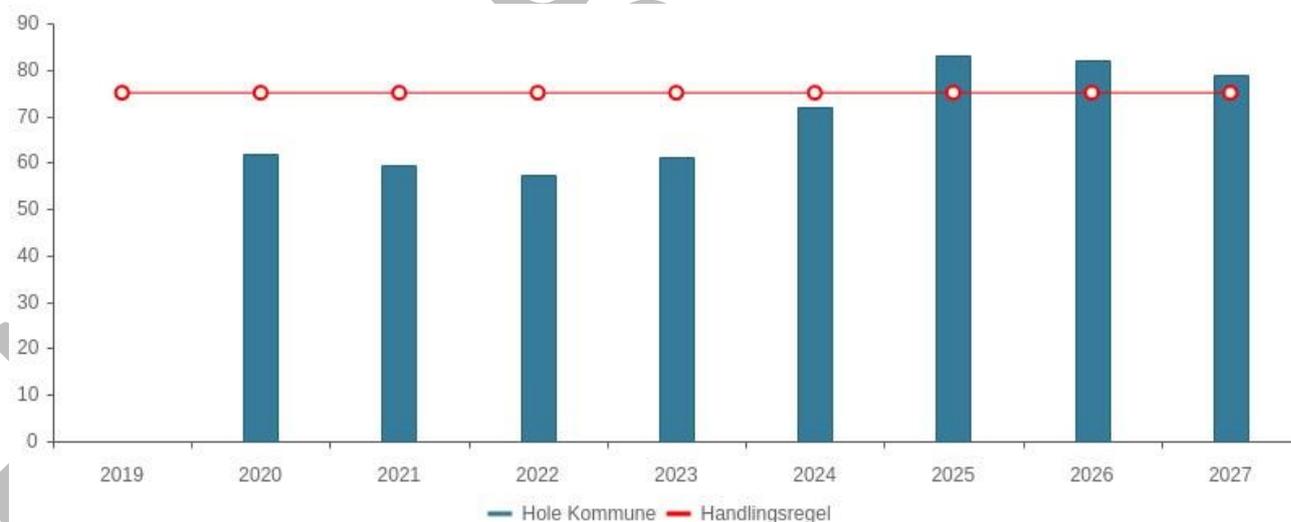
Budsjettet låneopptak i fireårsperioden er på 259 mill. kroner hvorav 104 mill. kroner er knyttet selvkost (VA) og låneandelen utgjør 86% av investeringsutgiftene.

Videreutlån - startlån

Låneopptak, utbetalinger og innbetalinger i form av avdrag startlån fra Husbanken skal føres i investeringsbudsjettet/regnskapet. Det er lagt til grunn nytt låneopptak i 2024 på inntil 12 mill. kroner - målsettingen er å kunne bidra med 3 til 4 lån årlig. Behovet i forhold til låneopptaket vurderes bl.a. i forhold til utbrukte lånemidler ved utgangen av 2023. Startlån vurderes årlig.

Rentekostnadene og mottatte renteinntekter Startlån fremgår av driftsbudsjettet og finansområdet.

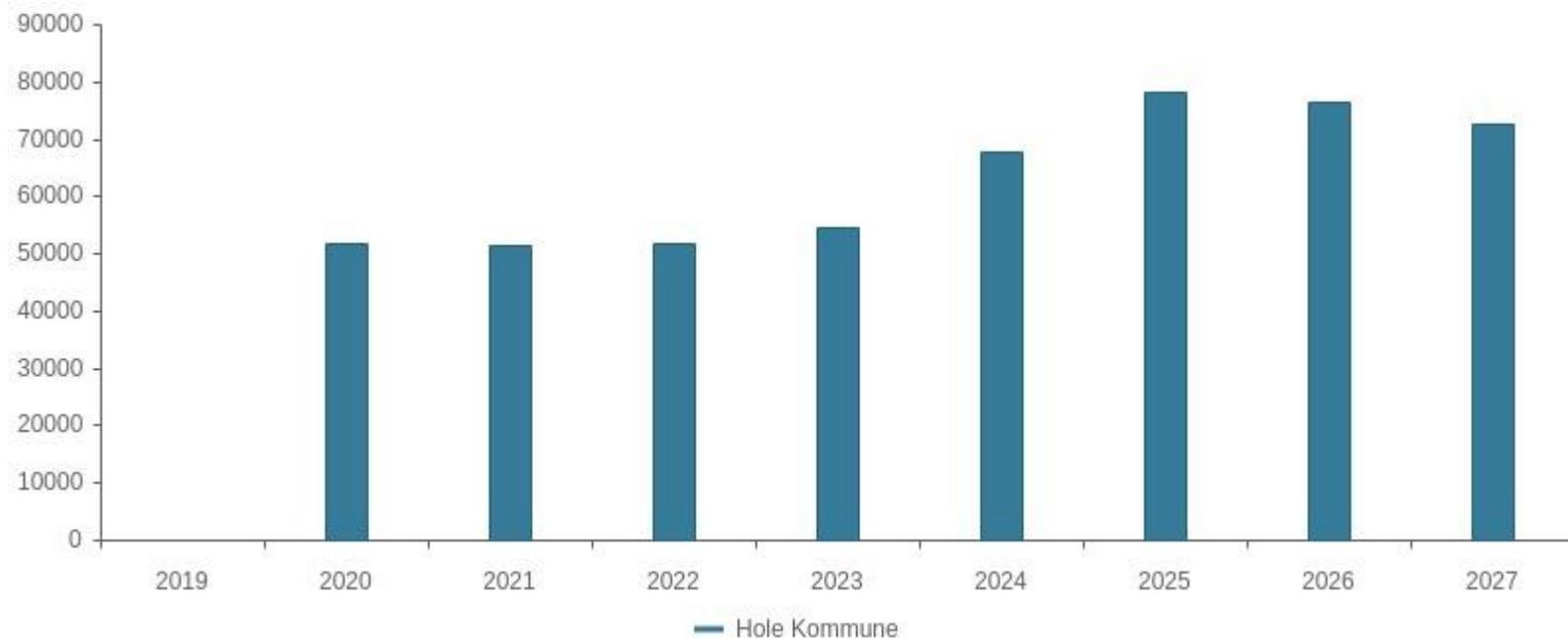
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	Budsjett 2023	Økplan 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027
Hole Kommune	0,0 %	62,0 %	59,4 %	57,5 %	61,2 %	72,1 %	83,2 %	82,1 %	78,8 %
Handlingsregel	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %

Netto lånegjeld i kroner per innbygger

Høringsuttkast

Tabell	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	Budsjett 2023	Økplan 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027
Hole Kommune	0	51 634	51 463	51 650	54 517	67 884	78 025	76 608	72 702

HØRINGS

Hovedtallene i budsjettforslaget

Økonomisk bærekraft er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. Stabilitet og forutsigbarhet i den økonomiske politikken gir grunnlag for god kvalitet i tjenestene, fornøye brukere, innbyggere og ansatte.

Det vises til kapittelet om økonomiske utvikling for en nærmere beskrivelse av økonomiske handlingsregler og utfordringer for kommunen.

Årsbudsjettet og økonomiplanen er basert på:

- Kommuneplanens samfunnsdel
- Kommunestyrets mål for finansiell styring
- Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2024 slik det er redegjort for i kommuneproposisjonen
- Kommunestyrets vedtak med økonomiske konsekvenser for 2024 og fremover.
- Befolkningsvekst i henhold til kommuneplanens samfunnsdel, men med oppdaterte tall i tråd med egen prognose for perioden

Det er i driftsbudsjettet innarbeidet en årlig vekst i frie inntekter. På utgiftssiden er det tatt høyde for lønnsvekst, demografiendringer og prisjustering. Driftsbudsjettet blir presentert i faste 2024-priser.

Følgende forutsetninger er lagt til grunn:

- Deflator – 4,5 prosent (vektet snitt av lønns- og prisvekst)
- Prisvekst – 4,2 prosent
- Lønnsvekst – 4,9 prosent i 2024 og 5,4 prosent i 2023

Deflator på 4,5 prosent er lagt til grunn som generell økning i kommunale gebyrer og avgifter som fastsettes av kommunestyret selv.

Sentrale inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. i fjor 2023	Rev. bud. i fjor 2023	Økonomiplan			
				2024	2025	2026	2027
Rammetilskudd	-160 204	-183 123	-183 123	-202 492	-205 013	-205 268	-205 268
Inntekts- og formuesskatt	-315 437	-292 184	-292 184	-320 876	-321 658	-325 118	-325 118
Andre generelle statstilskudd	-1 448	-1 911	-1 911	-1 816	-1 728	-1 661	-1 661
Sum sentrale inntekter	-477 090	-477 218	-477 218	-525 184	-528 399	-532 047	-532 047

Kommunene finansieres i hovedsak av de frie inntektene skatt og rammetilskudd fra staten. De utgjør ca. 76% av driftsinntektene. For å kunne gi et likeverdig tilbud til innbyggerne omfordeles skatteinntektene mellom kommunene gjennom såkalt skatteutjevning i rammetilskuddet.

Budsjettet er basert på Revidert nasjonalbudsjett 2023 og Kommuneproposisjonen 2024. Skatteanslaget vurderes videre på bakgrunn av forventet skatteinntang 2023, befolkningsprognoser, forventet lønnsvekst og sysselsetting.

Regjeringen fremla forslag til statsbudsjett 6. oktober. Endringer som påvirker budsjettet vil eventuelt innarbeides før forslaget skal til endelig behandling i kommunestyret.

Skatt

Hole kommune opplever store variasjoner i skatteinntektene. Det gjør det utfordrende å lage treffsikre prognoser. Høyere skatteinngang enn forventet har bidratt til gode regnskapsresultater for kommunesektoren de siste årene.

Revidert nasjonalbudsjetts skatteanslag for 2023 er 7,6% lavere enn den totale skatteinngangen i 2022. Det forventes nedgang i restskatter og redusert margin- og korreksjonsoppgjør for kommunesektoren i siste halvdel av 2023. Det er høy aktivitet i norsk økonomi og arbeidsledigheten er lav, dette er grunnlag for noe oppjustering av skatteprognosen i 2. tertialrapport. Norges Bank har økt styringsrenten for å bremse prisveksten og det forventes at pengepolitikken vil slå ut i form av høyere arbeidsledighet i 2024.

Kommunene må selv angi prognose for skatteinntektene og dermed nivå for skatteutjevning. Det er budsjettert med 320 mill. kroner i 2024 og tilsvarer en nominell vekst på 7% i forhold til prognose 2023.

Rammetilskudd

I kommuneproposisjonen legges opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter på 4,2 mrd. kroner hvorav 3,1 mill. kroner er knyttet til merkostnader i forhold til endringer i befolkningen (demografikostnader). Videre anslås veksten i kommunenes pensjonskostnader til 1,2 mrd. kroner utover anslått lønnsvekst.

For 2024 er det innarbeidet helårseffekt av gratis deltids plass på SFO på 2. trinn og reduksjon av maksimal foreldrebetaling barnehagene som videreføres nominelt uendret med kr. 3.000 fra 1. januar og ytterligere ned til kr. 2.000 fra 1. august 2024.

Flere år med svært høy kostnadsvekst reduserer kommunenes kjøpekraft. Det har blitt dyrere å drive skoler, sykehjem og andre velferdstjenester. Kommunene kompenseres ikke fullt ut for denne kostnadsveksten og innebærer innstramning og omstilling for kommunene.

Regjeringen vil legge frem en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene i en egen melding til Stortinget våren 2024 med virkning fra og med 2025.

Andre generelle tilskudd

Kommunen får kompensasjonstilskudd for omsorgsboliger og sykehjemsplasser samt rentekompensasjon for skoleanlegg. Tilskuddet utbetales fra Husbanken, og det er Husbankens egen flytende rente som legges til grunn for beregning av rentekompensasjonen. Kompensasjonen utgjør mellom 1,5 og 1,7 mill. kroner årlig. Tilskuddet reduseres over tid i forhold til nedbetaling av lån knyttet til tiltakene og endret rente.

Sentrale utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. i fjor 2023	Rev. bud. i fjor 2023	Økonomiplan			
				2024	2025	2026	2027
Lønnsavsetning	0	24 164	24 164	17 185	17 185	17 185	17 185
Prognose avsetning	0	8 071	8 071	0	0	0	0
pensjonspremie tjenesteområdene							
Pensjon - premieavvik inkl aga	1 468	-20 080	-20 080	-17 207	-17 207	-17 207	-17 207
Pensjon - ovf fra premiefond	-18 347	-6 525	-6 525	-12 051	-12 051	-12 051	-12 051
Økt innsparing 2024- 2026	4	-1 452	-1 452	0	0	0	0
Sum sentrale utgifter	-16 874	4 177	4 177	-12 074	-12 074	-12 074	-12 074

Lønn og pensjon

Det er lagt til grunn 5,4% forventet lønnsvekst i 2023 og 4,9% i 2024 basert på prognoser fra Statistisk sentralbyrå (juni 2023). Lønnsavsetningen inneholder kompensasjon for lønnsoppgjør i 2023 som ikke er ferdigforhandlet og for sentrale og lokale lønnsoppgjør 2024. Midlene fordeles tjenesteområdene når resultatet av de ulike oppgjørene er klare.

På bakgrunn av nye beregninger fra Kommunal landspensjonskasse (KLP), er det innarbeidet endringer i pensjonspremiene som belastes tjenesteområdene.

For å jevne ut svingninger i premiene er det fastsatt en ordning slik at kommunene utgiftsfører beregnede pensjonskostnader i stedet for årlig betalt premie.

For å sikre at det over tid blir samsvar mellom regnskapsførte pensjonskostnader og betalte premier, må kommunene også utgiftsføre differansen mellom premie og pensjonskostnad (premieavviket). Dette kalles amortiseringskostnad og kommer i tillegg til den beregnede pensjonskostnaden. Premieavviket føres over 7 år iht kommunestyrets vedtak.

Pensjonspremier, bruk av premiefond, premieavvik og amortiseringskostnad for 2024 er basert på prognoser fra pensjonsleverandørene KLP og SPK (Statens pensjonskasse - undervisningspersonell).

Driftsutgifter per kommunalområde (1B)

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. i fjor 2023	Rev. bud. i fjor 2023	Økonomiplan			
				2024	2025	2026	2027
Administrasjon og fellesfunksjoner	38 712	39 037	39 037	45 892	45 762	45 762	45 762
Velferd	175 904	158 577	158 577	184 320	185 064	185 107	184 934
Oppvekst	193 875	185 583	185 583	215 338	214 901	214 901	214 901
Samfunn	57 345	69 440	69 440	59 053	52 666	52 666	52 666
Finansiell virksomhet	0	0	0	0	0	0	0
Driftsutgifter per tjenesteområde	465 836	452 637	452 637	504 603	498 394	498 437	498 264

Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. i fjor 2023	Rev. bud. i fjor 2023	Økonomiplan			
				2024	2025	2026	2027
Renteinntekter	-4 286	-4 650	-4 650	-7 250	-7 550	-7 750	-7 750
Utbytter	-5 947	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500
Renteutgifter	9 265	17 521	17 521	23 686	27 158	27 151	26 857
Avdrag på lån	19 063	19 880	19 880	21 047	24 774	28 047	28 629
Netto finansinntekter/finansutgifter	18 095	25 251	25 251	29 983	36 882	39 948	40 236
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0	0	0	0
Totale finansutgifter	18 095	25 251	25 251	29 983	36 882	39 948	40 236
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0	0

Kommunens finans- og gjeldsforvaltning skal utformes på en slik måte at den bidrar til at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid:

- Sikre stor grad av forutsigbarhet i kommunens finansielle stilling.
- Finans- og gjeldsforvaltningen skal forvaltes som en helhet hvor en søker å sikre en rimelig avkastning samt stabile og lave netto finansutgifter og hindrer kommunen i å ta vesentlig finansiell risiko.
- Kommunen skal til enhver tid ha likviditet til å dekke løpende forpliktelser.
- Plassert overskuddslikviditet skal over tid gi en god og konkurransedyktig avkastning under krav om sikkerhet, likviditet og risikospredning.
- Gjeldsforvaltningen skal over tid gi lavest mulig rentekostnad under hensyn til refinansieringsrisiko, renterisiko og behov for forutsigbarhet i lånekostnader.

Kommunens finansinntekter består av renteinntekter på innskudd kapital og utbytte fra selskaper.

Renteinntektene påvirkes av utviklingen i kommunens likviditet og rente.

Hole kommune mottar årlig utbytte fra Ringerikskraft AS (eierandel 11,42%) og Vardar AS (eierandel 1,88%).

Økonomiplan for 2024-2027

Utbytte fra Ringerikskraft AS forventes til 4,5 mill. kroner og Vardar AS med 3 mill. kroner, totalt 7,5 mill. kroner.

Finansutgiftene består av avdrag og renteutgifter til betjening av kommunens lån. Prognosene er basert på utviklingen i gjeldende låneportefølje samt forslag til investeringsplan med nye låneopptak og prognose for lånerenten fremover.

Rentenivået var ekstremt lav under pandemien. Norges Bank reduserte styringsrenten til 0% i mai 2020 som pengepolitisk tiltak knyttet til pandemien. Fra september 2021 har det vært en gradvis økning i styringsrenten. På bakgrunn av svært høy lønns- og prisvekst i 2022 og 2023 har det vært en kraftig økning i rentenivået i 2023.

I september 2023 ble styringsrenten satt opp til 4,25%. Aktiviteten i norsk økonomi er fortsatt høy, og arbeidsmarkedet er stramt. Samtidig virker renten innstrammende, og presset i økonomien er i ferd med å avta. Prisveksten har avtatt noe, men den er fortsatt høy og klart over målet på 2%.

Det videre forløpet for renten vil avhenge av den økonomiske utviklingen og det forventes at styringsrenten skal videre opp i september. Utfra signaler fra rentemøte forventes det en rentetopp rundt årsskiftet, men en gradvis reduksjon av renten i 2024.

Budsjettrenten er kalkulert til 5,2 % i 2024 for så å redusere noe fremover til 4,5% i 2026. I Langsiktig drifts- og investeringsplan er det lagt til grunn en langsiktig rente på 4%.

Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. i fjor 2023	Rev. bud. i fjor 2023	Økonomiplan			
				2024	2025	2026	2027
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	10 033	-4 847	-4 847	2 672	5 197	5 736	5 621
Netto avsetninger	10 033	-4 847	-4 847	2 672	5 197	5 736	5 621
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene	-2 646	-455	-455	288	-249	-249	-249
Totale avsetninger	7 387	-5 303	-5 303	2 959	4 947	5 486	5 371

Tabellen viser netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfondet. Utgangspunktet for både bruk av og avsetning til fond er at kommunen må planlegge for et positivt driftsresultat. Det er nødvendig for å sikre økonomisk handleevne over tid og redusere risikoen i årets budsjett.

Kommunestyret har fastsatt mål for finansiell styring med et disposisjonsfond på 10% av driftsinntektene. Resultatet i 2022 er et disposisjonsfond på 96,6 mil kr som utgjør 15,6% av driftsinntektene. I 2023 er det vedtatt både avsetning og bruk av disposisjonsfondet. Det er budsjettert med 7,9 mill. kroner i avsetning av årets resultat.

Kommunestyret vedtok i sak 041/22 Sprinkling av pleieinstitusjoner. Tiltaket er knyttet til at Hole kommune iverksetter og bekoster sprinkling av kommunale og private pleieinstitusjoner i tråd med brannvesenets beredskapsanalyse. I første omgang omfatter det pleieinstitusjonene Hole bo- og rehabiliteringssenter, Nøstret I, Hvalheim og Solstad.

Tiltak i private institusjoner må dekkes over driftsbudsjettet og i 2023 ble det avsatt 12,8 mill. kroner og tiltaket er vedtatt finansiert ved bruk av disposisjonsfondet. I 2024 forslås sprinkling av ytterligere en privat pleieinstitusjon Gamleveien 1 og kostnaden på 4 mill. kroner foreslås finansiert ved bruk av disposisjonsfondet.

Budsjettet for 2024 er basert på et netto driftsresultat på 1% av driftsinntektene, som er lavere en målsettingen på 1,75%. Planlagt avsetning til disposisjonsfond er 6,6 mill. kroner. Netto avsetning til disposisjonsfondet er 2,6 mill. kroner.

Høringsuttkast

Disponering av driftsrammen

Budsjettskjema 1A - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Økonomiplan			
			2024	2025	2026	2027
Frie disponible inntekter						
Rammetilskudd	-160 204	-183 123	-	-	-205 268	-205 268
			202 492	205 013		
Inntekts- og formuesskatt	-315 437	-292 184	-	-	-325 118	-325 118
			320 876	321 658		
Andre generelle statstilskudd	-1 448	-1 911	-1 816	-1 728	-1 661	-1 661
Sum Frie disponible inntekter	-477 090	-477 218	-	-	-532 047	-532 047
			525 184	528 399		
Sentrale utgifter						
Lønnsavsetning	0	24 164	17 185	17 185	17 185	17 185
Prognose avsetning pensjonspremie tjenesteområdene	0	8 071	0	0	0	0
Pensjon - premieavvik inkl aga	1 468	-20 080	-17 207	-17 207	-17 207	-17 207
Pensjon - ovf fra premiefond	-18 347	-6 525	-12 051	-12 051	-12 051	-12 051
Økt innsparing 2024-2026	4	-1 452	0	0	0	0
Sum Sentrale utgifter	-16 874	4 177	-12 074	-12 074	-12 074	-12 074
Finansinntekter/-utgifter						
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	10 033	-4 847	2 672	5 197	5 736	5 621
Sum Avsetninger og bruk av avsetninger	10 033	-4 847	2 672	5 197	5 736	5 621
Sum Til fordeling drift	-465 836	-452 637	-	-	-498 437	-498 264
			504 603	498 394		
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	465 836	452 637	504 603	498 394	498 437	498 264
Sum	0	0	0	0	0	0
Merforbruk/mindreforbruk						

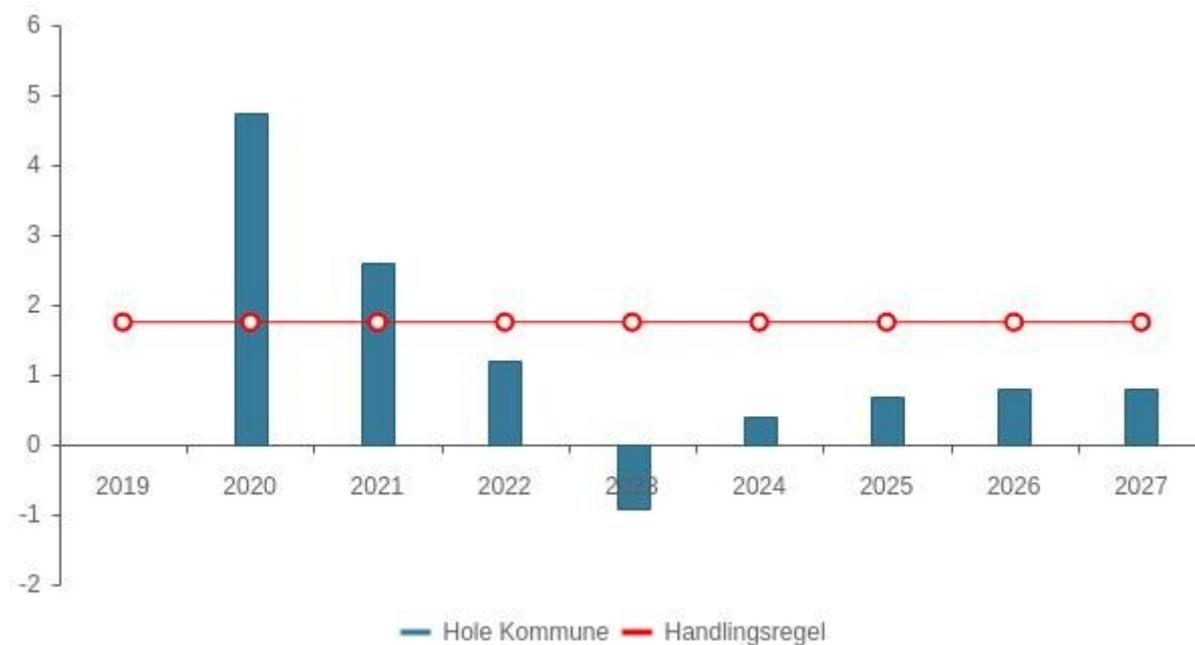
Budsjettskjema 1B - Driftsbudsjettet – fordeling tjenesteområder

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Økonomiplan			
			2024	2025	2026	2027
Administrasjon og fellesfunksjoner	38 712	39 037	45 892	45 762	45 762	45 762
Pleie, rehabilitering og omsorg	92 146	86 923	98 350	99 094	99 137	98 964
Tiltak funksjonshemmede	52 729	42 416	54 776	54 776	54 776	54 776
Nav Hole	31 029	29 238	31 194	31 194	31 194	31 194
Skole	120 011	114 969	133 990	133 990	133 990	133 990
Barnehage	56 573	54 725	63 330	62 893	62 893	62 893
PPT	4 531	4 261	4 519	4 519	4 519	4 519
Helse	12 760	11 628	13 500	13 500	13 500	13 500
Teknisk drift/eiendom	37 301	49 136	36 174	29 827	29 827	29 827
Areal, byggesak og miljø	8 036	8 554	9 976	9 976	9 976	9 976
Kultur og fritid	12 008	11 750	12 903	12 863	12 863	12 863
Finansiell virksomhet	0	0	0	0	0	0
Til fordeling drift (fra budsjettskjema 1A)	465 836	452 637	504 603	498 394	498 437	498 264

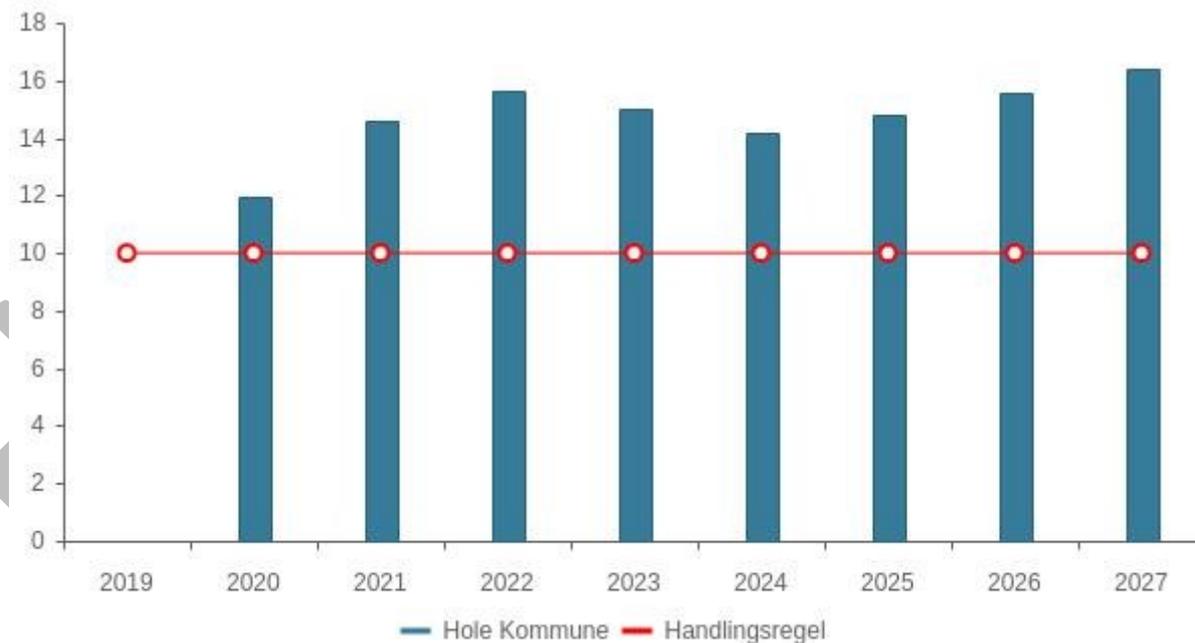
Økonomisk utvikling i planperioden

Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter

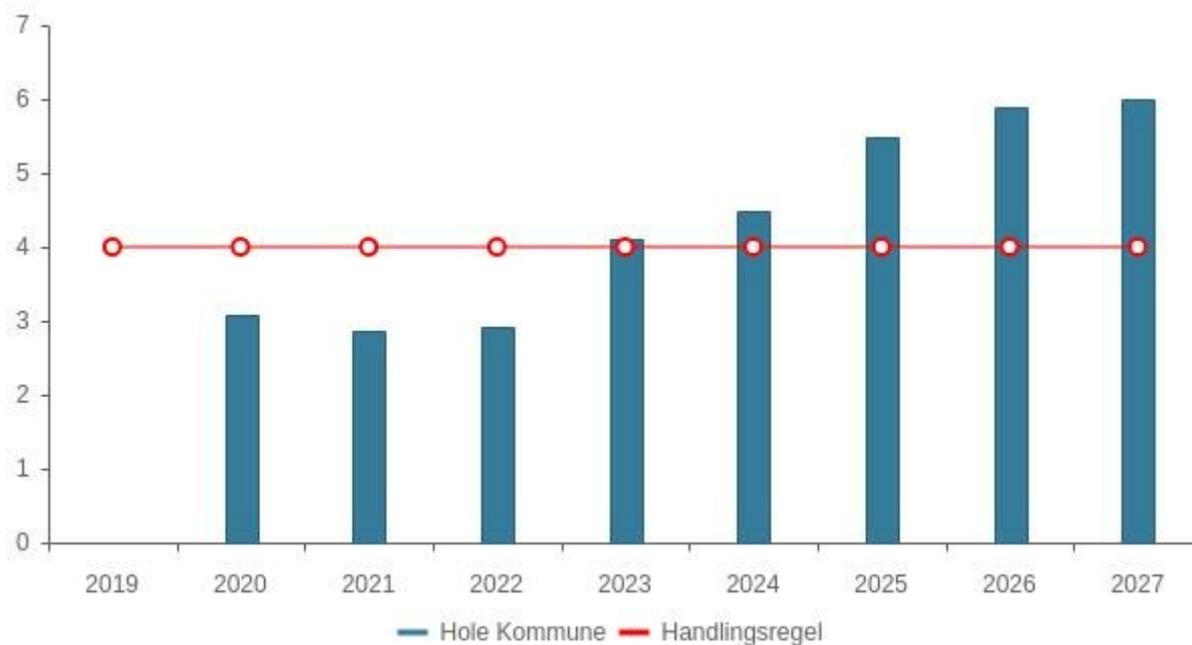
Tabell	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	Budsjett 2023	Økplan 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027
Hole Kommune	0,0 %	4,7 %	2,6 %	1,2 %	-0,9 %	0,4 %	0,7 %	0,8 %	0,8 %
Handlingsregel	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %

Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	Budsjett 2023	Økplan 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027
Hole Kommune	0,0 %	12,0 %	14,6 %	15,6 %	15,0 %	14,2 %	14,8 %	15,6 %	16,4 %
Handlingsregel	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %

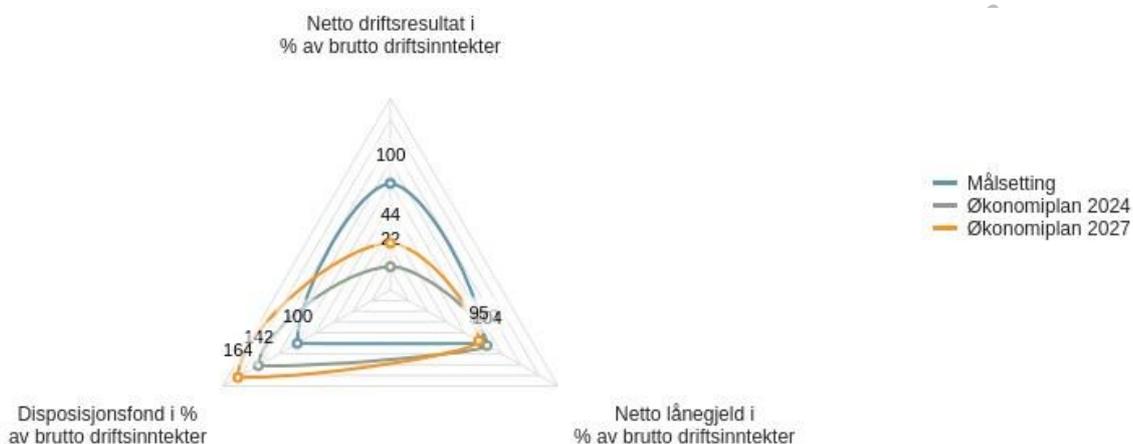
Netto finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	Budsjett 2023	Økplan 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027
Hole Kommune	0,0 %	3,1 %	2,9 %	2,9 %	4,1 %	4,5 %	5,5 %	5,9 %	6,0 %
Handlingsregel	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %

Kommunaløkonomisk bærekraft (KØB)

Grafen viser avviket mellom vedtatte mål for de tre viktigste finansielle indikatorene som skal bidra til kommunaløkonomisk bærekraft (KØB). Verdiene i trekanten er relative, og målet er omregnet til 100 for alle tre indikatorer. Verdi under 100 indikerer behov for ytterligere tilpasning for å nå målsettingen.

Virkelige verdier

Indikatornavn	Målsetting	Økonomiplan 2024	Økonomiplan 2027
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	1,8 %	0,4 %	0,8 %
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter	75,0 %	72,1 %	78,8 %
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter	10,0 %	14,2 %	16,4 %

Relative verdier

Indikatornavn	Målsetting	Økonomiplan 2024	Økonomiplan 2027
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	100,0 %	22,0 %	44,0 %
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter	100,0 %	104,0 %	95,0 %
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter	100,0 %	142,0 %	164,0 %

Kommunens tjenesteområder

Administrasjon og fellesfunksjoner

Innledning

Kommunalområdet omfatter toppledelsen i kommunen, samt de administrative stabs- og støttetjenestene som inngår i sentraladministrasjonen.

Området har ansvar for å legge til rette for god politisk og administrativ styring, samt ivareta en rekke fellesfunksjoner på vegne av hele organisasjonen.

Området leverer tjenester til alle tjenesteområdene, folkevalgte, næringsliv og innbyggere.

Fellesutgifter som tilskudd til regionale samarbeidstiltak, folkevalgte og kontrollorganer, KS-kontingent, personellforsikringer, bedriftshelsetjeneste, lærlingordning, lisenser og vedlikeholdsavtaler for felles IT systemer m.v. kommer inn under dette området.

Utfordringer og satsninger

Stabs- og støtteenhetene har ansvar for en rekke fellesfunksjoner på vegne av hele kommunen og har en viktig funksjon knyttet til å sikre enhetlig praksis og samhandling i hele organisasjonen.

Økt spesialistkompetanse og analyse- og utredningskompetanse er nødvendig for å kunne håndtere strengere krav til styringsinformasjon. Økt digitalisering av administrative prosesser stiller krav til ny kompetanse, og skal bidra til bedre kvalitet og optimalisering av ressursbruken.

For kommende budsjettår vil vi satse på å utvikle en HR-plan, et strategisk dokument, som skal strukturere satsinger og tiltak innenfor området. Planen skal være et fleksibelt og levende verktøy, som vil være gjenstand for kontinuerlig evaluering. Målet er å jobbe effektivt med de beste tiltakene i tråd med kommunens målsettinger - som helhet, og for de ansatte.

Det settes av midler til å gjennomføre strakstiltak med kompetanseheving innenfor lederutvikling. Satsingen vil være langsiktig, med hensikt å styrke den helhetlige lederkulturen, gi lederne nødvendig påfyll og faglig oppdatering. Vi ønsker å legge til rette for godt medarbeiderskap, arbeidsglede og engasjement.

Tilrettelegge for god økonomistyring gjennom videreutvikling av verktøy for styring, gode analyser og beslutningsgrunnlag, samt gjennom kontinuerlig oppfølging av kommunens økonomiske utvikling.

IKT sikkerhet og stadig økende og nye trusler rundt dette, er en av de viktigste utfordringene. Utvikling av stadig nyere og smartere metoder stiller stadig høyere krav til IKT-infrastruktur, til overvåking og til teknisk utstyr. Serverpark og annet utstyr krever jevnlig utskifting for å være kompatibelt med gjeldende sikkerhetsoppdateringer. Ivaretagelse av IKT-sikkerhet er en pågående prosess og det vil årlig være behov for utskiftninger av utstyr og vedlikehold av IKT-infrastruktur, med det kostnader det innebærer. For å være ajour med nødvendige sikkerhetskrav er det utarbeidet tiltaksplan som skal synliggjøre forventede årlige kostnader over den neste femårsperioden.

Hovedmål:

Hole kommune skal drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og være gjenstand for betryggende kontroll. Administrasjonen skal sørge for at saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet og at vedtak blir iverksatt.

Sosial bærekraft (utdanning, folkehelse og livsløp)

- Jobbe for inkluderende arbeidsliv og tilrettelagte arbeidsplasser
- Folkehelseperspektivet innarbeides i alle planer

Økonomisk bærekraft (nyskaping, boligbygging og arbeidsplasser)

- Sikre solid kommuneøkonomi
- Struktur og rammebetingelser optimaliseres
- Stimulere til at bedrifter etablerer seg i kommunen
- Gjennom regionalt samarbeid bidra til et variert og robust arbeidsmarked
- Aktivt søke etter muligheter som ny bane og veg gir
- Opprette og sikre nødvendig beredskap for å takle uforutsette hendelser
- Være en effektiv og forutsigbar arbeidsgiver som tiltrekker seg kompetente medarbeidere

Miljømessig bærekraft (natur, miljø og sikkerhet)

- Bidra til en trygg og klimavennlig kommune
- Opprette og styrke kommunens arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap for å takle uforutsette hendelser.

Prioriterte tiltak i 2024:

- Dokumentsenter skanne ferdig byggesaksarkiv
- IKT sikkerhet - nødvendig utskifting av utstyr og vedlikehold av IKT-infrastruktur i forhold til sikkerhetskrav
- Midler til å gjennomføre strakstiltak med kompetanseheving innenfor lederutvikling
- Visma Plus - skydrift av ERP system
- God økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon

Driftsbudsjettet innebærer:

- Kommunestyrets vedtak om økt partistøtte og økning i folkevalgtes godtgjørelse er innarbeidet
- Budsjett for kontroll og revisjon er innarbeidet i tråd med vedtak fra Kontrollutvalget
- Ringeriksbadet IKS årlig driftstilskudd innarbeidet med 1,3 mill. kroner årlig iht vedtak
- Regionale tilskudd er videreført på samme nivå som i 2023.
- IKT sikkerhet er styrket for å imøtekomme nasjonale sikkerhetsmyndigheters krav

Generell stram drift hvor det ikke er gitt kompensasjon for prisvekst.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	39 037	39 037	39 037	39 037
Sum Tekniske justeringer	394	394	394	394
Sum Vedtak forrige periode	4 464	4 464	4 464	4 464
Sum Budsjettendring i år	962	962	962	962
Konsekvensjusteringer	5 820	5 820	5 820	5 820
Konsekvensjustert ramme	44 857	44 857	44 857	44 857
Politisk vedtak				
Kontrollutvalget budsjett for kontrollarbeidet	162	162	162	162
Politisk vedtak om økt partistøtte og økning i folkevalgtes godtgjørelse	156	156	156	156
Sum Politisk vedtak	318	318	318	318
Nye tiltak				
Dokumentsenter skanne ferdig byggesaksarkiv	280	280	280	280
IKT Sikkerhet: Microsoft E5 Security	400	400	400	400
Ledertrening og lederoppfølging	150	150	150	150
Overføringer av lærlinger fra personal til tjenesteområdene	-363	-363	-363	-363
Visma Pluss - skydrift av ERP system	250	120	120	120
Sum Nye tiltak	717	587	587	587
Nye tiltak og realendringer	1 035	905	905	905
Ramme 2024-2027	45 892	45 762	45 762	45 762

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-27
Avsetning - mindre tiltak gjennom året	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
IKT tiltak felles	1 900	0	0	0	1 900
Sum investeringsprosjekter	3 900	2 000	2 000	2 000	9 900

KOSTRA-Nøkkeltall - Adm, styring og fellesutgifter

Prioritet	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Brutto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb (B)	5 968	6 381	6 790	5 779	6 850	6 181
Brutto driftsutgifter til funksjon 100 Politisk styring, i kr. pr. innb (B)	457	430	595	1 142	543	414
Brutto driftsutgifter til funksjon 110, Kontroll og revisjon, i kr. pr. innb (B)	104	126	216	219	203	141
Brutto driftsutgifter til funksjon 121, Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen, i kr. pr. i (B)	361	417	419	151	399	418
Brutto driftsutgifter til funksjon 130 Administrasjonslokaler, i kr. pr. innb (B)	381	423	708	237	525	599
Brutto driftsutgifter til funksjon 180 Diverse fellesutgifter, i kr. pr. innb (B)	0	0	65	215	76	194
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i prosent av totale netto driftsutg (B)	7,6 %	7,4 %	8,5 %	6,8 %	7,5 %	6,6 %

Velferd

Innledning

Området Velferd vil ha fokus på å levere mest mulig ressurseffektive og gode tjenester, som gis på de rette arenaene og møter de reelle behovene til brukerne. Målsettingen er at alle brukere skal gis støtte til å mestre mest mulig av sin egen hverdag, uansett funksjonsnivå. Dyktige og kompetente ledere og medarbeidere sørger for gode og trygge tjenester til innbyggerne.

Organisering av tjenesteområdet:

Kommuneoverlegen

- Samfunnsmedisin, tilsyn, smittevern m.m.

Pleie, rehabilitering og omsorg (PRO)

- Hjemmetjenestene, Hole bo- og rehab. med langtidsplasser og korttidsplasser, Sundjordet bofelleskap. Dagsenter for eldre og dagsenter for demente. Omsorgsboliger på Vik. Institusjonskjøkken
- Tildelingsteamet
- Ergoterapitjenesten
- Ansvar for oppfølging av fastlegene, herunder interkommunallegevakt

Tiltak for funksjonshemmede (TFF)

- Ivaretar mennesker med ulike funksjonsnedsettelse
- Flere samlokaliserte boliger (bolig A, bolig B, gamleveien 2B), Skoglia avlastning, Hole arbeidsenter og Vikstunet 1.etasje
- Flere eksterne plasser (kjøp av spesialkompetanse for enkelt tjenestemottakere)

NAV Hole

- Statlige og kommunale tjenester
- Barnevern
- Flyktning tjenesten
- Psykisk helse
- Interkommunale avtaler (krisesenter, barnevernsvakt, Fontenehuset)
- Eksterne plasser og fosterhjem

Samarbeid på tvers av enhetene

Område Velferd har organisert tjenestene for i best mulig grad kunne møte framtidens vekst og behov. Gjennom samarbeide på tvers av enheter kan man benytte ressurser og kompetanse på en effektiv måte, samt gjennomføre nødvendig kvalitets- og utviklingsarbeid. I 2023 etablerte man felles tildelingsteam, og man har også felles fag- og kvalitetsrådgiver. Fra høsten 2023 er alle enheter deltakende i felles kvalitetsråd. I 2024 vil Velferd fortsette arbeidet med å se på hvordan man kan organisere tjenestene på best mulig måte.

Møte fremtidens behov

Stortingsmelding nr. 24 Fellesskap og meistring, *Bu trygt heime*, som er en samfunnsreform gir tydelige føringer som staker ut kursen i årene som kommer. Området jobber bredt og helhetlig for å møte framtidige utfordringer med økt antall eldre, flere i utenforskap, økte tjenestebehov og nye oppgaver.

Hovedstrategier er:

- Å styrke innbyggerne til å mestre mest mulig selv – hverdagsmestring
- At flest mulig kan bo i eget hjem så lenge som mulig
- Å utnytte fagkompetansen og fagressursene best mulig
- Å legge til rette for å ta i bruk nye metoder og teknologi

Velferd vil i 2024 jobbe systematisk med implementering av verdisyn og konkrete verdsett som passer til disse overordnede strategiene. Vi vil sikre at det som gjøres i tjenestetildeling og i møte med brukerne gjenspeiler de fire punkter over. Innbyggerne skal være sjef i eget liv, holdninger og metoder skal bygge opp under at de kan klare mest mulig selv. Vi skal videreutvikle samhandling både med innbyggerne, med pårørende og mellom fagpersoner og instanser. Dialog, brukervedvirkning og «Hva er viktig for deg» er sentrale grep i tjenesteyting og tjenesteutvikling. Tankegodset er ikke nytt. En endring fra «hjelper» til «medspiller» vil likevel fordre endringer hos ansatte, men vil også kunne utfordre de som mottar tjenester.

I løpet av de nærmeste tiårene vil Hole kommune få flere eldre og pleietrengende. Det primære målet er å tilrettelegge for at personer med omsorgsbehov kan leve et selvstendig liv så lenge som mulig. Behovet for heldøgnsopphold kan reduseres ved en god boligplanlegging både av kommunen og av personen selv, hverdagsmestring, velferdsteknologi, aktivitets- og fritidstilbud og gode tjenester i hjemmet. Området vil søke å jobbe med tiltak som fremkommer i rapporten «Plan for et aldersvennlig Hole» som er en del av den overordnede nasjonale planen *Leve hele livet*.

Forebygging

For å nå målene om egenmestring er det ofte virksomt å forebygge og komme tidlig inn i en sykdoms- eller problemutvikling. Dette for å unngå eller utsette funksjonsfall og ytterligere hjelpebehov. Derfor er det viktig å stase på tidlig innsats som f.eks hverdagsmestring og hverdagsrehabilitering.

Frivillig sektor bidrar til å utfylle kommunale velferdstjenester og er viktige aktører i et utvidet helsebegrep. Område Velferd har i 3 år hatt et prosjekt med egen frivillighetskoordinator. Man satser videre på frivillighet i 2024 og stilingen som koordinator er nå en fast stilling. Hovedhensikten vil være økt samfunnsdeltakelse og forebygging av ensomhet. Det er potensiale for styrket samarbeid og nye løsninger. Bl.a. bør man se på hvordan en kan bruke og utvikle møteplasser og arenaer for fellesskap i samarbeid med frivillig sektor.

Utfordringer og satsninger

Område Velferd vil stå overfor flere utfordringer i årene framover.

- Sterkt økende antall eldre
- Fare for mer utenforskap - sosial ulikhet
- Rekruttere og beholde kompetente medarbeidere
- Velferdsteknologi gir ofte kvalitetsforbedring, men ikke alltid effektivisering
- Statlige reformer med nye oppgaver og ansvar
- Overføring av oppgaver fra spesialisthelsetjenesten til kommunehelsetjenesten
- Gap mellom forventninger og det som kan leveres

Sterkt økende antall eldre

For å dimensjonere tjenestene og være i forkant av utviklingen er det viktig å ha oversikt over forventede endringer i befolkningsutvikling. Helse- og omsorgstjenester gis til personer i alle aldre. Det er mange yngre som får omfattende tjenester, de unge som har behov for tjenester har sannsynligvis et livslangt behov. Personer over 80 år har ofte store behov og Hole vil få en stor økning i denne aldersgruppen fram mot 2050

Prognosen viser at det blir en markant økning i antall eldre over 80 år.

	2023	2025	2030	2035	2040	2050
0-4 år	328	344	411	460	492	504
5-9 år	456	408	404	471	519	564
10-14 år	491	510	419	416	482	561
15-19 år	420	426	476	400	404	500
20-24 år	305	337	363	383	342	393
25-29 år	288	321	341	357	366	359
30-34 år	364	392	442	445	462	455
35-39 år	461	450	494	533	532	558
40-44 år	530	539	513	554	583	601
45-49 år	537	558	570	559	595	614
50-54 år	526	543	574	589	588	645
55-59 år	519	533	554	579	596	639
60-64 år	434	455	537	559	581	615
65-69 år	407	407	456	537	562	600
70-74 år	369	388	387	438	518	563
75-79 år	273	316	355	361	412	520
80-84 år	159	177	270	312	325	453
85-89 år	84	92	128	206	246	310
90-94 år	54	47	51	74	125	175
95-99 år	11	13	15	18	28	67
100 år eller eldre	2	1	1	1	1	8

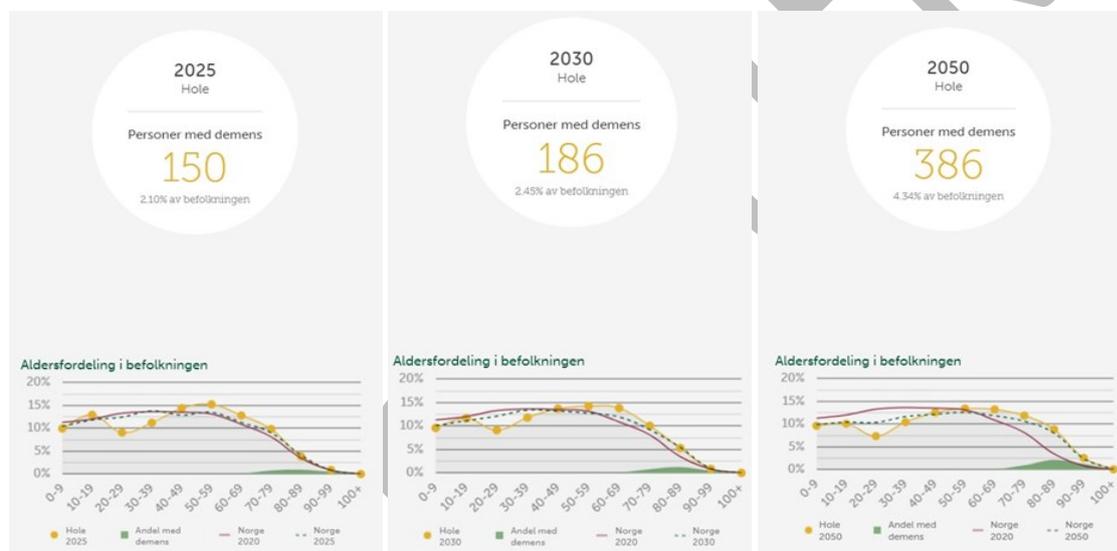
SSB: Høy nasjonal vekst (HHMH) 3038 Hole [13600: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter region, alder, statistikkvariabel og år. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)

Sykehjemsplasser

Dekningsgrad er et begrep som ofte blir brukt som måltall for sykehjems- og andre heldøgnsplasser. Dekningsgraden gjenspeiler hvor mange plasser som disponeres i forhold til befolkningen som er 80 år og eldre. Alle innbyggere har i utgangspunktet ansvar for å ha en bolig som er tilpasset sine behov. Behovet for institusjonsplasser påvirkes av mange faktorer, alt fra hvordan boligmassen og sosiale møtepunkter i kommunen er, til befolkningens helsetilstand og den medisinske utviklingen. Befolkningens mobilitetsmønster og antall aleneholdninger vil også påvirke behovet. Det er f.eks flere aleneboende nå enn tidligere.

Det vil ikke være bærekraftig å øke antall sykehjemsplasser i takt med økningen i antall eldre for å opprettholde en fast dekningsgrad. Det vil også bli store utfordringer med å skaffe kvalifisert personell til driften. Sykehjemsplasser må i hovedsak prioriteres til personer med alvorlig demenssykdom eller annen alvorlig sykdom.

Det nasjonale kompetansesenteret «Aldring og helse» beregner at det blir en markant økning i antall personer med demens, under ses utvikling fra 2025 til 2050. Det ventes mer enn en dobling.

Kilde: [Demenskartet – Aldring og helse](#)

Fare for mer utenforskap - sosial ulikhet

Fattigdom har umiddelbare negative konsekvenser med tanke på redusert mulighet for deltakelse i samfunnet og økt stresspåvirkning. På lengre sikt kan det gi forhøyet risiko for helsevansker og frafall i skole og arbeidsliv. Det er derfor et mål å bidra til økt utdanning og bedret livssituasjon, særlig for utsatte grupper, for å utjevne slike forskjeller.

Selv om livsutfordringer som blant annet ensomhet og fysiske og psykiske helsevansker finnes i alle lag av befolkningen, er det en sterk samvariasjon mellom dårlig økonomi og opplevelse av vansker knyttet til blant annet psykisk helse, opplevelse av trygghet og deltakelse i fritidsaktiviteter. Unge voksne med lav utdanning og lav inntekt er en særlig utsatt gruppe for lavere livskvalitet med utenforskap og helseutfordringer.

Området Velferd tilrettelegger for å motvirke negative konsekvenser av arbeidsledighet og økonomisk marginalisering gjennom blant annet oppfølging i NAV, tiltak mot barnefattigdom, lett tilgjengelige tjenester og gode integreringstiltak.

Rekruttere og beholde kompetente medarbeidere

Område Velferd ønsker å være en attraktiv arbeidsplass som legger til rette for faglig utvikling og kompetanseutvikling. Det er en utfordring å ha tilstrekkelig og godt kvalifisert arbeidskraft i helse- og omsorgstjenestene. Alle tjenestene opplever at de faglige oppgavene har økt i omfang og kompleksitet. Mangelen på høyskoleutdannet personell merkes nå ved at det er få kvalifiserte søkere til sykepleier- og vernepleierstillinger. Det er utfordrende å rekruttere nok sykepleiere, særlig til sykehjem og i de samlokaliserte boliger i TFF. Kommunen skal ha rett kompetanse på rett sted og bør arbeide for en heltidskultur, særlig rettet mot døgntjenestene.

For å ha god kompetanse har det i flere år vært satset på intern opplæring bl.a. gjennom KlinObskommune for samtlige ansatte (trening i observasjon, dokumentasjon og rapportering av kliniske observasjoner). Kurs og kvalifisering av ufaglærte gjennom tilrettelegging for å ta fagutdanning. Flere ansatte tar nødvendige videreutdanninger innen sitt fagfelt for å møte økte krav og nye oppgaver. Område Velferd har en overordnet kompetanseplan og jobber bevisst med kompetanseheving. Vi skal ha handlingskompetente og selvstendige medarbeidere, det er helt nødvendig når man har 24/7 drift.

Velferdsteknologi og E-helse

Velferdsteknologi kan ha store gevinster, og teknologien vil på sikt hjelpe i å nå målsettingen om at alle innbyggere skal kunne bo lengst mulig i eget hjem. For å kunne ta ut kvalitative og kvantitative gevinster er det viktig å få på plass teknisk support og teknisk oppfølgingstjeneste. For at ansatte skal kunne utnytte potensiale i eksisterende teknologiske løsninger kreves det at infrastruktur og utstyr er oppdatert.

Medisindispensere er i drift i hele hjemmetjenesten. Digitalt tilsyn gjennom Room-mate er tatt i bruk både på institusjon og i hjemmetjenesten. Digital legekonsultasjoner er tatt i bruk hos enkelte brukere, det testes ut digital konsultasjon opp mot sårpoliklinikken på Ringerike sykehus. GPS er testet ut hos enkelte tjenestemottakere. Kognitive hjelpemidler er testet ut med stor suksess i TFF, dette bidra til økt livsmestring og selvstendighet.

Flere ansatte i område Velferd har deltatt i opplæring *ABC velferdsteknologi*. I TFF har man siden 2022 koblet velferdsteknologi sammen med hverdagsmestring, et eget team av ansatte har jobbet med dette og det har vært positivt for både ansatte og tjenestemottakere. I 2024 er det ønskelig at PRO prøver det samme.

Hovedmål

- Miljømessig bærekraft
- økonomisk bærekraft
- sosial bærekraft

Måltabell

Hovedmål

Miljømessig bærekraft

sosial bærekraft

økonomisk bærekraft

Delmål

Velge framtidrettede klima- og miljøløsninger i bygge- og investeringsprosjekter

Fornuftig og riktig håndtering av avfal

Utjevne sosiale forskjeller

Forebygge og sikre tidlig innsats

Sikre solid kommuneøkonomi

Økonomiplan for 2024-2027

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	158 577	158 577	158 577	158 577
Sum Tekniske justeringer	3 551	3 551	3 551	3 551
Sum Budsjettendring i år	12 037	12 037	12 037	12 037
Konsekvensjusteringer	15 588	15 588	15 588	15 588
Konsekvensjustert ramme	174 165	174 165	174 165	174 165
Driftskonsekvens				
Velferdsteknologi - room-mate lisenser	43	87	130	-43
Sum Driftskonsekvens	43	87	130	-43
Nye tiltak				
Arbeidssenteret økte matvarepriser	32	32	32	32
Driftstilskudd ny fastlegehjemmel	450	450	450	450
Endring behov privat avlastning, besøkshjem og støttekontakter	135	135	135	135
Endring ekstern finansiering Arbeidssenteret	280	280	280	280
Endringer Arbeidssenteret salgsinntekter ved Gavemidler til ansatte og brukere	300	300	300	300
Kjøp av ekstern plass psykiatri	-700	0	0	0
Kjøp av ekstern plass psykiatri	1 210	1 210	1 210	1 210
Korrigerende endring behov brukere	790	790	790	790
Lisenskostnader fagsystem - overført fra IT	120	120	120	120
Netto økning lønn refusjon	68	68	68	68
Overføringer av lærlinger fra personal til tjenesteområdene	363	363	363	363
Reduksjon årsverk bolig endret drift	-8 158	-8 158	-8 158	-8 158
Refusjon foreldrepermisjon hjemmetjenestene	516	516	516	516
Økning lønn diagnose, behandling, habilitering og rehabilitering	545	545	545	545
Økt integreringstilskudd flyktninger	-2 952	-2 952	-2 952	-2 952
Økt tjenestebehov boliger	612	612	612	612
Økt tjenestebehov hjemmebaserte tjenester	500	500	500	500
Økt tjenestebehov institusjon	500	500	500	500
Økt tjenestebehov Sundjordet	200	200	200	200
Økte inntekter hjemmeboende	-90	-90	-90	-90
Økte kostnader fosterhjem mm	482	482	482	482
Økte kostnader kjøp av eksterne plasser	13 110	13 110	13 110	13 110
Økte priser mat kjøkkendrift	254	254	254	254
Økte sosialhjelpsutgifter	1 140	1 140	1 140	1 140
Økte utgifter drift og vedlikehold	131	131	131	131
Andre tiltak	274	274	274	274
Sum Nye tiltak	10 112	10 812	10 812	10 812
Nye tiltak og realendringer	10 155	10 899	10 942	10 769
Ramme 2024-2027	184 320	185 064	185 107	184 934

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-27
Arbeidssenteret kjøp av 9-seters minibuss	350	0	0	0	350
Hjemmetjenesten utskiftingsplan biler	700	0	0	0	700
Velferdsteknologi - PRO	200	200	200	200	800
Sum investeringsprosjekter	1 250	200	200	200	1 850

KOSTRA-Nøkkeltall - Pleie og omsorg

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter til omsorgstjenester i prosent av kommunens samlede netto drifts (prosent)	32,5 %	32,3 %	31,4 %	30,8 %	35,9 %	34,6 %
Utgifter kommunale helse- og omsorgstjenester per innbygger (kr)	30 543	31 556	28 108	34 685	35 908	34 547
Produktivitet						
Utgifter per beboerdøgn i institusjon	6 333	7 260	4 983	4 659	4 831	4 750
Dekningsgrad						
Andel brukere av hjemmetjenester 0-66 år (prosent)	53,5 %	46,5 %	51,0 %	47,6 %	50,5 %	49,0 %
Andel innbyggere 67-79 år med dagaktivitetstilbud (prosent)	0,0 %	0,6 %	1,2 %	1,0 %	0,9 %	0,7 %
Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)	25,9 %	25,8 %	20,7 %	21,7 %	30,8 %	28,0 %
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon (B)	7,5 %	6,3 %	9,2 %	10,2 %	9,3 %	10,4 %
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc (B)	90,5 %	100,0 %	171,4 %	100,0 %	92,9 %	93,1 %
Kvalitet						
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	80,0 %	82,9 %	76,7 %	80,7 %	79,2 %	78,0 %
Årsverk helse og omsorg per 10 000 innbygger (årsverk)	299,1	287,6	315,9	354,6	341,3	322,0
Årsverk per bruker av omsorgstjenester (årsverk)	0,59	0,64	0,65	0,86	0,51	0,58

KOSTRA-Nøkkeltall - Barnevern

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten (B)	7 396	9 060	9 718	12 213	12 478	13 212
Produktivitet						
Andel netto driftsutgifter til barn som er plassert av barnevernet (f.252) (B)	46,5 %	46,2 %	38,0 %	58,4 %	48,3 %	52,7 %
Andel netto driftsutgifter til barn som ikke er plassert av barnevernet (f.251) (B)	16,2 %	12,4 %	15,1 %	9,8 %	11,6 %	11,4 %
Andel netto driftsutgifter til saksbehandling (funksjon 244) (B)	37,3 %	41,4 %	46,9 %	31,8 %	40,1 %	35,9 %
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (f. 252) (B)	335 722	405 438	381 071	528 526	488 786	509 886
Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251) (B)	21 069	21 663	53 838	46 297	47 995	55 955
Brutto driftsutgifter til tiltak (funksjon 251, 252) per barn med tiltak (B)	3 978	4 149	3 943	6 445	6 040	6 351

Økonomiplan for 2024-2027

Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251, 252) per barn (0-22 år) med tiltak (B)

Dekningsgrad

Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år (B)	4,2 %	2,6 %	4,5 %	3,9 %	4,1 %	3,9 %
--	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Kvalitet

Stillinger med fagutdanning per 1 000 barn 0-17 år (B)	4,4	3,7	4,4	4,1	5,2	5,6
--	-----	-----	-----	-----	-----	-----

KOSTRA-Nøkkeltall - Sosiale tjenester

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Brutto driftsutgifter til introduksjonsordningen pr. innbygger (B)	0,1	0,0	0,6	0,4	0,6	0,6
Netto driftsutgifter til råd, veiledning og sos.forebyggend arb. pr. innb, 20-66 år (B)	1 153	1 413	1 242	1 999	1 473	1 756
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	2,6 %	2,8 %	3,6 %	3,1 %	3,9 %	5,2 %
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år (B)	2 883	3 414	3 927	4 133	4 750	6 089
Netto driftsutgifter til tilbud til pers. med rusprobl. pr. innbyggere 20-66 år (B)	85	1	204	103	302	653
Produktivitet						
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker (B)	49 992	58 007	48 388	39 452	48 194	56 686
Dekningsgrad						
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (B)	38,9 %	34,3 %	34,7 %	43,5 %	35,3 %	36,3 %
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alderen 18-66 år (B)	3,0 %	3,2 %	2,3 %	3,4 %	4,6 %	4,1 %
Kvalitet						
Gjennomsnittlig deltakelseslengde (måneder)	9	2	6	6	0	0

KOSTRA-Nøkkeltall - Kommunale boliger

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Brutto investeringsutgifter til boligformål per innbygger i kroner	211	1	12	199	1 656	1 391
Netto driftsutgifter, boligformål, i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	-0,1 %	-0,5 %	-0,1 %	0,3 %	0,2 %	0,4 %
Dekningsgrad						
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere (B)	14	14	15	14	20	20
Andre nøkkeltall						
Antall husstøtte tilkjent statlig bostøtte fra Husbanken per 1000 innbyggere (B)	1,2	1,6	2,5	1,7	2,0	1,0
Antall nye søknader per 1000 innbyggere (B)	3,4	2,2	1,7	2,8	4,7	4,9
Antall søknader per 1000 innbyggere (B)	3,4	2,3	1,7	3,0	6,2	7,1

KOSTRA-Nøkkeltall - Folkehelse

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Befolkning					
Befolkning - Personer som bor alene, 45 år +	24,2	25,6	26,7	21,0	
Oppvekst og levekår					
Oppvekst og levekår - Barn av enslige forsørgere	13,0				
Oppvekst og levekår - Inntektsulikhet, P90/P10	2,9				
Oppvekst og levekår - Laveste mestringsnivå i lesing, 5. klasse	9,0				
Oppvekst og levekår - Trives på skolen, 10. klasse	90,0	88,0	88,0	85,0	
Oppvekst og levekår - Vedvarende lavinntekt (husholdninger) (0-17 år) (EU60)	7,2				
Oppvekst og levekår - Vgs eller høyere utdanning, 30-39 år	85,0				
Miljø					
Miljø - Fornøyd m/ lokalmiljøet. Ungdata - Litt eller svært fornøyd, andel (prosent, standardisert)	64,0			63,0	
Miljø, skader og ulykker - Fritidsorganisasjon. Ungdata	69,0			55,0	
Miljø, skader og ulykker - God drikkevannsforsyning	100,0				
Helserelatert adferd					
Helserelatert atferd - Lite fysisk aktive. Ungdata	8,0			15,0	
Helserelatert atferd - Røyking, kvinner					
Helsetilstand					
Helsetilstand - Forventet levealder, kvinner	84,0				
Helsetilstand - Forventet levealder, menn	80,5				
Helsetilstand - Hjerter- og karsykdom	16,5				
Helsetilstand - Overvekt og fedme, 17 år	16,0	15,0	29,0	24,0	
Helsetilstand - Psykiske sympt./lidelser	166,0				
Helsetilstand - Utdanningsforskjell i forventet levealder	4,80				
Helsetilstand - Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	95,7				

KOSTRA-Nøkkeltall - Flyktninger og integrering

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Andre nøkkeltall						
Bosatte flyktninger per 1000 innbyggere (B)	0,0	3,8	8,4	6,1	7,9	6,1
Flyktninger - Anmodning om bosetting - antall personer	0	15	55	35	2 555	33 000
Flyktninger - Faktisk bosetting - antall personer	0	26	59	35	2 123	
Flyktninger - Faktisk bosetting - Prosent av anmodning (B)		173,3 %	107,3 %	100,0 %	83,1 %	89,0 %
Flyktninger - Vedtak om bosetting - antall personer	0	15	55	35	2 405	33 645
Flyktninger - Vedtak om bosetting - Prosent av anmodning (B)		100,0 %	100,0 %	100,0 %	94,1 %	102,0 %
Innvandrere i arbeid (prosent)	73,3 %					
Innvandrere i prosent av befolkningen	13,3 %	14,2 %	10,5 %	10,0 %		
Tilskudd fra IMDi (kr)	1 854 845	7 400 800	22 017 892	11 234 250	693 739 510	

Pleie, rehabilitering og omsorg

Innledning

Tjenesteområdet (PRO) leverer helse, pleie- og omsorgstjenester i hovedsak til den eldre delen av befolkningen i eget hjem, omsorgsbolig, og i institusjon.

Boliger og plasser Tjenesteområdet disponerer følgende omsorgsboliger: 3 på Vikstunet (-ikke egnet som omsorgsbolig for brukergruppen og fases ut.), 10 på Vik Torg og 12 boliger for personer med demens på Sundjordet. Hole bo- og rehabiliteringssenter har 31 sykehjemsplasser hvorav 7 er korttids plasser som inkluderer kommunal øyeblikkelig hjelp.

Antall liggedøgn og beleggsprosent på Hole bo- og rehabilitering:

	2018	2019	2020	2021	2022
Korttidsstun 4					
Antall døgn pr år	2265	2149	1496	2021	1739
	77,57 %	73,60 %	51,23 %	69,21 %	59,55 %
Langtidsstun 1					
Antall døgn pr år	2659	2670	2699	2878	2730
	91,06 %	91,44 %	92,43 %	98,56 %	93,49 %
Langtidsstun 2					
Antall døgn pr år	2876	3099	2528	2540	2883
	98,49 %	*106,13 %	86,58 %	86,99 %	98,73 %
Langtidsstun 7					
Antall døgn pr år	2809	3193	3058	3049	2559
	96,20 %	*109,35 %	*104,73 %	*104,42 %	87,64 %

* over 100 % er kjøp av plass

Jevnt over er det ledig kapasitet på korttids- og langtidsavdelingene. Dette er også i stor grad forklaringen på hvorfor det ikke er brukere på venteliste. Hvis man blir vurdert til å ha et omfattende behov for helse- og omsorgstjenester og behov for heldøgns plass vil man, i de aller fleste tilfeller, få dette umiddelbart fordi det ikke er fullt belegg til enhver tid.

Livsgledehem Sundjordet ble resertifisert som Livsgledehem i 2023, mens Hole bo- og rehabiliteringssenter ikke ble det i år. Plan for resertifisering er inntil videre utsatt pga utfordringer med dokumentasjonssystemet.

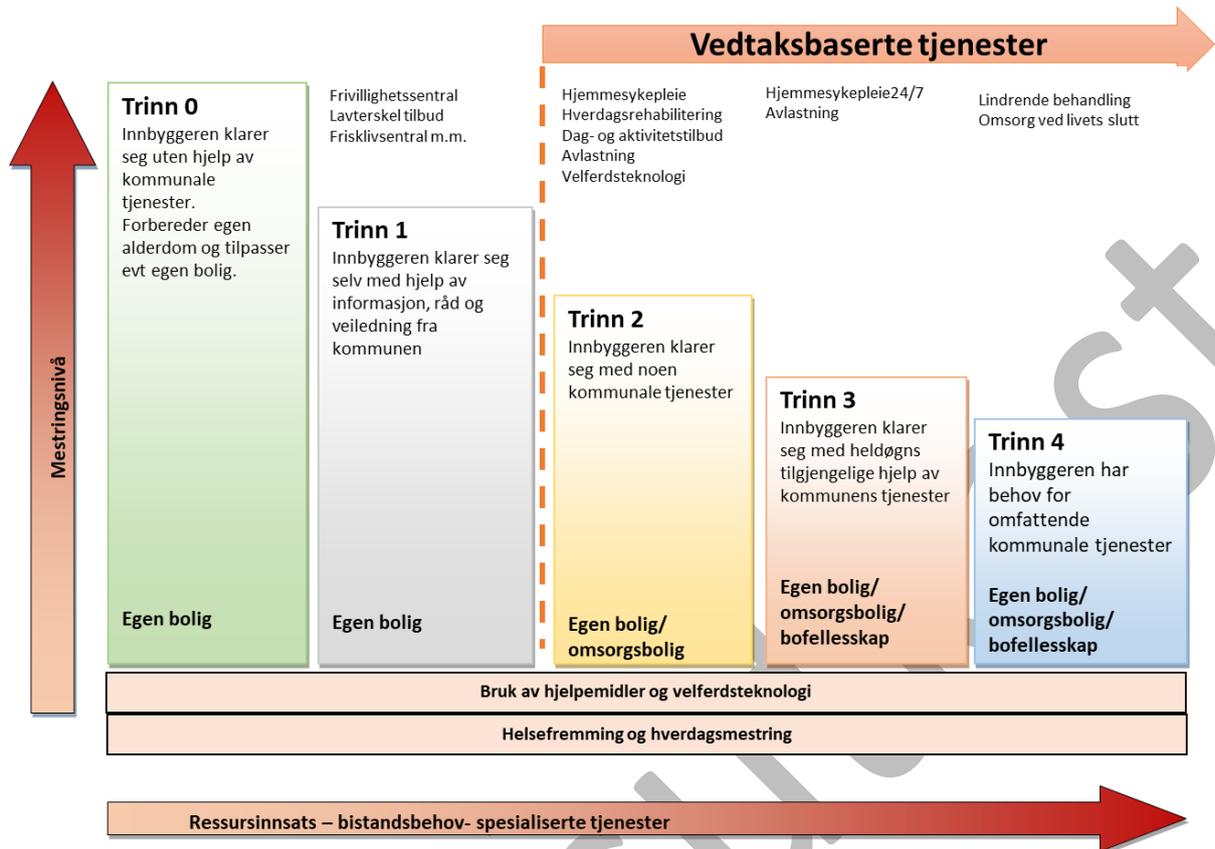
Pårørendeinvolvering Grunnet pandemi har det ikke blitt utført bruker- og pårørende-undersøkelser de siste tre årene. Men det er planlagt å gjennomføre bruker- og pårørendeundersøkelse vinteren 2023/2024. Før Pandemien hadde man systematisk Pårørendemøter og pårørendesamarbeid både på Hole bo- og rehabiliteringssenter og på Sundjordet. Dette er i gang med å bli revitalisert med oppdaterte informasjonsbrosjyre, nytt tilbakemeldingsskjema og etablering av pårørendekontakt på institusjon.

Velferdsteknologi Det blir satset på videreutvikling av velferdsteknologi også i 2024. Jobber i dag med en utbredding av eksisterende velferdsteknologi som medisindispensere, GPS og digitale tilsyn både på institusjon og i enkelte hjem. Det blir nødvendig med responscenter i forbindelse med økt bruk av alarmer. Anbud er under arbeid i samarbeid med andre kommuner.

Fastlegeordningen Tjenesteområdet har ansvar for fastleger til kommunens innbyggere. Ny fastlegehjemmel er planlagt i løpet av 2024.

Utfordringer Økt levealder og oppgaveforskyvning mellom spesialisthelsetjenesten og kommunen medfører at kommunen får ansvar for flere brukere og pasienter med for sammensatte problemstillinger og avansert medisinsk oppfølging. Liggetiden på sykehus er veldig redusert og gjennomsnittlig liggetid er 2,1 døgn. Dette betyr at pasientene skrives raskere ut enn tidligere og stadig flere trenger sykepleiefaglig oppfølging og behandling. Behovet for sykepleiefaglig kompetanse er økende ved institusjon og, ikke minst, i hjemmesykepleien.

Mestringstrappa er en skematisk fremstilling av ulike tiltak/tjenester som innbyggerne kan benytte eller innvilges. Der de første trinnene i stor grad er egenomsorg/tilrettelegging, frivillig innsats, velferdsteknologi og hjelpemidler, tilpasninger i hjemmet, hverdagsmestring/hverdagsrehabilitering, dagsenter, avlastning, og nederst (når man mestrer minst selv) er døgnplass i institusjon. Mestringstrappa er løpende under utvikling i takt med nye tiltak, utviklingen i samfunnet, tilbud i lokalmiljøet osv.

Tiltak først i trappa er viktige innsatsområder for å styrke brukerens egenmestring, opprettholde selvstendighet og utsette behovet for tjenester. For å kunne nå det overordnede målet om at innbyggerne skal bo lengst mulig i eget hjem og mestre eget liv, er forebyggende innsats avgjørende. I takt med at det blir flere eldre er det viktig å sikre at vi har de riktige tiltakene, og ikke minst nok kapasitet på f.eks. dagsenter.

Det anbefales i større grad at den enkelte innbygger tar godt vare på egen helse, er aktiv og forebygger helseplager og ensomhet, det er nasjonale krav til nye boliger som må ha livsløpsstandard. Man har økt fokus på folkehelse og kommunen tilrettelegger i stor grad med bl.a. Frisklivsentral, lavterskeltilbud, hjelp til selvhjelp, tilrettelagte turområder osv. Alt dette for i størst mulig grad å bistå med å holde befolkningen så frisk som mulig, og utsette og redusere behovet for omfattende tjenester.

Hovedmål

- Sosial bærekraft

Måltabell

Hovedmål

Sosial bærekraft

Delmål

Flere eldre har regelmessig sosial omgang

Dette skal vi oppnå

Det overordnede målet for PRO:

Tjenestene som ytes skal ivareta brukerens verdighet og bidra til mestring av eget liv. Tjenestetilbudet skal være tilpasset brukers egne ressurser og individuelle behov for bistand. Det er et mål å kunne bo trygt i egen bolig så lenge som mulig og mestre egen hverdag. Dette innebærer økt satsing på rehabilitering, hverdagsmestring og forebyggende tiltak for å utsette behovet for mer ressurskrevende tjenester.

Sosial bærekraft

Velferdsteknologi vil ha stor betydning for at innbyggere kan bo lengst mulig i eget hjem og mestre egen hverdag. Skal vi nå dette overordnede målet, må velferdsteknologi styrkes og fortsatt være et utviklingsarbeid framover. Medisindispensere, videokonferanser og digitale konsultasjoner hos fastleger har vært i ordinær drift i flere år. Innføring av velferdsteknologi bidrar både til kvalitet og effektivisering av tjenesten. I 2024 videreføres Room Mate (digitalt tilsyn) på institusjon og Sundjordet. Digital sårbehandling er et samarbeid hjemmetjenesten og Ringerike sykehus som også videreføres.

Velferdsteknologiske hjelpemidler er tatt i bruk på sykehjemmet og i hjemmetjenesten. Hastigheten på utviklingen må tilpasses de ressursene som er til rådighet. Responssenter for mottak av bl.a alarmer blir viktig å få på plass i løpet av 2024. En leverandør av alle hjelpemidler er målet. Utarbeidelse av anbud i fellesskap med andre kommuner er i gang.

Frivillighets koordinator i PRO Det har siden 2020 blitt utviklet et system for samarbeid med frivillige og frivillige organisasjoner rettet mot eldre hjemmeboende, primært de som mottar helse- og omsorgstjenester. Tiltakene som har vært prøvd ut og som skal videreutvikles er knyttet til reformen "Leve hele livet" og kommunens satsning på "Et aldersvennlig Hole". Reformen har 4 overordnede satsningsområder; aktivitet, fellesskap, måltider og måltidstøtte. Tiltakene vil kunne utsette behovet for tjenester høyere oppe i omsorgstrappa. Satsningen på økt frivillig innsats til hjemmeboende, vil være en viktig faktor for å nå målet om at den eldre delen av befolkningen skal oppleve trygghet og kvalitet i eget liv, samt bo hjemme i eget hjem lengst mulig. Dagsenter med plass til flere brukere vil være en viktig del av reformens satsningsområde.

Et styrket og velfungerende samarbeid mellom kommune og frivillighet er et av hovedmålene til Hole kommune.

Økonomisk bærekraft

Tildelingsteamet er første instans for vurdering av søknader og tildeling av tjenester. LEON prinsippet - laveste effektive omsorgsnivå - skal sikres ved tildeling av tjenester. Målet med arbeidet er å gi riktig og tilstrekkelig tjeneste, og sikre likeverdige tjenester til innbyggerne. Mestring og rehabilitering skal prøves der det er mulig, før kompenserende tiltak iverksettes.

Miljømessig bærekraft

Følgende tiltak vil gjennomføres i 2024:

Til sammen 7 el.biler, inkl ergoterapitjenestens bil. Evt 2 Hybridbiler når leasingavtalen utgår i april 2024, besluttet etter ROS- analyse med bakgrunn i beredskapsplan.

- Fortsette med digitale møter og kurs
- Redusere bruk av mail, benytte teams.
- Bredde ut velferdsteknologi der det erstatter andre tjenester som f.eks digitalt tilsyn og digital sårbehandling.
- Økt bevissthet rundt kildesortering.
- Matsvinn
- Fortsetter fokus på vaskeritjeneste, utkjøring og bestilling.
- Digital vakt-bok
- Multidose på Hole Bo- og Rehabiliteringssenter

Økonomiplan for 2024-2027

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Antall langtidsbeboere 31.12 vurdert av tannhelsepersonell siste år	Pleie og omsorg - Antall langtidsbeboere 31.12 vurdert av tannhelsepersonell siste år	20	14	16	17	18	18	18	18
Brukere / pasienter skal ikke være utsatt for alvorlige avvik		4	0	0	0	0	0	0	0
Hjemmeboende skal unngå brudd som følge av fall (inkl. Sundjordet)		148,0	126,0	0,0	0,0	126,0	126,0	126,0	126,0
Hverdagshabilitering skal heve funksjonsnivå i tråd med brukers behov		88	76	90	50	50	50	50	50
Liggesar skal ikke oppstå på institusjon		1	0	0	0	0	0	0	0
Pasienter/ beboere på sykehjem skal unngå brudd som følge av fall		106	100	0	0	100	100	100	100
Redusere unødvendig medikamentbruk for beboere i hjemmetjenesten		0,0	8,3	0,0	0,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Redusere unødvendig medikamentbruk for langtidsbeboere på sykehjem		7,3	6,5	0,0	0,0	5,0	5,0	5,0	5,0

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	85 045	80 196	90 986	90 986	90 986	90 986
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	10 361	8 057	7 654	8 398	8 441	8 268
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	11 448	10 870	11 970	11 970	11 970	11 970
Overføringsutgifter	2 177	1 869	1 869	1 869	1 869	1 869
Finansutgifter	1 102	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	110 134	100 991	112 479	113 223	113 266	113 093
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-8 101	-6 918	-7 008	-7 008	-7 008	-7 008
Refusjoner	-7 444	-7 151	-7 121	-7 121	-7 121	-7 121
Overføringsinntekter	-71	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-2 372	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-17 988	-14 068	-14 128	-14 128	-14 128	-14 128
Sum	92 146	86 923	98 350	99 094	99 137	98 964

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	86 923	86 923	86 923	86 923
Sum Tekniske justeringer	2 205	2 205	2 205	2 205
Sum Budsjettendring i år	6 727	6 727	6 727	6 727
Konsekvensjusteringer	8 931	8 931	8 931	8 931
Konsekvensjustert ramme	95 854	95 854	95 854	95 854
Driftskonsekvens				
Velferdsteknologi - room-mate lisenser	43	87	130	-43
Sum Driftskonsekvens	43	87	130	-43
Nye tiltak				
Driftstilskudd ny fastlegehjemmel	450	450	450	450
Gavemidler til ansatte og brukere	-700	0	0	0
Overføringer av lærlinger fra personal til tjenesteområdene	278	278	278	278
Refusjon foreldrepermisjon hjemmetjenestene	516	516	516	516
Økning lønn diagnose, behandling, habilitering og rehabilitering	545	545	545	545
Økt tjenestebehov hjemmebaserte tjenester	500	500	500	500
Økt tjenestebehov institusjon	500	500	500	500
Økt tjenestebehov Sundjordet	200	200	200	200
Økte inntekter hjemmeboende	-90	-90	-90	-90
Økte priser mat kjøkkendrift	254	254	254	254
Sum Nye tiltak	2 453	3 153	3 153	3 153
Nye tiltak og realendringer	2 496	3 240	3 283	3 110
Ramme 2024-2027	98 350	99 094	99 137	98 964

Sammendrag budsjett

Driftsutgifter

For å sikre forsvarlig drift er det nødvendig å ansette en nattvakt til som kan bidra der det til enhver tid er behov, enten det er institusjon, hjemmesykepleie eller Tiltak funksjonshemmede. I dag benytter vi ekstravakter som ofte utløser overtid og forskjøvet vakt, kostnadskreven og ikke i tråd med Arbeidsmiljøloven.

Grunnet høy generell prisstigning, eksempelvis interkommunal legevakt og økte basistilskudd til legene, øker driftsutgiftene.

Driftsinntekter

Inntektssiden er justert opp for brukerbetaling i hjemmetjenestene i tråd med fastsatte satser. Innføre betaling for utkjøring og innhenting av hjelpemidler og multidoser.

Innsparinger

Gjennom det 2021 og 2022 ble det registrert varierende ledighet både i korttids- og langtidsplasser ved Hole bo- og rehabiliteringssenter. Med bakgrunn i dette reduserte man 4 korttidsplasser i feb 2023, året som snart er gått har gitt nyttige erfaringer ift behovet for langtids- og korttidsplasser i institusjon. Det er foreløpig ikke grunnlag for å åpne disse plassene pr dd. Dekningsgraden for heldøgns institusjonsplasser er være 9,8%.

PRO jobber aktivt for å unngå kjøp av eksterne plasser til brukere med spesielle behov. Dette betinger en stor grad av spisskompetanse, fleksibilitet og endringsvilje blant medarbeiderne. Skjermet avdeling for mennesker med demenssykdom opprettes, økt kompetanse og høyere grunnbemanning er en forutsetning for å kunne ivareta denne brukergruppen på en god måte.

Videreføre effektiviseringstiltaket rundt vaskeritjenester.

Øvrig innsparing søkes løst gjennom økte inntekter og øvrige drifts tilpasninger.

I 2024 vil det innføres multidoser (forhåndsfylte medisiner) på institusjon, som et ledd i å effektivisere og sikre pasientsikkerhet.

Investeringsbehov og tiltak

RoomMate, digitalt tilsyn kr 200 000, årlig de neste tre årene.

Elektronisk vakt-bok, erstatter bruk av utskrift og papir. 100 000,-

Telefoner for elektronisk signering av medisiner er et lovkrav. Dette er uavklart fordi Cosdoc fases ut, og nytt fagsystem må ut på anbud.

Utfordringer som påvirker driften

- Oppgaveskyving fra spesialisthelsetjenesten til kommunen
- At pasienter blir raskere skrevet ut av sykehus, dette vil få stor betydning for pleie, rehabilitering og omsorg, og for fastlegene.
- Forventet demografisk utvikling, med flere eldre, 80+, i kommunen og stor økning i antall mennesker med demens sykdom og andre skrøpelige eldre
- Eldre som har flere samtidige utfordringer med bl.a. rus og psykiatri
- Rekruttere og beholde helsepersonell.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-27
Velferd					
Hjemmetjenesten	700	0	0	0	700
utskiftingsplan biler					
Velferdsteknologi - PRO	200	200	200	200	800
Sum Velferd	900	200	200	200	1 500
Sum investeringsprosjekter	900	200	200	200	1 500

Tiltak funksjonshemmede

Innledning

Tiltak for funksjonshemmede (TTF) har ansvar for tre omsorgsboliger med totalt fjorten samlokaliserte leiligheter. Omsorgsboligene har pt. døgnbemanning. Flere av brukerne har behov som er omfattende og ofte sammensatte. I tillegg disponeres fem leiligheter på Vikstunet for brukere med mindre behov for oppfølging. Det ytes også tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne, som bor i egne private hjem rundt om i kommunen. I januar 2021 ble den nye barnebolig og -avlastningsenheten Skoglia, i tilknytting til FOT avdeling, ferdigstilt på Sundvollen oppvekstsenter.

Videre omfatter tjenesten praktisk bistand, helsehjelp, avlastning, omsorgstønad, BPA (Brukerstyrt Personlig Assistent), støttekontakt og andre tiltak til barn og voksne med ulike funksjonsnedsettelse. I tillegg drifter tjenesten Hole arbeidssenter som gir tilbud til personer med behov for et tilrettelagt dagtilbud/arbeid.

TFF kjøper plass ved Austjord avlastningsenhet, Ringerike kommune. Det kjøpes også tjenester fra private leverandører, Ecura og Signo, til oppdrag hvor det kreves spesialkompetanse.

Det er økt etterspørsel og behov for flere bemannede omsorgsboliger. Flere unge brukere ønsker/venter på å kunne flytte inn i tilpasset bolig med tilknyttet personale.

Dette skal vi oppnå

Tjenestene må være basert på god praksis, det tas i bruk løsninger, ha søkelys på kostnadseffektiv og bærekraftig drift. God ledelse og motiverte medarbeidere er en forutsetning for å lykkes.

Strategi

- Høy ressursinnsats der det virker best
- Kunnskapsbasert praksis
- Befolkningsrettet innsats
- Livsmestring
- Forebygging i stedet for reparasjon
- Tverrfaglig samarbeid

Virkemiddel for å nå mål

- Høy ressursinnsats der det virker best
- Ha en kunnskapsbasert praksis og sjekke ut om praksis bidrar til å nå vedtatte mål og satsninger
- profesjonalisere tjenestetildelingen
- Jobbe for å øke livsmestring for sårbare grupper
- Fortsette å satse på helsefremmende og forebyggende tiltak for individ og samfunn
- Sikre og videreutvikle tverrfaglig samarbeid kommunalt og interkommunal

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Fravær av alvorlige avvik. Medisinavvik, vold og seksuelle overgrep.		0	0	0	0	0	0	0	0
Gjennomsnittlig stillingsprosent faste stillinger		62,9	66,8	66,8	0,0	68,0	72,0	73,0	74,0
Samsvar mellom tildelte timer i vedtak og faktisk tilbud		100,0 %	100,0 %	100,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Sykefravær		0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	10,2 %	9,0 %	8,0 %	8,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

Kommentar til «Gjennomsnittlig stillingsprosent faste stillinger: Det er fokus på heltidskultur. Forventet dekningsgrad for 2023 var 68%. Resultatet viser at gjennomsnittet er på 69.9 % stilling de siste 12 måneder. Det planlegges økning av stillingsprosentene årene fremover slik at man i 2027 skal ha økt gjennomsnittlig stillingsprosent til 75%.

Det er opprettet et nytt nøkkeltall: "Sykefravær". Målet er å redusere sykefraværet til 7,5% frem mot 2027.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	60 674	55 173	53 907	53 907	53 907	53 907
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	2 609	2 237	2 400	2 400	2 400	2 400
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	10 752	9 414	26 974	26 974	26 974	26 974
Overføringsutgifter	344	219	219	219	219	219
Finansutgifter	80	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	74 459	67 043	83 500	83 500	83 500	83 500
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-973	-2 233	-1 933	-1 933	-1 933	-1 933
Refusjoner	-20 642	-22 394	-26 791	-26 791	-26 791	-26 791
Overføringsinntekter	-50	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-64	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-21 730	-24 627	-28 724	-28 724	-28 724	-28 724
Sum	52 729	42 416	54 776	54 776	54 776	54 776

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	42 416	42 416	42 416	42 416
Sum Tekniske justeringer	1 033	1 033	1 033	1 033
Sum Budsjettendring i år	3 942	3 942	3 942	3 942
Konsekvensjusteringer	4 975	4 975	4 975	4 975
Konsekvensjustert ramme	47 391	47 391	47 391	47 391
Nye tiltak				
Arbeidssenteret økte matvarepriser	32	32	32	32
Endring behov privat avlastning, besøkshjem og støttekontakter	135	135	135	135
Endring eksternt finansiering Arbeidssenteret	280	280	280	280
Endringer Arbeidssenteret salgsinntekter ved	300	300	300	300
Korrigerende endring behov brukere	790	790	790	790
Netto økning lønn refusjon	68	68	68	68
Overføringer av lærlinger fra personal til tjenesteområdene	85	85	85	85
Reduksjon årsverk bolig endret drift	-8 158	-8 158	-8 158	-8 158
Økt tjenestebehov boliger	612	612	612	612
Økte kostnader kjøp av eksterne plasser	13 110	13 110	13 110	13 110
Økte utgifter drift og vedlikehold	131	131	131	131
Sum Nye tiltak	7 385	7 385	7 385	7 385
Nye tiltak og realendringer	7 385	7 385	7 385	7 385
Ramme 2024-2027	54 776	54 776	54 776	54 776

Sammendrag budsjett

Det er generelt lagt opp til samme drift som i 2023. Der det er endringer er det knyttet direkte til endringer i behov hos brukere. Det er ikke igangsatt noen nye store utviklingsprosjekter. Vi jobber videre med å innføre/teste ut velferdsteknologi i kombinasjon med hverdagsmestring

Tjenesteområdet har kjøpt flere eksterne plasser, der det kreves spisskompetanse innen veldig smale fagfelt. Det betyr i praksis at den kommunale driften tas ned og tjenesten leveres av valgt eksternt leverandør.

Generelle tiltak som gjøres kontinuerlig

- Aktiv og økt bruk av lærlinger og andre som har praksis i tjenesten.
- Løpende vurdering av vedtak og evt. reduksjon/økning i tråd med behov.
- Avdelingsledere dekker ledige vakter når det er mulig.
- Hver enkelt vikar innleie vurderes nøye.

Utfordringer som påvirker driften

- Statsforvalters skjerpede praksis vedrørende kompetansekrav og krav til kontinuerlig opplæring og veiledning av samtlige ansatte når det er fattet vedtak om bruk av makt og tvang.
- Økte og mer komplekse behov hos brukergruppen i kombinasjon med at spesialisthelsetjenesten overfører flere oppgaver til kommunen.
 - Stadig flere får diagnose autismespekterforstyrrelse eller andre atferdsdiagnoser. Dette gir økt press på tjenesten, samt økte forventninger/ krav fra innbyggere og samarbeidspartnere.
- Det sees et økt antall klagesaker til Statsforvalter.

Økonomiplan for 2024-2027

- Vei og bane prosjektet
- Endringer i ordningen Refusjon for ressurskrevende brukere.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-27
Velferd					
Arbeidssenteret kjøp av 9-seters minibuss	350	0	0	0	350
Sum Velferd	350	0	0	0	350
Sum investeringsprosjekter	350	0	0	0	350

Nav Hole

Innledning

Tjenesteområdet NAV omfatter statlige tjenester knyttet til oppfølging av arbeidssøkere, sykefraværsområdet samt arbeidsavklaringspenger (AAP). I tillegg kommer kommunale fagområder som psykisk helse, økonomisk sosialhjelp, barnevern og bosetting av flyktninger. Likeledes forvaltes husbankens ordninger som startlån, bostøtte m.v og saker i henhold til alkohollovgivningen som skjenkebevillinger og skjenkekontroll.

De kommunale tjenestene utgjør den klart største delen av NAV Hole.

Tjenesteområdets hovedmål er definert i formålsparafene i de ulike fagområdenes sentrale lovverk. Henholdsvis Lov om sosiale tjenester, Lov om barneverntjenester, Lov om helsetjenesten i kommunen og introduksjonsloven.

Felles for lovene er intensjonen om forebygging, hjelp til selvhjelp, sikring av boforhold og levekår samt utjevning av sosiale forskjeller.

Det skal ytes forsvarlige tjenester, barn og unge skal møtes med trygghet og kjærlighet.

Det er de kommunale tjenestene som omtales i dette dokumentet.

Dette skal vi oppnå

Sosial bærekraft

- Sikre trygge leve- og oppvekstvilkår gjennom iverksetting av forebyggende og kurative tiltak.
- Kvalifisering, arbeid og aktivisering av voksne; et mål uavhengig av fagområde; deltakelse i samfunnet og aktivitet er forebyggende og helsefremmende.
- Fremme levekår som muliggjør utdanning i barne- og ungdomsgruppen av norske og ikke etnisk norske.
- Alle fagområder skal ha et barneperspektiv; oppmerksomhet rettet mot barn i kontakten med foreldregruppen med fokus på barns oppvekstbetingelser og utviklingsmuligheter.
- Alle fagområdene skal samhandle med andre deler av tjenesteapparatet med tanke på helhetlige og gode løsninger for våre innbyggere.
- Barnets beste skal være retningsgivende i alle avgjørelser og beslutninger

Økonomisk bærekraft

- Redusert sykefravær
- Forebygging og hjelp til selvhjelp innenfor alle fagområder
- Tettere samarbeid med øvrige kommunale tjenester med tanke på Barnevernsreformens (oppvekstreformens) intensjon om tidlig innsats og forebyggende tjenester. Herunder også samarbeid med helsestasjonen om tidlig foreldreveiledning.
- Tverrfaglig deltakelse i tildelingsteam for sikring av kostnadseffektivitet og kvalitet i tjenester til våre innbyggere
- Råd og veiledning vektlegges ytterligere innenfor sosialtjenesten, barneperspektivet styrkes.

Økonomiplan for 2024-2027

- Interkommunalt samarbeid; fagnettverk på barnevernområdet, akuttberedskap for barn, krisesenter samt Fontenehuset. Enkelte tilbud er ressurskrevende å etablere lokalt og interkommunalt faglig samarbeid og deling av utgifter sikrer den beste kvaliteten til brukerne
- Evt. eksterne tilskuddsordninger benyttes for å opprettholde, supplere eller styrke driften.
- Kvalifisering, arbeid, utdanning og aktivitet som målsetting i møte med tjenestemottakere; norske og ikke etnisk norske.
- Møter som ikke må avholdes fysisk gjennomføres digitalt for mer effektiv tidsbruk.
- Samarbeid med "Happy hand" evt andre frivillige ved bosetting og etablering av flyktninger/andre brukere.

Miljømessig bærekraft

- Videreføring og samarbeid rundt utlåsentral av sportsutstyr (BUA). Informere om tilbudet til våre innbyggere.
- Økt bruk av digitale verktøy som "Teams" mv reduserer behov for transport til/fra møter
- Gjenbruk der det er mulig fremfor ny-innkjøp (kontormøbler, Finn.no)
- Anbefale bruk av finn.no ved etablering av brukere i bolig
- Samarbeid med "Happy hand" evt andre frivillige ved bosetting og etablering av flyktninger/andre brukere
- Digitale løsninger til fordel for "papir-løsninger"; utskifting av fagsystem, elektronisk arkiv, digitale søknadskjema, digital post-inn/post m.v.
- Fortrinnsvis tosidig utskrift ved kopiering
- Overgang til el-bil når kommunen har etablert flere ladestasjoner.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (B)	Sosiale tjenester - Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (B)	42,9 %	36,0 %	38,9 %	34,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Arbeid og aktivitet (sosialhjelp)		70,0 %	70,0 %	79,0 %	0,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år (B)	Barnevern - Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år (B)	4,2 %	3,5 %	4,2 %	2,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Forbruk budsjett		112,0 %	92,0 %	102,0 %	0,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %
Sykefravær %		3,0 %	2,4 %	4,5 %	0,0 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %
Tiltaksplan i barnevernssaker		93,0 %	99,0 %	97,0 %	0,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

Deltakelse i samfunnslivet er forebyggende og helsefremmende. Det er derfor viktig å ha et arbeidsrettet fokus på de som av ulike årsaker står utenfor arbeidslivet. Viktig å forhindre langtidsfravær fra daglige rutiner og aktivitet. De som av ulike årsaker over tid ikke kan delta i ordinært arbeidsliv bør få bistand til avklaring og overgang til en annen ytelse enn sosialhjelp.

Generelt sykefravær/helsetilstand i befolkningen bør ikke overstige 3-4%. Vi synes derfor det er riktig å ha forventning om det samme hos kommunens ansatte. Høyt sykefravær er en risiko for tjenestestedet med tanke på drift og kravet til forsvarlighet i de tjenestene vi er satt til å forvalte.

Treffsikre tiltak i barneverntjenesten er viktig. Derfor viktig med tiltaksplaner i alle saker. Dette er også et lovkrav og en vesentlig kvalitetsindikator. Det er fortsatt viktig å jobbe med innholdet i tiltaksplanene for en forbedring av tjenesten.

Andel undersøkelser er en indikator på hvor stor andel av Holes barn det meldes bekymring for.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	25 952	25 932	28 096	28 096	28 096	28 096
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	3 937	3 139	3 259	3 259	3 259	3 259
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	4 840	2 748	6 230	6 230	6 230	6 230
Overføringsutgifter	8 298	7 907	9 321	9 321	9 321	9 321
Finansutgifter	1 181	50	50	50	50	50
Sum Driftsutgifter	44 208	39 776	46 955	46 955	46 955	46 955
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-156	-260	-260	-260	-260	-260
Refusjoner	-5 518	-4 403	-6 675	-6 675	-6 675	-6 675
Overføringsinntekter	-6 364	-5 800	-8 752	-8 752	-8 752	-8 752
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 141	-75	-75	-75	-75	-75
Sum Driftsinntekter	-13 179	-10 538	-15 762	-15 762	-15 762	-15 762
Sum	31 029	29 238	31 194	31 194	31 194	31 194

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	29 238	29 238	29 238	29 238
Sum Tekniske justeringer	314	314	314	314
Sum Budsjettendring i år	1 368	1 368	1 368	1 368
Konsekvensjusteringer	1 682	1 682	1 682	1 682
Konsekvensjustert ramme	30 920	30 920	30 920	30 920
Nye tiltak				
Kjøp av eksternt plass psykiatri	1 210	1 210	1 210	1 210
Lisenskostnader fagsystem - overført fra IT	120	120	120	120
Økt integreringstilskudd flyktninger	-2 952	-2 952	-2 952	-2 952
Økte kostnader fosterhjem mm	482	482	482	482
Økte sosialhjelpsutgifter	1 140	1 140	1 140	1 140
Andre tiltak	274	274	274	274
Sum Nye tiltak	274	274	274	274
Nye tiltak og realendringer	274	274	274	274
Ramme 2024-2027	31 194	31 194	31 194	31 194

Sammendrag budsjett

Driftsutgifter

Det meste av tjenestestedets aktivitet og ressursbruk er knyttet til enkeltvedtak og følgelig lovpålagte oppgaver. Budsjettet er i utgangspunktet stramt og tar ikke høyde for aktivitetsøkning, men tar utgangspunkt i de tiltakene som er iverksatt pr i dag og som tenkes videreført i 2024. Erfaringsvis skjer det en økning i aktivitet vedr ulike tiltak m.v. hvert år og det blir vanskelig å overholde budsjettrammen.

Ett år etter at barnevernsreformen trådte i kraft opplever vi at den gir utfordringer for en så vidt liten kommune som Hole. Til tross for reformen må en del kostnadskrevende tiltak iverksettes, men nå uten noen form for statlig refusjon.

Økt utgiftsnivå for husholdninger generelt genererer økte kommunale utgifter. Dette merkes f.eks. innenfor sosialhjelpsområdet. I tillegg har vi en relativt ny bestemmelse vedr barnetrygd og sosialhjelp. Lovendringen har medført økte utgifter til sosialhjelp uten at vi kan si at *den endringen* har ført til å sikre barna i større grad. Flere tjenester og kanskje sosialtjenesten spesielt, har et økt barneperspektiv. Dette tenker vi bidrar til å sikre barna i større grad.

Videre har vi noen kostnadskrevende brukere med omfattende bistandsbehov etter helselovgivningen. Slike utgifter gir betydelige budsjettmessige utslag.

Driftsinntekter

Vi har i 2022 og -23 bosatt 36 flyktninger som følge av krigen i Ukraina og noen få fra andre land. Vi forventer at vi også i 2024 vil få forespørsel om å bosette flyktninger fra Ukraina.

Vi forventer likevel, på bakgrunn av allerede bosatte flytninger, betydelig inntekt i form av integreringstilskudd fra staten. Det følger samtidig økte utgifter med bosetting av flyktninger. Budsjettet for -24 tar utgangspunkt i de flyktningene vi har bosatt, samtidig som vi har forsøkt å stipulere utgiftene som følger av bosettingen. Det er ikke tatt høyde for bemanningsøkning innenfor flyktningeområdet.

Innsparing søkes løst

Vi har i -23 hatt betydelig vakans som følge av sykefravær i barneverntjenesten. Situasjonen er noe bedret bemanningsmessig nå, men vi ser at vi trolig vil ha noe fravær også i -24. Lønnsutgiftene er derfor noe redusert.

Videre tenkes sparing løst gjennom redusert kjøp av institusjonsplasser.

Utfordringer som påvirker driften

Sykefravær og noe utskifting av personell har preget flere fagområder ved tjenestestedet i 2023. Dette kan føre til slitasje som følge av vakanse samt flere med opplæringsbehov. For så vidt små fagområder som her blir det utfordrende å opprettholde forventet tjenestetilbud og kvalitet. Det kreves ekstra mye av gjenværende personellgruppe.

Samtidig tilfører nytt personell ny dynamikk og ny kunnskap til tjenestestedet. Vi har derfor også forventninger om "ny giv" til tjenestestedet i -24.

Generell prisøkning påvirker driften. Økte levekostnader utfordrer enkelte deler av vårt budsjett. Denne sammenholdt med endringer i regelverk bidrar til å øke utgiftsnivået.

Barnevernreformen/endringer i lovverk stiller krav til økt ressursinnsats både økonomisk og personalmessig. Tilpasning til barnevernreformen pågår fortsatt. Dette genererer ressursbruk både personalmessig og økonomisk. Økonomisk ved at kommunen ikke lenger får refusjon fra staten og personalmessig ved at vi har økte oppgaver og mye nytt å sette oss inn i. Når vi samtidig har vakanser og sykefravær blir dette ekstra krevende.

Flyktnings situasjonen med bosetting av mange personer på kort tid uten økt bemanning.

Samarbeid Endringer i samtlige lovverk på velferdsområdet lovfester et større krav til alle typer tjenester for barn og unge vedrørende samarbeid og forebygging. Dette betinger et tettere samarbeid mellom ulike tjenester; alt fra NAV til barnehage og helsetjenester; både kommunale og statlige.

Statlige veiledende satser for økonomisk stønad: Satser for 2024 foreligger foreløpig ikke.

Fra 01. september -22 er det lovendring som innebærer at det ikke skal tas hensyn til (=ikke inntektsberegnes) barnetrygd, ved søknad om sosialhjelp for barnefamilier. De oppgitte satsene for -23 er nye og gjelder fra 01.07.23

	2022	2023
Enslige	6.650	7.550
Ektepar/samboere	11.150	12.600
Person i bofellesskap	5.600	6.350
Barn 0-5 år	3.250	3.700
Barn 6-10 år	3.350	3.800
Barn 11-17 år	4.400	4.950

Oppvekst

Innledning

Kommunalområde Oppvekst har ansvar for tjenesteområdene Grunnskole, Barnehage, Helse og fagområdet Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT).

Tjenestene barnehage, skole, helse og PPT skal i samarbeid med andre kommunale tjenester bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår, forutsetninger for livsmestring og et godt inkluderende tilrettelagt opplæringstilbud.

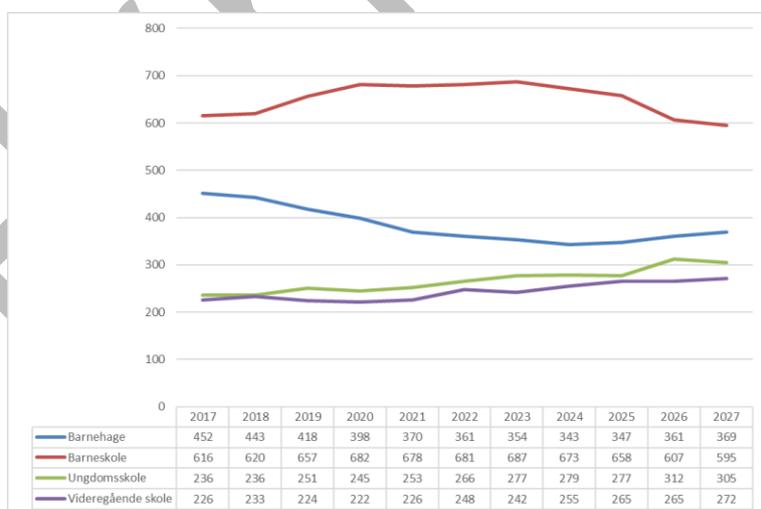
Livsmestring handler om å ha en god psykisk og fysisk helse som gir den enkelte mulighet til ta ansvarlige livsvalg. Tjenestene i Oppvekst skal derfor fremme god psykisk og fysisk helse gjennom folkehelsearbeid med motto "Helse i alt vi gjør", og bidra til et systematisk helsefremmende og forebyggende arbeid fra de første møtene med svangerskapsomsorgen, på helsestasjon, i barnehagen og skolen.

Barn og unge er fremtiden og de årene de vokser opp har vi et ansvar for å bidra til utvikling, danning og opplæring gjennom lek, læring, trivsel og mestring. Barnehagene og skolene skal bygge på verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene (Barnehage- og opplæringsloven).

Samfunnet globalt, nasjonalt og lokalt er i utvikling og usikkerhet rundt hvordan fremtiden vil se ut er stor. Barnehage, skole, helse og PPT skal bidra til å gi barn og unge utfra det enkelte barns forutsetninger, de nødvendige ferdigheter og kunnskap til å møte fremtiden som aktive bidragsyttere i samfunnsliv og arbeidsliv.

Demografisk utvikling i alders grupperinger barn og unge i økonomiplan perioden.

Diagrammet og tabellen viser antall barn i de ulike aldersgruppene fra 2017 og frem til 2023, med en framskrivning (SSB alternativ Høy vekst) av de samme aldergruppene til og med 2027.

Vi ser at Hole kommune har hatt en betydelig nedgang i antall barn i aldersgruppen med behov for barnehageplasser fra 2017 og frem til 2023, denne trenden vil avta og vi ser at antall barn i aldersgruppen vil øke igjen fra 2026.

Barneskolene har hatt en betydelig økning i antall elever fra 2017 og frem til 2023, fra 2024 viser framskrivningen en betydelig reduksjon av antall elever i barneskolene. Fordeling mellom skolekretsene fremkommer ikke her.

For aldersgruppen ungdomsskoleelever er det en tiltagende økning gjennom perioden, med en topp i 2026.

Antall ungdom i aldersgruppen for elever i videregående skole var stabil i starten av perioden, men har økt de siste par årene og økningen vil fortsette ut perioden.

Om framskrivningen for gruppene vil treffe realitetene, avhenger i stor grad av boligutbygging og tilflytting. Det er ikke usannsynlig at SSB bommer noe med sine framskrivninger, siden de ikke har kunnskaper om den reelle boligveksten i kommunen i sine beregninger. Det bygges mange nye boliger i Hole i 2023 og 24, og hvordan dette slår ut for vekst i aldersgruppene vet vi ikke før boligene er bebodd. Men på bakgrunn av erfaringer fra tidligere vekst perioder, vil det slå ut i et økt antall barn og unge spesielt i barnehage og barneskolealder.

Kommunalområde oppvekst leverer tjenester til alle aldergruppene, i tillegg har tjenesteområdet Helse et ansvar for alle innbyggere i Hole i et forebyggende og helsefremmende perspektiv.

Utfordringer og satsninger

Vi ønsker her å presentere noen av hovedutfordringene for barn og unge i Hole kommune og hvordan vi jobber med disse. I budsjettdokumentet under den enkelte tjeneste vil dette utdypes ytterligere med den enkelte tjeneste sin innsats.

Barn og unges psykiske helse

I Hole kommune har vi sett en urovekkende økning knyttet til barn og unges psykiske helse. Ungdommene rapportere selv gjennom Ungdataundersøkelsen i 2021 blant annet en økende grad av opplevde psykiske plager, stress og mestringspress. Vi ser en økning av barn med moderat og alvorlig skolefravær (skolevegring) og andre symptomer på at ikke alle har det bare bra.

Kommunens tjenester på oppvekstområdet har et felles mål om å ivareta grunnleggende rettigheter og komme frem til løsninger til beste for barn, unge og familier. Det er avgjørende at den enkelte får hjelp så tidlig som mulig når utfordringer oppstår.

Forebyggende og helsefremmende arbeid har størst effekt der barn og unge er til daglig utenfor helsetjenestene. Det forebyggende arbeidet i barnehager og skoler knyttet til barn og unges psykiske helse skal utføres der barn og unge er til daglig.

PP- tjenesten og skolehelsetjenesten er sentrale aktører i det helsefremmede og forebyggende arbeidet ute i barnehage og skole.

Læringsmiljø i skole og barnehage

Læringsmiljø er et begrep som omfatter de faktorene som inngår i det miljøet barna og ungdommen til enhver tid er en del av i skolen/ barnehagen og klassen/ avdelingen de går i. Læringsmiljø er noe barn, elever, foreldre, lærere, pedagoger, helsesykepleiere, psykolog, fysioterapeuter, skole- og barnehagemyndighet og politikere skaper sammen.

Miljøet er ikke viktig bare i seg selv, det er også vesentlig for faglig utvikling og livsmestring.

Faktorer forskningsmiljøer peker på som viktig for læringsmiljø er:

- Vennskap og relasjoner til jevnaldrende
- Relasjoner mellom barna og ansatte i skole og barnehage
- Lærerens ledelse av skoleklasse og avdelingen i barnehagen
- Normer, regler og struktur
- Elev-/ barnesyn og forventninger til lek og læring
- Samarbeid mellom skole/barnehage og hjem
- Det fysiske miljøet i skole og barnehage

Kompetanse, overganger og tidlig innsats

Inkluderende praksis

Vi har jobbet systematisk med Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis siden 2021, initiert av stortinget i St. Meld. nr 6. Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO (2019).

Kommunen skal ha barnehager og skoler som gir muligheter for alle barn og unge – uavhengig av sosial, kulturell og språklige bakgrunn, kjønn, kognitive og fysiske forskjeller. Det krever inkluderende fellesskap og tidlig innsats. Barn og unge skal ha et lag av voksne rundt seg sånn at deres behov for utvikling, læring, trivsel og tilhørighet, blir ivaretatt. Kompetanseløftet er en del av den statlige tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling som har som mål å styrke kollektiv kompetanse i barnehager og skoler - ut fra lokale behov, gjennom samarbeid med universitet eller høyskole.

Målet er at:

- alle barn og elever opplever å få et godt tilpasset og inkluderende tilbud i barnehage og skole
- alle barn og unge skal få mulighet til utvikling, mestring, læring og trivsel - uavhengig av sine forutsetninger
- barnehager, skoler, PP-tjenesten, helse og andre i laget rundt barnet og eleven må jobbe sammen for å skape et inkluderende fellesskap
- det pedagogiske tilbudet må tilpasses slik at alle får et best mulig utgangspunkt for utvikling og læring.

I Hole kommune har vi en høy andel av elever i skolen med vedtak om spesialundervisning. I barnehagene ligger vi om lag likt med gjennomsnitt for landet når det gjelder andel barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Vi jobber med endring av dette, og det viktigste bidraget er deltagelse i prosjektet Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis initiert og finansiert av Utdanningsdirektoratet, med en prosjektperiode på 5 år.

Samhandling

Kommunens tjenester på oppvekstområdet har et felles mål om å ivareta grunnleggende rettigheter og komme frem til løsninger til beste for barn, unge og familier. Det er avgjørende at den enkelte får hjelp så tidlig som mulig når utfordringer oppstår.

Forebyggende og helsefremmende arbeid har størst effekt der barn og unge er til daglig og utenfor helsetjenestene. Det forebyggende arbeidet i barnehager og skoler knyttet til barn og unges psykiske helse skal utføres der barn og unge er til daglig.

I tillegg til alle ansatte i skole og barnehage er PP- tjenesten og skolehelsetjenesten sentrale aktører i det helsefremmede og forebyggende arbeidet ute i barnehage og skole. System- gruppe og individnivå.

Kommunalområdene Oppvekst og Velferd jobber kontinuerlig med å videreutvikle/ utarbeide en modell for systematisk samarbeid jf.(BTI/ Holemodellen).

Hovedmål

- **Miljømessig bærekraft - En trygg, klima - og miljøvennlig kommune**
Oppvekstsektoren sitt hovedmål for bidrag til en trygg, klima og miljøvennlig kommune er å bygge kunnskaper og holdninger til barn og elever i barnehage og skole.
Utover dette er det tiltak som bidrar til mindre utslipp av klimagasser ved transport, energibruk i bygg og anskaffelser av varer og tjenester.
- **Økonomisk bærekraft - Hole kommune består som egen kommune**
Det er viktig med solid kommuneøkonomi om Hole kommune skal være bærekraftig som egen kommune. Skoler og barnehager kan bidra til solid kommuneøkonomi.
Satsningene på kompetanse og samhandling har som mål å redusere behovet for ekstra bemanning for å ivareta alle barnas behov i barnehage og skole.
- **Sosial bærekraft - Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet**
Kompetanse og samhandling er nøkkelord i målet om at alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet.
Vi jobber derfor med rekruttering av kompetente medarbeidere og kompetanseheving på viktige områder for alle ansatte i skole, barnehage og PPT.
Vi ønsker å skape trygge inkluderende læringsmiljø for alle barna. Skole og barnehage kan ikke løse alle utfordringer alene, og samhandling med alle tjenester som jobber med barn og unge er nødvendig for å oppnå målet.

Måltabell

Hovedmål

Miljømessig bærekraft - En trygg, klima- og miljøvennlig kommune

Sosial bærekraft - Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet

Økonomisk bærekraft - Hole kommune består som egen kommune

Delmål

Fornuftig og riktig håndtering av avfall

Sikre at det rike naturmangfoldet blir tatt vare på

Ta vare på og formidle kommunens rike kulturminner og historie

Jobbe for at Hole skal bli en Mobbefri kommune

Prioritere barns oppvekstvilkår og mulighet for å mestre livet i morgendagens samfunn

Vi skal prioritere alle barns læring i barnehager og skoler

Sikre solid kommuneøkonomi

Struktur og rammebetingelser optimaliseres

Økonomiplan for 2024-2027

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	185 583	185 583	185 583	185 583
Sum Tekniske justeringer	1 779	1 779	1 779	1 779
Sum Vedtak forrige periode	135	135	135	135
Sum Budsjettendring i år	14 773	14 773	14 773	14 773
Konsekvensjusteringer	16 687	16 687	16 687	16 687
Konsekvensjustert ramme	202 270	202 270	202 270	202 270
Nye tiltak				
Endring engasjement Helse	-131	-131	-131	-131
Endring foreldrepermisjon	47	0	0	0
Endring kjøp og salg av plasser andre kommuner	100	100	100	100
Etablering av Hole ungdomsskole FOT-avdeling fra høst 2023	2 094	2 094	2 094	2 094
FACT Ung	65	65	65	65
Friskliv økning lisenser mm	20	20	20	20
Fysioterapitjenesten lønnskompensasjon	247	247	247	247
Helseyskepleier tilskudd utgår	67	67	67	67
Holemodellen - tilskudd utgår	-168	-168	-168	-168
Jordmor styrking fra 50% til 80% stillingsressurs	278	278	278	278
Korrigerig refusjon foreldrepermisjon	431	431	431	431
Korrigerig refusjon foreldrepermisjon	350	350	350	350
Korrigerig vikarbudsjett og foreldrepermisjon	-1 034	-1 034	-1 034	-1 034
Pc'r til 30 pedagogiske ledere	390	0	0	0
Prisvekst driftsutgifter	144	144	144	144
Psykologspesialist lønnskompensasjon	108	108	108	108
Rammejustering	-53	-53	-53	-53
Reduksjon avsetning styrket tilbud	-456	-456	-456	-456
Redusert behov forsterket tilbud	-287	-287	-287	-287
Redusert behov forsterket tiltak	-482	-482	-482	-482
Redusert behov forsterket tiltak	-46	-46	-46	-46
Teknisk korrigerig brukerbetaling	-316	-316	-316	-316
Økning stillinger plasser	1 502	1 502	1 502	1 502
Økt behov styrket tilbud SOS barnehage	516	516	516	516
Økt bemanning flere plasser	789	789	789	789
Økt tilskudd private barnehager STB 2024	1 158	1 158	1 158	1 158
Økte elevbehov skole	4 219	4 219	4 219	4 219
Andre tiltak	3 516	3 516	3 516	3 516
Sum Nye tiltak	13 068	12 631	12 631	12 631
Nye tiltak og realendringer	13 068	12 631	12 631	12 631
Ramme 2024-2027	215 338	214 901	214 901	214 901

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-27
Kleivhallen møteromsstyr	250	0	0	0	250
Skole - bærbare pc-er barneskoleelever	500	500	500	500	2 000
SKole - HUS elev-pc'er	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum investeringsprosjekter	1 750	1 500	1 500	1 500	6 250

KOSTRA-Nøkkeltall - Grunnskole

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223) i prosent av samlede netto driftsutgif (B)	29,3 %	29,6 %	23,5 %	26,2 %	23,6 %	22,5 %
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år	136 122	147 678	134 614	139 116	138 324	133 179
Produktivitet						
Årstimer til spesialundervisning per elev med spesialundervisning (antall)	163,3	163,8	147,6	127,2	136,2	145,1
Årstimer til særskilt norskopplæring per elev med særskilt norskopplæring (antall)	54,3	94,1	68,7	36,2	47,0	36,4
Dekningsgrad						
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning (B)	10,1 %	9,6 %	9,7 %	9,4 %	9,3 %	7,9 %
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring	3,2 %	3,2 %	2,5 %	2,7 %	3,9 %	5,3 %
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i lesing 8.trinn (prosent)	93,8 %	88,6 %	68,1 %	66,7 %	71,9 %	73,3 %
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i regning 8.trinn (prosent)	81,4 %	92,5 %	60,0 %	67,1 %	70,2 %	70,5 %
Kvalitet						
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)	44,8	44,3	44,6	42,8	42,5	43,1
Grunnlagsdata (Nivå 3)						
Gruppestørrelse 2 (antall)	16,5	17,2	15,7	15,4	15,3	15,6

KOSTRA-Nøkkeltall - Barnehage

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (B)	14,2 %	13,5 %	14,7 %	14,0 %	13,1 %	13,7 %
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager (B)	173 391	183 271	182 612	193 003	184 538	187 732
Produktivitet						
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstid (kr) (B)	81,3	80,2	78,9	110,2	84,8	87,6
Dekningsgrad						
Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år (B)	88,3 %	89,2 %	86,6 %	87,9 %	87,9 %	87,8 %
Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent)	92,8 %	92,9 %	91,4 %	96,2 %	93,1 %	93,6 %
Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5 år (B)	95,3 %	95,4 %	94,3 %	101,0 %	96,4 %	97,3 %
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (B)	80,1 %	81,3 %	74,9 %	30,5 %	56,2 %	50,4 %
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn 1-5 år (B)	87,0 %	94,1 %	94,1 %	125,0 %	82,1 %	84,6 %
Kvalitet						
Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen (prosent)	36,8 %	37,0 %	38,4 %	50,8 %	44,0 %	42,1 %
Andre nøkkeltall						
Andel barn, eks. minoritetsspråkl, som får ekstra ressurser, i forhold til alle barn i komm. bhg	4,8 %	5,2 %	3,6 %	4,3 %	3,7 %	4,1 %
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet, alle barnehager	5,8	5,9	5,9	5,7	5,7	5,7

KOSTRA-Nøkkeltall - Kommnehelse

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommnehelse (B)	3 993	3 918	3 921	4 476	4 364	4 436
Netto driftsutgifter til kommnehelsetjenesten i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter	6,2 %	5,6 %	6,1 %	5,8 %	6,1 %	6,3 %
Dekningsgrad						
Hjemmebesøk nyfødte Andel barn (prosent)	78,6 %	95,5 %	98,3 %	105,3 %	94,5 %	86,5 %
Kvalitet						
Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)	33,2	30,8	56,1	39,4	54,2	51,8
Grunnlagsdata (Nivå 3)						
Avtalte legeårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	11,7	11,5	9,4	9,9	12,5	12,4

Skole

Innledning

Holeskolen har pr. august 2023 879 elever. Elevene fordeler seg på tre barneskoler og SFO med henholdsvis 153 elever på Sundvollen oppvekstsenter (SOS), 151 elever på Røyse skole og 316 elever på Vik skole. Hole ungdomsskole (HUS) har 259 elever. Hole kommune har også flere elever som går på Tyrifjord barne- og ungdomsskole. Kommunen betaler skoleskys og spesialundervisning for de elevene som går på Tyrifjord.

Opplæringsloven og Kunnskapsløftet 2020 med kompetansemål og Overordnet del (verdier og prinsipper for grunnopplæringen), er overordnede nasjonale føringer. Kommuneplanens samfunnsdel og strategiplan for Oppvekst er kommunale styringsdokumenter.

Holeskolen er et etablert begrep, og det jobbes kontinuerlig med felles mål og strategier for skolene. Holeskolen har gode resultater å vise til både når det gjelder elevundersøkelsene, nasjonale prøver og sluttvurdering på barneskolene og ungdomsskolen. Dette er et resultat av systematisk jobbing med skolemiljøet over tid. Vi må likevel følge dette tett, da vi ser et økende antall elever sliter med psykisk helse og skolenærvær.

Tjenesteleder har ansvar for voksenopplæring for bl.a. minoritetsspråklige. Tjenestetilbudet til disse målgruppene leveres i Kunnskapscenteret i Bærum. Barn med skoleplass i andre kommuner eller private skoler er også tjenesteleders ansvarsområde.

Hovedmål

- **Miljømessig bærekraft - En trygg, klima- og miljøvennlig kommune**
Oppvekstsektoren sitt hovedmål for bidrag til en trygg, klima og miljøvennlig kommune er å bygge kunnskaper og holdninger til barn og elever i barnehage og skole.
Utover dette er det tiltak som bidrar til mindre utslipp av klimagasser ved transport, energibruk i bygg og anskaffelser av varer og tjenester.
- **Økonomisk bærekraft - Hole kommune består som egen kommune**
Det er viktig med solid kommuneøkonomi om Hole kommune skal være bærekraftig som egen kommune. Skoler og barnehager kan bidra til solid kommuneøkonomi.
Satsningene på kompetanse og samhandling har som mål å redusere behovet for ekstra bemanning for å ivareta alle barnas behov i barnehage og skole.
- **Sosial bærekraft - Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet**
Kompetanse og samhandling er nøkkelford i målet om at alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet.
Vi jobber derfor med rekruttering av kompetente medarbeidere og kompetanseheving på viktige områder for alle ansatte i skole, barnehage og pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT).
Vi ønsker å skape trygge inkluderende læringsmiljø for alle barna. Skole og barnehage kan ikke løse alle utfordringer alene, og samhandling med alle tjenester som jobber med barn og unge er nødvendig for å oppnå målet.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Miljømessig bærekraft - En trygg, klima - og miljøvennlig kommune	Sikre at det rike naturmangfoldet blir tatt vare på Ta vare på og formidle kommunens rike kulturminner og historie
Sosial bærekraft - Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet	Jobbe for at Hole skal bli en Mobbefri kommune Prioritere barns oppvekstvilkår og mulighet for å mestre livet i morgendagens samfunn Vi skal prioritere alle barns læring i barnehager og skoler
Økonomisk bærekraft - Hole kommune består som egen kommune	Sikre solid kommuneøkonomi Struktur og rammebetingelser optimaliseres

Dette skal vi oppnå

- Flere elever som ivaretas innenfor ordinær undervisning med og uten tilretteleggende tiltak.
- Færre elever med høyt og alvorlig skolefravær.
- En trygt og godt skolemiljø, med nulltoleranse for mobbing og trakassering.

For å lykkes i dette er den statlige satsningen Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis viktig. Skolene, barnehagene og PPT har fått tilskuddsmidler til å arbeide med dette i en 5 års periode i samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge (USN).

God psykisk helse i skolene.

Vi har de siste to årene sett en økning av elever med psykiske helseplager, som blant annet gir seg utslag i alvorlig skolefravær. For å møte dette har vi blant annet hatt et prosjekt på psykisk helse direkte knyttet til Hole ungdomsskole, som nå skal implementeres som en del av det forebyggende arbeidet. Holeskolen som helhet har jobbet sammen med PPT om fraværs-rutiner og laget en rutinebeskrivelse for forebygging og oppfølging av alvorlig skolefravær. Dette henger også sammen med arbeidet med læringsmiljøet som alltid skal jobbes med på alle skolene. Dette arbeidet er nå i drift på alle skolene, men det tar tid. Vi ser at skolefravær er et nasjonalt problem, hvor man peker på tid til å jobbe forebyggende. Vi ser også at det koster å følge opp fraværs-elevene våre, ved at det må tilbys alternative opplegg med lærere. Mer praktisk rettet arbeid på skolene er et behov i et forebyggende perspektiv.

Variert og praktisk undervisning

Fagfornyelsen og Kompetanseløftet 2020 er fremdeles "ny" og det jobbes med implementering av denne. Her er variert og praktisk undervisning viktig. Dette henger godt sammen med arbeidet med inkludering, livsmestring og trygt og godt skolemiljø. Variert og praktisk undervisning er også noe elevene peker på når de snakker om en god skole. Vi ser at vi har for lite praktiske opplegg i skolene i dag, og at det er en utfordring for Holeskolen på linje med de fleste skoler nasjonalt.

Alt henger sammen med alt, og målet for det vi jobber med handler om læring, inkludering og livsmestring i et trygt og godt skolemiljø for alle.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	Grunnskole - Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	12,2 %	12,3 %	10,1 %	9,6 %	9,0 %	8,0 %	7,0 %	7,0 %
Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt	Grunnskole - Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt	23,4 %	25,4 %	25,2 %	22,9 %	22,0 %	20,0 %	20,0 %	20,0 %
Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning	Grunnskole - Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning	96,1	97,0	100,0	99,0	99,0	99,0	99,0	99,0
Avvik budsjett %		5,0 %	0,0 %	-6,1 %	11,7 %	11,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Elevunders. 10. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	Grunnskole - Elevunders. 10. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	6,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
Elevunders. 7. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	Grunnskole - Elevunders. 7. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	0,0 %	12,1 %	5,9 %	0,0 %	6,0 %	6,0 %	6,0 %	6,0 %
Grunnskolepoeng, gjennomsnitt	Grunnskole - Grunnskolepoeng, gjennomsnitt	44,1	44,0	43,6	44,0	44,0	44,0	44,0	44,0
Leseferdighet 1. trinn		88,8 %	86,6 %	0,0 %	67,6 %	89,0 %	89,0 %	89,0 %	89,0 %
Nasjonale prøver 5. trinn: Regning	Grunnskole - Nasjonale prøver 5. trinn: Regning	55,0	54,0	51,0	52,0	54,0	54,0	54,0	54,0
Sykefravær		5,1 %	5,2 %	6,7 %	5,0 %	7,4 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

Spesialundervisning

Målet er flere elever inkludert i ordinær undervisning, da vil andel elever med spesialundervisning reduseres. Vi ser at dette nødvendigvis ikke gir oss mindre utgifter til ansatte, siden klasser/grupper må styrkes med ekstra lærere/fagarbeidere. Hensikten med inkludering i ordinær undervisning, er at undervisningen skal være mer praktisk og variert, samt at færre elever skal ut av klassen for å få undervisning. Det krever ofte at noen av de elevene som nå får spesialundervisning har ekstra hjelp i klasserommet. Likevel vil enkelte elever også ha behov muligheten til å selv velge å trekke seg tilbake sammen med en voksen. Vi har også en del helsevedtak som går under spesialundervisning i dag, disse elevene skal ikke ha vedtak om spesialundervisning, men vedtak om helsehjelp.

Undervisningspersonalet

Holeskolen ønsker at all undervisning gis av lærere med godkjent utdanning. De små avvikene vi ser er enkelttimer eller lærere med tidligere godkjent utdanning som ikke har riktig antall studiepoeng etter nye krav. Det er sjeldent vi har lærere uten undervisningskompetanse i det heletatt, annet enn vikarer. Holeskolen har normalt god søknad til lærerstillinger og assistent/fagarbeider-stillinger, som vi tror henger sammen med et godt omdømme.

Elevundersøkelse

Elevundersøkelsen 10. trinn og 7. trinn - utrygt skolemiljø og mobbing.

Det jobbes i skolene med mange forebyggende tiltak, samtidig ser vi at det stadig er tilfeller av elever som opplever utrygt skolemiljø. Skolene i Hole har rutiner for oppfølging av såkalte §9A saker, og rutinene følges av alle skolene. Målingene som gjennomføres i elevundersøkelsen viser ikke alltid det riktige bildet, fordi vi ikke får ut data fra undersøkelsen hvis det er under tre elever som svarer på et av alternativene. For elevundersøkelsen 2022/23 er dette tilfellet, og indikatormålet er derfor satt til 0%. Vi får dessverre ikke gjort noe med denne svakheten ved elevundersøkelsene. Men det viktigste er at skolene har et godt system for forebyggende arbeid og arbeidet med trygt og godt skolemiljø for den enkelte elev.

Leseferdigheter

Leseferdighet 1. trinn - Holeskolen har som mål å ha 89% over kritisk grense. Denne indikatoren viser hva 1. trinns elevene har av leseforståelse på våren i 1. trinn. Med andre ord hva de har lært i 1. trinn, sammen med det grunnlaget som er gjort i barnehagene med språktrening. På leseprøven våren 2023 (ført på 2022, da det er skoleåret 2022/2023), viser det langt flere barn som er under kritisk grense. Dette kan skyldes at det var digitalt, men også at det var mang utrygge barn som ikke var vant til større grupper, etter pandemien. Det er jobbet med oppfølging av de elevene som var under kritisk grense, for å prøve å heve dem opp på et funksjonelt lesenivå.

Regning

Nasjonale prøver 5. trinn - regning. Her har Holeskolen som mål å ligge likt med eller over nasjonalt nivå. Holeskolen ligger her to skalapoeng (52) over nasjonalt nivå (50), noe som er bra. (ført på 2022, da den ble tatt høst 2022 for skoleåret 2022/2023)

Sykefravær (ansatte)

Målet er å ha så lavt sykefravær som mulig, og helst under 5%, i 2023 var sykefraværet på 7,4%. Det er litt over målet, som vi ser med flere langtidssykemeldinger og ettervirkninger av pandemien, ser vi ikke på dette som unormalt høyt. Det jobbes likevel med nærværet, slik at vi kommer oss ned mot målet igjen.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	123 723	110 875	127 596	127 596	127 596	127 596
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	9 760	9 101	9 101	9 101	9 101	9 101
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	5 680	7 518	7 518	7 518	7 518	7 518
Overføringsutgifter	1 308	1 390	1 390	1 390	1 390	1 390
Finansutgifter	534	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	141 005	128 885	145 606	145 606	145 606	145 606
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-6 345	-5 701	-3 401	-3 401	-3 401	-3 401
Refusjoner	-13 727	-8 214	-8 214	-8 214	-8 214	-8 214
Overføringsinntekter	-138	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-784	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-20 994	-13 916	-11 616	-11 616	-11 616	-11 616
Sum	120 011	114 969	133 990	133 990	133 990	133 990

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	114 969	114 969	114 969	114 969
Sum Tekniske justeringer	537	537	537	537
Sum Budsjettendring i år	9 871	9 871	9 871	9 871
Konsekvensjusteringer	10 408	10 408	10 408	10 408
Konsekvensjustert ramme	125 377	125 377	125 377	125 377
Nye tiltak				
Etablering av Hole ungdomsskole FOT-avdeling fra høst 2023	2 094	2 094	2 094	2 094
Økte elevbehov skole	4 219	4 219	4 219	4 219
Andre tiltak	2 300	2 300	2 300	2 300
Sum Nye tiltak	8 613	8 613	8 613	8 613
Nye tiltak og realendringer	8 613	8 613	8 613	8 613
Ramme 2024-2027	133 990	133 990	133 990	133 990

Sammendrag budsjett

Budsjettramma for skole er justert med konsekvensen av lønnsoppjøret, og kompensasjon for tapt inntekt relatert til gratis kjernetid i SFO for 1. og 2. trinn. Videre er budsjettramma tilført driftsmidler til forsterket opplæringstilbud (FOT) på Hole ungdomsskole og generell økning i elevbehov i skolene.

Økte utgifter

I 2023 har det vært økte utgifter til elever med utfordringer som krever ekstra tilrettelegging i skolen. Det er blant annet tiltak til elever med spesialundervisning, elever med alvorlig skolefravær, elever med krevende helseutfordringer og elever fra Ukraina.

Generelt opplever vi økte utgifter knyttet til de store elevkullene, som får en høyere kostnad jo høyere opp i grunnskolen de kommer. Timetallet øker i løpet av grunnskoleløpet.

Vi har noen store årskull i Hole som nå er delvis på 5. – 7. og delvis på 8. – 10. trinn. På barneskolen er ett årsverk 19,5 timer undervisning pr. uke, på ungdomsskolen er ett årsverk 17,5 timer pr. uke. Når de store kullene når 5. trinn og etter hvert 8. trinn øker antall årsverk for å innfri lærernormen. Det er også mer spesialkompetanse i de øverste trinnene i grunnskolen, som gjør at disse årsverkene koster mer pr. stk.

Vi har også noe økte utgifter som følge av mange skolefraværsaker både på barneskolene og ungdomsskolen. Alvorlig skolefravær er et økende problem i Norge, også i Hole.

I Holeskolen forsøker vi å hjelpe elevene med alvorlig skolefravær med ulike tiltak, tiltak som krever ekstra bemanning. Tiltak kan være alt fra lavterskeltiltak som å må møte en elev ute på morgenen og jobbe seg inn i klasserommet eller til et alternativt rom på skolen. I andre tilfeller må vi ha andre alternative opplæringssteder enn skolen eller undervisning i hjemmet.

Alle tiltakene innføres jf. opplæringslovens krav om tilpasset opplæring.

Vi ser flest av de mest alvorlige tilfellene i ungdomsskolen, men har også en økning på barneskolene.

Det har også vært en økning av behov for spesialpedagogisk hjelp til elever som går i andre kommuner og privatskoler, dette er en utgifter som må dekkes av Hole kommune.

Fremmedspråklige elever (flyktninger eller barn av arbeidsinnvandrere) har rett til timer med grunnleggende norsk og tospråklig fagopplæring (på sitt språk). De siste årene har vi mottatt mange fra Ukraina. På barneskolene har vi valgt å samle alle på Vik, for å kunne samle og undervise i grupper, fram for å ha noe på alle skolene (som ville blitt dyrere). Det er likevel en økt kostnad ved dette, som vi ikke har fått dekket opp, selv om kommunen får penger til å dekke denne undervisningen. Når de kommer over i ungdomsskolen, må de også ha denne hjelpen, fram til de er gode nok i norsk til å følge ordinær undervisning.

Barn med helseutfordringer som trenger oppfølging utover det normbemanningen i skolen kan håndtere har vi også sett en økning av.

Reduserte inntekter

SFO

Gratis kjernetid i SFO for elever på 1. trinn og fra 1. august 2023 også for 2. trinn. Det gir en redusert brukerbetaling på ca. 2,3 mill. kr i 2024. Vi ser også en økning i gratistilbud til barn med behov for SFO som går i 5. – 7. trinn.

Innsparinger

Tross styrking av budsjettetramma for skole i 2024, må skolene redusere kostnader med 6,9 mill. kr. i 2024 sett ut ifra behovene og ressursinnsatsen i skolene i dag.

Innsparinger må i all hovedsak løses med lavere lønnsutgifter i skolene.

Lønnsutgifter i skolene er knyttet til bemanning jf. lærernorm, forpliktelser i vedtak om spesialundervisning og styrking i klasser med behov for ekstra oppfølging som nevnt tidligere.

I SFO er ekstra utgifter knyttet til barn som har spesielle behov, og her må forsvarlighetsprinsippet vurderes før eventuelle reduksjoner av bemanningen.

Som tidligere jobbes det i samhandling med andre kommunale instanser for å inkludere flere i ordinær undervisning og dermed redusere bruk av og behov for spesialundervisning og behov for annen styrking av bemanningen.

Vi jobber også med systemer i skolen som skal virke forebyggende på en del av utfordringene vi ser, men det tar tid å se resultatene av dette og vi er inne i en periode hvor vi både jobber forebyggende og reparerende. Det er vanskelig å prioritere bort det forebyggende, som er bærekraftig med tanke på fremtiden. I de fleste tilfeller kan vi ikke avvike tiltak rundt barn som allerede har utfordringer, da tiltakene er nødvendig for elevene og lovfestede rettigheter.

Hvis skolene skal klare å redusere kostnadene jf. tildelt ramme, må ressurser til elever med ulike utfordringer reduseres. En forutsetning er at vi lykkes med de tiltakene som løper pr. i dag, hvor målet for flere av elevene er at de på sikt skal klare seg innenfor ordinær undervisning uten ressurskrevende tiltak.

På tjenesteleder sitt budsjettområde vil budsjetterte utgifter til elever fra Hole i andre kommuner og privatskoler reduseres. Det er en risiko i tiltaket, da vi ikke kjenner utgiften i 2024.

Investeringsbehov og tiltak

Investering i bærebare pc'er til barneskoleelever og elevene på ungdomsskolen videreføres med hhv kr 500 000,- og 1 mill. kr. pr. år. I tillegg vil det være behov for å skifte ut ansatt pc'er i 2025, grunnet sikkerhetssystemer.

Tiltakene er bra og viktig, slik at vi kan bruke digitale læremidler på alle trinn i skolen selv om det vil være noen bøker også..

Utfordringer som påvirker driften

Utfordringene i elevgruppene i Hole er sammensatt, økende og utfordrende, som nevnt over. Vi ser også mer utagering enn tidligere. Eftervirkninger av pandemien har ikke bidratt til å gjøre det enklere for elever med utfordringer, og vi ser en vesentlig økning i antall elever som trenger hjelp for å være en del av fellesskapet og tilstede i undervisningen på skolen. Vi ser også de samme utfordringene for elever vi finansierer i privatskoler og elever fra Hole i andre kommuner.

Fagfornyelsen med nye læreplaner, krever blant annet at skolene skal jobbe mer praktisk. Det forutsetter ansatte med rett kompetanse og utstyr (må kjøpes inn) til praktisk-estetiske og andre fag. I tillegg kommer programmering som et nytt tiltak på flere trinn i skolene. Holeskolen har fått noe tilskudd fra Udir øremerket til tiltaket, men tilskuddet gir ikke rom for å anskaffe tilstrekkelig med utstyr for alle trinn. Det ligger noen muligheter til økning i forslaget til statsbudsjett.

Økning av andre utgifter, som f.eks skolesvømming må dekkes innenfor ramma skolene er tildelt.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-27
Oppvekst					
Kleivhallen	250	0	0	0	250
møteromsutstyr					
Skole - bærbare pc-er	500	500	500	500	2 000
barneskoleelever					
SKole - HUS elev-pc'er	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum Oppvekst	1 750	1 500	1 500	1 500	6 250
Sum investeringsprosjekter	1 750	1 500	1 500	1 500	6 250

Barnehage

Innledning

Hole kommune har åtte barnehager, hvorav seks har kommunalt og to privat eierskap. Utover dette består tjenesten av tjenesteleder for barnehagene. Barnehagemyndighetens rolle, oppgaver og plikter ligger også under ansvarsområdet til Tjenesteleder for barnehagene.

Overordnet barnehagene er Lov om barnehager med tilhørende forskrift for barnehagens innhold og oppgaver. Strategiplan for Oppvekst er overordnede kommunale dokumenter.

Hole kommune har pr. august 2023 et behov for ca. 468 barnehageplasser. Disse dekkes av 372 kommunale og 96 private plasser.

92,9 % av barna i alderen 1-5 år med rett til barnehageplass benytter seg av tilbudet (KOSTRA 2022). I tillegg er det 7 barn som har hatt barnehageplass i andre kommuner, disse er ikke medberegnet i KOSTRA tallene for 2022.

Etter flere år med økt behov for barnehageplasser noterte vi færre søkere ved hovedopptaket for barnehageåret 2017/2018. Denne trenden er ytterligere forsterket i årene 2018-2023. Dette til tross for Barnehagelovens utvidelse av rett til barnehageplass.

Årsaken til redusert behov er lave fødselstall og lav tilflytting, som henger sammen med lav boligvekst i perioden. Situasjonen har stabilisert seg i 2023, og vi ser en liten økning i behov for barnehageplasser fra høsten 2023.

Hovedmål

- **Miljømessig bærekraft - En trygg, klima- og miljøvennlig kommune**
Oppvekstsektoren sitt hovedmål for bidrag til en trygg, klima og miljøvennlig kommune er å bygge kunnskaper og holdninger til barn og elever i barnehage og skole.
Utover dette er det tiltak som bidrar til mindre utslipp av klimagasser ved transport, energibruk i bygg og anskaffelser av varer og tjenester.
- **Økonomisk bærekraft - Hole kommune består som egen kommune**
Det er viktig med solid kommuneøkonomi om Hole kommune skal være bærekraftig som egen kommune. Skoler og barnehager kan bidra til solid kommuneøkonomi.
Satsningene på kompetanse og samhandling har som mål å redusere behovet for ekstra bemanning for å ivareta alle barnas behov i barnehage og skole.
- **Sosial bærekraft - Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet**
Kompetanse og samhandling er nøkkelford i målet om at alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet.
Vi jobber derfor med rekruttering av kompetente medarbeidere og kompetanseheving på viktige områder for alle ansatte i skole, barnehage og PPT.
Vi ønsker å skape trygge inkluderende læringsmiljø for alle barna. Skole og barnehage kan ikke løse alle utfordringer alene, og samhandling med alle tjenester som jobber med barn og unge er nødvendig for å oppnå målet.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Miljømessig bærekraft - En trygg, klima - og miljøvennlig kommune	Fornuftig og riktig håndtering av avfall Sikre at det rike naturmangfoldet blir tatt vare på Ta vare på og formidle kommunens rike kulturminner og historie
Sosial bærekraft - Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet	Jobbe for at Hole skal bli en Mobbefri kommune Prioritere barns oppvekstvilkår og mulighet for å mestre livet i morgendagens samfunn Vi skal prioritere alle barns læring i barnehager og skoler
Økonomisk bærekraft - Hole kommune består som egen kommune	Sikre solid kommuneøkonomi Struktur og rammebetingelser optimaliseres

Dette skal vi oppnå

Implementere Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver:

Gjeldende rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver tredde i kraft 1. august 2017. Implementeringsarbeid er pågående og vedvarende over tid. Ny kunnskap, holdninger, ferdigheter, eierskap og Lokal tilpasning skal etableres.

Fokusområder de neste årene er barnehagen som pedagogisk virksomhet og tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte. Barnehagene har jobbet med dette over tid og utarbeidet en rutine/system for tidlig innsats i barnehagen; Fra undring til handling (FUTH). Vi erfarer likevel at barnehagene har ulik kompetanse på tidlig innsats og forebyggende arbeid. Vi ønsker derfor å jobbe systemisk for et likeverdig tilbud til alle barn uavhengig av hvilken barnehage barnet går i.

Psykososialt barnehagemiljø §41, §42 og §43 i barnehageloven:

Mellom åtte og tolv prosent av barnehagebarna i Norge opplever jevnlig utestenging fra lek eller ulike former for krenkelser. Stortinget har vedtatt egne bestemmelser i barnehageloven om barns rett til et trygt omsorgs- og læringsmiljø som ble gjeldende fra 1. januar 2021.

Barnehagene har utarbeidet en *Handlingsplan og årshjul for Holebarnehagene – for å sikre et godt og trygt barnehagemiljø uten mobbing og andre krenkelser*. Målet er at ansatte i barnehagene jobber og utfører aktiviteter i henhold til denne planen.

Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage (ReKomp):

Hole kommune ble i 21/22 og 22/23 tildelt tilskuddsmidler til lokal kompetanseutvikling i barnehage. Universitetet i Sørøst-Norge (USN) ble også tildelt midler for å bistå oss i arbeidet. Tildelingen er videreført også for 23/24, for både kommunen og USN.

Formål med tilskuddsordningen:

Tilskudd til lokal kompetanseutvikling er for staten et viktig virkemiddel for å støtte og styrke arbeidet med lokal kompetanse- og kvalitetsutvikling i barnehager. Midlene skal brukes til kollektiv kompetanseutvikling i offentlige og private barnehager i samarbeid og partnerskap med universitet eller høgskole (UH). Partnerskapet skal bidra til utvikling og styrking av både praksisfelt og lærerutdanninger.

Målet er å hjelpe flest mulig så tidlig som mulig, i det ordinære og allmennpedagogiske tilbudet, og få kompetansen tettere på barnet og til barnets beste.

Vi har så langt jobbet med inkluderende praksis i barnehagene og ser at dette kan dreie seg om holdningsarbeid. Tittel på tiltaket for Holebarnehagene er **Helhetlig tenkning på inkluderende praksis** og hver enkelt barnehage vil ta utgangspunkt i et overordnet tema som er valgt for kommende barnehageår jfr. egen årsplan.

USN er en viktig samarbeidspartner, og skal hjelpe oss å se på praksis og bidra med kunnskap og forskning. Vi ønsker å jobbe for et likeverdig tilbud til alle barn uavhengig av hvilken barnehage barnet går i.

Målet er tidlig innsats og helhetlig systemisk arbeid.

Miljømessig bærekraft:

Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden. Barnehagen skal legge grunnlag for barnas evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Barna skal gjøre erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen. Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen (Rammeplan, 2017). Barnehagene vil i årene fremover jobbe for å bli *grønnere barnehager*.

Kompetanseløftet:

I samarbeid med hele laget rundt barnet (skole, ppt, helse, barnevern m.m.), skal vi bygge kompetanse lokalt i kommunen og mellom tjenestene. Jobbe for en felles forståelse av forebygging, inkludering, helhetlig utvikling og mestring. Felles planleggingsdager vil blant annet benyttes til dette kompetanseløftet.

Fra undring til handling (FUTH) og Visma Flyt Sikker Sak:

Fra undring til handling (FUTH) er Holebarnehagenes rutine for tidlig innsats i barnehagen. Rutinen ble ferdigstilt og digitalisert våren 2023. I henhold til denne rutinen vil ansatte gjøre observasjoner og håndtere en rekke hendelser som inneholder personsensitiv informasjon. Det være seg barne- eller systemsaker innenfor spesialpedagogisk hjelp, sosialpedagogiske saker som faller inn under barnehagelovens §41 og §42, barnevernssaker, hjelpemidler, med mer. Barnehagene har derfor startet med Visma Flyt Sikker Sak, som er et elektronisk saksbehandlingssystem i skyen, egnet for saksbehandling på en enkel, sikker og trygg måte. Dette er sikker saksbehandling og korrespondanse på digitale flater, og fjerner behovet for utskrift av kopi, hente postgang fra barnemappen og påfølgende sikring av dokument og makulering.

Implementering av Visma Flyt Sikker Sak for styrere og pedagogiske ledere vil fortsette i 2024.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Andel barn i kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp (prosent)	Barnehage - Andel barn i kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp (prosent)	4,2 %	3,7 %	4,8 %	5,2 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen	Barnehage - Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen (prosent)	41,3 %	37,7 %	36,8 %	38,1 %	40,0 %	40,0 %	40,0 %	40,0 %
Antall barn per årsverk grunnbemanning i barnehager, kommunale barnehager	Barnehage - Antall barn (korrigert) per årsverk grunnbemanning i barnehager, kommunale barnehager	6,0	5,7	5,8	5,8	6,0	6,0	6,0	6,0
Barnets utvikling (foreldreundersøkelse)		4,7	4,6	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
Barns trivsel (foreldreundersøkelse)		4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
Forberedelse til skolestart		0,0	4,4	4,3	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Tilvenning - oppstart i barnehage		4,7	4,5	4,5	4,4	4,5	4,5	4,5	4,5

Kommentarer til nøkkeltall

Andel barn som får spesialpedagogisk hjelp varierer fra år til år og i 2022 var det en økning på andel barn med spesialpedagogisk hjelp (5,2 %). Sett opp mot andel barn i skolen med spesialpedagogisk hjelp (9,4 %) ligger barnehagene svært lavt.

For indikatoren *Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen*, ligger Holebarnehagene lavt sammenlignet med resten av landet og kostragruppe 01. Hole ligger på 37 %, mot landet 42,1 % og kostragruppe 01, 44 %.

Gjennomsnittsbemanningen i landet (antall barn pr. årsverk i grunnbemanning i barnehage) i kommunale barnehager lå på 5,27 i 2022. I Hole var tallet 5,80 for samme året. Det vil si at vi har en lavere bemanning i barnehagene i Hole enn snitt for landet.

Bemanningen justeres fortløpende ift. antall barnehageplasser som benyttes.

Indikatorene barns utvikling, trivsel, tilvenning/oppstart i barnehage og forberedelser til skolestart er hentet fra årlig brukerundersøkelse og vi ser at det er små variasjoner fra år til år. Barnehagene i Hole har gode resultater her sammenlignet med landet.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	56 700	50 957	57 105	56 808	56 808	56 808
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	2 061	2 002	2 392	2 002	2 002	2 002
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	13 068	13 074	14 532	14 532	14 532	14 532
Overføringsutgifter	348	632	632	632	632	632
Finansutgifter	434	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	72 611	66 666	74 661	73 974	73 974	73 974
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-8 840	-8 472	-8 572	-8 572	-8 572	-8 572
Refusjoner	-6 887	-3 468	-2 759	-2 509	-2 509	-2 509
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-310	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-16 038	-11 940	-11 331	-11 081	-11 081	-11 081
Sum	56 573	54 725	63 330	62 893	62 893	62 893

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	54 725	54 725	54 725	54 725
Sum Tekniske justeringer	765	765	765	765
Sum Budsjettendring i år	4 015	4 015	4 015	4 015
Konsekvensjusteringer	4 779	4 779	4 779	4 779
Konsekvensjustert ramme	59 505	59 505	59 505	59 505
Nye tiltak				
Endring foreldrepermisjon	47	0	0	0
Endring kjøp og salg av plasser andre kommuner	100	100	100	100
Korrigerings refusjon foreldrepermisjon	431	431	431	431
Korrigerings refusjon foreldrepermisjon	350	350	350	350
Korrigerings vikarbudsjett og foreldrepermisjon	-1 034	-1 034	-1 034	-1 034
Pc'r til 30 pedagogiske ledere	390	0	0	0
Rammejustering	-53	-53	-53	-53
Reduksjon avsetning styrket tilbud	-456	-456	-456	-456
Redusert behov forsterket tilbud	-287	-287	-287	-287
Redusert behov forsterket tiltak	-482	-482	-482	-482
Redusert behov forsterket tiltak	-46	-46	-46	-46
Teknisk korrigerings brukerbetaling	-316	-316	-316	-316
Økning stillinger plasser	1 502	1 502	1 502	1 502
Økt behov styrket tilbud SOS barnehage	516	516	516	516
Økt bemanning flere plasser	789	789	789	789
Økt tilskudd private barnehager STB 2024	1 158	1 158	1 158	1 158
Andre tiltak	1 216	1 216	1 216	1 216
Sum Nye tiltak	3 825	3 388	3 388	3 388
Nye tiltak og realendringer	3 825	3 388	3 388	3 388
Ramme 2024-2027	63 330	62 893	62 893	62 893

Sammendrag budsjett

Budsjett for 2024 innebærer:

- Ordinær drift for å dekke behovet for det antall barnehageplasser vi kjenner pr. dags dato mtp. kapasiteten til de barna med rett til barnehageplass. Det vil i hovedsak si at det er budsjettert med bemanning jf. bemanningsnorm og pedagognorm for barnehager.
- Kjøp av plasser i andre kommuner. Det er en kjent størrelse i dag, men som kan endre seg ilt. året.
- Bemanning til å dekke vedtak etter barnehageloven § 31 og § 37 (vedtak om spesialpedagogisk hjelp og barn med nedsatt funksjonsevne). Gjelder også barn som flyttes av barnevernet. Ikke budsjettert med fremtidige vedtak.
- Kommunalt tilskudd til private barnehager er justert opp jf. retningslinjer for utregning av tilskudd til private barnehager.
- Øvrige budsjettposter i driftsbudsjettet for barnehagene gir lite handlingsrom for innkjøp av varer og tjenester og
- Barnehagene har ikke budsjettert med bruk av vikarer i arbeidsgiverperioden.

Investeringsbehov og tiltak

- Det er behov for å skifte ut pc parken til pedagogiske ledere, dette er lagt inn i årsbudsjett for 2024.

Utfordringer som påvirker driften

- Det er risiko for nye vedtak om spesialpedagogisk hjelp til barn i barnehagene.
- Flere Holebarn med plass i andre kommuner enn i dag.
- Økt behov for barnehageplasser hvis barn med rett til barnehageplass flytter til kommunen i løpet av året.

Nye tiltak

Pc'r til 30 pedagogiske ledere

I forhold til IKT sikkerhet vises til oversikt fra IT avdelingen og prioritert tiltak er å skifte ut Pc'r fra 2017 i barnehagene.

PPT

Innledning

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) i Hole kommune består av 5 pedagogisk psykologiske rådgivere, og en ½ stilling logoped.

PP-tjenesten har både system- og individrettede arbeidsoppgaver ut mot kommunale- og private barnehager og skoler i kommunen. Tjenesten skal bistå i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å legge til rette for barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging, samt gjøre sakkyndige vurderinger av barn og elevers særlige behov. Alle barn og elever skal få et inkluderende, likeverdig og tilpasset pedagogisk tilbud. PP-tjenestens mandat er regulert i opplæringsloven § 5-6 (ny oppl. 2024 §11-7) og barnehageloven § 33.

PP-tjenesten skal samarbeide tett med skole og barnehager og på et tverrfaglig lokalt nivå med for eksempel helsetjenesten eller barneverntjenesten. Det er også et krav til samarbeid uten for kommunen med for eksempel Statped, Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk eller Habiliteringssentre. Barnehager og skoler må være bevisste på at mange barn og elever på et eller annet tidspunkt i utdanningsløpet kan trenge ekstra hjelp og støtte i kortere eller lengre perioder hvor det er behov for å samarbeide med PPT. Eksempler på særskilte behov kan være: språk- og talevansker, konsentrasjonsvansker, sosiale- og emosjonelle vansker, atferdsvansker, syn- og hørselsvansker, generelle lærevansker eller fagvansker, lese- og skrivevansker og matematikkvansker m.m

Hovedmål

- **Miljømessig bærekraft - En trygg, klima - og miljøvennlig kommune**
Oppvekstsektoren sitt hovedmål for bidrag til en trygg, klima og miljøvennlig kommune er å bygge kunnskaper og holdninger til barn og elever i barnehage og skole.
Utover dette er det tiltak som bidrar til mindre utslipp av klimagasser ved transport, energibruk i bygg og anskaffelser av varer og tjenester.
- **Økonomisk bærekraft - Hole kommune består som egen kommune**
Det er viktig med solid kommuneøkonomi om Hole kommune skal være bærekraftig som egen kommune. Skoler og barnehager kan bidra til solid kommuneøkonomi.
Satsningene på kompetanse og samhandling har som mål å redusere behovet for ekstra bemanning for å ivareta alle barnas behov i barnehage og skole.
- **Sosial bærekraft - Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet**
Kompetanse og samhandling er nøkkelord i målet om at alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet.
Vi jobber derfor med rekruttering av kompetente medarbeidere og kompetanseheving på viktige områder for alle ansatte i skole, barnehage og PPT.
Vi ønsker å skape trygge inkluderende læringsmiljø for alle barna. Skole og barnehage kan ikke løse alle utfordringer alene, og samhandling med alle tjenester som jobber med barn og unge er nødvendig for å oppnå målet.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Miljømessig bærekraft - En trygg, klima - og miljøvennlig kommune	Fornuftig og riktig håndtering av avfall Sikre at det rike naturmangfoldet blir tatt vare på Ta vare på og formidle kommunens rike kulturminner og historie
Sosial bærekraft - Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet	Jobbe for at Hole skal bli en Mobbefri kommune Prioritere barns oppvekstvilkår og mulighet for å mestre livet i morgendagens samfunn Vi skal prioritere alle barns læring i barnehager og skoler
Økonomisk bærekraft - Hole kommune består som egen kommune	Sikre solid kommuneøkonomi Struktur og rammebetingelser optimaliseres

Dette skal vi oppnå

Trygt og godt skole og barnehagemiljø

I samarbeid med skoleeier, barnehageeier og lærere skal PPT jobbe godt og systematisk med forskningsbasert kunnskap om hva som virker i arbeidet mot et trygt og godt læringsmiljø. PPT er tett ute på både skoler og barnehager hvor vi sammen forbedrer praksis. Det er etablert «utedager» hvor pedagogisk psykologiske rådgivere kommer ut på enhetene og bistår med refleksjoner og forslag til tiltak i et forebyggende perspektiv. Samarbeidet med PPT blir sett på som suksesskriterium for å lykkes med tidlig innsats, god implementering og spredning av praksis til andre barnehager og skoler i kommune. Det er skissert fra statlig hold at PPT må være mer ute på skoler og barnehager, dette prioriterer vi høyt.

Flest mulig elever inkludert i ordinær undervisning

Det er i dag en utfordring med for høy andel spesialundervisning i skolen. PPT må samhandle med barnehage og skole slik at flere barn får tilrettelegging innenfor ordinært tilbud. Slik vil vi også få ned antall elever med spesialundervisning, samt motta færre henvisninger til PPT. Det er et potensiale med å utfordre hva som virkelig er spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, samt å kunne utvikle kapasitet for tilpasset opplæring i skolen og et godt allmennpedagogisk tilbud i barnehagen. Dette krever samhandling og kompetansebygging i fellesskap. Det er avgjørende for et barns utvikling at det får tidlig og god hjelp, for å kunne forhindre ytterligere negativ utvikling med behov for økende tilrettelegging oppover i barnehage- og skoleløpet. Det er svært viktig at PPT kan få jobbe systemisk tett med lærerne (i skole og barnehage.) for å forebygge og oppdage tidlig. Det er et potensiale i å få flere henvisninger fra barnehage og mer hjelp tidlig i skolen.

Gjennom Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis, initiert etter St. Meld. 6 Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO, jobbes det godt med målrettede tiltak i et godt samarbeid med skoler, barnehager og helsestasjon/skolehelsetjenesten. Kompetanseløftet er et tiltak for ledere og ansatte i barnehager, skoler og PP-tjenesten, og skal bidra til at den spesialpedagogiske hjelpen er tett på de barna som har behov for det. PPT er en sentral aktør i utviklingsprosjektet via Kompetanseløftet. Det jobbes systematisk etter kartlegging og medvirkning for å øke kompetanse på aktuelle områder, forebygge og fange opp tidlig, for å bedre inkludering av elever og barn med behov for tilpasninger, samt å styrke laget rundt barnet.

Økonomiplan for 2024-2027

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Henvising individ barnehage		10,0	8,0	7,0	7,0	12,0	12,0	12,0	12,0
Henvisinger individ skole		49,0	42,0	39,0	42,0	30,0	30,0	30,0	30,0
Logopedsaker skole og barnehage		0,0	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0
Systemhenvisinger		4	0	1	1	3	3	3	3
Utedager		0,0	4,0	120,0	127,0	150,0	150,0	150,0	150,0

Kommentarer til nøkkeltall

I oppvekst jobber vi for å redusere antall henvisinger ved å jobbe mer ute sammen med skolene og barnehagene for å komme tidlig inn i saker, og sette inn riktige tiltak på et lavere nivå. Vi ser at det har vært en reduksjon i tidsserien, som er en utvikling vi ønsker å se videre.

Et av tiltakene for å redusere henvisinger og vedtak om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning er utedager (dager ute på enhetene) hvor det jobbes med å sikre gode rutiner for å oppdage tidlig og sette inn tiltak i et forebyggende perspektiv. Flere utedager betyr mer samarbeid med skolene og barnehagene tidlig, og på lengre sikt vil dette kunne være med på å redusere henvisinger og behov for spesialundervisning.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	5 016	4 577	4 836	4 836	4 836	4 836
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	318	183	183	183	183	183
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	57	0	0	0	0	0
Overføringsutgifter	64	42	42	42	42	42
Finansutgifter	356	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	5 812	4 803	5 061	5 061	5 061	5 061
Driftsinntekter						
Refusjoner	-1 104	-542	-542	-542	-542	-542
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-177	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-1 281	-542	-542	-542	-542	-542
Sum	4 531	4 261	4 519	4 519	4 519	4 519

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	4 261	4 261	4 261	4 261
Sum Tekniske justeringer	67	67	67	67
Sum Budsjettendring i år	191	191	191	191
Konsekvensjusteringer	258	258	258	258
Konsekvensjustert ramme	4 519	4 519	4 519	4 519
Ramme 2024-2027	4 519	4 519	4 519	4 519

Sammendrag budsjett

Satsningen med økning av ett årsverk i PPT videreføres i 2024.

Deler av utgiftene til en ekstra stilling dekkes av overføringer fra Utdanningsdirektoratet i satsningen Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Vi har søkt på disse midlene i 2021 og 2022 med positivt tilslag på søknaden, det påregnes også for 2023.

Investeringer

Det ligger ikke inne investeringstiltak for PPT i budsjettet, det er et område hvor investeringer i utgangspunktet ikke er særlig aktuelt.

Utfordringer som påvirker driften

Med den ekstra satsning på en spesialpedagogisk rådgiver som er lagt inn i budsjettet fra 2022 har tjenesten en god kapasitet. En liten usikkerhet er det knyttet til størrelsen på tilskuddet fra Udir, som vi søker på hvert år. Det er lagt inn en inntekt i budsjettet på 500 000,- for 2024, som erfaringen så langt tilsier er om lag det vi kan forvente.

Helse

Innledning

Tjenesteområdet Helse skal sikre helsefremmende og forebyggende innsats for befolkningen og til kommunes tjenesteområder både på individ-, gruppe- og befolkningsnivå.

Overordnet for Tjenesteområde Helse er Lov om kommunale helse - og omsorgstjenesters og tilhørende forskrifter og nasjonale retningslinjer.

Helsestasjons - og skolehelsetjenesten 0-20 år og svangerskaps- og barsel omsorgstjenesten er avdelingens primæroppgave og er et lovpålagt tilbud for gravide og barn og unge og foresatte. Tjenesten skal ivareta den fysiske og psykiske helse og gi helsefremmende og forebyggende tilbud. Tjenesten har et spesielt ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep.

Forebyggende helsetjenester til befolkningen er organisert som anbefalt i en Frisklivssentral.

Den kommunale fysioterapitjenesten inngår i tjenesteområdet og består av forebyggende virksomhet og av behandling, habilitering og rehabilitering på institusjon og i hjemmet, barnehage og skole.

Kompetansekravet til avdelingen tilsier at det skal knytte til seg lege, jordmor, helsesykepleier, fysioterapeut, ergoterapeut og psykolog.

Helseavdelingen har 11,7 årsverk fordelt på 14 ansatte, i tillegg har avdelingen utdanningsstillinger under veiledning (LIS 1 lege, turnusfysioterapeut og helsesykepleierstudent).

Helsestasjon for ungdom (HFU) er en lovpålagt oppgave og Helseavdelingen har tilbud om HFU i Ringerike, hvor Ringerike kommune er vertskommune og Hole kommune og Jevnaker kommune er deltakerkommuner.

Helseavdelingen tildeler årlig 2,5 årsverk kommunalt driftstilskudd til Hole fysioterapi.

Hovedmål

- Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet
 - Hole er et godt samfunn å leve i hele livet – innbyggerne opplever tilhørighet og føler seg som en verdsatt del av fellesskapet
 - Miljømessig bærekraft - En klima – og miljøvennlig kommune
 - Miljømessig bærekraft - En trygg, klima - og miljøvennlig kommune
- Oppvekstsektoren sitt hovedmål for bidrag til en trygg, klima og miljøvennlig kommune er å bygge kunnskaper og holdninger til barn og elever i barnehage og skole. Utover dette er det tiltak som bidrar til mindre utslipp av klimagasser ved transport, energibruk i bygg og anskaffelser av varer og tjenester.
- Økonomisk bærekraft - Hole kommune består som egen kommune
- Det er viktig med solid kommuneøkonomi om Hole kommune skal være bærekraftig som egen kommune. Skoler og barnehager kan bidra til solid kommuneøkonomi.

Satsningene på kompetanse og samhandling har som mål å redusere behovet for ekstra bemanning for å ivareta alle barnas behov i barnehage og skole.

- **Sosial bærekraft - Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet**

Kompetanse og samhandling er nøkkelord i målet om at alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet.

Vi jobber derfor med rekruttering av kompetente medarbeidere og kompetanseheving på viktige områder for alle ansatte i skole, barnehage og PPT.

Vi ønsker å skape trygge inkluderende læringsmiljø for alle barna. Skole og barnehage kan ikke løse alle utfordringer alene, og samhandling med alle tjenester som jobber med barn og unge er nødvendig for å oppnå målet.

Måltabell

Hovedmål

Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet

Delmål

Andel barn og familier som har tilgang til Psykologfaglig kompetanse på individ, gruppe og befolkningsnivå

Andel barn i barnevaksinasjonsprogrammet

Andel barn med fullført helseundersøkelse i 1. trinn i grunnskolen

Andel barn som får fysikalsk habilitering

Andel Familieveiledning COS kurs /deltakere

Andel førstegang gravide i Hole som benytter jordmortjenesten

Andel nyfødte med hjemmebesøk av helsesykepleier to uker etter hjemkomst

Andel pasientene har nådd målsettingen satt ved behandlingsstart i Friskliv

Andel pasienter som får fysikalsk rehabilitering på institusjon og i hjemmet

Andel pasienter som har fått hverdagsrehabilitering

Andel spedbarn med fullført helseundersøkelse innen 8. leveuke

Arbeide for at økt persontransport dekkes med ved aktiv transport /elbil

Digitalisering av møter

Hole er et godt samfunn å leve i hele livet – innbyggerne opplever tilhørighet og føler seg som en verdsatt del av fellesskapet

Andel pasientene har nådd målsettingen satt ved behandlingsstart i Friskliv

Miljømessig bærekraft - En klima – og miljøvennlig kommune

Arbeide for at persontransport foregår ved bruk av "aktiv transport" som gange eller sykkel.

Miljømessig bærekraft - En trygg, klima - og miljøvennlig kommune

Sosial bærekraft - Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet

Økonomisk bærekraft - Hole kommune består som egen kommune

Dette skal vi oppnå

Bærekraftig utvikling

Holes innbyggere skal i størst mulig grad oppleve trivsel og livskvalitet, mestre normale utfordringer i livet, gjennomføre skolegang, arbeide og være i stand til å bidra til samfunnet rundt seg.

Tjenesteområde Helse skal jobbe for likeverdige tjenester som sørger for inkludering, trivsel og læring for alle.

Tjenesteområde skal bygge sosial bærekraft ved å gi barn en god start i livet ved å fremme god psykisk og fysisk helse. Bidra til et systematisk helsefremmede og forebyggende arbeid. Tjenesteområdet skal legge til rette for god helse gjennom helsefremmede og forebyggende aktivitet, utredning, behandling og medisinsk habilitering og rehabilitering

Tjenesteområde Helse jobber for å sikre at

- Alle gravide har tilgang til jordmørtjeneste med god kvalitet som bidrar til informerte valg, trygge og gode fødsler og god oppfølging av gravide og nybakte foreldre.
- Alle barn og unge har tilgang til helsestasjon og skolehelsetjeneste av god kvalitet som bidrar til trygghet, utvikling og læring og tidlig avdekking av vansker. Tjenestene skal bidra til å avverge og avdekke vold og seksuelle overgrep
- Overgangen for barn og unge er vektlagt sammen med systemrettet arbeid på gruppe og befolkningsnivå i skolehelsetjenesten
- Tjenesteområdet skal arbeide målrettet med å dreie ressursinnsatsen fra reparasjon og behandling til forebyggende arbeid og tidlig innsats.
- Tjenesteområde Helse vil gjennom Frisklivssentralen og fysioterapitjenesten utføre læring -og mestringstiltak, rehabilitering og habilitering for å fremme mestring av sykdom og/eller funksjonssvikt. Innbyggere som mottar Fysioterapitjenester og Frisklivstilbud skal gis mulighet til å håndtere hverdagen, leve aktive og selvstendige liv, ta medansvar for egen helse og delta i utforming av tjenestene ut fra den enkeltes forutsetninger og behov.
- Tjenesteområde Helse er en attraktiv arbeidsplass der ROLF/ Levereglene preger kulturen og som legger til rette for å tiltrekke seg og utvikle kompetente, initiativrige og stolte medarbeidere
- Tjenesteområde Helse skal bidra til å fremme innovasjon i tjenestene, særlig knyttet til økt utnyttelse av digitale verktøy for å utføre tjenestene på nye måter og støtte opp under sikker kommunikasjon, samhandling, bruker involvering og effektiv ressursutnyttelse
- Tjenesteområdet arbeider for å bygge en felles samhandlings kultur (Levereglene) og ta i bruk og videreutvikle det tverrfaglige samarbeidet basert på erfaringer og innsikt fra innovasjonsprosjekt "Holemodellen"

Helhetlige og koordinerte tjenester

Tjenesteområdet skal arbeide for å sikre samarbeid og koordinering, både internt mellom tjenesteområder og med fastleger og spesialisthelsetjenesten. Arbeid med systemrettet samarbeid og tverrfaglig oppveksteam på Helsestasjon vektlegges spesielt.

Tjenesteområdet skal arbeide for at habilitering og rehabilitering breddes ut på tvers av fag og sektorer, samt koordineres og samkjøres.

Slik gjør vi det

- Sikre kompetansebehov og kvalitetsutvikling ved å beholde medarbeidere gjennom gode kompetansetiltak og muligheter for videreutdanning og egenutvikling i Tjenesteområdets fag team
- Erfaringsutveksling, kompetanseoverføring og refleksjon i team.
- Sette inn innsats i systemene rundt barnet og samarbeide på tvers av tjenester
- Sette inn innsats i systemer for habilitering og rehabilitering
- Helsefremmende og forebyggende fremfor behandlende
- Se til at den enkelte kan få rett hjelp til rett tid på lavest mulig nivå og nærmest mulig den det gjelder
- Tjenesteområdet skal se på muligheter til å jobbe universelt og gruppe basert fremfor individuelt

Kommunale planer

Helseperspektivet skal innarbeides i lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting. Helsefremmende arbeid skal styrke lokalsamfunnet når det gjelder å prioritere, avgjøre, planlegge og gjennomføre tiltak for en bedre helse. " Helse i alt vi gjør".

Helseavdelingen skal ha nødvendig oversikt over barn og ungdoms helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Samtidig bidra i samarbeidet med å ha oversikt over befolkningens helsetilstand. Gjennom dette arbeidet skal folkehelse utfordringer identifiseres.

Miljømessig bærekraft

Tjenesteområdet skal Fasilitere "aktiv transport" som å gå og sykle, og sikre dette perspektivet inn det kommunale planarbeidet og i det tverrsektorielle folkehelsearbeidet.

Tjenesteområdet benytte seg av digitale møtearenaer der det er hensiktsmessig.

Tjenesteområdet skal jobbe langsiktig for å dreie avdelingens tjenestekjøring over fra fossilt drivstoff til elektrisitet (el-bil)

Økonomiplan for 2024-2027

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Antall nyinnskrevne gravide som har møtt til svangerskapskontroll		0,0	91,0	91,0	91,0	90,0	80,0	0,0	0,0
Fastlønnnet kom.helsetj. kn. til fysioterapi- og legeårsv. avt. fysio.årsv. per 10 000 innbyggere (årsv.)	Kommunehelse - Fastlønnnet kom.helsetj. kn. til fysioterapi- og legeårsv. avt. fysio.årsv. per 10 000 innbyggere (årsv.)	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1
Hjemmebesøk av jordmor innen tre døgn etter hjemkomst Andel barn (prosent)	Kommunehelse - Hjemmebesøk av jordmor innen tre døgn etter hjemkomst Andel barn (prosent)	75,5	101,5	73,2	45,5	0,0	35,0	0,0	0,0
Tilskudd kom.helsetj. kn. til fysioterapi- og legeårsv. avt. fysio.årsv. per 10 000 innbyggere (årsv.)	Kommunehelse - Tilskudd kom.helsetj. kn. til fysioterapi- og legeårsv. avt. fysio.årsv. per 10 000 innbyggere (årsv.)	3,4	3,4	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2
Undersøkt 8. leveuke Andel barn (prosent)	Kommunehelse - Undersøkt 8. leveuke Andel barn (prosent)	88,7 %	103,0 %	110,7 %	97,0 %	100,0 %	100,0 %	0,0 %	0,0 %
Undersøkt grunnskole 1. trinn Andel barn (prosent)	Kommunehelse - Undersøkt grunnskole 1. trinn Andel barn (prosent)	95,7 %	102,7 %	78,1 %	93,3 %	95,0 %	95,0 %	0,0 %	0,0 %
Undersøkt ved 2-års alder Andel barn (prosent)	Kommunehelse - Undersøkt ved 2-års alder Andel barn (prosent)	93,4 %	92,9 %	87,7 %	104,3 %	100,0 %	100,0 %	0,0 %	0,0 %
Undersøkt ved 4-års alder Andel barn (prosent)	Kommunehelse - Undersøkt ved 4-års alder Andel barn (prosent)	95,6 %	91,7 %	84,6 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	0,0 %	0,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

Tjenester for barn og unge og deres familier

Nøkkeltall viser til høy prosentandel av førstegangs gravide som møter til jordmor og barn som følger helsestasjonsprogrammet og gjennomfører de rutinemessige helseundersøkelser hos jordmor, helsesykepleier og lege. Den forholdsmessig lavere aktiviteten i 2021 skyldes redusert aktivitet under pandemien.

Undersøkelser skal bidra til å forebygge og identifisere risikofaktorer for utvikling av fysiske og psykiske helseproblemer, samt avdekke rus, vold og overgrep. Målet med å sette innsatsen til helsefremmende og forebyggende for de minste barna er prioritert og er langt på vei nådd. 10% av ny gravide velger å følge rutinekontrollene hos sin fastlege. Planlagt konsultasjoner hos jordmor i 2024 er redusert i tråd med reduksjon i jordmorstillingen. Hjemmebesøk av jordmor bør tilbys om kvinnen ønsker det, og helsesykepleier skal utføre hjemmebesøk.

I Hole har vi en en lavere ressursinnsats til fysioterapeuter med kommunal driftsavtale enn sammenlignbare kommuner i KOSTRA gruppe 01.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	12 498	11 842	12 760	12 760	12 760	12 760
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	946	897	1 043	1 043	1 043	1 043
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 248	1 331	1 466	1 466	1 466	1 466
Overføringsutgifter	164	118	118	118	118	118
Finansutgifter	452	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	15 307	14 188	15 387	15 387	15 387	15 387
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-19	-21	-21	-21	-21	-21
Refusjoner	-1 763	-2 539	-1 866	-1 866	-1 866	-1 866
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-765	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-2 547	-2 560	-1 887	-1 887	-1 887	-1 887
Sum	12 760	11 628	13 500	13 500	13 500	13 500

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	11 628	11 628	11 628	11 628
Sum Tekniske justeringer	410	410	410	410
Sum Vedtak forrige periode	135	135	135	135
Sum Budsjettendring i år	696	696	696	696
Konsekvensjusteringer	1 242	1 242	1 242	1 242
Konsekvensjustert ramme	12 870	12 870	12 870	12 870
Nye tiltak				
Endring engasjement Helse	-131	-131	-131	-131
FACT Ung	65	65	65	65
Friskliv økning lisenser mm	20	20	20	20
Fysioterapitjenesten lønnskompensasjon	247	247	247	247
Helsesykepleier tilskudd utgår	67	67	67	67
Holemodellen - tilskudd utgår	-168	-168	-168	-168
Jordmor styrking fra 50% til 80% stillingsressurs	278	278	278	278
Prisvekst driftsutgifter	144	144	144	144
Psykologspesialist lønnskompensasjon	108	108	108	108
Sum Nye tiltak	630	630	630	630
Nye tiltak og realendringer	630	630	630	630
Ramme 2024-2027	13 500	13 500	13 500	13 500

Sammendrag budsjett

Driftsutgifter

Driftsbudsjettet til Helse styrkes med 630 000 for å dekke:

- FACT Ung-prosjekt (interkommunalt) på oppdrag fra Helsedirektoratet er kompensert
- Lønnskostnader for å rekruttere og beholde kompetanse personell
- Kommunestyrets budsjettvedtak 2022 vedr. oppjustering av avtalehjemmel Hole Fysioterapi er kompensert i sin helet
- Delvis kompensering for bortfall av tilskudd til jordmor

Innsparinger

Tjenesteområdet Helse har ikke krav om innsparinger i rammeforslaget, men tjenesten har over tid søkt på og mottatt tilskudd for å styrke helsestasjons- og skolehelsetjenesten og jordmortjenesten i kommunene. Tilskuddene videreføres ikke, og tilskuddsfinansierte helsesykepleierstillinger og jordmorstilling må derfor reduseres.

I arbeidet med å gi barn og unge i Hole en god start på livet, er den helsefremmede og forebyggende innsatsen avhengig av kompetanse personell som har tid og er tilgjengelige for barn, unge og deres familier. Budsjettrammen for 2024 med frafall av tilskuddsfinansierte stillinger gjør det krevende å imøtekomme behovet for et tilgjengelig lavterskeltilbud til barn og unge.

Utfordringer som påvirker driften

- Rekruttere og beholde kompetanse personell
- Nasjonale føringer, reformer og omstillinger har gitt kommunen et tydeligere og større ansvar for befolkningens helse og for at alle skal få nødvendige tjenester
- Befolkningen er opptatt av sine rettigheter til tjenester
- Tjenesten anses å være under et stadig økende press i behov for tjenester og stadig mer kompleks og sammensatte vansker
- Barn og unges psykiske helse og krevende familiesituasjoner
- Sikre en helhetlig tilnærming med samarbeid på tvers av tjenesteområder

Helsefremmede og forebyggende innsats rettet mot eldre

Målet om å bo trygt hjemme så lenge som mulig innebærer å sikre ressurs i det helsefremmede og forebyggende arbeidet. Fysioterapitjenesten spiller en sentral rolle i dette arbeidet, sammen med ergoterapeutene, boligtilpasning, hverdags rehabilitering, og aktivitetstilbud.

Den Kommunal fysioterapitjeneste erfarer at tidlig utskriving av pasienter fra sykehusets, nedlegges av regionale rehabiliteringssenter og reduksjon i kommunale rehabiliteringsplasser har ført til økt behov for rehabilitering i hjemmet. Dette utfordrer kapasiteten i den kommunale fysioterapitjenesten.

Privatpraktiserende fysioterapeuter med driftstilskudd erfarer en stadig økende pågang av pasienter som har behov for oppfølging etter utskriving fra sykehus eller sykemeldinger.

Nye tiltak

FACT Ung

FACT ung er et tverrfaglig behandlingstilbud for ungdom 12-18 år med utfordringer. Hole samarbeider med Jevnaker og Ringerike kommune og mottar statstilskudd og refusjon fra kommunene. Kommunens egenandel er kr 113.000.

Samfunn

Innledning

Kommunalområdet samfunnsutvikling har ansvar for tjenesteområdene Areal, byggesak og miljø, Teknisk/Eiendom og Kultur og fritid.

Et overordnet mål i kommuneplanens samfunnsdel er at Hole kommune skal bestå som selvstendig kommune i fremtiden. For å lykkes med dette må det legges til rette for befolknings- og næringsvekst. En realisering av den statlige planen for Ringeriksbanen og E 16 vil gi store muligheter for vekst og utvikling i kommunen. Det er usikkert når fellesprosjektet vil bli realisert, men ferdigstilling av ny E16 mellom Bjørum-Skaret vil knytte Hole tettere til Stor-Oslo. Dette vil kunne skape gode muligheter for vekst og utvikling i kommunen i påvente av nødvendige avklaringer knyttet til resten av prosjektet.

Som et ledd i samfunnsutviklingen for Hole, må kommunen sørge for en proaktiv arealforvaltning ved regulering av områder for bolig- og næringsutbygging i henhold til overordnet planverk. Vi skal videre legge til rette for å utnytte de rike kultur- og naturkvalitetene i kommunen til beste for befolkningen og i et godt folkehelseperspektiv.

Vi skal fremheve kultur - og reiselivssatsing som kan føre til ytterligere bolyst, deltagelse, opplevelser, positiv oppvekst, samt økt turisme.

Vi skal utvikle og oppgradere kommunal infrastruktur.

Utfordringer og satsninger

Kommunedelplaner for tettstedene

Hole kommune har store natur- og landbruksverdier, og en rik kulturhistorie. Store deler av kommunen er underlagt vern. Dette medfører arealknapphet med hensyn til videre utvikling.

Kommuneplanen er et overordnet styringsdokument som legger grunnlaget for den langsiktige utviklingen i kommunen. Samfunnsdelen setter opp som mål å legge til rette for ny næringsvirksomhet og bygge opp under eksisterende næring. Hovedvekten av utviklingen i kommunen forutsettes å finne sted innenfor områdene Vik/Sundvollen, og Helgelandsmoen når det gjelder næringsutvikling.

Kommunedelplanene vil fastsette rammene for senere utvikling, arealutnyttelse og fortetting. Det er viktig at disse planene utarbeides slik at de vil kunne tjene som verktøy for utvikling av tettstedene over en periode på 20-30år. Kommunedelplanen for Sundvollen er allerede vedtatt, og utviklingsarbeidet for å gjøre Sundvollen til et boattraktivt knutepunkt for alle mellom 0- 100 år er i gang.

Kommunedelplanene for Vik og Helgelandsmoen er i prosess, og det arbeides parallelt med disse planene. Ved vedtak av disse to planene vil Hole kommune ha et fullstendig styringsverktøy for bruken av arealene i årene fremover. Dette vil, sammen med effektiv saksbehandling, være en prioritert satsning innenfor Samfunnsutvikling. I likhet med Sundvollen, legges det som et premiss for arbeidet med Vik at dette også skal være et boattraktivt kommunesenter for innbyggere i alle aldre.

Den statlige planen for Ringeriksbanen og ny E16 båndlegger store utbyggingsarealer både midlertidig og permanent. Manglende avklaring av videre fremdrift for dette viktige samferdselsprosjektet vil representere en stor utfordring for utviklingen av tettstedene i Hole.

Regionalt samarbeid om areal- og næringsutvikling

Det er et mål at bedrifter etablerer seg i kommunen. Gjennom regionalt samarbeid kan vi bidra til å tilrettelegge for et variert og robust arbeidsmarked i kommunen, samtidig som Hole kan være en attraktiv bostedskommune for arbeidstakere og arbeidsgivere i bedrifter lokalisert i de andre regionskommunene.

Kommunal infrastruktur

Tilstrekkelig kapasitet av vann og avløp er en forutsetning for vekst og utvikling i Hole kommune. Fornyning av eksisterende ledningsnett for å redusere vannlekkasjer, utvide ledningsnett og kapasitet er satsninger for årene fremover. Hole kommune fikk i 2023 ny utslippstillatelse for Hole renseanlegg. Utvidelse av renseanlegget er nødvendig for å sikre tilstrekkelig rensekapasitet av avløpsvannet i kommunen, både ut i fra dagens behov og fremtidig vekst. Prosjektering og utbygging av Hole renseanlegg startet opp i 2023 og arbeidet vil fortsette i 2024.

Samfunnsberedskap

Ekstremvær i 2023 forårsaket skader og utfordringer med Kleivbekken og Jonsbråtenbekken på Sundvollen. I samarbeid med NVE vil det planlegges og tilrettelegges for tiltak som skal sikre at bekkene er trygge flomveier ved ekstreme nedbørmengder. Erfaringene og kunnskapen man har tilegnet seg ved disse hendelsene skal også benyttes ved fremtidig planlegging i flomutsatte områder.

ENØK tiltak

Med grunnlag i både klimakrav og ekstreme energipriser, må kommunen investere i tiltak som reduserer energiforbruket i årene fremover. Dette utgjør en satsning i investeringsforslagene, hvor solcelleanlegg er noen av tiltakene vi vil ta i bruk for å redusere energiforbruket og produsere lokal energi.

Gode energiløsninger som reduserer energiforbruket må også være en satsning ved utbyggingen av Hole ungdomsskole.

Samlokalisering av kulturskole og fritidsklubb ved Hole ungdomsskole

Kommunestyret vedtok i 2022 å samlokalisere kulturskolen og fritidsklubben på Hole ungdomsskole. Hele prosessen har en stram tidsramme. Det er viktig å utnytte de mulighetene samlokaliseringen legger til rette for i tilbudene til barn og unge. Oppfølging av prosjektering og utbyggingsfase vil derfor være en viktig satsning og prioritet for Kultur og fritid.

Ung Kultur Møtes (UKM)

UKM er et nytt satsingsområde for all barne- og ungdomskultur i Hole. Målet er at UKM skal bli en paraply for både den organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteten gjennom hele året. Barn og unge skal selv være delaktig i planlegging og gjennomføring, og det skal samarbeides og samskapes på tvers av tjenesteområder, og med lag og foreninger.

Hovedmål

- **Miljømessig bærekraft**

Vi må innenfor Samfunnsutvikling legge til rette for en bolig- og næringsutvikling i tråd med de miljømessige bærekraftsmålene. Dette innebærer at vi må legge til rette for god fortetting i nærheten av knutepunkt, forhindre utbygging på arealer som kan benyttes til dyrking av mat, ivareta miljømessig god mobilitet i kommunen. Videre må vi ta i bruk tekniske løsninger som reduserer klimautslipp og energibehov.

- **Økonomisk bærekraft**

Samfunnsutvikling arbeider ut ifra hovedmålet om at Hole kommune skal bestå som selvstendig kommune i fremtiden. For å oppnå dette, jobber vi for forutsigbare og gode rammebetingelser for bolig- og næringsutvikling, utvikling boattraktive tettsteder med varierte kulturtilbud. Gjennom regionalt samarbeid kan vi bidra til å tilrettelegge for en bærekraftig næringsutvikling i Hole. Kommunal infrastruktur må ha tilstrekkelig kapasitet.

- **Sosial bærekraft**

Innenfor Samfunnsutvikling skal vi ved utarbeidelse av egne planer og behandling av private planer, sikre møteplasser for alle - særlig barn og unge. Vi skal bidra til at tettsteder og boligområder utvikles på en måte som gir innbyggerne i Hole muligheten til å bo trygt i eget hjem så lenge som mulig. Vi må besørge en variert boligutvikling, som gir anledning for bosetting av innbyggere i alle samfunnslag.

Måltabell

Hovedmål

Delmål

Miljømessig bærekraft

Fornuftig og riktig håndtering av avfall

Ha gode klimatilpassede planer for vann og avløp

Minimere utslipp fra spredt bebyggelse, tilstrekkelig kapasitet på renseanlegg

Prioritere en klima- og miljøvennlig arealforvaltning

Sikre arealer og planlegge for gode grøntområder, friluftsområder, møteplasser og infrastruktur som er tilgjengelig for alle

Stimulere til gode sentrumsnære boligområder på Vik og Sundvollen med gangavstand til viktige funksjoner

Sørge for at arealbruk og transport ses i sammenheng for å redusere transportbehovet, herunder særlig tilrettelegging for gang- og sykkelveier

Ta vare på dyrket og dyrkbar mark

Ta vare på og formidle kommunens rike kulturminner og historie

Sosial bærekraft

Folkehelseperspektivet innarbeides i alle planer

Boligområdene skal utformes med trygge og gode oppvekstvilkår, leke- og møteplasser og mulighet for fysisk aktivitet

Det skal legges til rette for at barn og under får medvirke i aktuelle planprosesser og tjenesteyting

Fremme frivillighet og deltagelse ved å mobilisere lokalsamfunnets ressurser

Gjennom arealplan ivareta boligsosiale behov

Legge til rette for lek, idrett, aktivitet, kulturtilbud, naturopplevelser og fritidstilbud

Legge til rette for møteplasser for alle, særlig barn og unge

Økonomisk bærekraft

Bygge opp under Hole som en attraktiv bo kommune med gode, varierte botilbud

Hovedmål

Delmål

Gjennom arealplanlegging sikre arealer til nye og eksisterende bedrifter på Helgelandsmoen

Legge til rette for balansert vekst

Opprette å sikre nødvendig beredskap for å takle uforutsette hendelser

Sentrumsutvikling og fortetting på Sundvollen og Vik. Hovedvekt av veksten i kommunen legges på sikt til Sundvollenområdet.

Sørge for varierte og blandede funksjoner i sentrumsområdene

Det skal legges til rette for at barn og under får medvirke i aktuelle planprosesser og tjenesteyting

Ungdomsrådet gir uttalelser til høringer og planprosesser - inviteres til medvirkningsmøter i forbindelse med kommuneplanlegging.

Økonomiplan for 2024-2027

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	69 440	69 440	69 440	69 440
Sum Tekniske justeringer	630	630	630	630
Sum Vedtak forrige periode	-13 815	-16 468	-16 468	-16 468
Sum Budsjettendring i år	2 681	2 681	2 681	2 681
Konsekvensjusteringer	-10 504	-13 158	-13 158	-13 158
Konsekvensjustert ramme	58 936	56 282	56 282	56 282
Politisk vedtak				
Endring vedr fallviltordning	500	500	500	500
Andre tiltak	240	240	240	240
Sum Politisk vedtak	740	740	740	740
Nye tiltak				
Boktransport kompensasjon biblioteket	24	24	24	24
Hole frivilligsentral lønnskompensasjon	113	113	113	113
Hole kirkelig fellesråd lønnskompensasjon	100	100	100	100
Hole ungdomsfrivilligsentral økt stillingsressurs	140	140	140	140
Innsparing lønnsutgifter Teknisk drift/eiendom	-630	-630	-630	-630
Kulturskolen kompensasjon lønn	44	44	44	44
Lønnsbudsjett ny stilling som juridisk rådgiver utbyggingsområder	733	1 000	1 000	1 000
Motpost avskrivninger	1 143	1 143	1 143	1 143
Nedjustering vedr eierseksjoner	111	111	111	111
Reduserte energikostnader idrett og friområder	-419	-419	-419	-419
Reduserte energikostnader kommunale bygg	-6 884	-6 884	-6 884	-6 884
Reduserte forsikringskostnader	-185	-185	-185	-185
Reduserte husleieinntekter konsekvensjustering	999	999	999	999
Reduserte husleieutgifter	-1 297	-1 297	-1 297	-1 297
Selvkost avløp - 2024-2027	-232	-232	-232	-232
Selvkost vann - 2024-2027	-441	-441	-441	-441
Sprinkling av privat pleieinstitusjon - Gamleveien 1	4 000	0	0	0
Stilling som driftstekniker	684	684	684	684
Stilling som prosjektleder bygg	797	797	797	797
Tilskudd Ringerike kultursenter utgår jfr endring eiersiden	-57	-57	-57	-57
UKM driftsmidler	20	20	20	20
Økte avgiftskostnader kommunale bygg	120	120	120	120
Økte husleieinntekter deflator	-400	-400	-400	-400
Økte kostnader brann- og redning	290	290	290	290
Økte kostnader konsulentbistand byggesak	167	167	167	167
Økte lønns- og driftskostnader renhold	163	163	163	163
Økte lønnskostnader byggesak ikke selvkost	62	62	62	62
Økte lønnskostnader eiendom	16	16	16	16
Økte lønnskostnader veier	196	196	196	196
Sum Nye tiltak	-623	-4 356	-4 356	-4 356
Nye tiltak og realendringer	117	-3 616	-3 616	-3 616
Ramme 2024-2027	59 053	52 666	52 666	52 666

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-27
Avløp hovedplan	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Flomsikring Kleivbekken og Jonsbråtenbekken	1 000	3 000	0	0	4 000
Herredshuset adgangskontroll	200	0	0	0	200
Hole renseanlegg	23 333	11 667	0	0	35 000
HUS Utvidelse	78 000	78 000	0	0	156 000
Kjøp av el-biler teknisk drift/eiendom	1 050	0	0	0	1 050
Ladestasjon for el-biler	375	0	0	0	375
Oppmålingsbil erstatte til fossilfri tjenestebil	0	400	0	0	400
Røyse skole etablering grupperom elev med særskilt behov	0	1 000	0	0	1 000
Sollihøgda anleggsbidrag Bærum kommune	0	0	10 000	0	10 000
Sollihøgda infrastruktur avløp	4 000	4 000	0	0	8 000
Sollihøgda infrastruktur vann	7 000	7 000	0	0	14 000
Sprinkleranlegg Gamleveien 2B omsorgsbolig	500	0	0	0	500
Sprinkleranlegg Hole bo- og rehabiliteringssenter	7 700	0	0	0	7 700
Sprinkleranlegg Sundjordet omsorgsboliger	1 500	0	0	0	1 500
Steinsbystranden - universiell utforming	1 000	0	0	0	1 000
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	4 633	7 833	7 833	0	20 299
Utvendig høydebasseng ledningsnett	0	3 000	0	0	3 000
Vann - hovedplan	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Veger - ny lastebil - fremkommelighet og alder	0	3 250	0	0	3 250
VVA tjenestebiler ny og utskifting el og hybrid	700	2 000	0	0	2 700
Sum investeringsprosjekter	133 691	123 850	20 533	2 700	280 774

KOSTRA-Nøkkeltall - Kultur og idrett

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Brutto investeringsutgifter til kultursektoren per innbygger	148	253	187	1 165	285	1 090
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner	1 989	2 236	2 557	2 258	2 137	2 878
Netto driftsutgifter kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	3,1 %	3,2 %	4,0 %	3,0 %	3,0 %	4,1 %
Netto driftsutgifter til unge (f231+f383) i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	0,8 %	0,7 %	0,6 %	0,8 %	0,7 %	0,8 %
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger (B)	380	395	337	352	309	324
Netto driftsutgifter til idrett (f380+f381) i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	0,8 %	1,1 %	1,6 %	0,9 %	0,9 %	1,4 %
Produktivit						
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per bruker (B)	17 854	24 882	13 931	26 423	20 355	24 338
Dekningsgrad						
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)	14,2 %	15,6 %	19,5 %	9,0 %	16,4 %	13,2 %
Besøk i folkebibliotek per innbygger (B)	2,4	2,2	2,7	2,4	2,7	3,8
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger (B)	2,0	2,2	3,2	2,2	2,4	2,4

KOSTRA-Nøkkeltall - Plan, kulturminner, natur og nærmiljø

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (B)	1,4 %		0,9 %	1,0 %	0,8 %	0,7 %
Netto driftsutgifter til kart og oppmåling per innbygger (B)	164	320	153	150	150	116
Netto driftsutgifter til naturforvaltning og friluftsliv per innbygger (B)	154	234	78	132	106	190
Netto driftsutgifter til plansaksbehandling per innbygger (B)	554	517	305	437	318	305
Netto driftsutgifter til rekreasjon i tettsteder per innbygger (B)	64	68	75	252	168	307

KOSTRA-Nøkkeltall - Vann, avløp og renovasjon

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Vann - Driftsutgifter per tilknyttet innbygger (kr/tilkn.innb) (B)	1 278	1 332	1 407	1 550	1 567	1 104
Produktivitet						
Vann - Gebyrinntekter per innbygger tilknyttet kommunal vannforsyning (kr/tilkn.innb) (B)	1 553	1 749	1 905	2 070	2 254	1 935
Årsgebyr for avløpstjenesten - ekskl. mva. (kr)	4 147	4 645	5 099	3 659	4 979	4 621
Kvalitet						
Avløp - Slamtørrstoff produsert per kubikkmeter avløpsvann	428	452	409	48		322
Estimert gjennomsnittsalder for kommunalt spillvannnett med kjent alder (år)	30,0	30,0	51,0	32,0		35,0
Renovasjon - Levert til materialgjenvinning og biologisk behandling per innbygger (kommune)	237	198	197	164	0	0
Vann - Estimert vannlekkasje per meter kommunal ledning per år (m ³ /m/år) (B)	1,9	1,6	6,3	1,9	1,9	3,3

KOSTRA-Nøkkeltall - Brann og ulykkesvern

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Antall utrykninger: sum utrykninger til branner og andre utrykninger pr. 1000 innbyggere	22,0	20,2	26,9	16,2	14,5	16,8
Netto driftsutgifter til funksjon 338 pr. innbygger (B)	0	69	-27	151	84	98
Netto driftsutgifter til funksjon 339 pr. innbygger (B)	1 057	1 042	1 018	1 096	995	952
Netto driftsutgifter, brann og ulykkesvern, i prosent av totale netto driftsutg (B)	1,7 %	1,6 %	1,6 %	1,6 %	1,5 %	1,5 %
Kvalitet						
Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (kr)	433	375	436	670	532	556

KOSTRA-Nøkkeltall - Eiendomsforvaltning

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning, i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	9,4 %	9,3 %	11,0 %	7,6 %	8,2 %	9,5 %
Produktivitet						
Utgifter til driftsaktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter (B)	721	852	726	559	650	715

KOSTRA-Nøkkeltall - Samferdsel

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Andel netto driftsutgifter for samf. i alt av samlede netto driftsutg (B)	1,4 %	1,3 %	3,0 %	1,9 %	1,9 %	1,9 %
Produktivitet						
Brutto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	105 152	107 515	90 880	44 295	76 127	117 649
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	187 273	192 727	178 000	83 874	128 797	199 255
Netto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	125 303	125 909	111 560	54 211	90 285	128 718
Dekningsgrad						
Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innb (B)	22	22	14	17	33	19
Antall utstedte parkeringstillatelser for forflytningshemmede pr. 10 000 innb (B)	51	51	165	126	133	112

KOSTRA-Nøkkeltall - Næringsforv. og konsesjonskraft

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Kommunal næringsvirksomhet brutto investeringsutgifter beløp pr innb (kr)	0	0	0	0	220	129
Netto driftsutgifter til tilrettelegging og bistand for næringslivet i prosent av samlede netto (B)	-0,4 %	0,2 %	0,5 %	0,6 %	0,5 %	0,4 %
Tilrettelegging og bistand for næringslivet nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)	-235	113	329	453	385	276

KOSTRA-Nøkkeltall - Kirke

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter til funksjon 392 tilskudd til tros- og livssynssamfunn pr. innbygger i kro (B)	0	11	0	0	1	3
Netto driftsutgifter til funksjon 390,393 pr. innbygger i kroner (B)	557	601	723	774	740	689
Netto driftsutgifter, kirke, i prosent av totale netto driftsutgifter (B)	0,9 %	0,9 %	1,1 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %
Dekningsgrad						
Døpte i prosent av antall fødte (B)	62,5 %	47,0 %	72,4 %	84,2 %	74,3 %	60,3 %
Konfirmerte i prosent av 15-åringer (B)	53,2 %	35,1 %	54,6 %	77,5 %	67,1 %	52,9 %
Medlem og tilhørige i Dnk i prosent av antall innbyggere (B)	64,9 %	63,9 %	74,4 %	77,7 %	74,7 %	66,8 %

KOSTRA-Nøkkeltall - Klima og energi

	Hole 2021	Hole 2022	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Kvalitet						
CO2-utslipp fra energibruk i komm. eiendomsforvaltning, egne bygg	6	0	0	0	3	3

Teknisk drift/eiendom

Innledning

Tjenestestedet Teknisk/Eiendom omfatter enhetene eiendom (herunder boligforvaltning), renhold og vei, vann og avløp (VVA), totalt 32,08 årsverk fordelt på 38 ansatte.

Hovedmål

- Hole kommune skal være en ansvarsfull og helhetlig samfunnsutvikler
- Miljømessig bærekraft
- Økonomisk bærekraft
- Sosial bærekraft

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Hole kommune skal være en ansvarsfull og helhetlig samfunnsutvikler	
Miljømessig bærekraft	Etablere klimatilpassede planer for vann og avløp Fornuftig og riktig håndtering av avfall Minimere utslipp fra spredt bebyggelse, tilstrekkelig kapasitet på renseanlegg Sikre arealer og planlegge for gode grøntområder, friluftsområder, møteplasser og infrastruktur som er tilgjengelig for alle Sørge for at arealbruk og transport ses i sammenheng for å redusere transportbehovet, herunder særlig tilrettelegging for gang- og sykkelveier Ta vare på dyrket og dyrkbar mark
Sosial bærekraft	Folkehelseperspektivet innarbeides i alle planer Legge til rette for lek, idrett, aktivitet, kulturtilbud, naturopplevelser og fritidstilbud Legge til rette for møteplasser for alle, særlig barn og unge
Økonomisk bærekraft	Legge til rette for balansert vekst Sentrumsutvikling og fortetting på Sundvollen og Vik. Hovedvekt av veksten i kommunen legges på sikt til Sundvollenområdet.

Dette skal vi oppnå

Bærekraftig utvikling

Sosial bærekraft

- Gjennomføre årskontroll på alle lekeplasser og lukke alle A og B-feil.
- Universell utforming i alle offentlige bygninger og «byrom»
- Nye bygninger etableres med universell utforming.
- Eksisterende kommunal infrastruktur tilpasses fortløpende til universell utforming.

Økonomisk bærekraft

- Ressursbesparende innkjøp gjennom etablering av flere rammeavtaler.
- Justering av renholdsressurser pr. tjenestested gjennom revidering av renholdsplaner.
- Best mulig beslutningsgrunnlag for disponering av budsjetter.
- Redusere etterslepet på kommunale bygninger.
- Avhende uegnet kommunal eiendom for å styrke handlingsrom for investeringer.

Miljømessig bærekraft

- Ha gode klimatilpassede planer for vann og avløp.
- Gjennomføre tiltak for kapasitetsutvidelser iht. ny hovedplan Vann og avløp.
- Tilrettelegge for gang- og sykkelveier langs kommunale veier.
- Tilpasse kommunale bygninger.
- Gjennomføre formålstjenlige og kostnadseffektive anskaffelser som ivaretar klima og miljø.
- Gjennomføre energiøkonomiserende tiltak for eksisterende portefølje.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste		0,0 %	66,6 %	71,0 %	71,5 %	72,0 %	72,3 %	72,6 %	72,9 %
Bygge ut kapasitet på offentlig vann og avløp for å ivareta mål for innbyggervest		0	0	0	0	5 000	27 966	22 500	17 833
Formålsbygg, kommune Alle energityper Energibruk (MWh)	Adm, styring og fellesutgifter - Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen brutto driftsutgifter på funksjon/tjenesteområde andel av totale utgifter (prosent)	3 680	3 447	3 635	3 133	3 071	3 009	2 949	2 890
Fornyelse av kommunale vann og avløpsinstallasjoner		0	0	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Lekkasjetall for kommunal vannproduksjon		25,0 %	24,9 %	24,9 %	24,6 %	24,0 %	23,7 %	23,4 %	23,0 %
Overgang til fossilfrie kjøretøyer, maskiner og utstyr		0	0	0	250	450	750	750	750
Reduksjon sykefravær		5,0 %	5,0 %	5,0 %	0,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
Redusere etterslep på kommunal vei		0	0	0	0	500	500	500	500
Redusere etterslep på kommunale bygninger og infrastruktur		0	0	0	0	1 500	1 500	1 500	1 500
Vann - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	Vann, avløp og renovasjon - Vann - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	85,8 %	80,7 %	80,1 %	80,1 %	81,3 %	81,5 %	81,8 %	82,1 %

Kommentarer til nøkkeltall

Teknisk/Eiendom jobber systematisk for å forbedre kvaliteten på tjenestene.

For selvkostområdet vann og avløp bidrar fornyelser i ledningsnett til at vannlekkasjer stadig reduseres. Samtidig bidrar utbyggingen av nye ledningsnett til at flere innbyggere kan tilknyttes det kommunale vann og avløpsnettet.

Utvikling av kapasiteten for vann og avløp i tråd med hovedplan for vann og avløp er en forutsetning for vekst og utvikling i Hole kommune.

Satsinger for selvkostområdet gjenspeiles i forslag til investeringsplan.

Tallene knyttet til andel av befolkningen knyttet til kommunalt avløp, andel av total vannleveranse til lekkasje og vannforbruk pr innbygger er endret som følge av nye tellinger av personekvivalenter(PE) i 2020. Tallene anses nå for å være representative.

Økonomiplan for 2024-2027

Energiforbruket knyttet til drift av kommunale bygninger er redusert som følge av bevisst politisk satsing på energiøkonomiserende (ENØK) tiltak. Etablering av solcelleanlegg på en rekke kommunale formålsbygninger og løpende ENØK tiltak vil bidra til ytterligere reduksjon i kommende år.

Det er behov for fortsatt satsing på investeringer og ENØK tiltak for å redusere strømforbruket i tråd med nasjonale føringer.

For renhold fortsetter vi å satse på anskaffelse og fornyelse av renholdsmaskiner tilpasset budsjettrammen.

Renholdsmaskinene gir en jevn kvalitet, samtidig som de kan bidra til et lavere fravær som følge av reduserte ergonomiske belastninger.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	25 014	23 995	28 855	29 122	29 122	29 122
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	35 126	55 516	31 967	31 816	31 816	31 816
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	8 658	8 619	8 971	8 971	8 971	8 971
Overføringsutgifter	7 188	5 056	8 676	4 676	4 676	4 676
Finansutgifter	3 816	4 101	4 792	6 019	6 019	6 019
Sum Driftsutgifter	79 802	97 287	83 261	80 604	80 604	80 604
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-31 072	-39 566	-37 823	-39 749	-39 749	-39 749
Refusjoner	-7 062	-4 527	-5 260	-5 260	-5 260	-5 260
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-4 368	-4 057	-4 004	-5 768	-5 768	-5 768
Sum Driftsinntekter	-42 501	-48 150	-47 087	-50 777	-50 777	-50 777
Sum	37 301	49 136	36 174	29 827	29 827	29 827

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	49 136	49 136	49 136	49 136
Sum Tekniske justeringer	356	356	356	356
Sum Vedtak forrige periode	-13 811	-16 424	-16 424	-16 424
Sum Budsjettendring i år	1 838	1 838	1 838	1 838
Konsekvensjusteringer	-11 616	-14 229	-14 229	-14 229
Konsekvensjustert ramme	37 521	34 907	34 907	34 907
Nye tiltak				
Innsparing lønnsutgifter Teknisk drift/eiendom	-630	-630	-630	-630
Lønnsbudsjett ny stilling som juridisk rådgiver utbyggingsområder	733	1 000	1 000	1 000
Motpost avskrivninger	1 143	1 143	1 143	1 143
Reduserte energikostnader idrett og friområder	-419	-419	-419	-419
Reduserte energikostnader kommunale bygg	-6 884	-6 884	-6 884	-6 884
Reduserte forsikringskostnader	-185	-185	-185	-185
Reduserte husleieinntekter konsekvensjustering	999	999	999	999
Reduserte husleieutgifter	-1 297	-1 297	-1 297	-1 297
Selvkost avløp - 2024-2027	-232	-232	-232	-232
Selvkost vann - 2024-2027	-441	-441	-441	-441
Sprinkling av privat pleieinstitusjon - Gamleveien 1	4 000	0	0	0
Stilling som driftstekniker	684	684	684	684
Stilling som prosjektleder bygg	797	797	797	797
Økte avgiftskostnader kommunale bygg	120	120	120	120
Økte husleieinntekter deflator	-400	-400	-400	-400
Økte kostnader brann- og redning	290	290	290	290
Økte lønns- og driftskostnader renhold	163	163	163	163
Økte lønnskostnader eiendom	16	16	16	16
Økte lønnskostnader veier	196	196	196	196
Sum Nye tiltak	-1 347	-5 080	-5 080	-5 080
Nye tiltak og realendringer	-1 347	-5 080	-5 080	-5 080
Ramme 2024-2027	36 174	29 827	29 827	29 827

Sammendrag budsjett

1. Kommunale gebyrer - Budsjett 2024

Hole kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med forskrift om beregning av selvkost. Selvkost innebærer at ekstrakostnadene som kommunen påføres ved å produsere en bestemt tjeneste skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Dette betyr at hvis kommunen har bokført et overskudd som er eldre enn fire år, må dette brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2018 i sin helhet være disponert innen 2023.

Utfordringer med selvkostbudsjettet

Det er en rekke faktorer som påvirker selvkostresultatet og som ligger utenfor kommunens kontroll. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente (5-årig SWAP-rente + 1/2 %-poeng), kapasitetsbegrensninger ved gjennomføring av planlagte prosjekter, samt usikre utgifter og inntekter. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet

Generelle forutsetninger

Kalkylerenten er anslått å bli 4,7 % i 2024. Budsjettet er utarbeidet den 8. september 2023. Tallene for 2022 viser endelig etterkalkyle, tallene for 2023 er prognostiserte verdier, mens tallene for 2024 til 2027 er budsjett-/økonomiplan.

Gebyrutvikling for vann og avløp

Fra 2023 til 2024 foreslås en samlet gebyrøkning på rundt 5,8 %, hvor avløp øker mest med 7,0 %. I perioden 2022 til 2027 øker samlet gebyr med kr 3 276, fra kr 9 472 i 2022 til kr 12 748 i 2027. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 6,1 %. Gebyreksemplene for vann og avløp er basert på et årlig vannforbruk på 150 kubikkmeter.

Gebyrendring fra året før	2024	2025	2026	2027	2028
Vann	4,0 %	0,0 %	0,0 %	5,1 %	4,2 %
Avløp	7,0 %	7,0 %	7,0 %	3,0 %	0,9 %
Samlet endring	5,8 %	4,3 %	4,4 %	3,8 %	2,1 %

Driftsbudsjett 2024(utenom selvkostbudsjettet) innebærer:

Teknisk/Eiendom budsjetterer med driftskostnader for alle kommunale bygninger, anlegg og eiendommer.

I budsjett 2024 er strømbudsjettene basert på en gjennomsnittlig strømpris med nettleie på 165 øre/kwh eks.mva. Antatt strømpris på 125 øre/kwh er basert på vurderinger fra vår strømlleverandør Kraftriket. I tillegg til strømprisen tilkommer nettleieutgifter fra Føie på ca 40 øre/kwh. Dersom gjennomsnittlig spotpris i 2024 overstiger vår budsjetterte gjennomsnittlige strømpris vil budsjettbehovet til strøm øke ytterligere.

For 2024 innebærer budsjettet en styrking av kompetansen i avdelingen knyttet til utlysning av stilling juridisk rådgiver i utbyggingsavtaler og en ny prosjektlederstilling på Eiendom. Dette vil gjøre avdelingen bedre rustet til å møte planlagt samfunnsutvikling.

I tillegg medfører budsjettet en avsetning til å gjennomføre sprinkling av privat pleieinstitusjon i Gamleveien 1. Det er i 2023 avklart at Gamleveien 1 blir videreført som pleieinstitusjon i overskuelig fremtid.

Prisstigning påvirker en rekke driftsposter i negativ retning. Hole kommune har mottatt varsel fra eksterne samarbeidspartnere om utgiftsøkninger ut over KPI prisstigning for brann og redningssamarbeidet, Sørøst 110 samarbeidet, forsikringsselskapet med flere.

Det er fortsatt behov for fokus på energiøkonomiseringstiltak for å prøve å redusere driftskostnader knyttet til strøm så mye som mulig.

Hole kommunes bygningsmasse er aldrende. Ca 44 % av dagens bygningsmasse er mer enn 40 år. Mange av de bygningstekniske og tekniske løsningene i disse bygningene holder ikke dagens standard og bruker vesentlig mer energi enn moderne løsninger.

Vi øker inntektene for kommunale leietakere gjennom indeksreguleringer.

Det er fortsatt uklart når/om kommunale bygninger skal løses inn som følge av FRE16.

Følgelig er det fortsatt uklart når og hvor mye kommunen har behov for å bygge på kommunal eiendom "Vik sør".

Investeringsbehov og tiltak

Av eksisterende investeringsbehov i ØKONOMIPLAN 2024 – 2027 vil vi spesielt fremheve følgende:

- Sikringstiltak i kjølevannet av ekstremværet Hans og påfølgende styrtregn i "lille Hans". Hole kommune skal i samarbeid med NVE planlegge og gjennomføre sikringstiltak for Kleivbekken og Jonsbråtenbekken i 2024 og 2025.
- Utbygging av Hole ungdomsskole i tråd med vedtak i kommunestyresak 047/22, til 4 paralleller med FOT avdeling og flerbrukshall 1560 m2, kulturskole og fritidsklubb.
- Sprinkling av Hole bo- og rehabiliteringssenter, Gamleveien 2B, Sundjordet etableres i 2024.
- Anskaffelse av 5 el.biler/hybrid kjøretøy. Utfasing av 4 fossildrevne kjøretøy.
- Tiltak gjennom hovedplan vann og avløp
Hovedplanen har identifisert behov for kapasitetsøkninger en rekke steder, spesielt i området Sundvollen.
- Hole renseanlegg Helgelandsmoen. Statsforvalteren har gitt oss ny utslippstillatelse, der det blant annet er stilt mulig krav om nitrogenrensing fra 2031. Dimensjonerende forutsetninger og

premisser for utbygging av Hole rensesanlegg er følgelig gitt av Statsforvalteren. Hole RA prosjekteres og utbygging påbegynnes i 2024.

- Investeringer knyttet til nytt vann og avløp på Sollihøgda. Investeringsbehovene for Sollihøgda er beregnet ut fra inngåtte samarbeidsavtale med Bærum kommune for vann og avløp på Sollihøgda. Investeringer på Hole kommunes side av kommunegrensen inngår i nye og oppdaterte kalkyler.
- Universell utforming av Steinsbystranda. Vi forutsetter i budsjettet en vesentlig støtte gjennom tilskuddsordninger.

Nye tiltak

Lønnsbudsjett ny stilling som juridisk rådgiver utbyggingsområder

Kommune direktøren har i 2023 godkjent opprettelsen av denne stillingen. Stillingen er ikke besatt pr primo september 2023, men lyses ut på nytt igjen.

Sprinkling av privat pleieinstitusjon - Gamleveien 1

Gamleveien 1 har for lang utrykningstid ifølge overordnet beredskapsanalyse. Kompenserende tiltak i form av sprinkling må gjennomføres.

Eiendomsselskapet for Gamleveien 1 er i ferd med å bli overdratt til Cura. Selskapet opplyser at de vil videreføre institusjonsdriften i overskuelig tid. Bygget må derfor sprinkles. Budsjettet er basert på prosjektkostnader for andre sprinklede pleieinstitusjoner og er derfor bare estimert.

Stilling som prosjektleder bygg

Det er behov for å styrke oppfølging og gjennomføring av større byggeprosjekter, så som HUS prosjektet. Stillingen er lyst ut i 2023 og aktuelle kandidater har søkt. Stillingen besettes tidlig 2024

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-27
Samfunn					
Avløp hovedplan	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Flomsikring Kleivbekken og Jonsbråtenbekken	1 000	3 000	0	0	4 000
Herredshuset adgangskontroll	200	0	0	0	200
Hole renseanlegg	23 333	11 667	0	0	35 000
HUS Utvidelse	78 000	78 000	0	0	156 000
Kjøp av el-biler teknisk drift/eiendom	1 050	0	0	0	1 050
Ladestasjon for el-biler	375	0	0	0	375
Røyse skole etablering grupperom elev med særskilt behov	0	1 000	0	0	1 000
Sollihøgda anleggsbidrag Bærum kommune	0	0	10 000	0	10 000
Sollihøgda infrastruktur avløp	4 000	4 000	0	0	8 000
Sollihøgda infrastruktur vann	7 000	7 000	0	0	14 000
Sprinkleranlegg Gamleveien 2B omsorgsbolig	500	0	0	0	500
Sprinkleranlegg Hole bo- og rehabiliteringssenter	7 700	0	0	0	7 700
Sprinkleranlegg Sundjordet omsorgsboliger	1 500	0	0	0	1 500
Steinsbystranden - universiell utforming	1 000	0	0	0	1 000
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	4 633	7 833	7 833	0	20 299
Utvendig høydebasseng ledningsnett	0	3 000	0	0	3 000
Vann - hovedplan	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Veger - ny lastebil - fremkommelighet og alder	0	3 250	0	0	3 250
VVA tjenestebiler ny og utskifting el og hybrid	700	2 000	0	0	2 700
Sum Samfunn	133 691	123 450	20 533	2 700	280 374
Sum investeringsprosjekter	133 691	123 450	20 533	2 700	280 374

Areal, byggesak og miljø

Innledning

Areal, byggesak og miljø omfatter avdelingene plan, byggesak, miljø, oppmåling og geodata. Avdelingene har ansvaret for kommunens overordnede arealplanlegging, plan- og byggesaksbehandling, delesaker og oppmålingssaker, GIS og kartforvaltning, samt naturforvaltning og miljø. Tjenesteområdet består per i dag av til sammen 12 årsverk.

En av de viktigste oppgavene for tjenesteområdet er å legge til rette for bolig og næringsvekst, i tråd med det vedtatte målet om inntil 2 % befolkningsvekst frem til 2030. For å få til denne veksten må det tilrettelegges for utbygging av nye bolig- og tettstedsområder med høy utnyttingsgrad på Vik og Sundvollen. De siste årene har den ønskede utviklingen stagnert noe som følge av at både Vik, Sundvollen og Helgelandsmoen påvirkes av båndleggingssonen langs planlagt E16 og Ringeriksbane (FRE16). Usikkerhet knyttet til både fremdrift og utforming av samferdselsprosjektet, gjør det utfordrende å få til en helhetlig planlegging og gjennomføring av bolig- og tettstedsutbyggingen på Vik og Sundvollen. Næringsutviklingen på Helgelandsmoen blir også stykkevis og delt som følge av forsinkelsen og usikkerheten i FRE16-prosjektet.

Hovedmål

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Miljømessig bærekraft	Arbeide for å redusere utslipp til vassdrag og innsjøer, Steinsfjorden spesielt Ha gode klimatilpassede planer for vann og avløp Planlegge for klimatilpasning med åpne robuste vannveier Sikre arealer og planlegge for gode grøntområder, friluftsområder, møteplasser og infrastruktur som er tilgjengelig for alle Stimulere til gode sentrumsnære boligområder på Vik og Sundvollen med gangavstand til viktige funksjoner Sørge for at arealbruk og transport ses i sammenheng for å redusere transportbehovet, herunder særlig tilrettelegging for gang- og sykkelveier Ta vare på dyrket og dyrkbar mark
Sosial bærekraft	Folkehelseperspektivet innarbeides i alle planer Boligområdene skal utformes med trygge og gode oppvekstvilkår, leke- og møteplasser og mulighet for fysisk aktivitet Det skal legges til rette for at barn og unge får medvirke i aktuelle planprosesser og tjenesteyting Gjennom arealplan ivareta boligsosiale behov Legge til rette for lek, idrett, aktivitet, kulturtilbud, naturopplevelser og fritidstilbud Legge til rette for møteplasser for alle, særlig barn og unge
Økonomisk bærekraft	Bygge opp under Hole som en attraktiv bo kommune med gode, varierte botilbud Gjennom arealplanlegging sikre arealer til nye og eksisterende bedrifter på Helgelandsmoen Gjennom regionalt samarbeid bidra til et variert og robust arbeidsmarked Legge til rette for balansert vekst Sentrumsutvikling og fortetting på Sundvollen og Vik. Hovedvekt av veksten i kommunen legges på sikt til Sundvollenområdet. Sørge for varierte og blandede funksjoner i sentrumsområdene

Det skal legges til rette for at barn og under får medvirke i aktuelle planprosesser og tjenesteyting

Ungdomsrådet gir uttalelser til høringer og planprosesser - inviteres til medvirkningsmøter i forbindelse med kommuneplanlegging.

Det skal legges til rette for at barn og under får medvirke i aktuelle planprosesser og tjenesteyting

Ungdomsrådet gir uttalelser til høringer og planprosesser - inviteres til medvirkningsmøter i forbindelse med kommuneplanlegging.

Dette skal vi oppnå

Miljømessig bærekraft

I kommuneplanens samfunnsdel angis miljømessige bærekraftsmål knyttet til natur, miljø og sikkerhet, (klimatilpasning). Med utgangspunkt i disse målene har tjenesteområdets miljøavdeling utarbeidet en klima- og miljøplan som ble vedtatt 12.12.2022. Planen er et styringsverktøy i Hole kommunes arbeid med å nå målene for reduksjon av klimagassutslipp, klimatilpasning, og ivaretagelse av naturmangfold og vannmiljø i årene fremover

Kommunestyret vedtok å inngå avtale med Klimapartnere, 22.mai 2023 i sak 010/23. Klimapartnere er et nasjonalt nettverk som jobber for å redusere klimagassutslipp og stimulere til grønn samfunn- og næringsutvikling. Som medlem får kommunen veiledning og nettverk for kunnskaps- og erfaringsutveksling i arbeidet med å nå målene som er angitt klima- og miljøplanen, og i kommunens mål for reduksjon av klimagassutslipp, (vedtatt 4.april 2022 i sak 016/22).

Et av tjenesteområdets viktigste bidrag til miljømessig bærekraft, er å følge opp de vedtatte nasjonale, regionale og lokale målene for areal- og transportplanlegging. Det betyr at vi skal sikre at bolig- og næringsutviklingen kommer der den er planlagt gjennom overordnet planstrategi, og kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. Dvs. at tettsteds- og boligutbyggingen hovedsakelig skal skje i og rundt Vik og Sundvollen.

Da bidrar vi til at hoveddelen av de nye innbyggerne vi skal huse i Hole vil ha gode forutsetninger for å begrense klimautslipp, blant annet gjennom å benytte kollektivtrafikk, samkjøringsordninger og gang- og sykkelveinettverk for å komme seg til og fra jobb, skole og fritidsaktiviteter.

Videre skal vi fortsette å jobbe med utgangspunkt i nullvisjon for nedbygging av karbonrike arealer som myr, dyrka mark og høybonitets skog.

Tjenesteområdet ønsker å ta i bruk verktøy for klima-, areal- og naturregnskap i arealplanlegging. Vi deltar i utvikling av metode for arealregnskap i samråd med fylkeskommunen.

I plan- og byggesaksbehandlingen må det tas stilling til avbøtende tiltak for å begrense virkningene av klimaendringene. Dette betyr blant annet at vi må påse at alle eksisterende og nye utbyggingsområder har løsninger som er bærekraftige mht. overvannshåndtering. Her er blå/grønn-struktur et viktig virkemiddel. Tjenesteområdet vil innarbeide krav til overvannsløsninger som følger den såkalte tretrinnsstrategien, (1. Fange opp og infiltrere. 2. Forsinke og fordrøye. 3. Lede avrenning fra ekstremt regn til resipient via trygge flomveier).

Som følge av ekstremvær og utfordringer med Kleivbekken og Jonsbråtenbekken i august 2023, vil tjenesteområdet delta i arbeid med å planlegge og tilrettelegge for tiltak som skal sikre at bekkene er trygge flomveier ved ekstreme nedbørshendelser. Sikring planlegges og gjennomføres i samråd med NVE.

Tjenesteområdet skal informere lokale entreprenører og utbyggere om klimakrav i plan og byggesaker. I tillegg til å veilede søkere i den daglige saksbehandlingen, skal vi se nærmere på å nå ut gjennom andre kanaler. Dette gjøres i samråd med felles fagteam for arealplan og for klima- og miljø i Ringeriksregionen.

Verstkommuneavtalen for felles vannområdekoordinator for vannområdet Tyrifjorden ble reforhandlet våren 2023. Avtalen gjelder til og med 2027. Tjenesteområdet er representert ved miljøavdelingen i faglige drøftinger, og tjenesteleder er med i styringsgruppa. Det forventes ytterligere økning i innsats på vannmiljøområdet i 2024, særlig for miljøavdelingen.

Sosial bærekraft

Ved utarbeidelse av kommunens egne arealplaner, og behandling av private reguleringsplaner, skal vi sikre at det legges til rette for møteplasser for alle, særlig for barn og unge. Ved planlegging av nye utbyggingsområder, og fortetting innenfor eksisterende områder, skal det settes krav til at det planlegges gode løsninger for fellesfunksjoner som interne vegger, gang- og sykkelforbindelser, leke- og møteplasser, tilgang til fjorden og skogen, klimatilpasset overvannshåndtering mm.

Det skal være trygt å bevege seg internt i boligområdene, og å komme seg fra boligområdene til tjenestetilbud og arenaer for fritidsaktiviteter. Et viktig grep er å konsentrere fremtidig utbygging i og rundt tettstedene, hvor mange av tilbudene og aktivitetene foregår. Videre må tilrettelegging for gang- og sykkeltrafikk prioriteres, slik at myke trafikanter kan komme seg trygt frem. Dette bidrar til at det blir enklere for barn- og unge å delta på både uorganiserte og tilrettede fritidsaktiviteter.

Kort veg fra bolig til tjenestetilbud bidrar også til at eldre kan bo trygt i eget hjem lenger. Videre er godt tilbud for gående- og syklende, samt tilgang til naturområder, viktige bidrag i folkehelsearbeidet.

Medvirkning på tvers av sektorene i kommunen er nødvendig for alle planer. For å sikre medvirkning og kompetansedeling i planprosessene, arbeider planavdelingen stadig med forbedring av rutiner og prosedyrer. Et viktig virkemiddel er interne planforum, hvor de ulike sektorene i kommunen inviteres i forkant av oppstarten av en plan. Hensikten med forumet er å kartlegge og ivareta viktige hensyn og forutsetninger som må tas med i planleggingen. Tjenesteområdet deltar også i arbeidsgrupper og prosjekter ledet av andre sektorer i kommunen, for eksempel aldersvennlig stedsutvikling («Leve hele Livet»), kartlegging av Folkehelse og Friluftslivets ferdselsårer.

For å sikre medvirkning og deltakelse fra barn og unge, inviteres ungdomsrådet når det arrangeres workshop i forbindelse med utarbeidelse av kommunens egne planer. Andre tiltak som egne medvirkningsopplegg med barne- og ungdomskolene vurderes for hvert planarbeid som tjenesteområdet gjennomfører. Planavdelingen påser at også private forslagsstillere overholder kravet i

plan og bygningsloven om tilrettelegging for aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. I 2023 har planavdelingen gjennomført barnetråkkregistrering med Sundvollen oppvekstsenter. Dette arbeidet fortsetter i 2024 med tilsvarende opplegg for barneskolene på Vik og Røyse.

Økonomisk bærekraft

Befolknings- og næringsvekst er et viktig virkemiddel for å sikre god kommuneøkonomi. Tjenesteområdet skal tilrettelegge for dette gjennom å prioritere arbeidet med kommunedelplaner for Vik og Helgelandsmoen. Disse planene skal vise sammenhengen mellom framtidig utvikling og arealbruk. Kommunedelplanene skal angi rammer og betingelser for hvilke tiltak og arealbruk som kan settes i verk, samt hvilke viktige hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene. For å sikre fremdrift i utviklingen, vil arbeid med behandling av reguleringsplaner for bolig- og næringsutbygging løpe parallelt. Det innhentes ekstern bistand for å effektivisere arbeidet med kommunedelplanen for Vik.

Vedtak av reguleringsplaner vil generere flere byggesaker. Effektiv og god byggesaksbehandling er en særskilt prioritet for tjenesteområdet, hvor en følger prinsippet om at plan- og bygningsloven er en "ja-lov". Det samme gjelder behandling av saker som håndteres av oppmålingsavdelingen.

Gebysatsene innfor selvkostområdene gjennomgås årlig. Dette for å sikre at de best mulig gjenspeiler kostnadene kommunen har ved behandling av ulike sakstyper innenfor selvkost.

Innkjøp av konsulent- og rådgivertjenester blir gjennomført via rammeavtale. Gjeldende rammeavtale ble signert i september 2023, og skal sikre at anskaffelser blir gjort på en kostnadseffektiv måte.

Det digitale søknadsverktøyet eByggesøk er tatt i bruk på byggesak. Det legges til grunn at effektene av dette på sikt vil gjøre saksbehandlingen raskere og mer kostnadseffektiv.

Det er et mål at bedrifter skal etablere seg i kommunen. Hole kommunes geografiske plassering tilsier at vi er en del av Osloregionen, ikke bare når det gjelder boligmarkedet, men også næringslivet. Historisk sett har vi vært, og er fortsatt, en del av Ringeriksregionen. Gjennom regionalt samarbeid kan vi bidra til å tilrettelegge for et variert og robust arbeidsmarked i Hole kommune. Sammen med kommunens næringskontakt, deltar tjenesteområdet i regionalt næringsforum for Ringeriksregionen, (LUNA Arena for næringsutvikling og vekst). Her møtes representanter fra kommunene Ringerike, Hole, Jevnaker, Modum og Krødsherad, samt universitetet i Sørøst-Norge (USN), næringsforening og gründere. Tjenesteområdet er representert i regionale team for fagene plan og miljø i Ringeriksregionen, og tjenesteleder deltar i regionalt team for areal og transport.

Tjenesteområdet deltar på møter med næringsparkene, for å avdekke utviklingsmuligheter som vi kan bidra til å realisere.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Antall ferdigbehandlede saker med oppfølging av ulovligheter		0,0	0,0	0,0	10,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Avvik budsjett %		-1,0 %	36,6 %	20,8 %	10,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Avvik fra avklart fremdrift som følge av forsinkelse i saksbehandling hos planavdelingen (Fremdriftsplan/fremdriftsavtale)		0,0	0,0	0,0	2,0	1,0	0,0	0,0	0,0
Dokumentert bruk av risikostyringssystem/Compilo (Minstekrav til antall innmeldte avvik/hendelser og tiltak for å redusere negativ konsekvens/risk)		0,0	0,0	0,0	0,0	20,0	18,0	16,0	14,0
Saksbehandlingstid byggesaker (Antall saker som ikke behandles innen lovpålagte frister)		0,0	0,0	26,0	20,0	10,0	5,0	0,0	0,0
Saksbehandlingstid oppmåling (Antall saker som ikke behandles innen lovpålagte frister)		1,0	3,0	6,0	20,0	10,0	5,0	5,0	5,0
Sykefravær		1,4 %	5,4 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

Målekortet ble revidert i 2023 for å fange opp flere av oppgavene som løses innenfor tjenesteområdet. Mulighet for sammenstilling mot foregående år er derfor begrenset for mange av nøkkeltallene. Unntakene er avvik fra budsjett og sykefravær, samt måleindikator for oppmålingsavdelingen. «Etterslep oppmåling» fra tidligere målekort kan sidestilles med «Saksbehandlingstid oppmåling».

Hovedmålet er at alle saker skal behandles innen lovpålagte frister innenfor de ulike avdelingene. Dessverre ser vi at dette har vært vanskelig å oppnå i 2023, og antagelig vil vi også i 2024 ha utfordringer med å nå målet.

For oppmålingsavdelingen skyldes dette at avdelingen er sårbar, med kun én oppmålingsingeniør. Grunnet permisjon i 2022, ble en del oppgaver stående på vent da det kreves særskilt kompetanse for å løse dem. I tillegg har vi sett en markant økning i antall saker. Kombinasjonen av disse faktorene, har gitt et etterslep som vi har jobbet med å redusere i 2023. Opplæring av oppmålingsassistent i prosjektstilling har også tatt noe kapasitet, som vi forventer å få uttelling for i 2024.

Utviklingsrammene i planstrategi og kommunedelplaner tilsier at det ikke kan forventes reduksjon av antall saker for oppmålingsavdelingen. Derfor er det nødvendig med både kortsiktige strakstiltak, og mer langsiktige tiltak. Avdelingen er styrket med en prosjektstilling for oppmålingsassistent. På lang sikt bør oppmålingsavdelingen styrkes med en ny ingeniørstilling.

Økonomiplan for 2024-2027

Byggesaksavdelingen har også et etterslep som gjør at vi ikke rekker å behandle alle saker innen lovpålagt frist. Bakgrunnen for dette er sammensatt, men hovedgrunnen er at det er krevende å ta igjen etterslepet fra foregående år. I 2019 ble i praksis hele byggesaksavdelingen skiftet ut. Den etterfølgende tiden med hjemmekontor, og omstillingen til en digital arbeidshverdag, har ført til at det har vært utfordrende å få på plass systemer og rutiner for de nye medarbeiderne. Som følge av dette har etterslepet på byggesaker vært svært høyt i 2019 og 2020. I 2022 var situasjonen noe forbedret, men sykefravær har ført til at det blir vanskelig å lukke avviket i 2023. Vi henter inn ekstern bistand for å avhjelpe situasjonen, slik at målsetningen for saksbehandlingstid kan nås i 2024.

De foregående årenes mindreforbruk er hovedsakelig knyttet til reduserte lønnsutgifter som følge av sykelønn og vakanser. I 2023 har tjenesteområdet kun hatt én vakanse. Sykefraværet har erfaringsmessig vært forholdsvis lavt for tjenesteområdet som helhet. Vi forventer ikke at dette vil endre seg i 2024.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	10 323	10 815	11 301	11 301	11 301	11 301
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 890	1 314	1 481	1 481	1 481	1 481
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	979	1 345	1 845	1 845	1 845	1 845
Overføringsutgifter	425	410	410	410	410	410
Finansutgifter	815	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	14 433	13 884	15 037	15 037	15 037	15 037
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-4 383	-4 760	-4 490	-4 490	-4 490	-4 490
Refusjoner	-1 448	-570	-570	-570	-570	-570
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-566	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-6 397	-5 331	-5 061	-5 061	-5 061	-5 061
Sum	8 036	8 554	9 976	9 976	9 976	9 976

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	8 554	8 554	8 554	8 554
Sum Tekniske justeringer	162	162	162	162
Sum Budsjettendring i år	421	421	421	421
Konsekvensjusteringer	583	583	583	583
Konsekvensjustert ramme	9 136	9 136	9 136	9 136
Politisk vedtak				
Endring vedr fallviltordning	500	500	500	500
Sum Politisk vedtak	500	500	500	500
Nye tiltak				
Nedjustering vedr eierseksjoner	111	111	111	111
Økte kostnader konsulentbistand byggesak	167	167	167	167
Økte lønnskostnader byggesak ikke selvkost	62	62	62	62
Sum Nye tiltak	340	340	340	340
Nye tiltak og realendringer	840	840	840	840
Ramme 2024-2027	9 976	9 976	9 976	9 976

Sammendrag budsjett

I 2024 fortsetter tjenesteområdet arbeidet med overordnede arealplaner for å tilrettelegge bolig- og tettstedsutvikling på Vik, og næringsutvikling på Helgelandsmoen. Oppfølging av utviklingsplanene for Sundvollen er også et prioritert område. Det må tas høyde for at det blir nødvendig med ekstern bistand i arbeidet med de overordnede arealplanene, og det anbefales derfor at budsjettpost for konsulentbistand beholdes uendret.

Tjenesteområdet har begrensede muligheter til å påvirke utforming og fremdrift i fellesprosjektet for Ringeriksbanen og E16. Innsatsen konsentreres derfor om å bidra til å få til utvikling der det er mulig, samtidig som vi må forsøke å sikre at det som planlegges og bygges vil fungere godt sammen med delene av utviklingsområdene som per i dag ligger i båndleggingssonen til FRE16. Dersom det viser seg at Nye Veier vil gjøre større endringer i den statlige reguleringsplanen, vil dette erfaringsmessig binde opp ressurser til oppfølging av disse planprosessene.

Etter tidligere omprioriteringer av stillingshjemmel ved oppmålingsavdelingen, har tjenesteområdet kun én oppmålingsingeniør. Dette gjør denne avdelingen særlig sårbar ved økt saksmengde og/eller fravær. Tilsvarende sårbarhet er det innenfor geodata og miljø. Oppmålingsavdelingen ble styrket med en midlertidig prosjektstilling i 2023. Store deler av utgiftene til denne prosjektstillingen dekkes av tilskudd. Det tas sikte på å forlenge denne ordningen i 2024.

Det har tidligere vært utfordringer med håndtering av klagesaker og ulovlighetsoppfølging som følge av vakanse. Etterslepet er tatt inn, og det er god kontroll på arbeidet med oppfølging av Strategi for tilsyn og ulovlighetsoppfølging, som ble vedtatt i kommunestyret 13.12.2021.

Effektiv og forutsigbar saksbehandling bidrar til gode rammer for planlegging og gjennomføring av utbyggingsprosjekter, og bidrar dermed også til å nå vekstmålet. For å sikre at saksbehandlingen blir gjennomført innenfor lovpålagte frister, må det i årene fremover rigges for styrket bemanningen på avdelingene innenfor tjenesteområdet areal, byggesak og miljø.

Videre er det viktig at medarbeiderne innenfor tjenesteområdet har mulighet til å styrke sin kompetanse gjennom deltakelse på kurs og webinarer. Det anbefales at budsjettpost for opplæring og kurs beholdes uendret.

Foreløpige driftsresultater i 2023, viser at antallet oppmålingssaker og byggesaker ligger på omtrent samme nivå som vi estimerte ved forrige budsjettering. Derfor videreføres budsjetterte inntekter på disse selvkostområdene med henholdsvis 750.000, - på oppmåling og 2.650.000, - på byggesak. Budsjetterte inntekter på planbehandling ligger også på samme nivå med 850.000, -. Gebyrinntekter knyttet til seksjonering er fordelt på seksjonering av bygg og utearealer. Antall seksjoneringer er i stor grad avhengig av hvor mange leilighetsbygg som oppføres i løpet av året det budsjetters for. Vi forventer færre seksjoneringssøknader i 2024, og estimat er nedjustert fra 500.000, - til 160.000, -.

Politisk vedtak

Endring vedr fallviltordning

Foreløpig estimat på økte utgifter knyttet til opprettelse politisk viltnevd for Hole og egen fallviltgruppe, ref. vedtak i kommunestyresak 027/23 den 21.06.23. Vedtaket utløser behov for reforhandling av avtale om felles landbrukskontor driftet av Ringerike kommune. Foreløpig kostnadsestimat for opprettelse av egen fallviltgruppe for Hole kommune er på kr. 650.000.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-27
Samfunn					
Oppmålingsbil erstatte til fossilfri tjenestebil	0	400	0	0	400
Sum Samfunn	0	400	0	0	400
Sum investeringsprosjekter	0	400	0	0	400

Kultur og fritid

Innledning

Tjenestestedet kultur og fritid omfatter kulturskolen, biblioteket, tilrettelegging for frivillighet i det frie kulturlivet, idretten, lag og foreninger, Hole Ungdomsfrivilligsentral, Hole frivilligsentral og andre barne- og ungdomsaktiviteter. Tjenestestedet legger til rette for den kulturelle skolesekken og - spaserstokken, utvikling og arbeid med pilegrimsleden, spillemiddelordningen og tilskudd til Den norske kirke og gravplass. Kultur og fritid fordeler årlig kulturmidler og arbeider tett med Hole idrettsråd om idrettssaker. Også videreutviklingen av kulturminneplan og annen arbeid med kulturarv, som gravfelt og andre prosjekter, tilfaller tjenestestedet.

Tjenestestedets hovedmål er å skape et rikt og mangfoldig kulturliv, noe som bidrar til å gjøre Hole til en attraktiv kommune å bo i. Kulturlivet er en viktig del av det levende og inkluderende lokalmiljøet og skaper tilhørighet. Kultur og fritid omfavner sentrale enheter som bidrar til å gjøre Hole til et kulturrikt sted å bo, som blant annet Hole bibliotek, Hole kulturskole og frivilligsentralene. Kulturopplevelser og et aktivt nærmiljø stimulerer oss og bidrar til personlig utvikling og vekst. Opplevelser innenfor kulturfeltet er berikende og kan sette Hole kommune på kartet som kultur-destinasjon. Kommunen har en sentral plass i Norgeshistorien med verdifulle kulturminner, unik kulturhistorie og vakkert kulturlandskap.

Kultur og fritid jobber aktivt med satsningsområdene innenfor delmålene økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft i samfunnsdelen. Kultur og fritid skal arbeide for at innbyggere opplever tilhørighet, og føler seg som en verdsatt del av fellesskapet i kommunen gjennom opplevelser og møteplasser. Dette bidrar til at innbyggere kan møtes på tvers av interesser og bosted, som videre sikrer muligheten for innbyggere til å delta aktivt og involvert i samfunnsutviklingen.

Sosial bærekraft

- Flere tiltak og aktivitetstilbud rettet mot barn og unge
- Utvikle nye møteplasser
- Kultursatsing gir en attraktiv kommune med mangfold av tilbud, som gir bolyst, deltagelse, opplevelser og positiv oppvekst
- Videreutvikling av BUA utlånssentral
- Fordeling av kulturmidler til foreninger og andre som bidrar til trivsel i lokalsamfunnet

Økonomisk bærekraft

- Abonnement på tilskuddsportalen.no, der frivillige lag, foreninger og ansatte i kommunen får tilgang til omtrent 1500 tilskuddsordninger i landet enkelt samlet i portal. Det vil bli gitt årlige kurs i bruken av portalen og om søknadsskriving.
- Igangsette prosjekter på tvers av tjenesteområder og med de frivillige kulturlivet, lag og organisasjoner. Samarbeid og samskaping mot felles mål

Miljømessig bærekraft

- Videreutvikling av plan for friluftslivets ferdselsårer
- Videreutvikle kulturminneplanen
- Videreutvikle BUA

Hovedmål

- Miljømessig bærekraft
- Økonomisk bærekraft
- Sosial bærekraft

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Miljømessig bærekraft	Ta vare på og formidle kommunens rike kulturminner og historie
Sosial bærekraft	Folkehelseperspektivet innarbeides i alle planer
	Det skal legges til rette for at barn og unge får medvirke i aktuelle planprosesser og tjenesteyting
	Fremme frivillighet og deltagelse ved å mobilisere lokalsamfunnets ressurser
	Legge til rette for lek, idrett, aktivitet, kulturtilbud, naturopplevelser og fritidstilbud
	Legge til rette for møteplasser for alle, særlig barn og unge
Økonomisk bærekraft	

Det skal legges til rette for at barn og unge får medvirke i aktuelle planprosesser og tjenesteyting

Ungdomsrådet gir uttalelser til høringer og planprosesser - inviteres til medvirkningsmøter i forbindelse med kommuneplanlegging.

Virkemiddel for å nå mål

Fra kommunedelplan Kultur 2019-2024:

Utvalgte mål i kulturplanperioden

Plandokumentet er bygd opp med mål som inneholder flere forslag om tiltak både til drift og investeringer. Kommunens økonomi er stram og vil trolig ikke bedre seg vesentlig de første årene i planperioden. Derfor må vi prioritere tiltak og mål som det er særdeles viktig å få fullført. Vi har valgt ut noen mål. Mål og tiltak er valgt ut etter sentrale føringer, KOSTRA, medvirkning og slik vi kjenner mulighetene til deltagelse og opplevelse i kommunen. Vurdering av innbyggernes mulighet til deltagelse i kulturaktiviteter og opplevelse av kulturuttrykk er en sentral del av kommunens samfunnsoppdrag etter Kulturloven. Under hvert tema finnes mål og tiltak.

Utvalgte mål i kulturplan

- Økt engasjement av frivillige i det frie kulturlivet
- Etablere kulturråd som møteplass
- God ledelse og godt samspill mellom kommunen og frivillige lag og foreninger hvor kommunen står sentralt og er en aktiv og engasjerende aktør i det kulturelle liv
- Innføre korps i skolen for å blåse liv i korpsbevegelse
- Kulturskolens undervisning legges til skolene der det er egnet

Det skal legges til rette for at barn og unge får medvirke i aktuelle planprosesser og tjenesteyting

Ungdomsrådet gir uttalelser til høringer og planprosesser - inviteres til medvirkningsmøter i forbindelse med kommuneplanlegging.

Dette skal vi oppnå

Kultur og fritid

Kultur og fritid omfatter flere enheter, støtteordninger, aktører og tiltak i det frie kulturlivet. Hole kommune skal være et sted med et mangfold av kulturelle aktiviteter, severdigheter og møteplasser for alle aldersgrupper. Beskrivelsen av enhetene innenfor tjenesteområdet sier noe om hvordan disse bidrar til det kulturelle livet i Hole, og hva som ønskes å oppnå innenfor områdene. Kultur og fritid har som mål å knytte lokale kulturaktører sammen, og vil være navet i samarbeid og samskaping på tvers av generasjoner og enheter.

Kultur og fritid er med å fremme innbyggernes mulighet for å delta aktivt i samfunnsutvikling gjennom frivilligsentralene, kulturtilbudene og idretten.

Kommuneplanen har som mål å styrke det gode liv i Hole med særlig satsning på;

- Oppvekstvilkår for barn og unge
- Godt samarbeid med frivillige
- Et mangfoldig kulturskoletilbud
- Idrett i bredde
- Et sted å være gjennom fritidsklubbaktiviteter og uorganisert idrett- og fritidsaktiviteter
- Medvirkning av barn og unge
- Ivaretagelse av kongehistorie og pilegrimsleden
- Ressursfordeling og handlekraft til de som jobber med barn og unge

Hole bibliotek

Biblioteket formidler litteratur og informasjon til besøkende i alle aldre. Biblioteket har særlig fokus på barn og unge og fungerer også som skolebibliotek. Biblioteket arrangerer jevnlig aktuelle debatter og foredrag, samt andre aktiviteter for innbyggere. Biblioteket har et mediebudsjett som brukes til innkjøp av bøker, tidsskrifter og lydbøker for å holde samlingen aktuell. Mediebudsjettet brukes også til sommerles og andre arrangementer. Sommerles er en lesekampanje rettet mot barn og unge. Barn og unge i Hole har gjennom kampanjen vist seg i toppen på antall leste sider per innbygger i fylket. Hole bibliotek har som mål å ha et godt og bredt utvalg av bøker for enhver smak, være en aktuell arena for debatter og foredrag, en sosial møteplass, og at man kan låne det meste man kan ønske seg.

Hole kulturskole

Kulturskolen gir opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet til barn og unge. Formålet med opplæringa er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk med ivaretagelse av både bredde og talent. Kulturskolen er også en ressurs for andre kulturtilbud, og samarbeider mye med

andre enheter under kultur og fritid som blant annet frivilligsentralene og lag og foreninger. Kulturskolen har 250 elever i 2023.

Kulturskolens mål er å gi barn og unge en kulturelle og kunstnerisk dannelse og utdannelse. Dette vil gi et solid grunnlag for egen identitetsbygging, samt gi barn og unge tro på egen verdi og ideer.

Kulturskolen legger vekt på en lekende og søkende undervisning for å la elevene få oppleve mestring og trygghet.

Hole frivilligsentral

Frivilligsentralene er en del av kultur og fritid, organisert med styrer, daglig ledere og årsmøte som vedtar årlige handlingsplaner. Frivilligsentralene tar ansvar for flere større kulturarrangement og tiltak. Frivilligsentralene delfinansieres med tilskudd fra Kulturdepartementet.

Hole frivilligsentralens mål er å være en møteplass med daglige aktiviteter, flere større arrangement og hjelpetiltak. Frivilligsentralen bidrar til å styrke det sosiale nettverket mellom mennesker i lokalmiljøet uavhengig av alder. Blant annet står frivilligsentralen for tiltak som vinterfestival, Holemarked, BUA og turskilt-prosjektet.

Det skal også arrangeres viktige tiltak og sosiale møteplasser for eldre, som handlebuss, strikkekafe, sang-kafe, bingo, data-kurs og middagstreff.

Hole Ungdomsfrivilligsentral

Hole ungdomsfrivilligsentral er frivilligsentral for barn og ungdom. Her gjøres frivillig innsats rettet mot barn og unge. Hovedaktivitetene er drift av fritidsklubben High Five, LAN-samlinger, ungdomsklubb, skatehallen og aktivitetstilbud for ungdom om sommeren. Hole ungdomsfrivilligsentral skal organisere og ta initiativ til lavterskel fritidsaktiviteter til barn og ungdom gjerne på tvers av generasjoner. Hole ungdomsfrivilligsentral samarbeider tett med ungdom og har et eget styre.

Den kulturelle skolesekken og spaserstokken

Den kulturelle skolesekken og spaserstokken tilbyr kulturopplevelser for barn og unge i skolen, og for eldre på institusjoner. DKS og DKSS er drevet med tilskudd fra fylkeskommunen og spillemidler.

Ung Kultur Møtes (UKM)

UKM skal være en overordnet paraply for all barne- og ungdomskultur i kommunen. Gjennom konkrete tilbud og aktiviteter på ulike arenaer og møteplasser skal målgruppa få en meningsfull hverdag hvor de opplever mestring, utvikling, gode kunst- og kulturopplevelser, treffer nye venner osv.

Det skal være et tett samarbeid internt i kommunen, og med lag og foreninger, og ikke minst med ungdommen selv.

UKM har som mål å berike hverdagen for alle barn og unge i kommunen.

Økonomiplan for 2024-2027

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Anslag 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Antall dager i uken åpen fritidsklubb/skatehall i snitt		2,0	0,8	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Avvik budsjett		1,0 %	-1,0 %	6,8 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Besøk til bibliotek pr. innb.		25 000,0	19 000,0	18 000,0	20 000,0	21 000,0	21 000,0	21 000,0	21 000,0
Deltagelse i kulturskolen (elevplasser)		215,0	288,0	217,0	220,0	220,0	250,0	250,0	250,0
Sykefravær		1,7 %	1,4 %	6,9 %	3,0 %	3,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Utlån av medier pr. innbygger (bibliotek)		26 000,0	22 000,0	21 000,0	22 000,0	22 000,0	22 000,0	22 000,0	22 000,0

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Driftsutgifter						
Lønn	7 630	7 541	8 767	8 631	8 631	8 631
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	2 330	938	954	914	914	914
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	26	30	54	54	54	54
Overføringsutgifter	5 904	5 125	5 408	5 408	5 408	5 408
Finansutgifter	722	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	16 611	13 633	15 182	15 006	15 006	15 006
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-962	-916	-976	-976	-976	-976
Refusjoner	-2 071	-936	-1 272	-1 136	-1 136	-1 136
Overføringsinntekter	-955	-31	-31	-31	-31	-31
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-615	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-4 603	-1 883	-2 279	-2 143	-2 143	-2 143
Sum	12 008	11 750	12 903	12 863	12 863	12 863

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Opprinnelig budsjett	11 750	11 750	11 750	11 750
Sum Tekniske justeringer	111	111	111	111
Sum Vedtak forrige periode	-4	-44	-44	-44
Sum Budsjettendring i år	422	422	422	422
Konsekvensjusteringer	529	489	489	489
Konsekvensjustert ramme	12 279	12 239	12 239	12 239
Politisk vedtak				
Andre tiltak	240	240	240	240
Sum Politisk vedtak	240	240	240	240
Nye tiltak				
Boktransport kompensasjon biblioteket	24	24	24	24
Hole frivilligsentral lønnskompensasjon	113	113	113	113
Hole kirkelig fellesråd lønnskompensasjon	100	100	100	100
Hole ungdomsfrivilligsentral økt stillingsressurs	140	140	140	140
Kulturskolen kompensasjon lønn	44	44	44	44
Tilskudd Ringerike kultursenter utgår jfr endring eiersiden	-57	-57	-57	-57
UKM driftsmidler	20	20	20	20
Sum Nye tiltak	384	384	384	384
Nye tiltak og realendringer	624	624	624	624
Ramme 2024-2027	12 903	12 863	12 863	12 863

Sammendrag budsjett

Innsparinger

Innsparinger søkes løst ved å kutte driftsstøtten til Alles kulturhus (tidligere Ringerike kultursenter). Kommunen har gitt fra seg aksjekapitalen og er ikke lengre medeier i kulturhuset.

Bibliotek

Biblioteket har få midler utover mediebudsjettet, til for eksempel arrangementer og foredrag. Hole Bibliotek har fra før vært knyttet til transportavtalen via Viken Fylkeskommunen, for fjern-lån av bøker som innbyggere benytter seg svært mye av. Viken fylkeskommune har forhandlet en ny transportavtale som har medført en prisøkning på kr 24 000. Fjern-lån av bøker er viktig for våre innbyggere og samarbeidet med andre biblioteker om utveksling av medier og lesestoff.

Hole kulturskole

Hole kulturskole har fått et stigende antall elever etter coronaen, og i dag teller det 250 elever. Kulturskolen fikk i 2022 en 15 % stilling til 'korps i skole prosjektet' på Røyse. Dette har vært vellykket. Hole kulturskole bruker programmet Speedadmin for timeplaner, fakturering og kommunikasjon med foreldre og elever. Speedadmin har vanlig en prisøkning på 2,5% per år.

Frivilligsentralene

Frivilligsentralene delfinansieres med tilskudd fra kulturdepartementet, og tilskuddet blir beregnet ut ifra statsbudsjettet. Det er dermed ikke avklart hva tilskuddet blir i 2024. Frivilligsentralene får årlig aktivitetsmidler fra Hole kommune for å sette i gang og gjennomføre gode tiltak innenfor frivilligheten.

For å opprettholde det høye aktivitetsnivået er begge sentralene avhengige av eksterne midler som de søker og rapporterer på.

Ung Kultur Møtes (UKM)

UKM er et nytt satsingsområde for all barne- og ungdomskultur i Hole. Målet er at UKM skal bli en paraply for både den organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteten gjennom hele året. Det har blitt opprettet en budsjettpost under kulturskolen på kr 20 000. I tillegg vil det bli søkt eksterne midler til gjennomføring av aktiviteter og arrangement. Barn og unge skal selv være delaktig i planlegging og gjennomføring, og det skal samarbeides og samskapes på tvers av tjenesteområder, og med lag og foreninger.

Større tilskudd;

- Hole idrettsråd fordeler etter søknad kr 99 000 i idrettsmidler til organisert idrett på vegne av Hole kommune.
- Tilskudd Idrettslaget Holeværingen kr 625 000
- Skiforeningen kr 20 000
- Flerbrukshallen Hønefoss Arena ca. kr 180 000/2,5% av driftsutgifter
- Kulturmidler kr 54 000
- Buskerudmuseet kr 50 000
- 17 mai arrangement FAU + lyd 35 000

Tilskudd kirken

Vedlagt er søknad fra Kirken med detaljert budsjett og fireårsplan for drift og investering.

Tilskudd til Den norske kirke er tuftet på Kirkeloven § 15. Loven er ikke konkret på størrelsen av ressursene kommunen skal bidra med til kirken. Kirken skal ha en administrasjon som drifter kirker og kirkegård. Utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker og utgifter til anlegg og drift av gravplass er lovpålagte oppgaver for enhver kommune.

Kirken skal legge fram budsjett og regnskap. Fra biskopen er det forordnet et antall gudstjenester som skal avholdes i Hole i løpet av året og som kommunen skal bevilge midler til. I tillegg må også nødvendige kirkelige tjenester som dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelser kunne utføres tilfredsstillende, med gode arbeidsforhold for de kirkelig ansatte. Kirkeloven sier også at kirkens budsjettforslag skal inneholde utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak. Dette er utgifter som kommunen ikke er pålagt å dekke, men som skal til behandling i kommunen.

Kirken søker kommunen totalt kr 4 627 192,- driftstilskudd i 2024.

Driftstilskudd kirken i 2023 kr 3 857 757

Kirken søker om økning i driftstilskudd på kr 769 435,-

Kirken justerer betalingssetser i 2024. Festeinntektene justeres i intervaller 3-5 år. Justering fremmes som en egen politisk sak.

I kirkens budsjettsøknad ligger følgende satsninger som det søkes om støtte til. Det budsjetteres også med tilskudd og støtte fra andre;

Høringsuttkast

Økning i stillinger i prioritert rekkefølge

- Kirkevergestillingen økes fra 75 % til 100 %
- Det er budsjettert med generell lønnsvekst inkl. sos. utgifter 5,3 %

Hole kirkegård

- Maskiner og nødvendig reparasjoner kr 30 000

Leie av kjølerom

- Leie av kjølerom i Ringerike kr 42 000

Hole kirke

- Nødvendig forefallent reparasjoner av trapp og rør kr 40 000

Driftstilskudd kirken 2020	3 588 000
Driftstilskudd kirken 2021	3 580 600
Driftstilskudd kirken 2022	3 677 600
Driftstilskudd kirken 2023	3 857 757

Kostra for gruppe 01 viser at driftstilskuddet til kirken er lavest per innbygger i Hole. Driftstilskuddet til gravplass er over middels. De siste årene har Hole kommune gjort større investeringer i gravplassutvidelse.

Kommunedirektørens innstilling til driftstilskudd er tuftet på tidligere vedtak, søknad fra kirken, forventet lønnsutvikling og kommunens ramme. Driftstilskuddet er en ramme kirken prioriterer innenfor. Det vurderes å være rom for drift og noe bygningsmessige utbedringer og vedlikehold innenfor rammen. I dette ligger også en økning på kirkevergestillingen til 100 %

Innstilling driftstilskudd kirken budsjett 2024 kr 4 097 757

Det innstilles på tillegg for lønnsøkning i 2024 på 4,9 %

Det innstilles til krav om effektiviseringstiltak i tråd med krav til resten av kulturområdet.

Tjenesteavtale med kirken påvirker resultat

Verdien av kommunens samlede tjenester til kirken (tjenesteytingsavtale) utgiftsføres over Kultur og fritid uten å være budsjettert innenfor området verdi ca 200 000. Beregningen blir klar på slutten av året.

Nye tiltak

Hole ungdomsfrivilligsentral økt stillingsressurs

Et krav jf. forskriften for å få tilskudd til Hole ungdomsfrivilligsentral pålydende kr 471 000,- fra Lotteri- og stiftelsestilsynet er å ha minst ett årsverk. Budsjettet kompenseres for dette.

Tilskudd Ringerike kultursenter utgår jfr endring eiersiden

- Driftsstøtte til Alles Kulturhus (tidligere Ringerike kultursenter) kan kuttes. Nå som Jevnaker og Hole gir fra seg eierandelen i form av aksjene har vi heller ingen reelle forpliktelser.

UKM driftsmidler

Det er en satsing å gjøre Ung Kultur Møtes til en paraply for all kulturaktivitet for barn og unge i Hole kommune. Det skal samarbeides og samskapes på tvers av enhetsområder og tjenesteområder for å få dette til, i tillegg til godt samarbeid med lag og foreninger. Det avsettes kr 20.000 til tiltaket under Kulturskolen.

Gebyrliste

Barnehage

Makspris for barnehageplass fastsettes av Stortinget, vanligvis for ett år av gangen. Maksprisen gjelder både offentlige og private barnehager. Barnehagene kan kreve betaling for mat/kost i tillegg.

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
100 % plass	Kr/mnd	3 000	3 000	0	0%	Gjelder fra 1. januar 2024
100% plass	Kr/mnd	3 000	2 000	-1 000	-33%	Gjelder fra 1. august 2024
60 % plass	Kr/mnd	2 447	2 447	0	0%	Gjelder fra 1. januar 2024
60% plass	Kr/mnd	2 447	1 631	-816	-33%	Gjelder fra 1. august 2024
Kostpenger ved 100 % plass	Kr/mnd	300	400	100	33%	Gjelder fra 1.januar 2024
Kostpenger ved 60 % plass	Kr/mnd	180	240	60	33%	Gjelder fra 1.januar 2024
Naturbarnehagen: Kostpenger ved 100 % plass	Kr/mnd	270	300	30	11%	Gjelder fra 1.januar 2024
Naturbarnehagen: Kostpenger ved 60 % plass	Kr/mnd	160	180	20	13%	Gjelder fra 1.januar 2024
Søskenmoderasjon for barn nr. 2	%	30	30	0	0%	

Skolefritidsordning (SFO)

SFO faktureres i 11 mnd.

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
1. og 2. trinns elever, 100% plass	Kr/mnd	1 256	1 313	57	5%	
1. og 2. trinns elever, 40% plass	Kr/mnd	Gratis	Gratis			
1. og 2. trinns elever, 50% plass	Kr/mnd	Gratis	Gratis			
1. og 2. trinns elever, 60% plass	Kr/mnd	Gratis	Gratis			
1. og 2. trinns elever, 80% plass	Kr/mnd	1 032	1 078	46	4%	
100 % plass	Kr/mnd	3 490	3 647	157	4%	
40 % plass	Kr/mnd	1 466	1 532	66	5%	
50 % plass	Kr/mnd	1 879	1 964	85	5%	
60 % plass	Kr/mnd	2 147	2 244	97	5%	
80 % plass	Kr/mnd	2 867	2 996	129	4%	
Ekstra dag i ferietid	Kr/dag	284	297	13	5%	
Ekstra dag i vanlig SFO-tid	Kr/dag	212	222	10	5%	
Kostpenger ved 100 % plass	Kr/mnd	262	274	12	5%	
Morgenåpent, 100 % plass	Kr/mnd	699	730	31	4%	
Morgenåpent, 20 % plass	Kr/mnd	154	161	7	5%	
Morgenåpent, 40 % plass	Kr/mnd	293	306	13	4%	
Morgenåpent, 50 % plass	Kr/mnd	364	380	16	4%	
Morgenåpent, 60 % plass	Kr/mnd	435	455	20	5%	
Morgenåpent, 80 % plass	Kr/mnd	573	599	26	5%	
Morgenåpent, enkelt dag	Kr/dag	57	60	3	5%	
Søskenmoderasjon på billigste plass	%	25	25	0	0%	

Kulturskole

Skysordning og materialavgift kommer i tillegg til semesterkontingent. For mer informasjon om kulturskolens regler og satser, se hole.kommune.no.

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Flerfagsrabatt, 3 fag eller flere	%	15	15	0	0%	
Materialavgift gitar, slagverk, fiolin og animasjon	Kr/semester	109	114	5	5%	
Materialavgift kulturmix og kunst	Kr/semester	329	342	13	4%	
Materialavgift piano, kor og dans	Kr/semester	57	60	3	5%	
Semesterkontingent	Kr/semester	1 969	2 058	89	5%	Satsen gjelder fra høstsemester 2024
Søskenmoderasjon for barn nr. 2	%	15	15	0	0%	
Søskenmoderasjon for barn nr. 3	%	25	25	0	0%	

Pleie, rehabilitering og omsorg

Grunnbeløpet i folketrygden (G) brukes til å beregne enkelte betalingssetser. Grunnbeløpet er per 1. mai 2022 kr 106 399. Beløpet justeres 1. mai hvert år og blir fastsatt etter trygdeoppgjøret. I [rundskriv I-1/2023](#) på regjeringen.no finner du nærmere beskrivelse av satser og endringer for 2023.

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Brannalarm til trygghetsalarm	Kr/mnd	27	28	1	4%	
Dag-/nattopphold på institusjon	Kr/dag eller natt	105	105	0	0%	Sats vedtas i statsbudsjettet for 2024 i desember
Dagsenter	Kr/mnd	135	141	6	4%	
Hjelpemidler		0	0	0	0%	Kommunen tilbyr tekniske hjelpemidler for kortvarig behov. Pleie, rehabilitering og omsorg har prislister som oppdateres årlig
Hjemmehjelp, 2G-3G	Kr/mnd	1 399	1 462	63	5%	
Hjemmehjelp, 3G-4G	Kr/mnd	2 215	2 315	100	5%	
Hjemmehjelp, 4G-5G	Kr/mnd	3 266	3 413	147	5%	
Hjemmehjelp, over 5G	Kr/mnd	4 081	4 265	184	5%	
Hjemmehjelp, under 2G	Kr/mnd	220	220	0	0%	Sats vedtas i statsbudsjett for 2024 i desember
Korttidsopphold på sykehjem	Kr/døgn	185	185	0	0%	Sats vedtas i statsbudsjett for 2024 i desember
Langtidsopphold på sykehjem		0	0	0	0%	Statlig vedtatt betaling. Beløp beregnes av inntekter og nærmere bestemte fradrag
Levekostnader på Sundjordet	Kr/mnd	7 995	8 355	360	5%	
Middagsombringning	Kr/mnd	122	128	6	5%	
Nøkkelboks, leie	Kr/mnd	60	63	3	5%	
Timesats	Kr/time	499	522	23	5%	
Transport til dagsenter	Kr/mnd	62	65	3	5%	
Trygghetsalarm, digital	Kr/mnd	424	444	20	5%	

Omsorgsboliger tildeles av pleie, rehabilitering og omsorg. Husleie fastsettes av eiendomsforvaltningen som også forvalter leiekontrakten. Husleie følger gjengs leie for området boligen ligger i. Leietaker kan søke bostøtte.

Salgs- og skjenkebevilling

Satsene fastsettes av staten og oppdateres når satsene for 2023 er vedtatt.

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Enkeltanledninger - ambulerende bevilling	Kr	420	420	0	0%	Satser for 2024 for salgs- og skjenkebevillinger foreligger primo desember.
Kunnskapsprøve	Kr	400	400	0	0%	
Minstegebyr skjenkebevilling, omsetningsavhengig	Kr	5 800	5 800	0	0%	
Salgsbevilling (handel, omsetning), minstegebyr	Kr	1850	1850			
Tilsynsavgift salg av tobakk - midlertidig salgssted, minstegebyr	Kr	1 370	1 370	0	0%	
Tilsynsavgift salg av tobakk, minstegebyr	Kr	5 120	5 120	0	0%	

Leie av lokaler/eiendom

Det skal betales for all privat bruk av kommunale lokaler dersom kommunestyret ikke har vedtatt annet. Priser avklares i hvert enkelt tilfelle dersom sats ikke er fastsatt i betalingsregulativet.

Ekstra renhold eller driftsteknikertjenester i forbindelse med privat leie av lokaler/eiendom betales etter avtale.

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Kleivhallen, halve hallen	Kr/time	215	225	10	5%	Det betales ikke halleie for arrangement for barn og unge under 18 år
Kleivhallen, hele hallen	Kr/time	425	445	20	5%	Det betales ikke halleie for arrangement for barn og unge under 18 år
Leie av gymsal til private (også ansatte i Hole kommune) eller kommersielle aktører	Kr/time	170	178	8	5%	
Leie av samfunnsal til private (også ansatte i Hole kommune) eller kommersielle aktører	Kr/arrangement	1 130	1 181	51	5%	

Billadere

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Lading av bil på kommunal grunn betales for etter den til enhver tid gjeldende sats.		0	0	0	0%	

Renovasjon

Satser fastsettes av HRA. Beløp er inkludert mva.

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Husholdninger, renovasjonsgebyr - standard	Kr/år	3 753	4 079	326	9%	For mer informasjon, se HRA.no. Oppgitt satser er eks. merverdiavgift.
Hytterrenovasjon, oppsatte samledunker	Kr/år	1 872	2 030	158	8%	For mer informasjon, se HRA.no. Oppgitt sats er eks. merverdiavgift.

Feieavgift

Sats fastsettes av Ringerike kommune. Beløp er inkludert mva.

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Feie- og tilsynsavgift	Kr pr. pipeløp/år	557	605	48	9%	For mer informasjon, se Ringerike.kommune.no

Kommunale gebyrer for plan, byggesak, oppmåling og miljø 2024

KAPITTEL 1 – GENERELLE BESTEMMELSER

1.0 GENERELLE BESTEMMELSER

- **Fakturering og innfordring**

Fakturering skjer på bakgrunn av skriftlig bestilling. Ved for sen betaling påløper purregebyr og forsinkelsesrenter iht. inkassoloven. Faktura som ikke blir betalt etter purring, sendes til inkasso for videre inndrivelse.

- **Merverdiavgift**

Gebyrer som følger av lovpålagte oppdrag er ikke belagt med merverdiavgift. For eventuelle tilleggsoppdrag som ikke er lovpålagte betales det 25 % mva.

1.1 OPPLYSNINGER OM EIENDOM

Eiendomsopplysninger kan bestilles gjennom <https://infoland.ambita.com/#/> eller andre aktører innenfor området. Dersom en velger å bestille produktene direkte via kommunen gjelder satsene i tabellen under.:

1.1.1	Standard meglerpakke (1.1.1.1 – 1.1.1.7)	2 926
	1.1.1.1 Eiendomsinformasjon og midlertidig brukstillatelse	371,-
	1.1.1.2 Grunnkart	449,-
	1.1.1.3 Utskrift fra matrikelkartet	371,-
	1.1.1.4 Gjeldende arealplaner med bestemmelser	449,-
	1.1.1.5 Tilknytting til vann, kloakk og vei	319,-
	1.1.1.6 Kommunal avgifter og gebyrer og legalpant	893,-
	1.1.1.7 Ildsted og pipe	528,-

1.1.2	Ledningskart	449,-
1.1.3	Godkjente bygningstegninger	528,-
1.1.4	Seksjonering	345,-
1.1.5	Ortofoto	564,-
1.1.6	Legalpant	162,-
1.1.7	Digitale kartdata, utvalg	beregnes

Merverdiavgift er inkludert i prisene gitt i kap.1.1.

Grunnboksutskrift og kopi av heftelser bestilles gjennom <https://ehandel.statkart.no/> (Kartverket).

1.2 URIMELIG GEBYR

Hvis gebyret anses å bli åpenbart urimelig i forhold til de kostnadene kommunen har hatt med saken, kan det av eget tiltak eller på anmodning fastsette et passende gebyr.

Ved rimelighetsvurderingen tas det utgangspunkt i at gebyret skal gjenspeile gjennomsnittlige kostnader for behandling av sammenlignbare saker.

Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen.

KAPITTEL 2 – BYGGESAK

(Med hjemmel i plan- og bygningsloven)

2.0 GENERELLE BESTEMMELSER

Gebyr beregnes for hvert enkelt byggetiltak iht. gebyrregulativet og summeres.

Gebyr beregnes fra den dato bygningsmyndigheten anser saken komplett.

Der saksbehandling er påbegynt og tiltakshaver velger å trekke søknaden før vedtak er fattet eller saken avsluttes pga. manglende dokumentasjon, ilegges 50 % gebyr.

2.1 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE (§ 20-3)

2.1.1. Søknadspliktige tiltak § 20-3 (ny bygning til bolig/hytteformål)

2.1.1.1	1 bruks-/boenhet/hytteenhet under 200 m ²	40 755
2.1.1.2	1 bruks-/boenhet/hytteenhet over 200 m ²	45 980
2.1.1.3	Tillegg pr. enhet fra 2-10	13 982
2.1.1.4	Tillegg pr. enhet fra 11-20	8 391,-
2.1.1.5	Tillegg pr. enhet fra 21-30	5 591,-
2.1.1.6	Tillegg pr. enhet fra 31-50	4 170,-
2.1.1.7	Tillegg pr. enhet utover 51 stk.	2 800,-
2.1.1.8	Per bileilighet	13 982
2.1.1.9	Igangsettingstillatelse, pr. stk.	8 130,-

2.1.2 Søknadspliktige tiltak § 20-3 (næring/andre)

2.1.2.1	Næringsbygg	45 410
2.1.2.2	Arealtillegg 0-500 m ² totalt bruksareal (BRA), pr. m ²	121,-
2.1.2.3	Arealtillegg 501–1000 m ² totalt bruksareal (BRA), pr. m ²	61,-
2.1.2.4	Arealtillegg fra 1001 m ² totalt bruksareal (BRA), pr. m ²	31,-
2.1.2.5	Lagerbygg/lagerdel av næringsbygg	50 % av satsene
2.1.2.6	Igangsettingstillatelse, pr. enhet	15 951

2.1.3 Søknadspliktige tiltak § 20-3, (tilbygg/påbygg-alle)

2.1.3.1	Tilbygg/påbygg til og med 15 m ²	8 309-
2.1.3.2	Tilbygg/påbygg fra 16–50 m ²	14 401
2.1.3.3	Tilbygg/påbygg fra 51–100 m ²	21 602
2.1.3.4	Tilbygg/påbygg fra 101–300 m ²	28 792
2.1.3.5	Igangsettingstillatelse, pr. stk.	6 812,-

2.1.4 Andre søknadspliktige tiltak § 20-3

2.1.4.1	Bruksendring	22 711,-
2.1.4.2	Støttemur eller terrengarbeid/basseng	6 812,-
2.1.4.3	Skilt og midlertidige tiltak	5 650,-
2.1.4.4	Riving (m2 BRA)	2 476,-
	Inntil 50 m ² /minstegebyr	5 005,-
	Mellom 50 m ² - 100 m ²	9 084,-
	Større enn 100 m ²	
2.1.4.5	Selvbygger	9 084,-
2.1.4.6	Gjerde mot vei eller pipe	3 380,-
2.1.4.7	Vann- og avløpsinstallasjoner	9 084,-
2.1.4.8	Andre tekniske installasjoner (inkl. solcellepanel)	5 650,-
2.1.4.9	Vei – hver påbegynte 250 m	9 084,-
2.1.4.10	Parkering – hver påbegynte 200 m2	9 084,-
2.1.4.11	Andre mindre tiltak	4 542,-
2.1.4.12	Hovedombygging	10 246,-
2.1.4.13	Fasadeendring	9 493,-
2.1.4.14	Garasje	9 632,-
2.1.4.15	Uthus	9 493,-
2.1.4.16	Igangsettingstillatelse, pr. stk.	6 813,-

For deling vises til kapittel 3.

2.2 TILTAK SOM KAN SØKES OM AV PRIVATPERSON (§ 20-4)

2.2.1	Tilbygg til og med 15 m ²	4 542,-
2.2.2	Tilbygg 16 – 50 m ²	9 084,-
2.2.3	Garasje	8 309,-
2.2.4	Bruksendring av tilleggsdel	4 542,-
2.2.5	Driftsbygning	13 733
2.2.6	Støttemur eller terrengarbeid	4 542,-
2.2.7	Gjerde	3 380,-
2.2.8	Riving	2 476,-
	Inntil 50 m ² /minstegebyr	5 005,-
	Mellom 50 m ² - 100 m ²	9 084,-
	Større enn 100 m ²	
2.2.9	Andre mindre tiltak	4 542,-

Arealtillegg driftsbygning som lagerbygg (kap. 2.1.2)

2.3 ANDRE SØKNADER

2.3.1	Endring som innebærer ny hustype/nytt tiltak	34 002
2.3.2	Endring av gitt tillatelse	8 136,-
2.3.3	Midlertidig brukstillatelse / ferdigattest	2 216,-
2.3.4	Ferdigattest i saker som er eldre enn seks år	4 434,-

2.4 DISPENSASJONER (Det beregnes dispensasjonsgebyr per dispensasjonsforhold)

2.4.1	For søknader fra LNF-formålet som ikke krever uttalelse fra andre myndigheter	6 091,-
2.4.2	For andre søknader som ikke krever uttalelse fra andre myndigheter	9 418,-
2.4.3	For søknader som krever uttalelse fra andre myndigheter	11 003
2.4.4	For søknader som krever politisk behandling	13 292
2.4.5	For søknader som krever uttalelse fra andre myndigheter og politisk behandling	17 717

Ved avslag belastes fullt gebyr. Dersom det sendes inn revidert søknad i tråd med signaler gitt i avslagsvedtak innen 6 mnd. etter avslag, beregnes det 25 % av ordinært gebyr.

2.5 TILLEGGSGEBYR

2.5.1	For merarbeid i saker der arbeidet er påbegynt i strid med plan- og bygningslovens bestemmelser eller utført i strid med disse	Gebyr x 2
2.5.2	For merarbeid i saker der søknaden er så ufullstendig at det er nødvendig å innhente tilleggsopplysninger eller dokumentasjon før behandling	Gebyr x 1,25
2.5.3	For merarbeid ved søknad om midlertidig brukstillatelse/ferdigattest	7 750,-
2.5.4	For ny bruksenhet som er tatt i bruk uten brukstillatelse/ferdigattest	19 933

-

KAPITTEL 3 – DELESAK

(Med hjemmel i plan- og bygningsloven)

3.1	Gebyr for opprettelse av selvstendig tomt og festetomt	21 506
3.2	Arealoverføring	16 135
3.3	Mindre grensejustering og omgjøring av festetomt	8 067,-

For punkt 3.1 og 3.2 gis det 25 % rabatt av grunntakst per enhet dersom det 2-5 enheter, og fra enhet 6 gis det 35 % rabatt av grunntakst. Dispensasjoner og endringer som for byggesak.

-

KAPITTEL 4 – PLAN

(Med hjemmel i plan- og bygningsloven)

4.0 GENERELLE BESTEMMELSER

- Oppstartsgebyr faktureres etter avholdt oppstartsmøte.
- Gebyret faktureres når planforslaget har vært til politisk behandling for utlegging til høring og offentlig ettersyn.
- Timebasert gebyr kan benyttes, men det skal varsles ved forhåndskonferanse, og ved tegning av fremdriftsavtale.
- Beregningsgrunnlaget for gebyret er det planforslaget som legges ut til høring og offentlig ettersyn.
- I de tilfeller der kommunen pålegger regulering av større arealer for å dekke kommunale behov, kan beregningsgrunnlaget for gebyret reduseres med tilsvarende areal.
- Kostnader for innhenting av sakkyndig hjelp for spesifiserte utrednings- og kontrolloppgaver belastes etter medgåtte utgifter.
- Planene skal fremstilles digitalt. Godkjente SOSI- og PDF-filer skal foreligge til behandling for utlegging til høring og offentlig ettersyn. Kontroll og utlegging av SOSI-fil faktureres etter medgått tid (1.320, -).
- Det beregnes ikke gebyr for følgende formål:
 - Offentlig samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur
 - Landbruks-, natur- og friluftsmål
 - Bruk og vern av sjø og vassdrag
 - Områder eller tilleggsarealer som kommunen har pålagt forslagsstiller å ta med
 - Arealer som unntas fra byggemulighet som følge av regulering til bevaring eller vern

4.1 DETALJPLAN

(Herunder både ny plan og vesentlig omarbeiding av vedtatt plan, etter PBL § 12–1 og 12-12.)

4.1.1	Forhåndskonferanse	7 315,-
4.1.2	Gebyr for oppstartsmøte	33 231,-
4.1.3	Gebyr for oppstartsmøte med planprogram	44 308,-
4.1.4	Planinitiativ til politisk behandling, (ved avvik fra lokale, regionale eller nasjonale vedtak, lover og retningslinjer)	33 440
4.1.5	Dialogmøte (3 møter inngår i grunngebyr 4.1.6)	4 180,-
4.1.6	Grunngebyr for detaljregulering	88 606,-
4.1.7	Grunngebyr for detaljregulering, med planprogram og KU	155 068
4.1.8	Arealgebyr for planområde, pr. kvm. inntil 100 000 m ²	5,5
4.1.9	Arealgebyr for ny bebyggelse og anlegg, pr. kvm. BRA inntil 100 000 m ²	9,5
4.1.10	Timebasert gebyr	1 359,-

4.2 REGULERINGSENDRING

(Mindre endring av reguleringsplan etter PBL 12–14, 2. ledd)

4.2.1	Mindre endring som sendes til regionale myndigheter	43 890
4.2.2	Mindre endring, lokale forhold	22 154
4.2.3	Mindre endring som avsluttes el. gis negativt vedtak	50 % av satsene

4.3 ENHETSGBYR FOR AVSLAG

(For plansaker behandlet etter PBL. § 12–11 der kommunen ikke finner grunn til å fremme planforslaget beregnes et enhetsgebyr for avslag.)

4.3.1	Ordinært avslag	43 890
4.3.2	Avslaget kreves forelagt kommunestyret	49 847

4.4 ENHETSGBYR FOR AVSLUTNING AV PLANSAKER ETTER PBL. § 12–11

Dersom planforslag trekkes når saken er ferdig forberedt for førstegangsbehandling faktureres 70 %. Ønsker forslagsstiller å trekke planforslaget tidligere i prosessen, faktureres gebyret skjønnsmessig (fra 10-70 %). Prosesstart regnes fra oppstartsmøte/planinitiativ er mottatt.

Dette gjelder for avslutning av saker etter skriftlig tilbakemelding eller som følge av manglende oppfølging fra forslagsstiller. Dersom kommunen ikke har mottatt tilbakemelding fra forslagsstiller innen 3 måneder etter brev med ønske om tilbakemelding, kan kommunen avslutte saken og sende faktura.

KAPITTEL 5 – KART OG OPPMÅLING

(Med hjemmel i matrikkeloven med matrikkelforskriften, samt plan- og bygningslovens § 2)

5.0 GENERELLE BESTEMMELSER

- Saksbehandlingsfrister: Kommunen skal gjennomføre rekvirert sak uten ugrunnet opphold og senest innen 16 uker fra tillatelse til oppretting av matrikkelenhet / rekvisisjon om klarlegging eller justering av eksisterende grenser er mottatt. Dersom kommunen oversitter fristen, skal gebyret for oppmålingsforretningen og matrikkelføringen avkortes med en tredjedel. Dersom kommunen oversitter fristen med ytterligere to måneder (16 + 9 uker), skal gebyret avkortes med ytterligere en tredjedel. I saker som krever oppmålingsforretning i kommunen, vises det til § 18 og § 19 i Matrikkelforskriften vedrørende fristforlengelser, samt til Forskrift om unntak fra tidsfrister. Disse forskriftene angir at fristen ikke løper i perioden 01.11 -15.04, med unntak av saker innenfor marka-grensa hvor fristen ikke løper i perioden 01.10 - 01.05.
- Beregningstidspunkt for gebyr: Gebyret beregnes etter de satser som gjelder den dato kommunen mottok komplett søknad. Der det i vedtaket om opprettelse av ny matrikkelenhet foreligger betingelser som skal oppfylles, før opprettelse av eiendom kan gjennomføres, beregnes gebyr ut fra den dato oppfyllelsen har funnet sted. Dersom rekvirenten midlertidig stopper saken, betales gebyr ut fra ny igangsettelsesdato.

5.1 OPPRETTELSE AV SELVSTENDIG MATRIKKELENHET

(Grunneiendom, festegrunn og anleggseiendom)

5.1.1	Fra 0 m ² /m ³ til og med 2000 m ² /m ³	27 693
5.1.2	Deretter per overskytende 1000 m ² /m ³	5 225,-
5.1.3	Pris per tomt i regulerte felt der tomtene grenser inntil hverandre, uavhengige av tomtestørrelse, fra 2 – 5 tomter	23 826
5.1.4	Pris per tomt i regulerte felt der tomtene grenser inntil hverandre, uavhengige av tomtestørrelse, fra 5 tomter	22 781
5.1.5	Gebyr for oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning (MUF), per eiendom	5 225,-
5.1.6	Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid (per time, se 5.6.1)	1 379,-
5.1.7	Fradeling av koordinatbestemt festetomt (inkluderer ikke grensepåvisning)	5 225,-

5.2 AREALOVERFØRING OG TILLEGGSAREAL

5.2.1	Fra 0 m ² til og med 2000 m ²	23 774
5.2.2	Deretter per overskytende 1000 m ²	5 225,-

Arealoverføring er mellom 2 eiendommer. For punkt 5.2 gis det 25 % rabatt per arealoverføring dersom det gjelder 2 eller flere samtidige arealoverføringer med tilgrensende areal.

5.3 OPPRETNING AV UTEAREAL PÅ EIERSEKSJON

Gebyr for tilleggsareal per eierseksjon

5.3.1	1 eierseksjon	27 693
5.3.2	2-5 eierseksjoner, pr. seksjon	23 826
5.3.3	Over 5 eierseksjoner, pr. seksjon	22 781

Dersom oppmålingsforretning for seksjonering av uteareal blir utført uten marka-arbeider gebyrlegges sakene med 50 % av ovenstående satser.

5.4 GRENSEJUSTERING

5.4.1	Grunngebyr grensejustering, mellom 2 eiendommer	5 539,-
-------	---	---------

I tillegg kommer gebyr per punkt, se kap. 5.5.

5.5 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSER

5.5.1	For 2 punkter, ikke tidligere koordinatbestemt	10 241
5.5.2	Per ekstra punkt, ikke tidligere koordinatbestemt	2 884,-
5.5.3	For 2 punkter, tidligere koordinatbestemt	6 813,-
5.5.4	Per ekstra punkt, tidligere koordinatbestemt	1 777,-

Ved grensejustering er det også et grunngebyr, se punkt 5.4.

5.6 DIVERSE

5.6.1	Faktura beregnet på grunnlag av medgått tid. (Arbeid etter matrikkelloven som ikke beregnes etter gebyrregulativets øvrige satser, dvs. store allmennyttige arealer, samt arealer benyttet til landbruk m/naturlig tilhørende virksomhet. Arbeid som kommunen påføres i forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i tilknytning til den enkelte sak. Arbeid med vurdering og flytting av usikre grenser. Se pkt. 5.8.3.) Minstesatsen utgjør 2 x timeprisen.	1 379,-
5.6.2	Matrikkelføring av privat grenseavtale • For 2 grensepunkt ELLER 100 meter grenselinje	6 813,- 2 320,-

	<ul style="list-style-type: none"> For ytterlige grensepunkt ELLER 100 meter grenselinje <p>Private grenseavtaler blir matrikkelført med lav nøyaktighet og med usikker grense.</p>	
--	--	--

5.7 STRAFFEGEBYRER

5.7.1	Rekvirent ikke møtt på oppmålingsforretning, uten forvarsel.	4 138,-
5.7.2	For utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, eller ikke lar seg matrikkelføre/tinglyse på grunn av endrede hjemmelsforhold eller heftelser.	1/2 av aktuelt gebyr

5.8 TILLEGGSGEBYRER

5.8.1	Tinglysingsgebyr, elektronisk innsending	585,-
5.8.2	Tinglysingsgebyr, papirbasert innsending	627,-
5.8.3	Opprette og tinglyse erklæring/heftelse sammen med opprettelse av ny eiendom eller arealoverføring, samt sammenslåing eller sletting av eiendommer. Pris er per erklæring/heftelse (tinglysingsgebyr kommer i tillegg, se punkt 5.8.1 og 5.8.2)	2 090,-

For *sammenslåing* og *sletting* av eiendommer, betales det ikke gebyr for selve sammenslåingen/slettingen, hverken hos kommunen eller hos Tinglysinga, men kommunen kan sende ut gebyr etter pkt. 5.8.3 dersom det var nødvendig med klarlegging av heftelser i forbindelse med sammenslåingen eller heftelsen.

KAPITTEL 6 - SEKSJONERING

(Med hjemmel i eierseksjonsloven § 15)

6.0 GENERELLE BESTEMMELSER

- Beregningstidspunkt: Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt begjæring om seksjonering er komplett.

6.1 SEKSJONERING

6.1.1	1 – 3 eierseksjoner	6 270,-
6.1.2	Pr. seksjon, fra 4 – 8 seksjoner	8 360,-
6.1.3	Fra 9 seksjoner, tillegg per ny seksjon	523,-

Tinglysingsgebyr kommer i tillegg, per seksjon.

For oppretting av uteareal som tilleggsareal til eierseksjon vises det til gebyrregulativ for behandling av saker etter matrikkelloven – kapittel 5.3.

6.2 RESEKSJONERING

6.2.1	1 – 3 eierseksjoner	8 360,-
6.2.2	Pr. seksjon, fra 4 – 8 seksjoner	10 450
6.2.3	Fra 9 seksjoner, tillegg per ny seksjon	523,-

Tinglysingsgebyr kommer i tillegg, per seksjon.

For oppretting av uteareal som tilleggsareal til eierseksjon vises det til gebyrregulativ for behandling av saker etter matrikkelloven – kapittel 5.3.

KAPITTEL 7 – LANDBRUK**(Med hjemmel i konsesjonsloven med forskrifter og jordloven)**

7.1	For behandling av søknader om konsesjon ved erverv av fast eiendom	5 225,-
7.2	I de tilfeller der det søkes konsesjon fordi eieren ikke skal oppfylle lovbestemt boplikt (slektskapskonsesjon)	0,-
7.3	For behandling av søknader etter Lov om jord (Jordloven § 12)	2 090,-

KAPITTEL 8 – UTSLIPPSSAKER

Gebyr for utslippstillatelse innbefatter saksbehandlingsgebyr etter forurensningsforskriften (kap. 8.1) og etter plan- og bygningsloven (kap. 8.2) for anlegg under bakkenivå.

For tillatelse etter § 20-1 i plan- og bygningsloven til etablering av anlegg med bygg eller konstruksjoner over bakkenivå tas gebyrer i henhold til gebyrregulativ for byggesaksbehandling (se kap. 2).

Gir kommunen utslippstillatelse eller endrer utslippstillatelsen uten at det foreligger søknad, tas samme gebyrer som ved behandling av søknad.

For tilsyn og oppføring av små avløpsanlegg er det inngått samarbeidsavtale mellom de syv kommunene Drammen, Hole, Holmestrand, Krødsherad, Lier, Modum og Øvre Eiker. Lier kommune er vertskommune for tilsynskontoret.

For arbeider utført av Tilsynet for små anlegg, vises det til vedlegg «TILSYNET FOR SMÅ AVLØPSANLEGG – GEBYRREGULATIV», og gebyrer for dette som vist i dette kapitlet.

8.1 FOR SAKSBEHANDLING ETTER §§ 12, 13, 15 OG 15-A I**FORURENSNINGSFORSKRIFTEN****(Det beregnes ikke mva for gebyr på utslippstillatelser)**

8.1.1	Avløpsanlegg inntil 50 PE	9 019,-
8.1.2	Avløpsanlegg fra 51 PE til 2000 PE, arbeid etter medgått tid (timespris)	1 213,-
8.1.3	Oljeutskiller	6 452,-

8.2 FOR SAKSBEHANDLING ETTER § 20-1 I PLAN- OG BYGNINGSLOVEN

8.2.1	Anlegg inntil 15 PE	6 452,-
8.2.2	Fra 15 PE til 50 PE	10 430,-
8.2.3	Fra 51 PE til 2000 PE	14 839,-
8.2.4	Oljeutskiller	4 301,-
8.2.5	For mindre tiltak som ikke dekkes av postene 8.2.1 – 8.2.4	3 925,-

8.3 ANDRE RELATERTE GEBYRER

(Det beregnes ikke mva for gebyr på tilsyn)

8.3.1	Tilsynsgebyr for anlegg 1 PE til 50 PE (årlig)	583,-
8.3.2	Tilsynsgebyr for anlegg 51 PE til 2000 PE (enkeltgebyr)	5 915,-
8.3.3	Dispensasjon fra forurensningsloven	5 377,-

For dispensasjoner etter plan- og bygningsloven: se kap. 2.4.

8.4 MERARBEID

For merarbeid i saker der utslipp er etablert i strid med forskrift eller arbeid er påbegynt i strid med plan- og bygningsloven beregnes alle relevante gebyrer x 2.

8.5 VIDERE TJENESTER I FORBINDELSE MED UTSLIPPSSAKER OPP MOT 50 PE

(Det belastes ikke mva for gebyr på tilsyn)

8.5.1	Tilsynskontorets personell, arbeid etter medgått tid	1 221,-
8.5.2	Beløpsgrense for overføring av utestående beløp	608,-

8.6 GEBYR FOR SLAMTØMMING

(Oppgitt pris er per tømning)

8.6.1	Tankvolum til og med 3 m3	2 416,-
8.6.2	Tankvolum større enn 3 m3 til og med 6 m3	3 661,-
8.6.3	Tankvolum større enn 6 m3 til og med 12 m3	5 888,-
8.6.4	Tankvolum større enn 12 m3	6 837,-
8.6.5	Per m3 for tankvolum større enn 12 m3	697,-
8.6.6	Ekstraarbeid ved tømning, pris per time	1 621,-
8.6.7	Utedo/tørrtoalett, pris per tømning	2 500,-
8.6.8	Oppmøte uten å få tømt, pris per gang	759,-
8.6.9	Tillegg for utrykning	1 248,-

KAPITTEL 9 – TILSYN

Ved tilsyn og kontroll som skyldes varsler om ulovligheter eller stikkprøvetilsyn dekkes tilsynet gjennom det ordinære saksbehandlingsgebyret til kommunen.

Ved tilsyn som skyldes en oppdaget ulovlighet regnes en minimumssats på 2 medgåtte timer. Saker hvor det medgår flere timer enn dette faktureres etter timespris per medgåtte time.

Dersom det ved tilsyn er behov for faglig bistand vil dette bli belastet av tiltakshaver.

9.2.1	Førstegangstilsyn - stikkprøver og varsler	0,-
9.2.2	Tilsyn ved oppdaget ulovlighet, 2 timer	2758,-
9.2.3	Medgått tid utover 2 timer, tilsyn	1379- / time

Vann- og avløpsgebyrer 2024

Vann- og avløpsgebyrer 2024

Vedtatt av Hole kommunestyre med hjemmel i lokal forskrift om vann- og avløpsgebyrer vedtatt 11.12.2017

Kommunestyret vedtar årlig nytt gebyrregulativ i forbindelse med budsjettbehandlingen.

Tilknytningsgebyr er et engangsgebyr som skal betales for tilknytning til kommunalt vann- og/eller avløpsanlegg. Gebyret skal betales ved tilknytning av:

1. Ny tilknytning av eiendom.
2. Tilknytning av eiendom med en eller flere nye bruksenheter.
3. Tilknytning av eksisterende eiendom, eller eiendom som kommunen krever tilknyttet.
4. Eksisterende eiendom med tilknytning som ikke er godkjent.

Tilknytningsgebyret skal være betalt før tilknytning.

Årsgebyr for vannforsyning og avløpshåndtering er todelt:

Abonnementsgebyr:

Et fast årlig gebyr for kommunens vann- og avløpstjenester. Inntektene fra gebyret skal fortrinnsvis dekke tjenestenes kapitalkostnader.

Forbruksgebyr

Fastsettes etter faktisk vannforbruk eller stipulert etter størrelsen på boligen. Stipulert forbruk beregnes ut ifra bruksareal multiplisert med en faktor på 1,2 m³/m². Bruksareal beregnes etter NS-3940.

Vann- og avløpsgebyrene beregnes etter prinsippet vannmengde inn er lik vannmengde ut.

Differensiert abonnementsgebyr:

Abonnementsgebyret er differensiert ut fra brukskategorier:

1. Boligeiendom og fritidsboliger: per boenhet
 2. Næringsseiendom, kombinasjonseiendom og landbrukseiendom: fastsatte kategorier som gjenspeiler vannforsyningskapasiteten til den enkelte eiendom
-

Installasjon av nye vannmålere:

Kommunen eier vannmåleren som skal utplasseres. Installasjonskostnader dekkes av abonnenten iht. forskrift om vann- og avløpsgebyr av 17.12.2017. For mere informasjon se: <https://www.hole.kommune.no/vannmaaler.545695.no.html>

Utskifting av vannmålere:

Kommunen skifter til smarte vannmålere.

Kommunen kontakter huseiere som skal få byttet vannmålere og inngår avtale om tidspunkt for utskiftingen.

Hensikten er å sikre at kommunens rørlegger får adgang til vannmåleren på en effektiv måte.

Ved huseiers mislighold av bekreftet avtaletidspunkt påløper et gebyr på 750 kr inkl. mva.

Vannmåleravlesning:

Abonnenter som har vannmåler betaler en årlig leie for vannmåleren.

Alle vannmålere skal avleses en gang hvert år innen 31. desember. Målerstand skal rapporteres på vannmålerkort og sendes til kommunen elektronisk eller som brevpost.

Gebyrreduksjon i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag

Abonnenten har rett til reduksjon i gebyr ved feil eller mangel ved vannforsyningen i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag. Abonnenten har rett til redusert gebyr dersom ikke-varslet avbrudd i vannforsyningen varer i mer enn 24 timer. Vilkår for gebyrreduksjon er at mangelen skyldes forhold på kommunens side, for eksempel forurensing i vannkilde eller feil ved kommunalt anlegg. Krav om redusert gebyr må fremmes innen to måneder etter at forholdet oppsto, dersom ikke kommunen har fattet eget vedtak om gebyrreduksjon.

Gebyrsatser:

Årlig abonnementsgebyr (kr/år)	Fastledd	2024	Vann	2024	Avløp
		Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
Kategori 1 (0-300) m3	1	889	1 111	1 193	1 491
Kategori 2 (301-1000) m3	3	2 666	3 333	3 578	4 473
Kategori 3 (1001-3.000) m3	6	5 333	6 666	7 157	8 946
Kategori 4 (3.001-6.000) m3	12	10 666	13 332	14 314	17 892
Kategori 5 (6.001-20.000) m3	24	21 331	26 664	28 627	35 784
Kategori 6 (20.001-50.000) m3	50	44 440	55 550	59 640	74 550
Kategori 7 (50.001-150.000) m3	100	88 880	111 100	119 280	149 100
Kategori 8 (150.001-500.000) m3	150	133 320	166 650	178 920	223 650
Kategori 7 (500.001- 1.000.000) m3	300	266 640	333 300	357 840	447 300

Forbruksgebyr (kr/m3)	2024	Vann	2024	Avløp
	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
Alle abonnenter	17,26	21,58	29,03	36,29

Gebyrreduksjon i årsgebyret i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag:

Årsgebyret reduseres med 0,3 % per påbegynte døgn utover det første døgnet.

Vannmålerleie (kr/år)	2024	Vann
	Eks. mva	Inkl. mva
Per måler	160	200

Purregebyr:

Purregebyr for ikke retunert avlesningskort fra og med 1. purring kr 600,- Ikke mva.

Oppmøtegebyr for avlesning av vannmåler:

Oppmøtegebyr hvor kommunen må lese av vannmåler: kr 1.000,- inkl. mva per gang per eiendom.

	2024	Vann	2024	Avløp
Tilknytningsgebyr (kr)	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
Sats	12.000	15.000	12.000	15.000

Gebyr for avstengning og påsetting av vannforsyningen:

Påkoblingsgebyr ved avstengt vannledning kr 2.000,- inkl. mva

Innmåling vann- og avløp:

Innmåling av vann- og avløpsinstallasjoner kr 1.600,- pr. time inkl. mva

Kontroll av vannmåler:

Kontroll av vannmåler ved eksternt laboratorium utføres etter faktiske kostnader der måler er innenfor 5% toleranse.

Vedlegg - forskriftsrapporter

Høringsuttkast

Økonomiplan for 2024-2027

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd (tilpasset)

Beløp i 1000

	Regnskap		Rev. budsjet		Økonomiplan		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Sentrale inntekter							
Rammetilskudd	-160 204	-183 123	-	-205 013	-205 268	-205 268	
			202 492				
Innteks- og formuesskatt	-315 437	-292 184	-	-321 658	-325 118	-325 118	
Andre generelle statstilskudd	-1 448	-1 911	-1 816	-1 728	-1 661	-1 661	
Sum Sentrale inntekter	-477 090	-477 218	-	-528 399	-532 047	-532 047	
			525 184				
Sentrale utgifter							
Lønnsavsetning	0	24 164	17 185	17 185	17 185	17 185	
Prognose avsetning pensjonspremie tjenesteområdene	0	8 071	0	0	0	0	
Pensjon - premieavvik inkl aga	1 468	-20 080	-17 207	-17 207	-17 207	-17 207	
Pensjon - ovf fra premiefond	-18 347	-6 525	-12 051	-12 051	-12 051	-12 051	
Omstilling økonomiplan 2023-2025	0	0	0	0	0	0	
Økt innsparing 2024-2026	4	-1 452	0	0	0	0	
Sum Sentrale utgifter	-16 874	4 177	-12 074	-12 074	-12 074	-12 074	
Driftsutgifter per tjenesteområde	468 482	453 093	504 315	498 642	498 685	498 512	
Avskrivninger	23 339	27 057	27 005	28 267	28 267	28 267	
Brutto resultat (KOSTRA)	-2 143	7 109	-5 938	-13 564	-17 169	-17 342	
Netto finansutgifter og inntekter							
Renteinntekter	-4 286	-4 650	-7 250	-7 550	-7 750	-7 750	
Utbytter	-5 947	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500	
Renteutgifter	9 265	17 521	23 686	27 158	27 151	26 857	
Avdrag på lån	19 063	19 880	21 047	24 774	28 047	28 629	
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0	0	0	
Sum Netto finansutgifter og inntekter	18 095	25 251	29 983	36 882	39 948	40 236	
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0	
Motpost avskrivninger i tjenesteområdene	-23 339	-27 057	-27 004	-28 266	-28 266	-28 266	
Netto resultat	-7 387	5 303	-2 959	-4 947	-5 486	-5 371	
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner							
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	10 033	-4 847	2 672	5 197	5 736	5 621	

Økonomiplan for 2024-2027

	Regnskap	Rev.	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenestoområdene	-2 646	-455	288	-249	-249	-249
Sum Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	7 387	-5 303	2 959	4 947	5 486	5 371
Årsoverskudd / underskudd	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd (tilpasset)

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr.	Rev.	Økonomiplan			
	2022	budsjett 2023	budsjett 2023	2024	2025	2026	2027
Administrasjon og fellesfunksjoner	38 712	39 037	39 037	45 892	45 762	45 762	45 762
Pleie, rehabilitering og omsorg	92 146	86 923	86 923	98 350	99 094	99 137	98 964
Tiltak	52 729	42 416	42 416	54 776	54 776	54 776	54 776
funksjonshemmede							
Nav Hole	31 029	29 238	29 238	31 194	31 194	31 194	31 194
Skole	120 011	114 969	114 969	133 990	133 990	133 990	133 990
Barnehage	56 573	54 725	54 725	63 330	62 893	62 893	62 893
PPT	4 531	4 261	4 261	4 519	4 519	4 519	4 519
Helse	12 760	11 628	11 628	13 500	13 500	13 500	13 500
Teknisk	37 301	49 136	49 136	36 174	29 827	29 827	29 827
drift/eiendom							
Areal, byggesak og miljø	8 036	8 554	8 554	9 976	9 976	9 976	9 976
Kultur og fritid	12 008	11 750	11 750	12 903	12 863	12 863	12 863
Finansiell virksomhet	0	0	0	0	0	0	0
Sum netto rammer	465 836	452 637	452 637	504 603	498 394	498 437	498 264
Herav:							
Avskrivninger	23 339	27 057	27 057	27 005	28 267	28 267	28 267
Renteutgifter	0	0	0	0	0	0	0
Motpost avskrivninger	-23 339	-27 057	-27 057	-27 004	-28 266	-28 266	-28 266
Avsetninger til bundne driftsfond	6 302	45	45	788	753	753	753
Bruk av bundne driftsfond	-8 949	-500	-500	-500	-1 002	-1 002	-1 002
Sum rammer uten 1A-poster	468 482	453 093	453 093	504 315	498 642	498 685	498 512

Økonomiplan for 2024-2027

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Investeringer i varige driftsmidler	27 069	44 195	44 195	140 591	127 550	24 233	6 400
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 137	1 175	1 175	1 341	1 395	1 450	1 508
Utlån av egne midler	2 084	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	30 290	45 370	45 370	141 932	128 945	25 683	7 908
Kompensasjon for merverdiavgift	-2 267	-4 565	-4 565	-14 914	-14 184	-272	-272
Tilskudd fra andre	-1 272	0	0	0	-10 000	0	0
Salg av varige driftsmidler	-3	0	0	0	-700	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-23 527	-39 630	-39 630	-125 677	-102 666	-23 961	-6 128
Sum investeringsinntekter	-27 069	-44 195	-44 195	-140 591	-127 550	-24 233	-6 400
Videreutlån	11 267	20 000	20 000	12 000	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	-11 267	-20 000	-20 000	-12 000	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	2 072	3 100	3 100	3 400	3 400	3 400	3 400
Mottatte avdrag på videreutlån	-2 476	-3 100	-3 100	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400
Netto utgifter videreutlån	-403	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	403	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-3 221	-1 175	-1 175	-1 341	-1 395	-1 450	-1 508
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-2 818	-1 175	-1 175	-1 341	-1 395	-1 450	-1 508
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024- 2027
Administrasjon og fellesfunksjoner								
IT - utvidelse serverpark	412	0	0	0	0	0	0	0
IT-Ny fiberkabel Vik skole, Vikstunet og Herredshuset	0	300	300	0	0	0	0	0
(IT) Sikker arbeidsportal med 2-faktor	165	0	0	0	0	0	0	0
(IT) Trådløst nett	492	0	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett veg (p 0030 og 0750)	7	0	0	0	0	0	0	0
Avsetning - mindre tiltak gjennom året	0	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
IKT tiltak felles	0	0	0	1 900	0	0	0	1 900
Sum Administrasjon og fellesfunksjoner	1 075	2 300	2 300	3 900	2 000	2 000	2 000	9 900
Velferd								
Velferdsteknologi - PRO	0	200	200	200	200	200	200	800
Institusjon - utskifting senger	424	0	0	0	0	0	0	0
Hjemmetjenesten utskiftingsplan biler	2 617	0	0	700	0	0	0	700
Kjøp av el-bil til ergoterapitjenesten	330	0	0	0	0	0	0	0
Kjøp av elbil TTF/SKoglia	280	700	700	0	0	0	0	0
Arbeidssenteret kjøp av 9-seters minibuss	0	0	0	350	0	0	0	350
Sum Velferd	3 652	900	900	1 250	200	200	200	1 850
Oppvekst								
Skole - bærbare pc-er barneskoleelever	0	500	500	500	500	500	500	2 000
Skole - HUS elev-pc'er	924	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
PC*er til elever Røyse skole	493	0	0	0	0	0	0	0
Skole - smarttavle SOS	160	0	0	0	0	0	0	0
Skole - bærbare pc-er til ansatte	968	0	0	0	0	0	0	0
SOS inventar	162	0	0	0	0	0	0	0
Kleivhallen møteromsutstyr	0	0	0	250	0	0	0	250
Sum Oppvekst	2 708	1 500	1 500	1 750	1 500	1 500	1 500	6 250

Økonomiplan for 2024-2027

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024- 2027
Samfunn								
HUS Utvidelse	3 101	15 000	15 000	78 000	78 000	0	0	156 000
HUS, flytting av trafo vedr modulbygg	268	0	0	0	0	0	0	0
Avløp hovedplan	0	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Hole rensanlegg	43	5 000	5 000	23 333	11 667	0	0	35 000
Herredshuset, ventilasjonssystem (forprosjekt)	-228	0	0	0	0	0	0	0
Vann - asbestledninger	131	0	0	0	0	0	0	0
Vann - vannmålere	190	0	0	0	0	0	0	0
Vik skole kjøp av modulbygg	667	0	0	0	0	0	0	0
Herredshuset adgangskontroll	0	0	0	200	0	0	0	200
Kjøp av el-biler teknisk drift/eiendom	196	250	250	1 050	0	0	0	1 050
Ladestasjon for el- biler	829	375	375	375	0	0	0	375
Tiltak i fbm forbud mot bruk av fyringsolje	122	0	0	0	0	0	0	0
Sollihøgda infrastruktur vann	2 500	0	0	7 000	7 000	0	0	14 000
Sollihøgda infrastruktur avløp	2 500	6 000	6 000	4 000	4 000	0	0	8 000
Etablering BUA, friskliv og lager Historielaget	1 497	0	0	0	0	0	0	0
Avløp sjøledning	1 072	0	0	0	0	0	0	0
Minnesmerke								
Avløp pumpestasjon Øverby	1 297	0	0	0	0	0	0	0
TTF/FOT avlastning, barnebolig, skoletilpasning	76	0	0	0	0	0	0	0
Helgelandsmoen barnehage tilpasning lokale	148	0	0	0	0	0	0	0
Hjelpemiddellageret - ombygging til lovlig bygg	1 053	0	0	0	0	0	0	0
Omsorgsboliger Vik syd - byggetrinn 1	5	0	0	0	0	0	0	0
SOS varslingssystem	18	0	0	0	0	0	0	0
Røyse skole, varslingssystem	17	0	0	0	0	0	0	0
Solcelle - Hole bo- og rehab.	7	0	0	0	0	0	0	0
Vann - hovedplan	0	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
HUS slukkevann ifb modulbygg	4 125	0	0	0	0	0	0	0
ENØK solcelleanlegg kommunale bygg	0	8 750	8 750	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2024-2027

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024- 2027
Robotgressklippere større offentlige arealer	0	220	220	0	0	0	0	0
ENØK solcelleanlegg selvkostområdene Sollihøgda	0	1 200	1 200	0	0	0	0	0
anleggsbidrag Bærum kommune	0	0	0	0	0	10 000	0	10 000
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	0	0	0	4 633	7 833	7 833	0	20 299
Oppmålingsbil erstatte til fossilfri tjenestebil	0	0	0	0	400	0	0	400
Røyse skole etablering grupperom elev med særskilt behov	0	0	0	0	1 000	0	0	1 000
Sprinkleranlegg Sundjordet	0	0	0	1 500	0	0	0	1 500
omsorgsboliger Sprinkleranlegg Gamleveien 2B	0	0	0	500	0	0	0	500
omsorgsbolig Flomsikring	0	0	0	1 000	3 000	0	0	4 000
Kleivbekken og Jonsbråtenbekken	0	0	0	1 000	0	0	0	1 000
Steinsbystranden - universiell utforming	0	0	0	0	3 250	0	0	3 250
Veger - ny lastebil - fremkommelighet og alder	0	0	0	0	0	0	0	0
VVA tjenestebiler ny og utskifting el og hybrid	0	0	0	700	2 000	0	0	2 700
Sprinkleranlegg Hole bo- og rehabiliteringssenter	0	0	0	7 700	0	0	0	7 700
Utvendig høydebasseng ledningsnett	0	0	0	0	3 000	0	0	3 000
Sum Samfunn	19 635	39 495	39 495	133 691	123 850	20 533	2 700	280 774
Investeringer i varige driftsmidler	27 069	44 195	44 195	140 591	127 550	24 233	6 400	298 774

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024- 2027
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	0	0	0

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024- 2027
Egenkapitalinnskudd KLP	1 137	1 175	1 175	1 341	1 395	1 450	1 508	5 694
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 137	1 175	1 175	1 341	1 395	1 450	1 508	5 694

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024- 2027
Utlån Høleværingen	2 084	0	0	0	0	0	0	0
Utlån av egne midler	2 084	0	0	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	30 290	45 370	45 370	141 932	128 945	25 683	7 908	304 468

Økonomiplan for 2024-2027

Økonomisk oversikt drift etter § 5-6

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Rammetilskudd	-160 204	-183 123	-183 123	-202 492	-205 013	-205 268	-205 268
Innteks- og formuesskatt	-315 437	-292 184	-292 184	-320 876	-321 658	-325 118	-325 118
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0	0
Andre	0	0	0	0	0	0	0
skatteinntekter							
Andre	-7 813	-7 711	-7 711	-10 568	-10 480	-10 413	-10 413
overføringer og tilskudd fra staten							
Overføringer og tilskudd fra andre	-74 330	-61 429	-61 429	-67 672	-67 286	-67 286	-67 286
Brukerbetalinger	-23 905	-22 164	-22 164	-19 964	-19 964	-19 964	-19 964
Salgs- og leieinntekter	-37 242	-46 742	-46 742	-44 579	-46 505	-46 505	-46 505
Sum	-618 931	-613 353	-613 353	-666 151	-670 906	-674 554	-674 554
driftsinntekter							
Lønnsutgifter	340 600	331 597	331 597	358 710	358 544	358 544	358 544
Sosiale utgifter	86 266	85 616	85 616	87 703	87 703	87 703	87 703
Kjøp av varer og tjenester	135 005	148 131	148 131	153 410	153 443	153 486	153 313
Overføringer og tilskudd til andre	31 578	28 061	28 061	33 385	29 385	29 385	29 385
Avskrivninger	23 339	27 057	27 057	27 005	28 267	28 267	28 267
Sum	616 788	620 462	620 462	660 213	657 342	657 385	657 212
driftsutgifter							
Brutto	-2 143	7 109	7 109	-5 938	-13 564	-17 169	-17 342
driftsresultat							
Renteinntekter	-4 286	-4 650	-4 650	-7 250	-7 550	-7 750	-7 750
Utbytte	-5 947	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	9 265	17 521	17 521	23 686	27 158	27 151	26 857
Avdrag på lån	19 063	19 880	19 880	21 047	24 774	28 047	28 629
Netto	18 095	25 251	25 251	29 983	36 882	39 948	40 236
finansutgifter							
Motpost avskrivninger	-23 339	-27 057	-27 057	-27 004	-28 266	-28 266	-28 266
Netto	-7 387	5 303	5 303	-2 959	-4 947	-5 486	-5 371
driftsresultat							
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2024-2027

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Rev. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Avsetninger til bundne driftsfond	6 302	45	45	788	753	753	753
Bruk av bundne driftsfond	-8 949	-500	-500	-500	-1 002	-1 002	-1 002
Avsetninger til disposisjonsfond	10 033	7 953	7 953	6 672	5 197	5 736	5 621
Bruk av disposisjonsfond	0	-12 800	-12 800	-4 000	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	7 387	-5 303	-5 303	2 959	4 947	5 486	5 371
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0